

ՎԱՂԻՆԱԿ ՎՐԴ. ՄԵԼՈՅԵԱՆ

ՀՇՄԱՐԻՏ ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴԸ

**«ՏԻՐՈՋ ՄՕՏԵՑԷՔ, ՈՐՊԷՍՁԻ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՄԲ ՀԱՌԱԳԱՅԹԷՔ, ԵՒ
ՅՈՒՍԱԽԱԲ ԶԷՔ ԸԼԼԱՐ ԲՆԱԻ» (Սաղմոս 34.5)**

**Անթիլիաս
2005**

ԳԻՐԲՍ ԿԸ ԶՕՆԵՄ
ՍՐԲԱՓԱՅԼ ԵՒ ՍՐԲԱԶԱՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉԻՄ՝
ԶԱՐԵՀ ԱՐՔ. ԱԶՆԱԻՈՐԵԱՆԻՆ

ԻՆՏԻՒ ԵԿԷՔ ԴՈՒՔ ԲՈԼՈՐԴ

«Ինծի՛ եկե՛ք դու՛ք բոլորդ, յոգնածներ եւ բեռնաւորուածներ, եւ ես հանգիստ պիտի տամ ձեզի» (Մտ 11.28): Այս համարին մէջ **խտացուած** կը գտնենք Քրիստոսի աշխարհ գալուստ ամբողջ նպատակը: Ո՛չ մէկ մարդ եւ ո՛չ մէկ կառոյց, ո՛չ մէկ կազմակերպութիւն եւ ո՛չ մէկ **հաստատութիւն**, ո՛չ մէկ թագաւոր եւ ո՛չ մէկ թագաւորութիւն կրնայ ըսել. «Ինծի՛ եկե՛ք եւ ես հանգիստ պիտի տամ ձեզի»:

«Ինծի՛ եկե՛ք...» խօսքը, հրաւեր մըն է Քրիստոսի անձին գալու, Քրիստոսի անձին միանալու: Քրիստոնէութենէ գատ ուրիշ որեւէ մէկ կրօն իր հիմնադիրով չէ պայմանաւորուած: Քրիստոս է կեանքն ու կեդրոնը իր հաստատած կրօնին: Իւրաքանչիւր կրօնի մէջ նշմարտութիւնը *բան* մըն է, իսկ քրիստոնէական կրօնի մէջ նշմարտութիւնը *բան* մը չէ, այլ՝ *Անձ* մը: Ահա այս Անձին հետ անձնական յարաբերութիւն **մշակելու** կոչ մըն է «Ինծի՛ եկե՛ք»ը:

«Ինծի՛ եկե՛ք...»: Պէտք է Քրիստոսի գալ: Քրիստոսի գալու համար պէտք է անդրադառնալ թէ պէտք ունինք Քրիստոսի: «*Ելլեմ՛ երթամ՛ հօրս տուն...*» (Ղկ 15.18): Անտոակ որդին զգաց որ պէտք ունէր իր հօրը: Անդրադարձաւ որ ինք հոն չէր ուր պէտք էր որ ըլլար: Վերադարձաւ իր հօրը եւ գտաւ որ հայրը **գրկաբաց** զինք կը սպասէր՝ ուրախութեան արցունքը աչքերուն: Սիրելի՛ ընթերցող, ժամանակը չէ՞ որ դուն եւս ըսես. «*Ելլեմ՛ երթամ՛ հօրս տուն...*»:

Կրնամ **պատկերացնել** թէ որքան ժամանակէ ի վեր իր գիրկը բաց կը սպասէ մեզմէ իւրաքանչիւրին որ իրեն դառնանք: Քրիստոս գիտէ որ հանգիստի պէտք ունինք: Ան գիտէ որ մեր հոգիները կորսնցուցած են իրենց խաղաղութիւնը՝ մեղքի իբրեւ հետեւանք: Նոյնը կը հաստատէ Դաւիթ մարգարէն երբ կ'ըսէ. «*Տակորներուս մէջ հանգստութիւն չկայ իմ մեղքիս պատճառով*» (Սղ 38.3): Մեղքին ներկայութիւնը **անհանգստացնող** ներկայութիւն է: Ահա թէ ինչո՛ւ Քրիստոս մեզ կը հրաւիրէ գալու իր անձին՝ **կարեկցելու** համար մեզի: Ոեւէ մէկը որուն սիրտը կոտրած է եւ հոգին տրտմած, թող չուշանայ Քրիստոսի գալու: Քրիստոս ցիշոյ աշոյախսիներուն համար է:

«Ինծի՛ եկե՛ք...»: **Անչափ** սեր կայ այս երկու բառերուն մէջ: Սերը իր ունեցածէն ուրիշին բաժին հանել կը ցանկայ: Քրիստոս որ խաղաղութեան իշխանն է (Ես 9.6), եւ յաւիտենական հանգիստ պարգեւողը (Եբր 4.9-10), կ'ուզէ որ իրեն գանձ որպէսզի մեզ մասնակից եւ բաժնեկից դարձնէ իր խաղաղութեան եւ հանգիստին: Չէ պատահած որ ոեւէ մէկը Քրիստոսի եկած ըլլայ եւ յուսախար եղած ըլլայ, կամ մերժուած ըլլայ, կամ անտեսուած, յանդիմանուած, պախարակուած, քննադատուած ու դատապարտուած:

Աստուած խոստացաւ որ իրեն եկողը պիտի չմերժէ (Յհ 6.37): Ան **խոստմնադրուծ** չի՛ կրնար ըլլալ: Ան խաբեպատիր խոստումներ չոսայել

եւ կամ սուտ խօսիլ չի՛ կրնար (Եբր 6.18): Ան իր բերնով ըսածը իր ձեռքով կատարելու կարողութիւն ունի (Գ.Թգ 8.24): Ինչո՞ւ վստահութեամբ չյանձնուինք Աստուծոյ մը որ արձակ համարձակ կրնայ ըսել. «Ն'ս խօսեցայ ու ե'ս պիտի կատարեմ: Ն'ս խորհեցայ ու ե'ս պիտի գործադրեմ» (Նս 46.11):

Քրիստոսի խոստացած հանգիստը անպայմանօրէն **արտաքին** հանգիստը չէ (թեպէտ արտաքին հանգիստ ալ կը շնորհէ), այլ՝ ներքին: Կրնանք **խոովութեամբ** լի **միջավայրի** մը մէջ ըլլալ, **խոովարարներով** շրջապատուած ըլլալ, եւ սակայն, կատարելապէս հանգիստ սիրտ մը ունենալ: Քրիստոս իրեն եկողներուն կը պարգեւէ սիրտի, միտքի եւ խիղճի հանգստութիւն եւ խաղաղութիւն: Այս ներքին խաղաղութիւնն է որ մեզ անսասան կը պահէ արտաքին փոթորիկներուն դիմաց:

Քրիստոս գիտէ որ եթէ իրեն չգանք՝ ներքին խաղաղութիւն եւ հանգիստ չենք կրնար ունենալ: Քրիստոս երբե՛ք պիտի չմեղադրէ եւ հարցաքննութենէ պիտի չանցընէ իրեն եկող յոգնած եւ բեռնաւորուած մարդիկը: «Ինծի՛ եկէ՛ք»ը դատաստանի եկէ՛ք չի՛ նշանակեր: Քրիստոս դատի չէ որ կը կանչէ, ո՛չ ալ հաշուետուութիւն է որ կը պահանջէ: «Ինծի՛ եկէ՛ք դու՛ք բոլորդ...» խօսքը, սիրով եւ գթութեամբ լեցուն Աստուծոյ հրաւերն է: Հրաւերը ուղղուած չէ ոմանց, այլ՝ բոլորին:

Բոլոր մարդիկ յոգնած են, եւ հետեւաբար, բոլոր մարդիկ անխտիր պէտք ունին Աստուծապարգեւ հանգիստին: Փրկութիւնը միայն կարգ մը մարդոց առանձնաշնորհումը չէ: Աստուած «չ'ուզեր որ *նեւէ մէկը կորսուի, այլ՝ կ'ուզէ որ բոլորն ալ ապաշխարելու առիթ ունենան*» (Բ.Պտ 3.9): Քրիստոսի աշխարհ գալուն նպատակը աշխարհը փրկելն էր (Յհ 12.47): Քրիստոս կ'աշխատի *բոլոր* մարդիկը փրկել, բայց մարդիկ իրենք է որ չեն ուզեր փրկուիլ (Ղկ 13.34): Բոլոր մարդիկը փրկելը՝ տեղի հարց չի՛ կրնար ծագեցնել: Քրիստոս յայտարարեց թէ իր Հօրը «*տան մէջ շատ տեղ կայ*» (Յհ 14.2): Պէտք է հաւատանք իր խօսքին: «*Նս եմ նշմարտութիւնը*» (Յհ 14.6) ըսողը՝ սուտ չի՛ խօսիր (Եբր 6.18):

«*Ինծի՛ եկէ՛ք...*»: Եկո՛ւր եւ ընդառաջէ Աստուծոյ Որդիին հրաւերին: Գէշ սովորութիւն մը չունի՞ս որմէ ձերբազատիլ կը փափաքես: Վատ **մտւորութենէ** մը չե՞ս բռնուած որմէ ազատագրուիլ կ'ուզես: **Յոռի քնաւորութիւն** մը չկա՞յ որմէ **հեռանալ** կը ցանկաս: Քեզ **գերեվարող** վատորակ **ցանկութիւն** մը չունի՞ս որմէ **հրաժարիլ** կ'ըզնաս: Զունի՞ս տկարութիւն մը, դառնութեան գագաթն մը, մեղք մը կամ յանցանք մը, որ Քրիստոսի յայտնել եւ անոր ոտքերուն առջեւ դնել կ'ուզես:

Քննէ՛ դուն քու անձդ: Իսկապէ՞ս հանգիստի պէտք չունիս: Զե՞ս յոգնած մեղք գործելէ: Զե՞ս ուզեր Տիրոջ մէջ հանգչիլ եւ Տէրը մէջդ հանգչեցնել: Դուն ալ ինծի պէս մեղքերով բեռնաւորուած մը չե՞ս: Զե՞ս ուզեր որ Յիսուս բեռդ իր վրայ առնէ: Տակաւին ամբողջովին համոզուած չե՞ս որ միայն Յիսուս կրնայ հանգիստ եւ խաղաղութիւն շնորհել խեղճ հոգիիդ: Եթէ համոզուած չես՝ խնդրէ իրմէ որ համոզէ քեզ:

Խնդրէ՛ Տէր Յիսուսէն որ սորվեցնէ՛ քեզի, որ իրմէ՛ հեռու եւ առանց իրեն, չկայ եւ չունիս խաղաղութիւն, հանգիստ եւ փրկութիւն: **Աղաչէ՛** իրեն որ յայտնէ՛ քեզի, որ իրմէ՛ հեռանալով՝ յաւիտենական **երջանկութենէն** եւ **անդորրութենէն** է որ հեռացած կ'ըլլաս: **Պաղատէ՛** Աստուծոյ որ օգնէ՛ քեզի որ համոզուիս որ ան քեզ կը սիրէ, եւ քեզ փրկել կ'ուզէ: Երբ համոզուիս որ Աստուած քեզի բարիք ընելով կ'ուրախանայ (Եր 32.41), եւ սորվիս սիրել զինք եւ Վստահիլ իրեն, այն ատեն, դիւրին պիտի ըլլայ քեզի համար ապաշխարութեամբ իրեն յանձնուիլ: Այլապէս, դժուար թէ կարենաս յանձնուիլ մէկու մը որուն չես Վստահիր եւ չես սիրեր: Ինչպէս որ չես ուզեր ամենաթանկագին առարկաներէդ մին յանձնել մէկու մը որուն չես Վստահիր, այնպէս ալ՝ քեզ հանգիստ որ քեզի համար ամենաթանկագին բանն է, չես կրնար յանձնել Քրիստոսի, եթէ նախ անոր չՎստահիս: Աղաչէ՛ Աստուծոյ հետեւաբար, որ օգնէ՛ քեզի որ կարենաս Վստահիլ իրեն:

Սիրելի՛ ընթերցող, ինչպէս հայր մը իրմէ՛ հեռացած իր սիրելի զաւակին վերադարձին կը սպասէ անոր կարօտովը տոչորուելով, այնպէս ալ Աստուած՝ իրմէ՛ բաժնուածներու պապակը ունենալով, կը սպասէ որ իրեն վերադառնանք: Եւ սակայն, Աստուած ո՛չ միայն կը սպասէ որ իրեն դառնանք, այլեւ՝ կը փնտռէ մեզ եւ իրեն կը վերադարձնէ:

Այո՛, Աստուած կ'աշխատի մեզ փրկել: Աստուածաշունչ մատնանէն կը սորվինք որ Աստուած մարդու մը հոգին չ'առնէր, այլ՝ կը ջանայ միջոցներ հնարել, իրմէ՛ հեռու եղող մարդը իրեն վերադարձնելու համար (Բ.Թգ 14.14): Ինչպէս բժիշկը հիւանդը մեռցնելու մասին չէ որ կը մտածէ, այլ՝ զանիկա առողջացնելու մասին, այնպէս ալ Քրիստոս մեզ մեր հոգեւոր մեղաւորութեան համար **քնաջնջել** չ'ուզէր, այլ՝ կը ջանայ մեզ ազատել հոգեւոր եւ յաւիտենական կործանումէ: Հայրն ու Որդին անդադար կը գործեն (Յհ 5.17): Անոնք մեր փրկութեան համար կը գործեն: Ո՛վ գիտէ թէ՛ քեզի՝ քեզի՝ անգամներ մեր սիրտին դուռը փակած ենք հազար ու մէկ ձեւով մեզի մօտենալ ու մեզ փրկել ուզող Տէր Յիսուսին եւ անոր Սուրբ Հոգիին առջեւ:

Բանանք մեր ականջները եւ լսենք Աստուծոյ ձայնը որ կ'ըսէ. *«Որդեակ, թո՛յլ տուր որ քեզի օգտակար դառնամ: Թո՛յլ տուր որ քեզի օգնեմ: Արտօնէ՛ որ քեզ օրհնեմ»*: Մարդիկ սովորաբար իրե՛նք է որ կը խնդրեն եւ կ'ուզեն որ ուրիշներ իրենց օգտակար դառնան, մինչ Աստուած ի՛նքն է որ կ'ուզէ մեզի օգտակար դառնալ: Ինչո՞ւ մերժել մեր բարիքին համար դէպի մեզ կարկառուած ձեռքերը: Ամո՛ւր բռնենք այդ ձեռքերը: Բռնե՛նք այնպէս՝ ինչպէս Պետրոս առաքեալ բռնեց երբ խեղդամահ կ'ըլլար: Եթէ երբեք միշտ է որ Աստուած **կ'ուրախանայ** երբ մեզի համար բարիք կ'ընէ (Եր 32.41), եկե՛ք ուրեմն, թո՛յլ տանք որ Աստուած ուրախանայ:

Սիրելի՛ ընթերցող, հանգիստ մի՛ տար դուն քեզ անհիշեալ եթէ տակաւին չես հանգչած Քրիստոսի սիրտին մէջ: Ո՛չ դուն քեզի հանգիստ տուր (Ողբ

2.18) եւ ոչ ալ Աստուծոյ (Ես 62.7), մինչեւ որ կատարեալ հաշտութիւն մը **կնքես** անոր հետ՝ իր Որդիին միջոցաւ (Բ.Կր 5.18-19): Քրիստոսի կողմէ քեզի տրուելիք հանգիստը ուրիշ ո՛չ ոք կրնայ տալ: Նման հանգիստ մը դրամով չես կրնար գնել: Նման հանգիստ մը բնաւ երբեք կախեալ չէ քեզ շրջապատող մարդոցմէն, պայմաններէն եւ կացութիւններէն: Նման հանգիստ մը կախեալ է միակ Անկախէն: Ո՞վ է բացարձակ անկախը եթէ ոչ միայն Աստուած որ ազատ է ամէն տեսակ մեղքի բռնութենէ, եւ որուն վրայ աշխարհի իշխանը ո՛չ մէկ իշխանութիւն ունի (Յե 14.30): Աստուած պիտի չկարենար հանգիստ տալ մեզի եթէ երբեք իր կարգին հանգիստի պէտք ունենար: Աստուած չի՛ նմանիր անոնց՝ որոնք ազատութիւն կը խոստանան, **մինչդեռ** իրենք գերի են կորուստի տանող **մոլորութեանց** (Բ.Պտ 2.19):

«Ինձի՛ եկէ՛ք...»: Թող վախն ու մտահոգութիւնը արգելք չհանդիսանան քեզի որ Քրիստոսի գաս: Քրիստոս կը ցանցնայ քեզ քու բոլոր **տագնապներովդ** եւ տկարութիւններովդ, քու բոլոր մեղքերովդ եւ **ընկրկումներովդ**: Այս բոլորին լուծումը իր բովն են: Քրիստոս է պատասխանը տխուր հոգիիդ: Քրիստոս է պատասխանը պատասխան փնտոող սիրտիդ: Կանչէ՛ զինք եւ ան պատասխան պիտի տայ քեզի (Սղ 91.15): Փնտոէ՛ զինք եւ ան իր բարութիւնը ցոյց պիտի տայ քեզի (Ողբ 3.25): Մի՛ **յետաձգեք** Տէրը փնտոելու աշխատանքը: *«Ամէն բանի ատենը կայ»* (Ժղ 3.1), իսկ հիմա *«Տէրը փնտոելու ատենն է»* (Ովս 10.12):

«Ինձի՛ եկէ՛ք...»: Իրե՛ն դարձիր, քանի որ ի՛նքն է յոգնածիդ ոյժ տուողն ու կարողութիւն չունեցողիդ գորութիւն պարգեւողը (Ես 40.29): Ի՛նքն է քեզ մխիթարողը (Ես 51.12): Ի՛նքն է քեզ ստեղծողը, վերցնողը, կրողն ու **ազատողը** (Ես 46.4): Ի՛նքն է քեզ գառնուկի մը նման իր գիրկը առնողը (Ես 40.11): Ի՛նքն է հոգիդ սիրողը, քեզ **ապականութեան գուրէն** փրկողն ու մեղքերդ իր կոնակին ետեւ նետողը (Ես 38.17): Ի՛նքն է քեզ ընտրողն ու իրեն մօտեցնողը (Սղ 65.4):

Մօտեցի՛ր Քրիստոսի եւ Քրիստոս պիտի մօտենայ քեզի (Յկ 4.8): Մօտեցի՛ր Քրիստոսի, այն Բարի Սամարացիին՝ որ վերքերդ **փաթթել** կ'ուզէ (Ղկ 10.34): Այն բարի Սամարացիին՝ որուն վերքերովը դուն բժշկուեցար (Ես 53.5): Ո՞վ երբեւիցէ լսած է որ բժիշկ մը **յանձն առնէ** իր վերքերովը բուժել **կարելէր** մը: Ո՞ր երկրաւոր թագաւորը յանձն առած է իր կեանքը տալ՝ փրկելու համար իր **դաւանան** եւ **ապերախտ** ծառաներէն մէկուն կեանքը: Քրիստոս եղաւ այն միակ բժիշկն ու միակ թագաւորը, որ *«մեզի համար մեծ բաներ ըրաւ ու մեքն ուրախացանք»* (Սղ 126.3):

«Ինձի՛ եկէ՛ք...»: Աստուած մեզմէ բան մը չ'ուզեր, այլ՝ մե՛զ է որ կ'ուզէ: *«Որդեա՛կ իմ, քու սիրտդ ինձի՛ տուր»* (Առ 23.26): Սիրտդ Քրիստոսի չյանձնած, ուրիշ որեւէ բան անոր յանձնելու մասին մի՛ մտածեր: Քրիստոսի յանձնուիլը՝ մեր ազատութիւնը կորսնցնել չի՛ նշանակեր: Ճշմարիտ ազատութիւնը նշմարիտ Ազատարարէն միայն կու

գայ (Յհ 8.36): Քրիստոնեայ մարդը պէտք է փորձէ Քրիստոսով ազատիլ եւ ո՛չ թէ Քրիստոսէ ազատիլ:

Պէ՞տք է մեր ձեռքերը ետ քաշենք Քրիստոսէ՝ որ իր ձեռքերը կարկառած մեզ մեղքի տիղմէն դուրս բերել կ'ուզէ: Պէ՞տք է երես դարձնենք Քրիստոսի՝ որ իր երեսը մեր վրայ փայլեցնել կը փափաքի: Պէ՞տք է փակենք մեր սիրտի դուռը մեր սիրտի Սիրահարին՝ Քրիստոսի անչափ սիրոյն առջեւ:

Զե՞նք ուզեր շնորհակալ ըլլալ Աստուծոյ մեզի հանդէպ իր ունեցած անսահման սիրոյն եւ **գուրգուրոտ** վերաբերմունքին համար: Մեծագոյն շնորհակալութիւնը գոր կրնանք **մատուցանել** Աստուծոյ, այն է՝ որ մենք զմեզ մատուցանենք իրեն: Օ՛ն ուրեմն, յայտնե՛նք Աստուծոյ մեր մեծագոյն շնորհակալութիւնը, ի՛ր փառքին, միայն ի՛ր փառքին համար:

ՔՐԻՍՏՈՒՍ Է ՃՇՄԱՐԻՏ ԱԶԱՏԱՐԱՐԸ ՄԱՐԴԿՈՒԹԵԱՆ

«Եթէ Որդին ձեզ ազատէ, այն ատեն իրապէս ազատ պիտի ըլլա՛մ» (Յհ 8.36): Մարդիկ մի՛շտ փնտռած են իրական ազատութիւնը, մի՛շտ փորձած են իրապէս ազատ ըլլալ: Մարդիկ որքա՛ն պէտք ունին գիտնալու թէ Քրիստոս աշխարհ եկաւ դառնալու ազատարարն ու Փրկիչը աշխարհին: Անոնք որքա՛ն պէտք ունին գիտակցելու թէ Քրիստոս լոկ ազատութիւն շնորհող անձ մը չէ, այլ՝ նոյնիման շնորհուած ազատութիւնն իսկ: Քրիստոս ի՛նքն է ազատութիւն խոստացողը եւ ի՛նքն է խոստացուած ազատութիւնը:

Ինչո՞ւ բնագիրը Քրիստոսի կողմէ մեզի պարգեւուած ազատութիւնը կը կոչէ իրական ազատութիւն: Քրիստոսապարգեւ ազատութիւնը կը կոչուի իրական ազատութիւն, որովհետեւ ան մեզ կ'առաջնորդէ հոգեւոր ազատութեան: Արդարեւ, Քրիստոս մեզ ազատագրեց մեղքի տիրապետութենէն եւ առաջնորդեց արդարութեան: Մեզ ազատ արձակեց մահուան սարսափէն եւ առաջնորդեց յաւիտենական կեանքին: Մեզ դուրս բերաւ Սատանայի ծառայութենէն եւ դարձուց Աստուծոյ կամփին կատարիչները: Մեզ ազատեց խաւարի թագաւորութենէն եւ առաջնորդեց լոյսի թագաւորութեան: Մեզ հեռացուց յաւիտենական դատապարտութենէն եւ մօտեցուց յաւերժ երջանկութեան: Մեզ ազատագրեց մեր անկեալ բնութենէն, մեր տկարութիւններէն, թշուառութենէն, ապիկարութենէն, Աստուծոյ հանդէպ մեր ցուցաբերած անհնազանդութենէն, օրէնքի քոնութենէն եւ դժոխքի ահէն:

Եթէ մեր փնտռածը ոչ մարիտ ազատութիւնն է, չնայինք աշխարհասէր մարդուն որուն մէջ թշուառութենէն գատ ուրիշ ոչինչ կրնանք գտնել: Մեղքի տիղմին մէջ թաւալող մարդը գուրկ է ազատութեան պարգեւէն: Ազատութիւն չունեցող մը ազատութիւն պարգեւել չի՛ կրնար: Ինչպէս որ ո՛չ ոք խեղդուելու մօտ եղող մարդէ մը ազատութիւն կ'ակնկալէ, այնպէս ալ գուր է ազատութիւն ակնկալել մեղքով մեռած այս աշխարհէն: Բացարձակ ազատութիւնը Բարձրեալ Աստուծոյ Որդին միայն կրնայ շնորհել մեզի: Մեղքի ստրուկ եղողը մեզ մեղքի ստրկութենէն ազատագրել չի՛ կրնար: Աշխարհի իշխանին՝ Սատանային գաւակը եղող մը մեզ Սատանային ձեռքէն ազատել չի՛ կրնար: Մի՛այն Քրիստոս կրնայ մեզ ազատել աշխարհի իշխանին ձեռքէն, որովհետեւ մի՛այն Քրիստոս կրցաւ ըսել. «Ահա կու գայ այս աշխարհի իշխանը, որ իմ վրաս ո՛չ մէկ իշխանութիւն ունի» (Յհ 14.30):

Իրական ազատութիւնը անվերջ եւ անվերջակէտ ազատութիւնն է: Մեղքը իրեն հետեւող մնայուն գաւակներ չունի, այլ միայն ժամանակաւոր ստրուկներ: Երբ ժամանակը գայ նման ստրուկներ առ յաւէտ դուրս պիտի դրուին մեր երկնաւոր Հօր տունէն, որովհետեւ «ծառան տան մէջ մնայուն չէ, մի՛նչդեռ որդին մնայուն է» (Յհ 8.35): Անոնք որոնք մեղք գործելուն մէջ կը փնտռեն իրենց ազատութիւնը, ուշ

կամ կանուխ պիտի կորսնցնեն իրենց ազատութիւնը: Ինչպէս երկրաւոր տիրոջ մը ծառայութիւն ընողը կը վարձատրուի անկէ, այնպէս ալ մեղքին ծառայութիւն ընողը իբրեւ վարձատրութիւն մահ պիտի ստանայ, որովհետեւ մեղքին վարձատրութիւնը մահ է (Հո 6.23): Մեղքը իրեն ծառայութիւն ընողներուն յաւիտենական մահէն եւ դժբախտութենէն զատ ուրիշ վարձատրութիւն չունի տալիք:

Որքան աւելի անդրադառնանք մեղքի կործանիչ բնութեան, այնքան աւելի կարիքը պիտի զգանք փարելու մեր Ազատարարին ոտքերուն: Ո՛չ ոք կրնայ փնտռել զՔրիստոս եթէ երբեք մեղքին ինչութեան գիտակցութիւնը չունի: Մեզմէ ո՞վ պիտի չհեռացնէր իր գաւակը անտառէ մը եթէ գիտնար որ վայրկեաններ ետք կրակը պիտի լափէր այդ անտառը: Մեզմէ ո՞վ թոյլ պիտի տար որ իր գաւակը լողար գետի մը մէջ եթէ սկիզբէն իրեն ըսուէր որ գետը թունալից օձերով եւ կարիճներով լեցուն է: Իսկ ի՞նչ է այն կրակը, օձն ու կարիճը եթէ ոչ մեղքը: Որքան զգոյշ պիտի ըլլայիմք ազատ արձակուած մոնչոյ առիւծէն այնքան եւ աւելի զգոյշ պէտք է ըլլանք մեղքէն եւ մեղքին ծնողէն՝ Սատանայէն, որ իր կարգին մոնչոյ առիւծ մըն է (Ա.Պտ 5.8):

Սիրելի՛ ընթերցող, իրական ազատ մարդը մեղքէն ազատած մարդն է, աշխարհային խաբեպատիր ցանկութիւններէն ու փափաքներէն ազատագրուած մարդն է, իր գէշ սովորութիւններէն ու բնաւորութենէն ձերբազատուած մարդն է: Բայց այս բոլորը չեն բաւեր: Պէտք է ամբողջ սիրտով Քրիստոսի դառնալ: Ձե՛նք կրնար ազատագրուած մարդ սեպուիլ եթէ երբեք աշխարհի սէրէն կը հեռանանք, եւ սակայն, Քրիստոսի չենք յանձնուիր: Ազատութիւնը որոշ մեղքէ մը կամ գէշ սովորութենէ մը հեռանալը չէ, այլ՝ Քրիստոսի մօտենալն է:

Զարմանալի են աշխարհի կեանքը սիրող մարդիկ որոնք համոզուելով համոզուած են որ ազատ են: Ինչպէ՞ս կրնան ազատ նկատուիլ երբ մեղքը ամէն օր կը ջաջախէ անոնց գլուխը: Ինչպէ՞ս կրնան ազատ սեպուիլ երբ հպարտութիւնն ու եսասիրութիւնը շղթայած են անոնց ձեռքերն ու ոտքերը: Ո՞վ կրնայ կրակին մէջ ըլլալ եւ յայտարարել որ ինք ազատ է: Ո՞վ կրնայ մեղքի տիղմին մէջ մխրճուած ըլլալ եւ ըսել որ ինք ազատ է: Ո՞վ կրնայ մոնչոյ առիւծի մը ներկայութեան ինքզինք ազատ զգալ: Ինչպէ՞ս կարելի է ազատ ըլլալ առանց ազատարարի: Քրիստոս է աշխարհի ազատարարը: Ինչպէս լոյսէն հեռացողը չի՛ կրնար ըսել որ ինք լոյսի մէջ է, նոյնպէս ալ Քրիստոսէ հեռացողը չի՛ կրնար ըսել որ ինք ազատ է:

Ոմանք չեն սիրեր *կեանքերը Քրիստոսի յանձնելու* կոչ եւ հրաւեր լսել: Անոնք նման կոչեր եւ հրաւերներ կը հասկնան իբրեւ ինքնաստրկացում եւ ազատութեան կաշկանդում: Եւ սակայն, *կեանքերը Քրիստոսի յանձնել* բացատրութիւնը ինքնաստրկացումի կոչ մը չէ: Քրիստոս ո՛չ թէ մեզ է որ կ'ուզէ ստրկացնել, այլ՝ մեզ ստրկացնող Զարը: Մեր ազատութիւնը մեր ձեռքէն իլողը Սատանան է եւ ո՛չ թէ Քրիստոս:

Քրիստոս չի՛ գար յափշտակելու մեր ազատութիւնը, այլ՝ դառնալու մեր ազատութիւնը: Մարդը ազատ կամք ունի եւ իր այդ ազատ կամքը բնա՛ւ չի կորսնցնէր երբ Քրիստոսի յանձնուի: Քրիստոս դահնապետ մը չէ որուն յանձնուողը իր ազատութիւնը կորսնցնէ:

Քրիստոս ո՛չ միայն մեր ազատարարն է, այլեւ պահպանիչն է մեր ազատութեան: Ո՛չ ոք ազատարար Յիսուսի ձեռքին մէջ ստրուկ կը դառնայ: Ո՛չ ոք խաղաղութեան Իշխանին թելերուն տակ ապաստանելէ ետք խոռվութեան կը մատնուի: Աստուած է մեր թիկնապահը (Յս 52.12): Ո՛չ ոք ինքնիր թիկնապահէն կը վախնայ: Կարելի՞ քան է հաւատալ որ մեզի համար Մեռնողը մեզ մեռցնել ուզէ: Կարելի՞ քան է հաւատալ որ մեզի համար Վիրաւորուողը մեզ վիրաւորել փափաքի: Մեղքի ու մահուան գերութենէն մեզ Ազատողը գերի՞ պիտի պահէ մեզ: Քրիստոս կեանքեր պահանջող բռնակալ մը չէ: Քրիստոս մեր ազատարարն է: Մեր Ազատարարին յանձնուիլը մեր ազատութիւնը չի՛ կորսնցնէր:

Երբ հանգիստ ու խաղաղ պայմաններու մէջ կ'ապրինք չենք ուզեր լսել *կեանքերը Քրիստոսի յանձնելու* մասին, մինչ երբ ծանրապէս հիւանդանանք եւ անկողին իյնանք բնականօրէն եւ նոյնիսկ «բնագոյօրէն» կը յանձնուինք Քրիստոսի ձեռքերուն: Մահացու հիւանդութեամբ բռնուած ո՞ր մարդը Քրիստոսի յանձնուիլը իբրեւ իր ազատութիւնը կորսնցնել պիտի հասկնար:

Սիրելի՛ եղբայրս եւ քոյրս, երբ մէկը մեր գուլիը կը ճզմէ եւ ուրիշ մը կու գայ մեզ անոր ձեռքէն ազատելու, շնորհակալ պէտք չէ՞ ըլլանք անոր: Անտարակոյս: Ահա ա՛յս է ինչ որ տեղի կ'ունենայ ամէն օր: Սատանան մեղքի մուրհով մեր գուլիը կը ջախջախէ իսկ Քրիստոս կու գայ մեզ անոր ձեռքէն ազատելու: Ասոր համար պէտք չէ՞ երախտապարտ ըլլանք Քրիստոսի: Եթէ կը քարկոծուէինք եւ ուրիշ մը մեզի վահան կանգնէր, մեծապէս շնորհապարտ պիտի չըլլայի՞նք անոր: Կամ եթէ ջուրի մէջ կ'ընկնէինք եւ ուրիշ մը ձեռքը երկարելով մեզ ազատել կը ջանար, անոր ըրածը իբրեւ մեր ազատութիւնը կաշկանդե՞լ պիտի հասկնայինք: Ո՞վ է ընկղմելու վրայ եղող այն մարդը որ պիտի մերժէր դէպի իրեն երկարող ազատարար ձեռք մը: Ընկղմողները ես եւ դուն ենք, սիրելի՛ ընթերցող, իսկ դէպի մեզ կարկառող ազատարար ձեռքը՝ Տէր Յիսուսի ձեռքն է: Փարի՛ր Յիսուսի ձեռքերուն այնպէս ինչպէս պիտի փարէիր ազատարարի մը ձեռքին որ կը փորձէր քեզ փրկել խեղդամահ ըլլալէ: Ճշմարտութիւնը այն է, որ միայն Քրիստոս կրնայ քեզ առաջնորդել մշմարիտ ազատութեան:

Ճշմարտութիւնը ազատութիւն կը պարգեւէ: «Ճշմարտութիւնը պիտի փանչնա՞ր եւ մշմարտութիւնը ձեզ պիտի ազատէ» (Յհ 8.32): Առանց մշմարտութիւնը փանչնալու չենք կրնար իրական ազատութեան հասնիլ: Իսկ մշմարտութիւնը Քրիստոս ի՛նքն է (Յհ 14.6): ԶՔրիստոս սիրողը մշմարտութիւնն է որ սիրած կ'ըլլայ: ԶՔրիստոս փնտրողը

նշմարտութիւնն է որ փնտռած կ'ըլլայ: Իրական ազատութիւնը միակ Ազատէն ու Ազատարարէն մի'այն կրնայ գալ:

Հրեաներուն համար իրական ազատութիւնը Հոռոմայեցիներուն տիրապետութենէն ազատիլն էր: Իսկ մեզի համար ի՞նչ է իրական ազատութիւնը: Արդեօք նիւթական աղֆատութենէն ձերբազատի՞լն է, բարձր դիրքերու եւ գահերու հասնի՞լն է, մեր սիրտերուն փափաքները կատարե՞լն է, երկրի մը թագաւորը կամ նախագահը ըլլա՞լն է, բոլորէն սիրուիլն ու փառաբանուի՞լն է:

Այս բոլորին մէջ ազատութիւն փնտռելը ինքնախաբէութիւն է: Մարդ կրնայ թագաւոր ըլլալ, եւ սակայն, ստրուկի կեանք ապրիլ: Մարդ կրնայ նիւթապէս շատ հարուստ ըլլալ առանց սակայն ազատ եւ ազատագրուած ըլլալու: Կրնայ առողջ ըլլալ առանց ազատ ըլլալու: Կրնայ նոյնիսկ երկրի մը ազատարարը ըլլալ առանց ինք անձամբ ազատ ըլլալու: Իրական ազատութիւնը հոգիին ազատութիւնն է մեղքի սէրէն: Ճշմարիտ ազատութիւնը զՔրիստոս գտնելն ու անոր սիրով արքեանայն է: Քրիստոսով ազատագրուած ու փրկուած մարդը կրնայ Ֆիզիքապէս բանտարկուած ըլլալ, եւ սակայն, չի՛ դադրիր ազատ մարդ ըլլալէ: Այդպէս չեղա՞ւ Յովսէփ գեղեցիկին պարագան (Ծն 39.20-23):

Սիրելի՛ ընթերցող, եթէ բու փնտռածդ նշմարիտ ազատութիւնն է, զանիկա Քրիստոսի անձէն գատ ուրիշ անձի մօտ մի՛ փնտռեր: Մի՛ խաբուիր մարդոց այն խօսքէն որ կ'ըսեն. «Մենք ազատ ենք մեր ուզած կեանքը ապրելու»: Ի՞նչ է այդ «ուզուած կեանքը»: Մեղքի՞ կեանքը, դէպի յաւիտենական կորուստ առաջնորդող կեանքը: Ի՞նչ մեծ դժբախտութիւն է որ Աստուծոյ պատկերով եւ նմանութեամբ ստեղծուած մարդուն ուզած կեանքը ըլլայ մեղքի կեանքը, պարտութեան կեանքը, մահաբեր կեանքը:

Մարդ իր կամեցածը չէ որ ի գործ պէտք է դնէ ինքնիր կեանքին մէջ, այլ՝ Աստուծոյ կամեցածը: Ինքնիր կամեցածը կատարող մարդը արգիլած կ'ըլլայ Աստուծոյ իր կամեցածը կատարելու: Իսկ ի՞նչ է Աստուծոյ կամեցածը եթէ ոչ մեր փրկութիւնը: Հետեւաբար, ինքնիր կամեցածը ընողը ինքնիրեն թշնամութիւն ըրած կ'ըլլայ: Աւելի լաւ չէ՞ չունենալ ազատութիւն քան ունենալ եւ զանիկա օգտագործել մեր անձերուն դէմ: Ազատութիւն չէ այն ազատութիւնը որ չ'ապահովեր մեր յաւիտենական ազատութիւնը: Ազատութիւն չէ այն ազատութիւնը որ մեզ դժոխք կ'առաջնորդէ: Ազատութիւն չէ այն ազատութիւնը որ կը խզէ մեր յարաբերութիւնը աշխարհի Ազատարարին հետ:

Աստուածաշունչը կ'արգիլէ աստուածապարգեւ ազատութիւնը օգտագործել Աստուծոյ դէմ մեղանչելու համար: Պօղոս առաքեալ կը սորվեցնէ մեզի որ մեր ազատութիւնը մարդկային ցանկութիւններ կատարելու պատրուակ պէտք չէ դառնայ (Գղ 5.13), իսկ Պետրոս առաքեալ, կ'ըսէ. «Ձեր ազատութիւնը չարիք գործելու պատրուակ թող չդառնայ» (Ա.Պտ 2.16): Ապերախտութիւն է Աստուծոյ կողմէ մեզի շնորհուած ազատութեամբ վշտացնել Աստուծոյ սիրտը: Մեզմէ ո՞վ

անհանգիստ պիտի չըլլար եթէ երբեք իր ծառային առիթ մը տուած ըլլար որպէսզի ան դրական աշխատանք մը տանէր, իսկ ծառան այդ առիթը օգտագործէր իրեն դէմ ըմբոստանալու եւ ապստամբելու: Աստուածատուր ազատութիւնը շահագործելը՝ Աստուծոյ դէմ ապստամբիլ է:

Դադրի՛նք Աստուծոյ դէմ ապստամբներ ըլլալէ եւ կատարեալ ազատութիւն տանք մեր Ազատարարին՝ Քրիստոսի, մեր կեանքերուն մէջ: Կատարեալ ազատութեան հասնելու համար պէտք է կատարեալ ազատութիւն ունենայ Քրիստոս մեր կեանքերուն մէջ իր կամքը իր կամեցածին պէս ի գործ դնելու: Ասիկա կ'իրականանայ մի՛այն ու մի՛այն ամբողջական ինքնայանձնումով: Աստուած կատարեալ է եւ հետեւաբար Աստուծոյ յանձնուողը կատարելապէս պէտք է յանձնուի անոր: Երբ կատարելապէս յանձնուինք Աստուծոյ, այն ատեն Աստուած կատարեալ ազատութիւն կ'ունենայ մեր կեանքերուն մէջ: Կարելի չէ մասնակիօրէն յանձնուիլ Կատարեալին. ա՛յն Կատարեալին՝ որ կատարելապէս յանձնուեցաւ մեզի իր մարդեղութեամբ:

Մի՛շտ յիշէ, սիրելի՛ եղբայրս եւ քույրս, որ իրական ազատութիւնը Քրիստոսով ազատիլն է եւ ո՛չ թէ Քրիստոսէ ազատիլը: Քրիստոսով չազատողը Քրիստոսէ պիտի չազատի: Այնպէս չընենք որ մեր Փաստաբանը դառնայ մեր Դատաւորը, մեր Պաշտպանը՝ դառնայ մեր պատուհասը, մեզ դէպի Իրեն հրաւիրողը՝ դառնայ մեզ Իրմէ հեռու վանողը:

Քրիստոս խոստացաւ Սուրբ Հոգին դրկել իր հետեւորդներուն (Ղկ 24.49) եւ դրկեց (Գրծ 2.1-4): Եկէ՛ք «յիշեցնենք» իրեն իր այս խոստումը եւ ըսենք. «Տէ՛ր, ո՞ւր է այս խոստումդ ինծի՛ համար»: Անդու եւ անձանձրոյթ կերպով աղօթենք (Ղկ. 18.1) մինչեւ որ ստանանք Սուրբ Հոգին, առանց որուն ազատութիւն չկայ: Ուր որ է Աստուծոյ Հոգին հոն ազատութիւն է (Բ.Կր 3.17): Աստուծոյ Հոգին չունեցող մարդը գուրկ է ազատութենէն:

Եկո՛ւր, սիրելի բարեկամս, ամուր պահենք Քրիստոսի կողմէ մեզի պարգեւուած ազատութիւնը որպէսզի վերստին մեղքի ստրուկները չդառնանք (Գղ 5.1): Ընդհակառակը, դառնանք ծառաները Քրիստոսի որպէսզի ըլլանք հոն ուր ի՛նք կը գտնուի (Յհ 12.26) եւ տեսնենք անոր փառքը (Յհ 17.24), որ բոլոր երկինքներէն վեր է (Սղ 8.1): Ամէն:

ՃՇՄԱՐԻՏ ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴԸ

Աստուածաշունչը յստակօրէն կը խօսի երկու ծնունդներու մասին: «Եթէ մէկը ջուրէն եւ Հոգիէն չծնի՝ չի կրնար Աստուծոյ արքայութիւնը մտնել» (Յե 3.5): Աստուծոյ խօսքը պարզ է եւ մեկին: Արքայութիւն մտնելու համար Սուրբ Հոգիէն ծնելու ենք: Արքայութիւն մտնելու ուրիշ կերպ չկայ: Չփնտոնենք կամ չփորձենք ստեղծել ինչ որ չկայ:

Առաջին անգամ Սուրբ Հոգիէն կը ծնինք մկրտութեան պահուն: Աստուած Հին Կտակարանի մէջ խոստում մը կու տայ ըսելով. «*Զեր վրայ մահուր ջուր պիտի սրսկեմ ու պիտի մահրուիք*»: Համար մը անդին կ'ըսէ. «*Իմ Հոգիս ձեր ներսիդին պիտի դնեմ*» (Եզ 36.25, 27): Աստուածային այս խոստումը մկրտութեան նախապատկերացումն էր: Հետաքրքրական է նկատի առնել, որ Աստուած յիշելէ ետք ջուրի սրսկումը, անմիջապէս նաեւ կը յիշէ Սուրբ Հոգիին ստացումը: Հետեւաբար, մկրտութեան խորհուրդը, պարզապէս ջուրին մէջ թաթխուիլ մը պէտք չէ նկատել, այլ Սուրբ Հոգին ստանալ մը: Մկրտութեան ջուրը մեզ սրբելու ո՛չ մէկ գորութիւն կ'ունենայ եթէ երբեք հոն Աստուծոյ Հոգիին միջամտութիւնը չկայ: Աստուած այդ ջուրը Սուրբ Հոգիին մատով խառնելու է: Հետեւաբար, Հոգիէն եւ ջուրէն ծնիլը՝ Աստուծոյ Հոգիով սրբուած ջուրէն ծնիլն է: Աստուած կը խոստանայ մահրել մեզ Սուրբ Հոգիով հրաշակերպուած մկրտութեան ջուրով, որովհետեւ գիտէ որ մեր սեփական նիգով չենք կրնար մահրուիլ: Մարդ արարածը ինքզինք մահրելու գորութիւնը չունի: Ահա թէ ինչո՛ւ Աստուած կ'ըսէ. «*Զօրութեամբ չէ եւ ուժով չէ, այլ իմ Հոգիովս*» (Զբ 4.6): Ո՛չ ոք կրնայ յայտարարել. «*Իմ սիրտս սրբեցի եւ իմ մեղքէս մահրուեցայ*» (Առ 20.9): Մահրողն ու սրբողը Աստուած ի՛նքն է: Մահրուելու եւ սրբուելու առաջին փայլը մկրտութեան պահուն է որ տեղի կ'ունենայ:

Մեր վերածնունդը տեղի կ'ունենայ մկրտութեան ընթացքին: Երկու իմաստով կարելի է հասկնալ «վերածնիլ» բառը: *Առաջին*.– վերածնիլ կը նշանակէ վերստին ծնիլ, եւ *երկրորդ*.– վերածնիլ կը նշանակէ վերէն, այսինքն՝ Աստուծոյ Հոգիէն ծնիլ: Թէպէտ մկրտութեան ժամանակ Սուրբ Հոգիէն կը ծնինք, եւ սակայն, երբ չափահասութեան տարիքը կը հասնինք, կ'անդրադառնանք մեր մեղաւոր ըլլալուն, եւ կարիքը կը զգանք ապաշխարութեան, կարիքը կը զգանք Սուրբ Հոգիին միջոցաւ Քրիստոսի յանձնուելու, բայց այս անգամ կամովին եւ գիտակցաբար: Ոմանք ապաշխարութիւնը կը հասկնան որպէս Սուրբ Հոգիէն ծնիլ: Ապաշխարութիւնը սակայն, Սուրբ Հոգիէն ծնիլ չէ, այլ Սուրբ Հոգին վերստանալ է: Հետեւաբար, մկրտութիւնը Սուրբ Հոգիէն վերածնիլ է, իսկ ապաշխարութիւնը Սուրբ Հոգին վերստանալ է:

Ճշմարտապէս ապաշխարողը՝ նշմարտապէս Աստուծոյ Հոգին կը ստանայ: Անկեղծ ապաշխարութիւնը վայրկեանապէս կը փոխէ մեր յաւիտենական ցակատագիրը եւ մեզ Աստուծոյ որդիներ կը դարձնէ: Իսկ

«Աստուծոյ որդիները անոնք են՝ որոնք Աստուծոյ Հոգիով կ'առաջնորդուին» (Հո 8.14): Աստուծոյ Հոգիով առաջնորդուողները իրենց կարգին կը դառնան առաջնորդներ իրենց նմաններուն, զանոնք առաջնորդելով դէպի մեծ Առաջնորդին՝ Տէր Յիսուս Քրիստոսի:

Ի՞նչ պէտք է ընել գշմարտապէս Սուրբ Հոգին ստանալու համար: Պէտք է անդրադառնալ որ յաւիտեանապէս կորսուած ենք եւ հետեւաբար պէտք ունինք Փրկիչի մը: Պէտք է ջերմ փափաք ունենանք փոխելու մեր կեանքի ընթացքն ու ուղղութիւնը, մեր գործելակերպն ու մտածելակերպը: Եթէ երբեք նոր ու աստուածահաճոյ կեանք մը ապրելու փափաքով տոչորոզ ու տագնապող անձ մը չենք, դժուար թէ կարենանք Սուրբ Հոգիին բերած նորոգութիւնը ապրիլ: Առանց Սուրբ Հոգիին բերած նորոգութիւնը ապրելու, չենք կրնար Աստուծոյ նոր ստեղծագործութիւնը հանդիսանալ: Աստուծոյ Հոգին ի՞նչն է մեզ վերստին ստեղծողն ու նորոգողը: Եսայի մարգարէն նոյն վկայութիւնը կու տայ ըսելով. *«Հոգիդ կը դրկես ու անոնք կը ստեղծուին ու երկրին երեսը կը նորոգես»* (Ես 104.30):

Իրապէս Աստուծոյ Հոգին ստանալու համար պէտք է իրապէս դարձի գալ: *«Ինծի դարձէ՛ք ու ես ձեզի պիտի դառնամ»* (Զբ 1.3): Ասիկա Աստուծոյ խոստումն է ամբողջ սիրտով իրեն դարձող իւրաքանչիւր մարդու: Ամբողջ սիրտով Աստուծոյ չդարձող մարդուն սիրտը չի՛ կրնար Սուրբ Հոգիին խաղաղութեամբ եւ ուրախութեամբ բնակուիլ: Աստուծոյ դառնալը ձեւական պէտք չէ ըլլայ, այլ Աստուծոյ հանդէպ ներքին բուռն ծարաւի մը արտայայտութիւնը: Աստուծոյ մօտենալու, Աստուծոյ հետ ապրելու ու ֆալելու ծարաւը մեր ներսիդին ա՛յնքան սաստիկ պէտք է ըլլայ, որ աղաղակեցնել եւ աղիողորմ միջերով զԱստուած օգնութեան կանչել տայ մեզի:

Սիրելի՛ եղբայրս եւ քոյրս, եթէ երբեք կ'ուզես, որ այսօր Կենաց Գիրքին մէջ գրուի անունդ, կոտրած հոգիով ինծի հետ միասնաբար հետեւեալ աղօթքը արտասանէ. *«Ո՛վ օծութեան Հոգի, քեզի կը յանձնենք մեր անօժ հոգիները: Կը խոստովանինք մեր մեղքերը որոնց բաւութեան համար Քրիստոս խաչին վրայ մեռաւ: Կ'աղաչենք քեզի, մեզ առաջնորդէ Քրիստոսի խաչին, որովհետեւ միայն հո՛ն կրնանք գտնել նոր կեանք, նոր սիրտ եւ նոր հոգի: Գործէ՛ մեր սիրտերուն մէջ, որպէսզի դառնանք երկինքի որդիներ, փրկութեան որդիներ, նոր կեանքի որդիներ, նոր երգի որդիներ, բու փառքովդ լեցուն, բու փառքիդ համար: Ամէն»:*

Եթէ երբեք անկեղծօրէն եւ սիրտիդ խորերէն արտասանեցիր այս աղօթքը ինծի հետ միասին, գիտցիր որ բու անձդ, կեանքդ, ապագադ, սիրտդ, հոգիդ եւ յաւիտեանականութիւնդ ապահով ձեռքերու մէջ են: Այն ձեռքերը Տէր Յիսուսի ձեռքերն են, որոնք բուժող ու բիւրեղացնող ձեռքեր են, օրհնող ու օգնող ձեռքեր են, պահպանող ու պաշտպանող ձեռքեր են, բանտարկեալը արձակող ձեռքեր են, գոջացող մեղաւորին վիզին շուրջ փաթթուող եւ անոր խոցերը դարմանող ձեռքեր են, մեր աչքերէն մեր

արցունքը սրբող ձեռքեր են, տապալածին խնամող ու խնայող ձեռքեր են, գլորածը վերականգնող ու ծոածը շտկող ձեռքեր են, թուլցած ձեռքերը զորացնող ձեռքեր են, մեղքի տիղմին մէջ կորսուածները մեղքի տիղմէն դուրս բերող ձեռքեր են, խոնարհը բարձրացնող ձեռքեր են, մեզ մեր ձեռքերէն բռնելով մեզ դէպի յաւիտեանական կեանք առաջնորդող ձեռքեր են: Առանց յանձնուելու Քրիստոսի ձեռքերուն, չես կրնար Սուրբ Հոգին ստանալ: Սուրբ Հոգին Քրիստոսի՝ ձեռքերով միայն կրնայ տրուիլ: Ինչպէս կրակի բովէն անցուած ոսկին կը դառնայ իրական ոսկի, այնպէս ալ Քրիստոսի ձեռքերուն մէջ նետուող մարդը, Սուրբ Հոգիին շնորհով կը դառնայ իրական քրիստոնեայ:

Իրական քրիստոնեայ դառնալու համար պէտք է հոգեպէս արթննալ եւ ինքնագիտակցութեան գալ: Հոգեւոր արթնութիւն չապրած մարդուն հոգին կը նմանի անպտղաբեր անապատի մը: Ահա թէ ինչո՛ւ Եսայի մարգարէն կը հաստատէ, որ երբ Աստուած վերէն իր Հոգին թափէ մեր վրայ, անապատներս պտղաբեր պիտի դառնանք (Ես 32.15): Հոգեպէս արթննալը Սուրբ Հոգիին արօրով մեր սիրտերուն խոպանացեալ անդաստանները հերկել է, Քրիստոսի մէջ բնակիլ եւ Քրիստոսի բնակարան դառնալ է, սրբուիլ եւ դէպի սրբութիւն քայլել է: Հոգեպէս արթննալը Աստուծոյ Հոգին ստանալ է, Աստուծոյ Հոգիով մկրտուիլ, նորոգուիլ, փոխակերպուիլ, գեղեցկանալ, առաջնորդուիլ եւ զօրանալ է: Հոգեպէս արթննալը Քրիստոսով քառուիլ ու արդարանալ է, մահէն կեանքի անցնիլ է, աստուածային մեր պատկերը վերապայծառացնել եւ վերականգնել է: Հոգեպէս արթննալը Սուրբ Հոգիին շնորհքին լոյսին դիմաց մեր սիրտերը բանալ է, Աստուծոյ խօսքին հուրով մեր միտքերը արթուն ու յստակատես դարձնել է, մեր ամբողջ էութիւնը Քրիստոսի ներկայութեամբ համակել է, մեր հոգիները Քրիստոսի սիրով զուարթացնել է: Հոգեպէս արթննալը կեանքի նոր ընթացքի մը ձեռնարկել է, Աստուծոյ թագաւորութեան տարածման նախաձեռնել է, Քրիստոսի ձեռքին մէջ փրկութիւնը տարածող գործիք մը դառնալ է: Հոգեպէս արթննալը աշխարհին երես դարձնել ու Աստուծոյ երեսը փնտռել է, մեղքին հանդէպ մեր սիրտերուն մէջ զգուսնք բուծանել է, արդարութեան նկատմամբ մեր սէրը բորբոքել է, Սուրբ Հոգիին գործակից ու տանար դառնալ է, Քրիստոսի եղբայր ու մեր երկնաւոր Հօր գաւակ ըլլալ է: Հոգեպէս արթննալը Տիրոջ զօրութեամբ լեցուիլ է, Զարին դէմ պատերազմի յայտարարութիւն է, Բարին հետ գործակցիլ է, Աստուծոյ սեփականութիւնը դառնալ է, Աստուծոյ փառքն ու փափաքը ըլլալ է: Հոգեպէս արթննալը Աստուծոյ սիրոյն ու գուրգուրանքին առարկան հանդիսանալ է, դէպի բարօր ծրագիր ու լուսափայլ ապագայ առաջնորդուիլ է:

Պարզելէ ետք թէ ի՛նչ պէտք է ընել Սուրբ Հոգիին բերած նորոգութիւնը ապրելու համար եւ բացատրելէ ետք թէ ի՛նչ կը նշանակէ հոգեպէս արթննալ, հիմա գանք խօսելու Սուրբ Հոգիով մեր ապրած

վերանորոգութեան մասին, եւ այդ վերանորոգութեան իբրեւ արտայայտութիւն՝ մեր կեանքերուն մէջ յառաջ եկած զարմանալի փոփոխութիւններուն մասին:

Ինչպէս երբ նայինք արեւի լոյսին եւ ապա նայինք մեր չորս դին ամէն ինչ փոխուած կը տեսնենք, այնպէս ալ անգամ մը որ նայինք Սուրբ Հոգիի աննիւթական լոյսին եւ ապա միայն նայինք մեր շրջապատին՝ ամէն բան ամէն իմաստով փոխակերպուած պիտի տեսնենք: Թէպէտ խորքին մէջ ամէն բան նոյնն է. մե՛ր դիտելու եղանակն է որ փոխուած է: Կամ ինչպէս երկարատեւ հիւանդութենէ մը նոր կազդուրուած մարդուն համար կեանքը կը ներկայանայ նոր, փոխուած եւ գեղեցկացած, այնպէս ալ իր մեղքերուն հիւանդութենէն ապաշխարութեամբ եւ Սուրբ Հոգիին ստացումով նոր կազդուրուած մարդուն համար ամէն ինչ այլակերպուած կը ներկայանայ, այլապէս՝ սխալ բան մը կայ մեր ապաշխարութեան մէջ:

Երբ Սուրբ Հոգին հպի մեր սիրտերուն, այն ատեն Տէր Յիսուսի նման պիտի սիրենք մեր նմանները եւ ներենք անոնց. Յիսուսի նման եղբայր պիտի կոչենք մեր հաւասարները: Պիտի ըլլանք այնպիսի մարդիկ՝ որոնք թշնամի մարդուն մէջ, Աստուծմէ փնտռուող եւ զԱստուած փնտռող մարդը պիտի տեսնեն: Մարդիկ՝ որոնք կոշտ ու կոպիտ մարդուն մէջ, մեր քաղցր վերաբերմունքին կարօտ մարդը պիտի տեսնեն: Մարդիկ՝ որոնք անողորմ մարդուն մէջ, Աստուծոյ եւ մեր ողորմութեան ծարաւ մարդը պիտի գտնեն: Մարդիկ՝ որոնք թշուառ մարդուն մէջ, սիրելի եղբօր մը, հարազատ ընկերոջ մը, անկեղծ բարեկամի մը կարիքը ունեցող մարդը պիտի գտնեն: Արդարեւ, այս դասակարգի մարդիկը չե՞ն որ աւելի մեր գուրգուրանքին կը կարօտին: Նման մարդոց համար չե՞ն որ Աստուած մարդացաւ. մինչ աշխարհ ճի՛շդ այսպիսիներն է որ կ'անտեսէ:

Սուրբ Հոգին միայն մե՛ր վերաբերմունքը չէ որ կը փոխէ ուրիշներուն հանդէպ, այլեւ՝ ուրիշներուն ալ վերաբերմունքը մեր նկատմամբ: Ան կը փոխէ մեզ, կը փոխէ մեր շրջապատը, մեր նկարագիրը, յոռի սովորութիւնները, ակնկալութիւնները, ցանկութիւնները, սպասումները, երազները, ձգտումները եւ մեզի կարողութիւն կը շնորհէ ապրելու նոր կեանքը՝ *«ստաւել կեանք»*: Մեզ աստիճանաբար փոխելով կը նմանցնէ անփոփոխելիին՝ Աստուծոյ: Նման փոխակերպում մը Տիրոջ Հոգին է որ կ'իրագործէ (Բ.Կր 3.18):

Կեանքի ընթացքին կրնանք շատ մը փափաքներ, հարստութիւններ, նախասիրութիւններ եւ երազներ ունենալ: Սուրբ Հոգին այնպէս կ'ընէ, որ զԱստուած ունենալը՝ ո՛չ թէ մեր փափաքներէն մէկը ըլլայ, այլ՝ մեր միակ փափաքը: Ո՛չ թէ մեր հարստութիւններէն մէկը ըլլայ, այլ՝ մեր միակ հարստութիւնը, իրական ու անանց հարստութիւնը: Սխալ չէ ուրախանալ մեր կեանքը լեցնող զանազան երեւոյթներով, եւ սակայն, մեր ուրախութեան գլխաւոր առարկան, առիթն ու պատճառը՝ ի՛նք Աստուած պէտք է ըլլայ: Սուրբ Հոգին է որ այս մէկը ճշմարտութիւն կը դարձնէ:

Երբ Սուրբ Հոգին հպի մեր կեանքներուն եւ մեզի շնորհէ նոր սիրտ ու նոր հոգի, այն ատեն աշխարհային ամէն տեսակի բաներ իրենց արժէքը պիտի կորսնցնեն մեզի համար, եւ Պօղոս առաքեալի նման պիտի կարենանք ըսել. «Այս բոլորը որ ժամանակ մը առաւելութիւն կը սեպէի, հիմա վնաս կը համարեմ՝ Քրիստոսի սիրոյն համար» (Փլպ 3.7): Տակաւին, մեր միակ փափաքը պիտի դառնայ «նանչնայ Քրիստոսը, անոր յարութեան գօրութիւնը, եւ անոր չարչարանքներուն մասնակից դառնալ՝ անոր մահուան օրինակը մեր վրայ առնելով, որպէսզի մենք ալ արժանի ըլլանք մեռելներէն յարութիւն առնելու» (Փլպ 3.10-11):

Որպէսզի ստուգապէս գիտնանք որ իսկապէս Աստուծոյ Սուրբ Հոգիով է որ կ'առաջնորդուինք, եկէք անկեղծօրէն հարց տանք մենք մեզի: Արդեօք Պօղոս առաքեալի նման մենք ալ կրնա՞նք ըսել. «Միակ փափաքս է՝ նանչնայ Քրիստոսը...» (Փլպ 3.10): Արդեօք կ'ուրախանա՞նք երբ անոր չարչարակից կ'ըլլանք: Մահը «փնտոելու» չափ իրեն համար տառապելու պատրա՞ստ ենք: Ամբողջ սիրտով եւ հոգիով կը փափաքի՞նք Աստուծոյ հետ ըլլալ: Աստուծոյ հետ ըլլալը մեզի ուրախութիւն կը պատճառէ: Կը ստեղծե՞նք առիթներ մենիկ պահեր անցընելու համար Աստուծոյ հետ: Համ ու հանոյք կ'առնե՞նք այն պահերէն որ Տէր Յիսուսի հետ կ'անցընենք: Անհանգիստ կ'ըլլա՞նք երբ Քրիստոսի ներկայութիւնը չենք գգար: Աւելին, անհանգիստ կ'ըլլա՞նք երբ Քրիստոսի համար չարչարուելու եւ հալածուելու առիթներ շատ չեն ներկայանար մեզի:

Մեր ամենօրեայ գործերը, իօսքերը, մտածումները, ծրագիրները, աշխատանքներն ու զբաղումները, Աստուծոյ հետ ըլլալու մեր վառ փափաքին հարագա՞տ արտացոլացումներն են. եթէ այո՛, որչափո՞վ: Զափն ալ կարելոր է: Աստուած անչափ եւ անսահման ըլլալով՝ կը սպասէ որ մեր կապուածութիւնը իրեն եւ մեր հետաքրքրութիւնը իրմով՝ ըլլայ անչափ եւ անսահման: Սուրբ Հոգին չէ՞ որ մեր սահմանաւոր սէրը անսահման սիրոյ կը փոխակերպէ:

Երբ Սուրբ Հոգին կը ստանանք՝ ինքնաբերաբար մեր սէրը Աստուծոյ հանդէպ կը բռնկի եւ կը դառնայ անպայմանական: Մենք ինչո՞ւ կը սիրենք զԱստուած: Ինչո՞ւ կ'աղօթենք Աստուծոյ: Տուող ու պարգեւող Աստուած մը ըլլալո՞ւն համար: Իր պաշտպանութեան եւ օգնութեան պէտք ունենալնո՞ւս համար: Յաւիտենական դատապարտութենէն ձերբազատելո՞ւ յոյսով: Մահէն ու դժոխքէն վախնալնո՞ւս համար: Փորձութիւններէ գերծ մնալո՞ւ համար: Եթէ ասոնք են պատճառները որ զԱստուած կը սիրենք, պէտք է գիտնանք որ նման սէր մը Սուրբ Հոգիին պարգեւը չէ, այլ՝ արդիւնքն է մեր անձնասիրութեան եւ եսասիրութեան:

Աստուծոյ հանդէպ մեր սէրը մեզ շրջապատող պայմաններէն եւ պարագաներէն կախեալ պէտք չէ ըլլայ: Աստուծոյ հանդէպ մեր սէրը Աստուծոյ կողմէ մեզի տրուածէն եւ Աստուծոյ մեզի հանդէպ ունեցած վերաբերմունքէն կախեալ պէտք չէ ըլլայ: Սուրբ Հոգիով լեցուն մարդը, կը սիրէ երբ «որեւէ պատճառ չունի» սիրելու, կը յուսայ երբ

յուսահատեցուցիչ երեւոյթներով շրջապատուած է, կը վստահի երբ վստահութիւն ներշնչող բան չկայ, կը տեսնէ երբ ամէն ինչ մթին կը թուի:

Իբրեւ Աստուծոյ Հոգիով նորոգուած հաւատացեալներ, կրցա՞ծ ենք Աաղմոսագիրին նման ըսել. «*Դուն իմ բաժինս ես, ո՛վ Տէր*» (Սղ 119.57): Բաւարարո՞ւած ենք Անբաւելիով: Ի՞նչ աւելի անոյշ բան կայ քան ունենալ գԱստուած իբրեւ բաժին: Բաժին մը՝ որ բնաւ ետ պիտի չառնուի մեզմէ (Ղկ 10.42): Ի՞նչ մեծ ուրախութիւն է մեզի համար երբ կը տեսնենք որ Ստեղծիչը կու գայ ստեղծուածին յաւիտենական բաժինը դառնալու: Եթէ Ամենակարողը մեր ոսկին է, մեր թանկագին արծաթն է, այն ատեն Ամենակարողէն ուրախութիւն պիտի ստանանք (Յոր 22.25-26): Աստուած իբրեւ իր բաժինը ընդունող մարդը՝ իր կարգին Աստուծոյ բաժինը կը դառնայ: Եւ եթէ մենք Սուրբ Հոգիով Աստուծոյ բաժինը դարձած ենք՝ ո՞վ պիտի կարենայ մեզ Աստուծոյ ձեռքերէն իջել: Աստուած գիտէ իր բաժինին տէր կանգնիլ:

Սիրելի՛ ընթերցող, անգամ մը որ մեղքերդ խոստովանիս, եւ Սուրբ Հոգիով դուն քեզ դնես Քրիստոսի ամենակալ ձեռքերուն մէջ՝ ալ ո՞վ պիտի կրնայ քեզ իջել իր ձեռքերէն: Տէր Յիսուս քեզ առնելէ ետք իր սիրտին մէջ՝ ո՞վ կամ ի՞նչ բան պիտի կրնայ քեզ սարսափեցնել: Իր ուրախութիւնը տալէ ետք քեզի՝ ո՞վ պիտի կրնայ քեզ տրամեցնել: Իր խաղաղութեամբ ողջ էութիւնդ համակելէ ետք՝ ո՞վ պիտի կրնայ քեզ խոռվեցնել: Իր հարստութիւնը եւ ինքզինք իբրեւ հարստութիւն շնորհելէ ետք քեզի՝ ո՞վ պիտի կրնայ քեզ աղքատացնել: Վերջապէս, իր կեանքը եւ ինքզինք իբրեւ կեանք պարգեւելէ ետք քեզի՝ ո՞վ պիտի կրնայ քեզ մահացնել:

Շարունակեմք մեր հարցադրումները: Կա՞նք բաներ որոնց աւելի կապուած ենք քան Աստուծոյ: Կա՞նք բաներ որոնցմով աւելի կ'ուրախանանք քան Աստուծմով: Կա՞յ արդեօք Աստուծմէ գատ ուրիշ բան մը, կամ ուրիշ մէկը, որ մեզ կ'ուրախացնէ այնքան եւ այնպէս՝ որքան եւ ինչպէս Աստուած ի՛նք մեզ պիտի ուրախացնէր: Աստուած պարզապէս մեզ ուրախացնող մըն է, թէ՛ մեր ուրախութիւնն իսկ: Աստուած ինք առանձին կը կշտացնէ՞ մեզ, կը բաւարարէ՞ մեզ, կը յագեցնէ՞ մեր ծարաւը, թէ Աստուծոյ կողմին ուրիշ բաներու կարիքն ալ կը զգանք: Հարց չէ եթէ երբեք ուրիշ բաներ կան, բայց կարելոքը այն է, որ ատոնք Աստուծոյ տեղը չգրաւեն մեր սիրտերուն մէջ: Աստուած մեզի տուած է ամէն բան, բայց չ'ուզեր որ որեւէ բան մեր կեանքին մէջ իր տեղը գրաւէ եւ կամ իր մրցակիցը դառնայ:

Տակաւին, Աստուած մեր կեանքերուն մէջ մնայո՞ւն ներկայութիւն է: Հաւանաբար կը զգանք իր ներկայութիւնը, բայց ո՛չ միշտ: Թերեւս կը մտածենք Աստուծոյ մասին, բայց ո՛չ ամէն ատեն: Գուցէ կը սիրենք գԱստուած, բայց ո՛չ մեր բոլոր սիրտով եւ մեր բոլոր սիրելիներէն աւելի: Թերեւս Աստուծոյ կողմին ենք, բայց ո՛չ միշտ: Աստուծոյ կը նայինք,

բայց ո՛չ ամէն ատեն: ՁԱստուած կը պաշտենք, բայց ո՛չ ամբողջ հոգիով: Կ'աղօթենք, բայց ո՛չ յարատեւօրէն:

Սիրելի՛ եղբայրս եւ քոյրս, Աստուած որ կը կատարէ ինչ որ քու բոլոր բարի խնդրանքներդ, իր կարգին քեզմէ կը խնդրէ որ սիրտդ իրեն տաս (Սո 23.26): Քու սիրտդ Աստուծոյ բաժինն ու իրաւունքն է: Աստուծոյ իրաւունքը Աստուծո՛յ տուր (Մտ 22.21): Ինչպէս որ դուն չես ուզեր որ ուրիշը ինչ իրաւունքդ ձեռքերէդ խլէ, այնպէս ալ Աստուած չ'ուզեր որ իր իրաւունքը իրեն իր ձեռքերէն: Իսկ ի՞նչ է Աստուծոյ իրաւունքը եթէ ոչ ինչ սիրտդ, ինչ անձդ: Միթէ Աստուծոյ տաճարը չե՞ս եւ Աստուծոյ Հոգին չե՞ որ մէջդ կը բնակի (Ա.Կր 3.16): Միթէ Քրիստոս քեզ իր արիւնով չգնե՞ց: Ինչպէս որ եթէ դրամով բան մը գնես այդ բանը այլեւս ինչ սեփականութիւնդ կը դառնայ, այնպէս ալ Քրիստոս քեզ իր արիւնով գնեց եւ դուն այլեւս իրեն կը պատկանիս:

Ինչպէս որ իրաւունք ունիս բնակելու տունի մը մէջ որ ինչ սեփական դրամովդ գնես եւ, այնպէս ալ Քրիստոս՝ իրաւունք ունի մէջդ բնակելու, քանի որ իր արիւնով քեզ գնեց: Հետեւաբար, դուն Քրիստոսի սեփական տունն ես (Եբր 3.6): Տունը դո՛ւն ես, իսկ Տանտէրը՝ Քրիստոս: Տանտէրը իր տունէն դուրս պետք չէ դնել: Տանտէր մը իր սեփական տան մէջ կատարեալ ազատութիւն ունենալու բացարձակ իրաւունք ունի:

Սիրելի՛ ընթերցող, քեզ կը հրաւիրեմ որ այսօր գ՛րիստոս ցանչնաս ու հոչակես իբրեւ Տէրդ ու տանտէրդ, իբրեւ սեփականատէրդ եւ սեփականութիւնդ: Քրիստոս գիտէ տէր կանգնիլ զինք իբրեւ Տէր ցանչողներուն: Վստահէ Տիրոջ տիրութեան: Տէրը կ'ուրախանայ եւ կը փառաւորուի երբ կը վստահինք իրեն: Դուն ալ չե՞ս ուզեր Տէրը ուրախացնող մը եւ գանիկա փառաւորող մը ըլլալ: Եթէ կ'ուզես ըլլալ, յիշէ, որ Տէրը ուրախացնելու ու փառաւորելու միակ կերպը Տիրոջ վստահիլն ու անոր յանձնուիլն է:

ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆԸ ԱՌԻԹ ՎԿԱՅՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՈՉ ԹԷ ՏՐՏՆՋԱԼՈՒ

Այս եւ յաջորդ գլուխով 14 նշմարտութիւններ պիտի սորվինք փորձութեանց մասին:

1- *Փորձութիւնը Աստուծոյ բացակայութեան հետեւանքը չէ:* Յիշեցէ՛ք որ Քրիստոս իր աշակերտներուն հետ նաւուն մէջ կը գտնուէր երբ փոթորիկը պատահեցաւ (Մր 4.35-41): Քրիստոսի ներկայութիւնը պատճառ չեղաւ որ փորձութիւնը չպատահէր: Քրիստոս կրնայ մեր ալ հետ ըլլալ մեր կեանքի նաւերուն մէջ, եւ սակայն, իր ներկայութիւնը երբեք ալ պիտի չփարատէ մեր կեանքերէն դժուարութիւնները: Չմոռնանք նաեւ որ Քրիստոս որ խաղաղութեան իշխանն էր (Ես 9.6), ի՛նք նաեւ փորձութիւններէ անցաւ: Եթէ երբեք խաղաղութեան իշխանը կրնայ խոռովիլ, փորձութիւնները Փարատողը կրնայ փորձութիւններու հանդիպիլ, ասիկա ապացոյց մըն է որ փորձութիւնը Աստուծոյ բացակայութեան արդիւնքը չէ: Փորձութիւնը Աստուծոյ ներկայութեան արդիւնքն է եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ բացակայութեան արդիւնքը: Աստուծոյ հետ ըլլալը փորձիչին դէմ պատերազմ յայտարարել է: Ահա թէ ինչո՛ւ երբ Աստուած ներկայ է մեր կեանքերուն մէջ, Սատանան ի՛նք նաեւ պիտի փորձէ ներկայ ըլլալ իր փորձութիւններով: Աստուծոյ գաւակը դարձած քրիստոնեայ մարդը չի վախնար Սատանայէն: Սատանան իշխանութիւն չունի Աստուծոյ գաւակներուն վրայ եւ այս մէկը ինք շատ լաւ գիտէ: Հետեւաբար, փորձիչին ներկայութիւնը չէ որ փորձանք մը պէտք է ըլլայ մեզի համար, այլ մե՛ր ներկայութիւնն է որ փորձանք մը պէտք է ըլլայ փորձիչին համար: Պէտք չէ մոռնանք որ եթէ փորձիչը զօրաւոր է, ապա մեզ փորձութիւններէ Ազատողը ամենագոր է: Մենք ամենագոր Աստուծոյ մը գաւակներն ենք: Ամենագոր Աստուծոյ մը գաւակներուն տկար ու վախկոտ ըլլալ չի վայելեր:

2- *Աստուած մեզ փորձութիւններէն դուրս չի բերեր, այլ՝ կու գայ մեզի հետ ըլլալու մեր փորձութիւններուն մէջ:* Ան Սեդրաբը, Միսաբն ու Աբեդնագովը կրակի հնոցէն դուրս չբերաւ, այլ ի՛նք գնաց անոնց հետ ըլլալու կրակին մէջ (Դն 3.24-25): Յովսէփ նաեւ երբ բանտ նետուեցաւ Աստուած գանիկա բանտէն դուրս չբերաւ, այլ ի՛նք գնաց անոր հետ ըլլալու բանտին մէջ (Ծն 39.20-21): Ինչպէս ընկղմող մը ազատելու համար ծովուն ջուրը չէ որ կը ցամփեցնենք, այլ՝ մե՛նք է որ ջուրին մէջ կը նետուինք՝ ընկղմողին հետ ըլլալու եւ զինք ազատելու համար, նմանապէս ալ Քրիստոս՝ երբ փորձութեանց հուրը բորբոքի, գանիկա շիջեցնելու չէ որ կու գայ, այլ՝ կու գայ մեզի հետ ըլլալու մեր փորձութեանց մէջ եւ մեզ զօրացնելու անոնցմով եւ անոնց դէմ: Երբ անդրադառնանք որ Աստուած մեզի հետ է մեր փորձութիւններուն մէջ՝ այդ մեզի վստահութեան եւ ապահովութեան զգացում պիտի ներշնչէ: Քրիստոս մեր ցաւերէն անտեղեակ եղող Աստուած մը չէ: Քրիստոս պարզապէս երկինքի մէջ

բնակող եւ երկրաւորներուս հետ կապ չունեցող Տէր մը չէ: Քրիստոս մի'շտ մեզի հետ եղած է, մի'շտ մեզի հետ է, եւ մի'շտ մեզի հետ պիտի ըլլայ մինչեւ աշխարհիս վախճանը (Մտ 28.20):

3- *Կոչուած ենք փորձութեանց հանդիպելու: «Զրկայ որ մէկը իր համոզումներուն մէջ խախտի ներկայ նեղութիւններուն պատճառով: Որովհետեւ դուք շատ լաւ գիտէք, թէ այդ նեղութիւններուն մէջ ապրելու կոչուած ենք»* (Ա.Թ.Ս 3.3): Հակառակ Աստուածաշունչի այս հրահանգին, քրիստոնեաներ ո'չ միայն իրենց համոզումներուն մէջ է որ կը խախտին, այլեւ՝ իրենց հաւատքին մէջ: Ոմանց մօտ այն տպաւորութիւնը կայ որ Աստուծոյ դարձող մարդը գերծ պիտի ըլլայ ամէն տեսակի փորձանքներէ եւ նեղութիւններէ, իսկ ուրիշներուն ալ մօտ միշդ հակառակ տպաւորութիւնը կայ, որ Աստուծոյ դարձող մարդը ենթակայ պիտի ըլլայ բազմատեսակ փորձութիւններու: Երկու տպաւորութիւններն ալ հակառակ են Սուրբ Գիրքի առողջ վարդապետութեան: Աստուծոյ գիրկը նետուիլը՝ ո'չ փորձութեանց գիրկը նետուիլ կը նշանակէ եւ ոչ ալ փորձութիւններէ ամբողջովին հեռանալ կը նշանակէ: Աստուծոյ վստահիլը ապտակ մըն է Սատանային երեսին: Ահա թէ ինչո՛ւ Աստուծոյ դարձող մարդը երբ հանդիպի փորձութեանց ապտակին պէտք չէ զարմանայ: Եթէ միշդ է որ *«նեղութիւններուն մէջ ապրելու կոչուած ենք»* ինչպէս առաքելաւ կ'ըսէ, հապա ինչո՞ւ մեր տարօրինակին կու գայ երբ փորձութեանց հանդիպինք Քրիստոսի անունին համար: Եթէ նեղութիւններու մէջ ապրիլը մեր կոչումն է, այդ պարագային, նեղութիւններուն համար տրտնջելը՝ մեր կոչումը ժխտել է:

4- *Փորձութիւններու ենթարկուող մարդը հարցականի տակ պէտք չէ առնէ Աստուծոյ գոյութիւնը կամ անոր սէրը: Շատ քրիստոնեաներ ծանրակշիռ փորձութեանց դիմաց հարցականի տակ կ'առնեն Աստուծոյ ներկայութիւնը եւ երբեմն ալ՝ գոյութիւնը: Անոնք կը հարցնեն. «Ո՞ր էր Աստուած երբ այս բոլորը պատահեցան: Ինչո՞ւ չարգիլեց նման ահաւոր չարիքի մը պատահումը...»: Այսպէս ըսողներուն Աստուած կը պատասխանէ ըսելով. «Դուն ո՞վ նախատեսցիր ու որո՞ւ հայհոյեցիր ու որո՞ւ վրայ ձայնդ վերցուցիր եւ աչքերդ Իսրայէլի Սուրբին դէմ վեր վերցուցիր» (Ես 37.23): «Ո՞ր էր Աստուած...» բացազանչելը, իրականութեան մէջ Աստուծոյ դէմ ձայն բարձրացնել է: Աստուծոյ ներկայութիւնը հարցականի տակ առնելը՝ Աստուծոյ ամէնուրեքութեան դէմ մեղք գործել է: Մարդիկ չեն վարանիր բարձրեալ Աստուծոյ դէմ իրենց ձայները բարձրացնելու: Մարդիկ պէտք չէ մոռնան երկու բան. *տեսչին*. որ Աստուած Աստուած է եւ մարդը՝ մարդ: Աստուած իր ուզածը իր ուզածին պէս ընելու բացարձակ իրաւասութիւնը ունի: Մարդիկ իրենք չէ որ Աստուծոյ ընելիքը պիտի մշտեն: Աստուած մարդոց հաշուետու չէ: Աստուած մարդոց թոյլտուութիւնը պիտի չիսնդրէ բան մը ընելու կամ չընելու համար, եւ *երկրորդ*. մեր նմաններուն գործած չարիքներուն համար զԱստուած պէտք չէ մեղադրենք: Մարդիկ Աստուծոյ*

կողմէ իրենց տրուած ազատութիւնը կ'օգտագործեն չարիք ընելու համար եւ կը մոռնան Սուրբ Գիրքին խօսքը. «*Ձեր ազատութիւնը չարիք գործելու պատրուակ թող չդառնայ*» (Ա.Պտ 2.16): Աստուած մեզի պատահող չարիքները կ'օգտագործէ մեր բարիքին համար (Ծն 50.20): Պէտք է մեղադրել զԱստուած քանի որ մեր բարիքին համար կը գործէ: Նման մօտեցում մը ապերախտ մարդու մօտեցում է: Եթէ երբեք Աստուծոյ բարեբար մատին միջամտութիւնը չըլլայ մեզի պատահող չարիքներուն մէջ, շուտով, շատ շուտով կրնանք կատարեալ յուսահատութեան մատնուիլ:

5- *Կրնանք փորձութենէ անցնիլ ուրիշներուն մեղքերուն իբրեւ հետեւանք*: Դժուարութիւնները որոնց կը բաղխինք կրնան մեր մեղքերուն հետեւանքը ըլլալ, կրնան եւ ուրիշներուն մեղքին հետեւանքը ըլլալ: Ադամ եւ Եւա խորամանկ օճին պատճառով չէ՞ր որ տառապեցան: Յովսէփ Պետափրէսի կնոջ գրպարտութեան եւ ստախօսութեան պատճառով չէ՞ր որ շուրջ երկու տարիներ բանտարկուած մնաց (Ծն 39.7-23): Երեմեայ մարգարէն Սափատիայի, Գողոզիայի, Յուֆագի եւ Փասուրի գրպարտութեան պատճառով չէ՞ր որ Սեդեկիա թագաւորին արտօնութեամբ նետուեցաւ տղամալից ջրհորի մը մէջ (Եր 38.1-6): Միթէ Եսայի մարգարէն իր սեփական մեղքերուն համար էր որ երեք տարի մերկ ու բոկոտն շրջեցաւ (Ես 20.3): Դանիէլը ուրիշներուն բամբասանքին պատճառով չէ՞ր որ առիւծներու գուրին մէջ նետուեցաւ (Դն 6.16-17): Նոյնիման Աստուածաշունչը չէ՞ որ կը վկայէ որ Դանիէլին հակառակորդները անկարող էին անոր դէմ գանգատելու պատճառ մը գտնել (Դն 6.5): Քանի մը Քաղդէացի մարդոց ամբաստանութեան համար չէ՞ր որ Դանիէլին երեք բարեկամները՝ Սեդրաքը, Միսաքն ու Աբեդնագովը կապուելով բորբոքած կրակի հնոցին մէջ նետուեցան (Դն 3.8-23): Պէտք կա՞յ յիշեցնելու որ Քրիստոս նաեւ «*մեր մեղքերուն համար վիրաւորուեցաւ եւ մեր անօրէնութիւններուն համար ծեծուեցաւ*» (Ես 53.5): Եթէ իւրաքանչիւր մարդ որ փորձանքներէ կ'անցնի իր սեփական մեղքերուն համար է որ կ'անցնի, հապա ինչպէ՞ս բացատրենք պարագան այն մեղսալից մարդոց որոնք մինչեւ իրենց կեանքին աւարտը հանգիստ ու խաղաղ կ'ապրին: Այդպիսիները չունին մեղքեր որոնց համար պէտք է որ չարչարուին: Այդպիսիները չեն տառապիր, որովհետեւ բնաւ չեն փորձեր պայքարիլ Չարին եւ մեղքին դէմ: Սատանան պատճառ մը չունի կոռուելու իրեն դէմ չկոռուողներուն հետ:

6- *Փորձութիւնը առիթ մըն է վկայելու Քրիստոսի համար*: Այն ինչ որ մենք փորձութիւն կը նկատենք, Քրիստոս գանիկա առիթ եւ պատեհութիւն կը նկատէ: «*Ձեզ պիտի ձերբակալեն եւ հալածեն, ձեզ պիտի դատեն ժողովարաններու մէջ... Ասիկա ձեզի առիթ պիտի ըլլայ վկայութիւն տալու իմ մասին*» (Ղկ 21.12-13): Փորձութիւնը պէտք է դառնայ առիթ մը վկայելու Քրիստոսի համար եւ ո՛չ թէ առիթ մը տրտնջելու անոր դէմ: Երբ փորձութիւնը իբրեւ փորձութիւն դիտուի մեր

կործանման պատճառ կրնայ դառնալ: Փորձութիւններուն մէջ է, որ մեր ի՛նչ տեսակ քրիստոնեայ ըլլալը հանդէս կու գայ: Անոնք առիթներ են փաստելու որ զԱստուած կը սիրենք եւ ո՛չ թէ առիթներ Աստուծոյ սիրոյն նկատմամբ կասկած տածելու: Անոնք մեր իրական կամ սուտ հաւատացեալ ըլլալը կը յայտնեն: Փորձութիւնները Աստուծոյ հետ եւ կամ Աստուծոյ դէմ մեր ըլլալը կ'ապացուցանեն: Անոնք մեր բուն նկարագիրը հանդէս կը բերեն: Ինչպէս նեղութեան մէջ մեր ինկած ատեն է որ յայտնի կ'ըլլայ թէ ո՛վ է մեր իրական բարեկամը, այնպէս ալ փորձութեանց մէջ մեր եղած ատեն է որ Աստուած պիտի գիտնայ մեր իրաւ բարեկամ ըլլալը: Աստուած աւելի կը փառաւորուի փորձութեանց մէջ մեր ցուցաբերած համբերութեամբ, քան հանգիստի մէջ մեր ցուցաբերած հաւատով: Չէ՞ք կարծեր որ Աստուած աւելի հպարտացաւ եւ ուրախացաւ Յոբով իր կրած բոլոր նեղութիւններուն մէջ իր յայտնաբերած համբերատարութեան եւ հաւատին համար, քան անոր հանգիստ կեանք մը վարած ատենը: Յոբ իր յօժարակամ համբերութեամբ փաստեց որ ինք Աստուծոյ ծառան էր եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ պարգեւած հանգիստին ծառան: Յոբ իր հանգիստին հետ միասին իր հաւատին ալ չկորսնցուց, որովհետեւ իր հաւատքը իր հանգիստով չէր պայմանաւորուած, այլ պայմանաւորուած էր այն ջերմ սիրով որ ունէր Աստուծոյ հանդէպ: Անհամար է թիւը այն հաւատացեալներուն՝ որոնք երբ իրենց հանգիստը կորսնցնեն՝ իրենց հաւատին ալ կը կորսնցնեն: Ճշմարիտ հաւատացեալին պատասխանը Յոբին պատասխանէն տարբեր պէտք չէ ըլլայ փորձութեանց ընթացքին. *«Թէեւ անհկա զիս սպաննէ, ես անոր պիտի յուսամ»* (Յոբ 13.15):

7- *Աստուած փորձութիւնները կ'օգտագործէ մեր մէջ վերականգնելու իր պատկերն ու նմանութիւնը եւ մեզ իր Որդիին նմանցնելու համար:* Աստուած կ'ուզէ որ մենք ուրախ ըլլանք, բայց իր նպատակը մեզ ուրախացնելը չէ, այլ՝ մեզ սուրբ ընելն է: Աստուած կրնայ մեզ իր Որդիին նման սուրբ դարձնել մի՛այն փորձութեանց ընդմէջէն: Անկասկած որ բոլորս ալ կ'ուզենք իր Որդիին նմանիլ: Բայց զարմանալի բան չէ՞ որ մէկ կողմէն սրբանալ եւ Աստուծոյ նման ըլլալ կ'ուզենք, իսկ միւս կողմէ փորձութիւններէ գերծ կեանք մը ապրիլ կը ցանկանանք: Մենք զմեզ չէ՞ որ կը հակասենք երբ Աստուծոյ հանելի կեանք մը ապրիլ կ'ուզենք, եւ սակայն, երբ անհանելի երեւոյթի մը հանդիպինք կ'ընդվզինք եւ կը տրտնջենք: Փորձութիւններէ գերծ կեանք մը ապրիլ փափաքիլը ինքնին փորձութիւն է: Աստուծոյ ուզած մարդը ըլլալու համար՝ Աստուծոյ արտօնած փորձութեանց տոկալ պէտք է սորվինք: Փորձութեանց համար դժգոհող մարդը երբեք ալ Աստուծոյ ուզած մարդը չի կրնար ըլլալ:

Ինչպէս կրակին բովէն անցնող ոսկին կը դառնայ իրական ոսկի եւ կը ցանկացուի բոլորին կողմէ, նոյնպէս ալ փորձութեանց կրակին դիմացող

Քրիստոնեան՝ կը նկատուի նշմարիտ քրիստոնեայ եւ կ'արժանանայ գովասանքի, փառքի եւ պատիւի Քրիստոսի կողմէ (Ա.Պտ 1.7):

Սիրելի՛ ընթերցող, դուն քեզ անտաշ քարի մը նման դի՛ր Քրիստոսի ձեռքերուն մէջ, եւ թոյլ տուր անոր որ քեզ տաշէ փորձութեանց ընդմէջէն՝ իրեն նման դարձնելու համար:

Ընդունէ՛ թէ դուն այն կորսուած դրամն ես (Ղկ 15), որ պէտք ունի փնտռուելու Քրիստոսի կողմէ: Ինչպէս կիներ արծաթէ դրամը գտնելէ ետք փոշին կը մաքրէ որպէսզի մէջտեղ բերէ այն թագաւորին պատկերը որ կայ դրամին վրայ, այնպէս ալ Քրիստոս կ'ուզէ քեզի մօտենալ եւ քու վրայէդ թօթափել մեղքի փոշին որպէսզի հանդէս բերէ քու ներսիդիդ գոյութիւն ունեցող Աստուծոյ պատկերն ու նմանութիւնը: Այնքան ատեն երբ չես դարձած Քրիստոսի, Աստուծոյ պատկերը քու կեանքիդ մէջ աղօտացած եւ անկեալ վիճակի մէջ կը գտնուի: Միայն Քրիստոս է որ կրնայ քու մէջդ վերականգնել Աստուծոյ անկեալ պատկերը: Եւ այդ պատկերը կրնայ վերականգնել միայն երբ սորվիս փորձութիւնները ինդութեամբ եւ սիրայօժար կերպով տանիլ:

ԱՍՏՈՒԱԾ ԿԸ ԽՈՍՏԱՆԱՅ ՓՈՐՁՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ՅԱՂԹՈՂ ԿԵԱՆՔ ՄԸ

1- *Փորձութիւնները որոնց կը հանդիպինք կրնան մեր աստուածաշարժութեան արդիւնքը ըլլալ:* Բոլորէս աւելի տառապած ու ամէն տեսակի փորձութեանց հանդիպած առաքեալին իսկ վկայութեամբ, *«բոլոր անոնք որոնք կ'ուզեն աստուածաշարժութեամբ Քրիստոս Յիսուսի միացած ապրիլ, անպայման հալածանքներու պիտի ենթարկուին»* (Բ.Տմ 3.12): Ան որ կը յայտարարէ թէ ինք աստուածապաշտ կեանք մը կ'ապրի, եւ սակայն, միւս կողմէ խաղաղ ու հանգիստ կեանք մը կը վարէ, այդ կը նշանակէ թէ տեղ մը սխալ բան մը կայ անոր հաւատքի կեանքին մէջ: Սուրբ Գիրքը աստուածաշարժութեան կեանք մը ապրիլ ուզողներուն հալածանքի մասին է որ կը խօսի եւ ո՛չ թէ հանգիստի: Աստուածապաշտ կեանք մը ապրիլ փորձելը՝ Չարին դէմ ճակատ բանալ է: Հալածանքը իրենց կեանքով ու խօսքով Սատանան հալածողներուն բաժինն է:

2- *Աստուած խաղաղ նաւարկութիւն չի՛ խոստանար, բայց կը խոստանայ ապահով նաւարկութիւն:* Ապահով ըլլալ չի նշանակեր բնաւ երբեք փորձութեանց չհանդիպիլ: Ինքնիր կեանքը Քրիստոսի յանձնած մարդը փորձութեանց ալիքներուն դիմաց ապահովութեան եւ վստահութեան զգացումներով կը պարուրուի: Քրիստոսի հետ եղողին համար մտահոգութիւն չկայ: Մտահոգիչը մեզ մեր մտահոգութիւններէն ազատողին՝ Աստուծոյ չյանձնուիլն է: Աստուծոյ յանձնուողը Աստուծոյ առաջնորդութիւնը կը վայելէ փորձութեանց կրակին մէջ: Երբ Աստուած է մեր կեանքին նաւավարը անպայման որ կը հասնինք խաղաղութեան նաւահանգիստ: Խաղաղութեան նաւահանգիստ հասնելու համար միշտ ալ խաղաղ մամբաներէ չէ որ պիտի առաջնորդուինք: Կարելոր չէ սակայն թէ ի՛նչպէս եւ ո՛ւր կ'առաջնորդուինք, կարելոր թէ ո՛վ է մեզ առաջնորդողը: Խորքին մէջ, առաջնորդը եւ անձը որուն կ'առաջնորդուինք՝ նոյնինքն Քրիստոս է:

3- *Աստուած չի՛ խոստանար փորձութիւններէ զերծ կեանք մը, այլ՝ փորձութիւններուն յաղթող կեանք մը:* Երբ փորձութեանց հանդիպինք, Աստուած գանոնք չի՛ հեռացներ մեր կեանքներէն, այլ՝ գանոնք յաղթահարելու միջոցներ կը ստեղծէ (Ա.Կր 10:13): Եթէ երբեք մեր ուշադրութիւնը փորձութեանց վրայ կեդրոնացնենք՝ գանոնք յաղթահարելու միջոցները պիտի վրիպին մեր ուշադրութենէն: Աստուած կ'ուզէ որ մենք յաղթողի նկարագիր ունենանք: Քանի որ Չարին դէմ պայքարի մէջ ենք, ուրեմն մեզի համար կամ յաղթանակ է որ կը սպասէ եւ կամ՝ պարտութիւն: Չարին դէմ պայքարի դաշտ իջնող հաւատացեալը, գանիկա յաղթահարելու եւ անոր գլուխը ճզմելու ակնկալութեամբ պէտք է իջնէ: Մեզի համար պարտութիւն չկայ եթէ երբեք ամենայաղթ Աստուծոյ մը գաւակներն ենք: Ով որ յաղթանակէ՝ Քրիստոս գանիկա իրեն հետեւորդ պիտի դաւանի (Յլտ 3.5): Քրիստոսի պատիւ չի՛ բերեր պարտուած

հետևորդներ ունենալ: Ինչպես Դաւիթ Աստուծոյ անունով Գողիաթին դէմ կոռելու գնաց, այնպես ալ քրիստոնեան Քրիստոսի անունով է որ պետք է իր Թշնամիին դէմ դնէ:

4- *Փորձութիւններու ժամանակ է որ Աստուծոյ զօրութիւնը կը ցանցնանք:* Երբ Քրիստոս փոթորիկը խաղաղեցուց, աշակերտները բացազանչեցին. «Ո՞վ է արդեօք այս մարդը, որ նոյնիսկ հովն ու ծովը կը հնազանդին իրեն» (Մր 4.41): Այս մարդը որուն կը հնազանդին հովն ու ծովը, եւ բոլոր տեսակի փորձութիւնները, մեր ամէնիշխան եւ հօր Տէրը՝ Յիսուս Քրիստոսն է: Քանի՛ անգամ պատահած է որ այս կամ այդ փորձութենէն յաջողապէս դուրս գալէ ետք մեր հիացմունքը արտայայտած ըլլանք մեր Ազատարարին՝ Քրիստոսի զօրութեան եւ մեծութեան նկատմամբ: Ինչպէս փորձութեանց մէջ մեր եղած ատեն է որ Աստուած կը ցանցնայ մեր ինչ տեսակ հաւատացեալ ըլլալը, նոյնպէս ալ փորձութեանց մէջ մեր եղած ժամանակ է որ մենք պիտի ցանցնանք եւ գիտնանք թէ որքան մեծ եւ արագահաս է Աստուած:

5- *Աստուած կրնայ թոյլ տալ որ փորձութիւններու հանդիպինք մեր ընտիր հաւատացեալ ըլլալը ցոյց տալու համար Չարին:* Չարախօսը Աստուծոյ թոյլտուութիւնը խնդրեց փորձի ենթարկելու համար Յորը, որովհետեւ ան կը կարծէր թէ Յորին աստուածաշտութիւնը կախեալ էր անոր վայելած աստուածային պաշտպանութենէն եւ օրհնութենէն (Յոր 1.9-10): Սատանան փորձի ենթարկեց Յորը եւ տեսաւ անոր ընտիր հաւատացեալ մը ըլլալը: Սատանան լսեց Յորէն այն ինչ որ բնաւ պիտի չուզէր լսել. «Թէեւ անիկա զիս սպաննէ, ես անոր պիտի յուսամ» (Յոր 13.15), ինչպէս նաեւ, «Մինչեւ մեռնիս իմ ուղղութիւնս ձեռքէ պիտի չձգեմ: Իմ արդարութիւնս հաստատ բռներ եմ ու զանիկա պիտի չթողում» (Յոր 27.5-6): Արդեօք Քրիստոսի ալ կրած փորձութիւնները իր անյողողող եւ անսասան ըլլալը ապացուցանելու համար չէի՞ն: Ինչպէս ոսկիին ընտիր ըլլալը փաստելու համար կրակի բովէն կ'անցընենք, Աստուած ալ մեր վաւերական հաւատացեալ ըլլալը փաստելու համար կրնայ թոյլ տալ կարգ մը փորձութիւններ: Ուսուցիչ մը կը տեսնէ որ իր աշակերտներէն մին քանի կտոր մը առնելով անդադար գետին կը զարնէ. հարց կու տայ իրեն թէ ինչո՞ւ այդպէս կ'ընէ: Աշակերտը կը պատասխանէ ըսելով. «Կ'ուզեմ իմ ընկերոջս փաստել թէ իմ ունեցած քանի կտորս կրանիթ է»: Սիրելիներ, Աստուած նաեւ մեր «կրանիթեայ» հաւատացեալ ըլլալը ապացուցանելու համար մեր բարեկամներուն, ինչպէս նաեւ մեր ոտիներուն, կրնայ թոյլ տալ որ փորձութեանց բարեբուն բաղիինք:

6- *Փորձութիւնները կրնան մեր մեղքերուն հետեւանքը ըլլալ:* «Զէ՞ որ ասիկա դուն բու վրադ բերիր բու Աստուածդ ձգելով» (Եր 2.17): Երբ զԱստուած կը լքենք, Աստուծոյ սէրը կը ստիպէ զԱստուած դիմելու զանազան միջոցներու մեզ իրեն դարձնելու համար: Իր որդեգրած միջոցները միշտ ալ հանելի չեն: Աստուած անտարբեր չէ մեր անտարբերութեան նկատմամբ: Կրնայ մեզ լուրջ դժուարութեանց եւ անել

կացութեանց մատնել որպէսզի մեզ դուրս բերէ մեր անտարբերութենէն, եւ սորվեցնէ մեզի փնտոնել զինք, յուսալ ու ապաւինիլ իրեն: Դարձաւ, Երեմեայ մարգարէութեան մէջ է որ Աստուած կ'ըսէ. «Այս բաները *ֆու ֆամբաներդ ու գործերդ բերին ֆու վրադ*» (Եր 4.18): Եւ կամ, «*Ես այս ժողովուրդին վրայ՝ չարիք պիտի բերեմ իբր անոնց խորհուրդներուն պտուղը, որովհետեւ իմ խօսքերուս մտիկ չըրին եւ իմ օրէնքս ալ մերժեցին*» (Եր 6.19): Ինչպէս ամէն ծառ իր պտուղը եւ ամէն բան իր արդիւնքը ունի, այնպէս ալ մեր գործած մեղքերը իրենց պտուղներն ու արդիւնքները ունին: Բնականօրէն մեր մեղքերուն պտուղները առաջին անգամ մեզի է որ նաշակել կու տայ Աստուած, որպէսզի տեսնենք անոնց դառնութիւնը եւ հեռու փախչինք անոնցմէ:

7- *Փորձութիւններ կրնան թոյլ տրուիլ մեզ հեռու պահելու կամ հեռացնելու համար որոշ մեղքերէ: «Աստուած ձեզ փորձելու եկաւ, այնպէս որ անոր վախը ձեր առջեւ ըլլայ, որպէսզի չմեղանչէք*» (Ել 20.20): Աստուած «մտահոգ» էր որ երկու շաբաթ առաջ Եգիպտոսէն դուրս բերուած Իսրայէլացիները կրնային անհաւատութեան մեղքին մէջ իյնալ, ահա թէ ինչու եկաւ զիրենք փորձելու՝ որպէսզի զիրենք հեռու պահէ նման մեղքերէ: Փորձութիւնը մեղքի առիթ պէտք չէ ըլլայ, այլ՝ մեղքէն հրաժարելու առիթ: Փորձութիւնները սրբագրիչ բնոյթ ունին: Աստուած զանոնք կ'օգտագործէ մեր մէջ սրբագրելու կարգ մը բաներ: Այնպէս որ, երբ փորձի կ'ենթարկուինք՝ խոնարհինք ամենակալ Աստուծոյ առջեւ եւ ըսենք. «Տէր, այս փորձութեամբ զիս ո՞ր մէկ գէշ բնաւորութենէս ձերբազատել կ'ուզես, իմ նկարագրի ո՞ր մէկ գիծս տաշել կ'ուզես, իմ ո՞ր մէկ մոլութենէս զիս ազատել կը փափաքիս, ի՞նչ բան է որ կ'ուզես որ տեսնեմ ու սորվիմ, ի՞նչ բան է որ մէջս արմատացնել կամ իմ մէջէս արմատախիլ ընել կ'ուզես»: Սուրբ Հոգին կ'օգնէ մեզի փորձութեանց մէջ տեսնել Աստուծոյ դաստիարակչական նպատակը: Փորձութիւնները կ'օգնեն մեզի տեսնելու մեր շրջապատին մէջ բաներ՝ որոնք նախապէս չէինք տեսնել: Անոնք մեզ յստակատես եւ փորձառու կը դարձնեն:

Ընդունինք թէ վիշտը մեզ մեղքէ հեռու կը պահէ: «*Այնքան ատեն որ վշտացած չէի կը սխալէի*» (Սղ 119.67): Վիշտը ուղղիչ գորութիւն ունի: Վիշտը մեր հոգեւոր խեղճութենէն դուրս գալու առիթ մը պէտք է ըլլայ: Զփախցնենք նման առիթ մը: Աստուած այդ առիթը կը շնորհէ մեր օգուտին համար: Այնպէս չընենք որ անիկա ի վնաս մեզի ըլլայ:

Աստուած է մեր կեանքի պարտեզին Տէրն ու տուիչը: Ի՞նք է նաեւ պարտիզպանը: Ինչպէս պարտիզպանը ծառերուն վնասաբեր ճիւղերը կը յօտէ որպէսզի զանոնք աւելի գորացնէ եւ պտղաբեր դարձնէ, այնպէս ալ Աստուած փորձութեանց յօտոցը կրնայ օգտագործել մեր կեանքերէն դուրս շարտելու համար մեզ անպտղաբեր դարձնող մեղքի ճիւղերը:

Սիրելի՛ ընթերցող, չե՞ս ուզեր իբրեւ յօտուելու կարօտ ծառ մը յանձնուիլ ֆու Պարտիզպանիդ՝ ֆու մեծ ու ֆեզ մեծարել ուզող Տիրոջդ՝ Քրիստոսի:

«ԳՆԱ ՆԱԽ ՀԱՇՏՈՒԷՂ ԵՂԲՕՐՐԻ ՀԵՏ»

Դիւրին է հաշտուիլ մէկու մը հետ որ խոցոտած է մեզ, բայց դիւրին չէ հաշտուիլ մէկու մը հետ գոր մենք ենք խոցոտած: Ուշագրաւ երեւոյթ է որ Քրիստոս կը յանձնարարէ մեզի հաշտուիլ ո՛չ միայն անոնց հետ՝ որոնց վշտացուցած ենք, այլ նաեւ անոնց հետ՝ որոնք իրե՛նք է որ մեզ վշտացուցած են (Մտ 5.23-24): Հետեւաբար, նոյնիսկ եթէ մենք չէ որ ուրիշին հետ վշտացած ենք, այլ՝ ուրիշն է որ մեզի հետ վշտացած է, այդ պարագային նաեւ, մե՛նք է որ հաշտութեան ձեռք պէտք է կարկանդակներ անոր: Քրիստոսի ըսել ուզածը այն է, որ մենք կրնանք ուրիշին հետ խնդիր չունենալ, բայց ուրիշը կրնայ մեզի հետ խնդիր ունենալ. նման պարագայի մը նաեւ, խնդիրին լուծման նախաձեռնողը մե՛նք է որ պէտք է ըլլանք: Սէրը միշտ կը նախաձեռնէ:

Յիշեցէ՛ք առաքեալին խօսքը. *«Աստուած իր Որդիին մահով մեզ իր հետ հաշտեցուց դեռ այն ատեն՝ երբ տակաւին թշնամի էինք իրեն»* (Հո 5.10): Մենք էինք որ Աստուծոյ թշնամի էինք, եւ սակայն, Աստուած ի՛նքն էր որ եկաւ մեզ իրեն հետ հաշտեցնելու համար: Միշտ թշնամին է որ հաշտութեան կը ձեռնարկէ, այս պարագային սակայն մարդկութեան բարեբարն ու բարեկամը՝ Աստուած, ի՛նքն էր որ մարդ եւ Աստուած հաշտութեան նախաձեռնութիւնը կատարեց:

Մեզմէ ո՞վ է այն մարդը որ սիրայօժար կերպով յանձն կ'անէ հաշտուիլ իր թշնամիին հետ իր գաւակին արիւնով: Ո՞ր թագաւորը երբեւիցէ հաշտուելու համար իր անհնազանդ ստրուկին հետ՝ իր միածին որդին գոհած է: Ո՞ր գորավարը իր դաւաճան գինուորին կեանքը փրկելու համար ինքնիր կեանքը գոհած է: Աստուած եղաւ միակը մարդկային պատմութեան մէջ որ յօժարակամ յանձն առաւ իր Միածինին պատարագումով մեզի՝ թշնամիներու հետ, հաշտութեան դաշինք կնքելու:

Ո՞վ մեզմէ նման հաշտութիւն մը խնդրած էր Աստուծմէ: Ո՞ր մարդկային էակը մտածեց հաշտուիլ Աստուծոյ հետ: Ո՛չ միայն մտածած չունէինք հաշտութեան մասին, այլեւ՝ փափաքը անգամ չունէինք հաշտութեան: Ճշմարիտ ֆրիստոնեան ան է որ պատրաստակամութիւն կը յայտնէ հաշտուելու իր թշնամիին հետ, երբ ան հաշտութեան նուազագոյն տրամադրութիւն իսկ ցոյց չի՛ տար: Ինչպէս Աստուած եկաւ մեզ իրեն հետ հաշտեցնելու՝ թէեւ մենք ոչինչ ըրած էինք այդ հաշտութեան արժանանալու համար, նոյնպէս ալ մենք իրբեւ որդիները անաչառօրէն սիրող Աստուծոյ մը՝ կոչուած ենք հաշտութեան ձեռք կարկանդակ մեզի հետ վշտացածներուն՝ թէկուզ անոնք աշխատանք մը տարած չըլլան այդ հաշտութիւնը իրականացնելու համար: Ինչպէս պտուղներով լեցուն ծառի մը ճիւղն է որ կը ծոխ դէպի վար, նմանապէս ալ Սուրբ Հոգիին գորութեամբ լեցուածներս ենք որ պէտք է խոնարհիմք դէպի մեր նմանները եւ հաշտուինք անոնց հետ:

Վերեւ ըսինք թէ մենք կրնանք ուրիշին հետ խնդիր չունենալ, բայց ուրիշը կրնայ մեզի հետ խնդիր ունենալ: Ուրիշը կրնայ նոյնիսկ մեզ ատել առանց պատճառի (Սղ 35.19, 69.4): Աստուածաշնչական օրինակներ կը հաստատեն մեր ըսածը: Աբէլ սպանուեցաւ իր եղբօրը՝ Կայէնին կողմէ, հակառակ որ որեւէ հարց չունէր անոր հետ: Յովսէփ նաեւ որեւէ հարց չունէր իր եղբայրներուն հետ: Իր եղբայրները գայն սպաննելու մասին կը մտածէին, մինչ ինք հաշտարար եւ խաղարարար վերաբերմունք կը ցուցաբերէր իրենց հանդէպ: Յիշեցէ՛ք Սաւուղին եւ Դաւիթին օրինակը: Չնայած որ Դաւիթ ո՛չ մէկ հարց ունէր Սաւուղին հետ, եւ սակայն, Դաւիթին գոյութիւնը ինքնին հարց էր Սաւուղին համար: Սաւուղ Դաւիթը սպաննելու մասին կը խորհէր, մինչ Դաւիթ հաշտութիւն գոյացնելու մասին կը մտածէր: Նոյնիսկ Քրիստոս ստուեցաւ առանց պատճառի (Յհ 15.25): Քրիստոս հարց չունէր Փարիսեցիներուն եւ Օրէնքի ուսուցիչներուն հետ, ընդհակառակը, եկած էր ոչ միայն անոնց եւ համայն աշխարհի մարդկութեան հարցերուն եւ խնդիրներուն լուծում բերելու, այլեւ՝ լուծումը դառնալու: Մինչ Փարիսեցիներուն եւ Օրէնքի ուսուցիչներուն համար միակ հարցը Քրիստոս էր, եւ հարցին միակ լուծումը՝ Քրիստոսը մէջտեղէն վերցնել էր:

Ուշադրութիւն դարձնենք մեր առած բնաբանին: Քրիստոս չ'ըսեր. *«Գնա նախ հաշտուէ՛ թշնամիիդ հետ»*, այլ՝ *«Գնա նախ հաշտուէ՛ եղբօրդ հետ»* (Մտ 5.24): Մեր հայեացքով թշնամի եղողը՝ Քրիստոսի հայեացքով եղբայր մըն է: Քրիստոս չ'ուզեր որ Աստուծոյ պատկերով ստեղծուած մարդուն մէջ տեսնենք թշնամի մը ներկայութիւնը: Քրիստոս կ'ուզէ որ մեզ չսիրողներուն մէջ տեսնենք մեր սիրոյն կարօտ եղող մարդը: Մեր թշնամիները սիրելու համար նախ եւ առաջ պէտք է դադրինք գանոնք թշնամի նկատելէ:

Աստուծոյ գաւակը Աստուծոյ նման թշնամասէր պէտք է ըլլայ: Թշնամի է Աստուծոյ ան որ թշնամի է Աստուծոյ բնակութեան համար ստեղծուած մարդուն: Որոշ մարդիկ մեզի համար կրնան թշնամի թուիլ, բայց Աստուծոյ համար երբեք ալ այդպիսին չեն: Աստուծոյ համար անոնք իր Որդիին արեան գինն են: Անոնք Սուրբ Հոգիին տանարն են (Ա.Կր 3.16): Անոնք Քրիստոսի տունն են (Եբր 3.6): Ինչպէս թագաւորի մը որդիին արիւնով ձեռք ձգուած նուիրական մէկ առարկան ոտնակոխ ընողը խիստ պատիժի ենթակայ կ'ըլլայ, նոյնպէս ալ ան որ Աստուծոյ Որդիին արիւնով գնուած ու փրկուած մարդուն թշնամութիւն կ'ընէ՝ ահաւոր դատապարտութեան պիտի ենթարկուի:

Աստուծոյ իսկական ծառան ո՛չ միայն իր թշնամիները սիրողն է, այլ նաեւ ու մանաւանդ, իր նման մարդը իր թշնամին չնկատողն է: Լաւ է թշնամին սիրելը, բայց աւելի լաւ է՝ բնաւ թշնամի չունենալը: Միթէ պարտէզին մէջ երբեք փուշ եւ տատասկ չունենալը աւելի լաւ չէ՞ քան ունենալն ու գանոնք մաքրելը: Մեր թշնամիները Քրիստոսի սիրոյն առաջնորդելու եւ գանոնք անոր հետ հաշտեցնելու լաւագոյն կերպը՝

անոնց հաշտութեան ձեռք երկարելն ու անոնց հանդէպ անկեղծ եւ ջերմ սէր ցուցաբերելն է: Իրենց նմաններուն թշնամութիւն ընողները հիւանդներ են որ բուժուելու կարիք ունին. իսկ զանոնք բուժելու լաւագոյն կերպը՝ անոնց սիրոյ դեղահատ տալն է: Թշնամութիւն ընողը չսիրելը՝ անոր թշնամութիւն ընել է: Իսկ թշնամիին թշնամութիւն ընելը՝ Քրիստոսի հաշտարար արեան դէմ մեղանշել է:

Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ, թէ բոլոր հաւատացեալները անդամներն են Քրիստոսի մարմինին (Ա.Կր 12.12-13): Ինչպէս երբ մեր ընտանիքի անդամներէն մէկը հիւանդանայ, զայն բժիշկի կը տանինք եւ ո՛չ թէ կ'արհամարհենք, նմանապէս ալ երբ մեր եղբայրներէն մին դառնանայ մեզի հանդէպ, չընդվզինք եւ չգրգռուինք անոր դէմ, ընդհակառակը՝ աղօթքով եւ արցունքով զայն դնենք Քրիստոսի բժշկարար ձեռքին մէջ: Իր սեփական ընտանիքին կամ իր սեփական մարմինին մէկ անդամը չանտեսող մարդը ինչպէ՞ս կը յանդգնի անտեսել Քրիստոսի մարմինին մէկ անդամը: Երբ կ'արհամարհենք Քրիստոսի մարմինին անդամներէն մին, այդ կը նշանակէ թէ մեր ընտանիքի եւ մեր սեփական մարմինի անդամները մեզի համար աւելի առաջնահերթ են քան Քրիստոսի մարմինին անդամները:

Սիրելի՛ ընթերցող, Քրիստոսի արիւնով Աստուծոյ հետ հաշտուած մարդը չի՛ կրնար չհաշտուիլ իր նմաններուն հետ: Ներուած մարդը անկարելի է որ չներէ ուրիշները: Իր նմանին չներող մարդը ապացուցած կ'ըլլայ որ ինք չէ ներուած Աստուծոյ կողմէ: Ինչպէս ջուրով լեցուն աղբիւրն է որ կրնայ ուրիշին ծարաւին յագուրդ տալ, այնպէս ալ Աստուծոյ Հոգիով լեցուն մարդն է որ կրնայ յագեցնել ներուելու ծարաւովը տոչորողներուն ծարաւը: Աստուծոյ հետ մեր հաշտուիլն է որ կարող կը դարձնէ մեզ հաշտուիլ մեր նմաններուն հետ:

Խորքին մէջ, սակայն, մենք չէ որ հաշտուեցանք Աստուծոյ հետ, այլ Աստուած է որ «Քրիստոսի միջոցաւ մեզ իրեն հետ հաշտեցուց եւ նաեւ պաշտօն տուաւ մեզի՝ ուրիշներն ալ հաշտութեան բերելու» (Բ.Կր 5.18): Ուրիշները Աստուծոյ հետ հաշտեցնելը մեր պաշտօնն է: Մեծ բծախնդրութեամբ կատարելու ենք նման աստուածատուր պաշտօն մը: Ինչպէս զինուոր մը զգուշութեամբ պիտի կատարէր իր վրայ իշխող թագաւորի մը հրահանգը, նմանապէս ալ մենք զգուշութեամբ եւ պատասխանատուութեան խոր գիտակցութեամբ պէտք է ի գործ դնենք կամքը թագաւորաց թագաւորին՝ Տէր Յիսուս Քրիստոսի:

Սիրելի՛ բարեկամս, ինչպէս եթէ թագաւոր ըլլայիր պիտի չուզէիր որ ոեւէ մէկը նեղուէր քու որդիէդ, նոյնպէս ալ Աստուած չ'ուզեր որ դուն նեղուիս իր որդիներէն ոեւէ մէկուն հետ: Հետեւաբար, եթէ երբեք կեանքիդ մէջ կայ մէկը որ քեզմէ սրդողած է եւ կամ որմէ դո՛ւն սրդողած ես, եկո՛ւր եւ այսօր իսկ անոր հետ հաշտուէ քու պաշտած ու սիրած Աստուծոյն փառքին համար: Այն փառքին համար՝ որ պիտի ըլլայ քու կողմէ բոլոր հաշտարարներունը: Ամէն:

ՀՈԳԵԻՈՐ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ ՊՕՂՈՍ ԱՌԱՔԵԱԼԻ ԴԱՐՁԻՆ ՄԱՍԻՆ

Սուրբ Ստեփանոսի մահուան օրը եկեղեցւոյ համար սուգի օր ըլլալուն կողքին նաեւ բուռն հալածանքի օր էր: Սօղոս ամէն գնով կը ջանար ոչնչացնել եկեղեցին (Գրծ 8.1-3): Զբաւարարուելով Երուսաղէմի եկեղեցին հալածելով, ան քահանայապետին քով գնաց եւ *«անկէ ինդրեց որ Դամասկոսի ժողովարաններուն ուղղուած նամակներ տայ, որպէսզի հոն եթէ Տիրոջ նամբուն հետեւողներ գտնէ, այր թէ կին, ձերբակալէ եւ Երուսաղէմ բերէ»* (Գրծ 9.1-2):

Երբ Սօղոս Դամասկոսի կը մօտենար, *«յանկարծ երկինքէն լոյս մը փայլատակեց իր շուրջ»* (Գրծ 9.3), եւ Սօղոսէն ծնունդ առաւ Պօղոս: Երկնային լոյսին փայլատակումով՝ Սօղոս դարձաւ երկնային լոյսին ջահակիրը: Անհրաժեշտ է հետեւաբար, որ երկինքէն լոյս մը ծագի մեր վրայ, եթէ երբեք կ'ուզենք ուրիշները երկինքի լոյսին առաջնորդել:

Քրիստոսի սիրոյն տարածիչները ըլլալու համար, անպայմանօրէն, օր մը, տեղ մը, պէտք է հանդիպինք իրեն՝ ինչպէս Սօղոս հանդիպեցաւ: Եթէ երբեք մարդկային մակարդակի վրայ տեղի ունեցող հանդիպումներուն արդիւնքը կ'ըլլայ նոր ծրագիրներու մշակում, նոր տեսիլներու յղացում եւ համագործակցութեան սերտացում, հապա ի՞նչ ըսենք աստուածային մակարդակի վրայ տեղի ունեցող հանդիպումներուն մասին, որմէ մենք դուրս կու գանք իբրեւ նոր մարդ՝ նորոգուած հոգիով ու սիրտով, նոր տեսիլով, նոր աշխարհահայեացքով, նոր մտածելակերպով, նոր նկարագիրով, նոր փափաքներով եւ նոր բնաւորութեամբ:

Սօղոս գետին ինկաւ եւ լսեց ձայն մը, որ իրեն կ'ըսէր. *«Սօղոս՛ս, Սօղոս՛ս, ինչո՞ւ կը հալածես զիս»* (Գրծ 9.4): Ով որ գՔրիստոս կը հալածէ, ուշ կամ կանուխ անպայմանօրէն գետին տապալելու է եւ իբրեւ պատուանդան դրուելու է անոր ոտքերուն տակ (Մտ 22.44): *«Ինչո՞ւ կը հալածես զիս»* հարցումը, միայն Սօղոսին չէ որ ուղղուած է, այլ՝ իւրաքանչիւր մարդու, որ անձնատուր եղած է մեղքին փոխանակ Քրիստոսի: Անգիղջ մարդը գՔրիստոս հալածող մըն է: Ամէն անհնազանդութիւն հալածանք մըն է Յարուցեալին դէմ յարուցում:

«Ո՞վ ես, Տէ՛ր» հարցուց Սօղոս իրեն երեւցող Աստուածորդիին: Քրիստոս այս հարցումին կը սպասէր եւ կը սպասէ: Քրիստոս ինքզինք կը յայտնէ զինք նանչնալ ուզողներուն: *«Ո՞վ ես, Տէ՛ր»*: Այ՛ս պէտք է ըլլայ աղաղակը գԱստուած նանչնալ ուզողներուն: Ա՛յս պէտք է ըլլայ կանչը Աստուծոյ հետ մտերմանալ փափաքողներուն: Քրիստոս պատրաստ է իր սէրն ու սրբութիւնը շնորհելու, իր ողորմութիւնն ու գթութիւնը պարգելու, իր մեծութիւնն ու փառքը յայտնելու բոլոր անոնց՝ որոնք իրենց սիրտի խորքերէն *«Ո՞վ ես, Տէ՛ր»* աղաղակել գիտեն:

«Ո՞վ ես, Տէ՛ր» բացագանչեց Սօդոս, եւ Տէրը ինժզինք յայտնեց անոր իբրեւ աներեւակայելի գանձ մը (Եփ 3.8), իբրեւ միակ նշմարիտ ւետարան (Գղ 1.8), իբրեւ պարունակիչը Աստուծոյ իմաստութեան ու գիտութեան ամբողջ գանձարանին (Կղ 2.3): «Ո՞վ ես, Տէ՛ր» ըսեմք եւ լո՛ւռ կենանք եւ պատրաստ ըլլանք լսելու Տիրոջ ձայնը: Թոյլ տանք որ Տէրը ի՛նք խօսի ինժնիր մասին, մեզի համար պատրաստած իր սփանչելի ծրագիրին մասին:

«Ո՞վ ես, Տէ՛ր», հարցումին Քրիստոս պատասխանեց. «*Ես Յիսուսն եմ, որ դուն կը հալածես: Հիմա ոտքի՛ ել եւ քաղաք մտիր. հոն քեզի պիտի ըսուի ինչ որ պիտի ընես*» (Գրծ 9.5-6): Այո՛, ալ Քահանայապետը չէր որ Սօդոսին պիտի ըսէր թէ ի՛նչ պիտի ընէր եւ ի՛նչ պիտի չընէր, այլ՝ նոյնինքն Քրիստոս:

Աստուծոյ դարձող մը իր սեփական կամքէն ու ծրագիրէն պէտք է հրաժարի: «*Քեզի պիտի ըսուի ինչ որ պիտի ընես*» պիտի ըլլայ Աստուծոյ պատասխանը բոլոր անոնց՝ որոնք Աստուծոյ կը դառնան իրենց ամբողջ սիրտով: Աստուած չի՛ պահանջեր մեզմէ ընել բան մը որ ինք անձամբ չէ ըրած: Ո՛չ ալ կը յանձնարարէ ընել գործ մը՝ առանց շնորհելու առիթն ու պատեհութիւնը, կարողութիւնն ու գօրութիւնը՝ կատարելու համար գայն:

Քրիստոսի յայտնութեամբ Սօդոս կորսնցուց իր տեսողութիւնը (Գրծ 9.8-9): Փակուեցան անոր երկրաւոր ու երկրատես աչքերը եւ անոր տրուեցան երկնաւոր եւ երկնատես աչքեր: Ո՛չ միայն ի՛նք երկնաւոր բաներ սկսաւ տեսնել, այլեւ թելադրեց ուրիշներուն ալ երկնաւոր բաներու մասին խորհիլ (Կղ 3.2): Իր երկրային աչքերը «կորսնցնելու» պատրաստ չեղող մարդը՝ երբեք ալ չի՛ կրնար ունենալ այնպիսի աչքեր՝ որոնք կրնան տեսնել երկնայինը երկրի վրայ եւ Երկնաւորը՝ երկրաւորին մէջ:

Երբ երեքօրեայ կուրութենէ ետք Սօդոսին աչքերը վերաբացուեցան (Գրծ 9.9, 18), աշխարհն ամբողջ իր լիութեամբ այլափոխուած գտաւ: Խորքին մէջ աշխարհ նոյնն էր, բայց Պօղոս ի՛նքն էր որ փոխուած էր իր համակ էութեամբ: Փոխուած էին անոր նպատակներն ու ծրագիրները, գործերն ու գործելակերպը, միտքն ու մտածելակերպը, իղձերն ու երազները, յոյսերն ու փափաքները: Ամէն բան նոր եղած էր: Ամէն բան իրական եղած էր: Ամէն բան յստակ դարձած էր:

Սատանան կը կուրցնէ «*անհաւատներուն միտքը, որպէսզի չըլլայ որ Աւետարանին յոյսը ծագի անոնց մէջ, այսինքն՝ տեսնեն փառքը Քրիստոսի, որ անտեսանելի Աստուծոյ պատկերն է*» (Բ.Կր 4.4): Կրնամ պատկերացնել, թէ երբ Պօղոս առաքեալ այս տողերը կը գրէր՝ իր անցեալը կը մտաբերէր: Պօղոս չէ՛ր կրցած տեսնել Քրիստոսի փառքն ու ներկայութիւնը Հին Կտակարանի էջերուն մէջ, ո՛չ ալ իրեն ժամանակակից քրիստոնեաներուն մէջ, սակայն տեսաւ զանիկա Դամասկոսի ցամբուն վրայ: Տեսաւ եւ զարմացաւ: Տեսաւ եւ տապալեցաւ:

Տեսաւ եւ իբրեւ նոր մարդ ոտքի կանգնեցաւ: Տեսաւ, եւ ուզեց որ ամբողջ աշխարհ տեսնէ եւ անոր վկան դառնայ: Այսպիսի՛ն պէտք է ըլլայ ամէն մարդ որ Քրիստոսի կը դառնայ: ԶՔրիստոս ցանկացող մը, անպայմանօրէն պիտի ուզէ եւ պիտի աշխատի որ ուրիշներն ալ ցանկանան զինք:

Ամէն մարդ հրաւիրուած է, բայց ամէն մարդ չէ որ կրնայ ցանկնալ ու տեսնել Աստուծոյ փառքը: Երբ Քրիստոս ինքզինք յայտնեց Պօղոսի դէպի Դամասկոս գացած ատեն, Պօղոսի ընկերացող մարդոց համար կ'ըսուի, *«Ո՛րք մէկը չէին տեսներ»* (Գրծ 9.7): Այո՛, անոնք տեսնող աչքեր եւ լսող ականջներ չունէին: Շատ կարեւոր է տեսնող աչքեր եւ լսող ականջներ ունենալը: Աստուած տեսնող աչքեր եւ լսող ականջներ ունեցողներուն է որ ինքզինք կը յայտնէ: Եթէ երբեք Պօղոսին ընկերացող մարդիկը տեսնէին ու լսէին այն ինչ որ Պօղոս ի՛նք տեսաւ ու լսեց՝ անկասկած իրենք եւս պիտի կուրնային եւ հարց տային ըսելով. *«Ո՞վ ես, Տէ՛ր»*: Պիտի կուրնային՝ շուտով նոր եւ աստուածային աչքեր ունենալու համար: Եւ յաջողած պիտի ըլլային գտնելու իրենց բոլոր հարցերուն պատասխանը՝ նոյնինքն զՔրիստոս: Արդարեւ, Քրիստոս պարզապէս մեր հարցերուն պատասխանող մը չէ, այլ՝ նոյնինքն պատասխանը:

Զգոյշ ըլլանք որ չնմանինք Պօղոսի ընկերացող մարդոց, որոնք ո՛չ միայն չտեսան զՔրիստոս, այլեւ՝ անոր հետ ո՛չ մէկ բառ փոխանակեցին: Անոնք ո՛չ ականջալուր եւ ոչ ալ ականատես վկաներ հանդիսացան: Անոնք գուցէ ուրախ էին որ չէին տեսած զիրենք կուրցնելու չափ զօրաւոր եղող լոյսն ու անոր արարիչը: Անոնց համար ո՛չ մէկ տեղ կ'ըսուի որ փորձեցին ապաշխարել եւ Քրիստոսի դառնալ: Թերեւս ալ Պօղոս առաքեալի հալածիչներէն եղան անոնք հետագային:

Երբ Անանիա իր ձեռքերը դրաւ Սօղոսի գլխուն վրայ, յատկանշական բան մը պատահեցաւ. *«Սօղոսի աչքերէն կարծես կեղեւանքներ ինկան, եւ սկսաւ տեսնել»* (Գրծ 9.18): Զէ՞ք կարծեր որ մեր աչքերն ալ կեղեւանքներ ունին, որոնք պատճառ կը դառնան որ չկարենանք տեսնել Տէր Յիսուսի փառքը: Մեր աչքերէն դուրս իյնալու են անապաշխարութեան եւ անհանդուրժողութեան կեղեւանքները, նախանձի եւ ատելութեան կեղեւանքները, եթէ երբեք կ'ուզենք տեսնել զՔրիստոս իր փառաւորութեանը մէջ, տեսնել եւ ընդունիլ Աստուծոյ կողմէ եւ Աստուծոյ փառքին համար ստեղծուած մեր նմանը: Ո՛րք մարդ կամ որեւէ բան որ պատճառ կը դառնայ որ զԱստուած չտեսնենք՝ կեղեւանք մըն է, որմէ իսկոյն պէտք է հեռանանք:

Սիրտ մը որպէսզի կարենայ սիրել *«չսիրուելիքը»*, տեսնել անտեսուածը, ցամբու բերել մոլորածը, գթալ անգութին, նախ պէտք է հանդիպի Աստուծոյ: Պօղոս առաքեալ Քրիստոսի հետեւորդները իրեն թշնամի կը նկատէր, իր համոզումներուն եւ հաւատալիքներուն բուն հակառակորդ, սակայն երբ Քրիստոս անոր հանդիպեցաւ եւ երբ Սուրբ Հոգիով լեցուեցաւ (Գրծ 9.17), ամէն մարդ, ամէն բան, ամէն իմաստով եւ ամենախոր կերպով այլակերպուեցաւ. թշնամիներ՝ բարեկամներու

վերածուեցան, մրցակիցներ՝ աղօթակիցներու, ընդդիմադիրներ՝ գործակիցներու, օտարներ՝ հարազատներու, եւ ատելութիւնը՝ սիրոյ:

Անչափօրէն հետաքրքրական չէ՞ Սօդոսի դարձը: Քրիստոնէութեան հիմնադիրը՝ Քրիստոս, կը հանդիպի քրիստոնէութեան հալածիչին՝ Սօդոսի, եւ այս հանդիպումով, Սօդոս կը դառնայ Քրիստոսի եւ քրիստոնէութեան մեծագոյն պաշտպանը. ան զինուորական նոր բանակի մը անդամ կը դառնայ, նոր գօրագուիս մը կը ֆանչնայ, նոր ֆանապարհ մը կ'որդեգրէ, նոր ֆանապարհորդակիցներ կ'ունենայ, նոր առաքելութեան մը նոր առաքեալը կը նշանակուի, նշմարիտ հաւատփին նշմարիտ ջատագովն ու պաշտպանը կը հանդիսանայ:

Տակաւին, երբ հաւատփի հիմնադիրն ու հաւատփի հալածիչը իրարու կը հանդիպին, հալածիչը կը վերածուի տարածիչի, ատելին՝ սիրելիի, զարնող ձեռքը՝ բուժողի, անիծող բերանը՝ օրհնողի, անգութ սիրտը՝ գորովալից աղբիւրի, խոցոտող լեզուն՝ մխիթարողի, հոգիներ կորսնցնողը՝ կորսուած հոգիները փնտոողի, հաւատփի գօրութիւնը ջլատողը՝ հաւատփով գօտեպնդողի, անտարբեր սիրտը՝ տագնապողի եւ մերժուածը՝ ընդունուածի:

Ո՛չ ոք կրնայ իր նմանը ընդունիլ իբրեւ իրեն հաւասար մարդ առանց իր ներսիդին ընդունելու Աստուծոյ Սուրբ Հոգին: Աստուծոյ Հոգին է որ կարող կը դարձնէ մեզ ընդունելու մեր նմանը այնպէս՝ ինչպէս որ է: Կրնանք ընդունիլ մեր նմանը երբ մենք զմեզ Աստուծոյ կողմէ ընդունուած կը զգանք: Աստուծոյ Հոգին է որ մեզ ընդունող, սիրող եւ ներող հոգիներու կը վերածէ: Հրաշալի այլակերպութիւն մը կ'ապրինք երբ Աստուծոյ հրաշագործ Հոգիէն կը վերածնինք:

Սիրելի՛ ընթերցող, չե՞ս ուզեր վերածնիլ Աստուծոյ Սուրբ Հոգիէն: Զե՞ս ուզեր դադրիլ գՔրիստոս հալածող Սօդոս մը ըլլալէ եւ դառնալ Պօղոս մը՝ Քրիստոսի սէրը առատօրէն արտացոլացնող: «Ո՞վ ես, Տէ՛ր» հարցուր Տիրոջ եւ ան ֆեզի պիտի յայտնէ թէ դուն զինք կը հալածես՝ եթէ երբեք զինք ընդունող մը չես եղած:

«Ո՞վ ես, Տէ՛ր» հարցուր Տիրոջ՝ եւ սորվէ իր մասին: Սորվէ իր սիրոյն մասին: Սորվէ իր կամքը կատարել եւ միայն իրեն հնազանդիլ: «Ո՞վ ես, Տէ՛ր» հարցո՛ւր իրեն եւ ինք ֆեզի պիտի յայտնէ թէ քու փառքդ ու գլուխդ բարձրացնողն է (Սղ 3.3), քու միակ Փրկիչդ է (Ես 43.11), ֆեզ ստեղծողն ու վերցնողն է, կրողն ու ազատողն է (Ես 46.4), ֆեզ գօտիի մը նման իր անձին կապողն է (Եր 13.11), ֆեզի ոյժ եւ գօրութիւն պարգեւողն է (Ես 40.29), անկեղծ բարեկամդ է որ իր կեանքը կը գոհէ ֆեզի համար (Յհ 15.13-14), քու առջեւէդ ֆալող թիկնապահդ է (Ես 52.12), լերան մը նման քու կողմիդ եղողն է (Սղ 125.2):

Թող քու դարձդ նմանի Պօղոսի դարձին, որպէսզի այն փառքը որ առաքեալը բերաւ Աստուծոյ՝ դո՛ւն ալ բերես, եւ որպէսզի այն փառքը որ առաքեալը պիտի ժառանգէ՝ դո՛ւն ալ ժառանգես: Ամէն:

ՄԻԱՅՆ ՇՆՈՐՀՔՈՎ ԿԱՅ ՓՐԿՈՒԹԻՒՆ

«Աստուծոյ շնորհով փրկուեցանք, քանի հաւատացինք: Փրկութիւնը ձեր արժանիքը չէ, այլ՝ Աստուծոյ պարգեւն է: Ձեր գործերով շահուած չէ անիկա, որպէսզի ռելէ մէկը չպարծենայ» (Եփ 2.8-9): Հակառակ Աստուածաշունչ մատեանի այս հաստատումին, տակաւին մարդիկ չեն վարանիր կարծելու թէ իրենց բարեգործութիւններով կրնան փրկութեան տիրանալ: Եթէ մարդկային մեր գործերով փրկուի կարելի ըլլար, այն ատեն Պօղոս առաքեալ նման հաստատում մը պիտի չընէր, որովհետեւ բոլորէս աւելի բարեգործ եւ ժրաշան մէկը եղած է ինք:

Որքան մարդիկ կան որոնք երբ ապաշխարութեան եւ փրկութեան հրաւեր լսեն, կը սկսին խօսիլ իրենց ըրածներուն մասին: Մէկը 40-50 տարի եկեղեցի յաճախած ըլլալով կը պարծենայ, երկրորդ մը՝ 25-30 տարի դպրաց դասին մէջ երգելով, երրորդ մը՝ 15-20 որբերու հոգ տարած ըլլալով, չորրորդ մը՝ Սուրբ Գիրքը լաւ սերտած ըլլալով, հինգերորդ մը՝ բոլորին հանդէպ իր ցուցաբերած ներողամտութեամբ եւ համբերութեամբ, վեցերորդ մը՝ իր կատարած ողորմութիւններով ու բարերարութիւններով, եօթներորդ մը՝ Քրիստոսի մասին իր խօսած բազմահարիւր քարոզներով եւ տուած բազմաթիւ վկայութիւններով, եւ դեռ ուրիշ շատ մը նման բաներ կը յիշեցուին մեզի եւ զարմացնող յանդգնութեամբ մը կը ներկայացուին իբրեւ պատճառ փրկութեան:

Այս բոլորը եւ այս բոլորէն աւելին (թէեւ տարբեր ձեւերով) մարդիկ կ'ընէին Քրիստոսի իսաչելութենէն առաջ նաեւ: Այս բոլորը սակայն մեզ փրկել չեն կրնար: Եթէ նման բաներ ընելով կարելի ըլլար փրկուիլ՝ Քրիստոս պէտք պիտի չունենար այս աշխարհ գալու եւ իսաչին վրայ մեռնելու ինչ եւ իմ փրկութեան համար: Փրկութիւնը Փրկիչին պարգեւն է եւ ո՛չ թէ պարգեւը մեր գործերուն: Մեր օրինապահութիւնը չէ որ մեզ փրկութեան կ'առաջնորդէ, այլ՝ մեր ընդունիլը զՔրիստոս իբրեւ Տէր եւ անձնական Փրկիչ: Օրէնքը չտրուեցաւ որպէսզի մեզ արդարացնէ, այլ որպէսզի մեզ Արդարութեան Արեգակին առաջնորդէ: Օրէնքը տրուեցաւ հիմնական երեք նպատակներով. (1) որպէսզի գիտնանք թէ ի՛նչ է մեղքը, այսինքն՝ ճանչնանք անոր ինչութիւնը, կործանարար բնութիւնը, (2) *«Որպէսզի մարդիկ իրենց յանցանքները ճանչնան»* (Գղ 3.19) եւ (3) որպէսզի մեր ինամակալ դաստիարակը ըլլայ, մեզ Քրիստոսի առաջնորդելով, որպէսզի հաւատով արդարանանք (Գղ 3.24):

«Աստուծոյ առջեւ ռելէ մէկը պիտի չարդարանայ Օրէնքին գործադրութեամբ» (Հո 3.20, Գղ 2.16, 3.11): Մեղք գործած կ'ըլլանք Քրիստոսի արեան դէմ երբ կը յանդգնինք մտածելու թէ մեր գործերով կրնանք փրկութեան հասնիլ: Տարբերութիւն չ'ընենք թէ որքան բարեգործ ու բարեկենցաղ ենք, մէկ բան որոշ է, թէ առանց Քրիստոսի արեան չկայ փրկութիւն: Մենք Քրիստոսով *«փրկուեցանք եւ անոր արիւնով մեր»*

մեղքերուն թողութիւն գտանք» (Եփ 1.7): Մեր մեղքերուն համար թողութիւն գտնելու ուրիշ կերպ մը չփնտոենք:

Մարդիկ իրենց գործերուն մասին աւելի կը խօսին քան Սուրբ Հոգիին գործին մասին: Իրենց ըրածներուն աւելի կը վստահին քան իսաչին վրայ Քրիստոսի ըրածին: Մենք արդարացանք Աստուծոյ *«ձրիօրէն պարգեւած շնորհքովը, Քրիստոս Յիսուսի փրկագործութեան միջոցաւ»* (Հո 3.24): Քրիստոսի փրկագործութիւնը միակ միջոցն է մեր փրկութեան: Չկայ ուրիշ միջոց: Չփնտոենք ու չստեղծենք ուրիշ միջոց: *«Միայն Քրիստոսով կրնանք փրկուիլ: Աշխարհի մէջ միակն է անկա, որ Աստուած մարդոց տուաւ, որպէսզի անոր արիւնով կարենանք փրկուիլ»* (Գրծ 4.12):

Փրկութեան այլ միջոց որոնելը՝ զԱստուած անպատուել է, մինչ Աստուծոյ շնորհքին ապաւինիլը՝ զԱստուած պատուել ու փառաւորել է: Ինքնիր գործերով պարծող մարդը՝ ո՛չ միայն ինքզինքն է որ պատուած կ'ըլլայ, այլեւ՝ Աստուծոյ փառքն ու պատիւը յափշտակած կ'ըլլայ եւ կը մոռնայ Աստուծոյ խօսքը որ կ'ըսէ. *«Իմ փառքս ուրիշին չեմ տար, ո՛չ ալ իմ պատիւս՝ կուրճերուն»* (Ես 42.8):

Սիրելի՛ ընթերցող, մի՛ փորձեր առնել Աստուծոյ ձեռքերէն այն ինչ որ Աստուած կը մերժէ քեզի տալ: Այլ խօսքով, գուր տեղ մի՛ աշխատիր փրկութեան հասնիլ առանց Փրկիչին՝ Քրիստոսի: Կրնա՞ս քու բարի գործերէն մէկը կամ ոմանք ցոյց տալ եւ ըսել. *«Ահաւասիկ այս բարի գործիս (կամ գործերուս) համար է որ Աստուած զիս պիտի փրկէ»*: Բնա՛ւ չես կրնար զԱստուած պարտաւոր դարձնել քեզ փրկելու: Երբե՛ք իրաւունք չունիս քու գործերուդ իբրեւ հետեւանք, քեզ արժանի նկատելու երկինքի արքայութեան: Քեզ երկինքի արքայութեան արժանի դարձնողը Քրիստոսի արժանաւոր արիւնն է եւ ո՛չ թէ քու արժանիքներդ եւ գործդ:

Ձեւ կրնար արքայութիւն մտնել առանց Արքային: Ձեմ՝ ուզեր քեզ գայթակղեցնել, բայց կ'ուզեմ հետեւեալը ըսել շատ յստակ կերպով. եթէ մէկ բան կայ որուն դուն եւ ես արժանի ենք, ան ալ յաւիտեանական դժոխքն է եւ ո՛չ թէ յաւիտեանական կեանքը: Բայց փառք տանք Աստուծոյ իր մեծ սիրոյն ու ողորմութեան համար: Եթէ մէկ պատճառ կայ որուն համար Աստուած քեզ պիտի փրկէ, ան ալ որովհետեւ իր Որդին քեզ սիրեց ու իր կեանքը տուաւ քեզի համար: Ուրիշ պատճառ ինձի ծանօթ չէ: Ուրիշ պատճառ փնտոելը՝ անպատճառ մեզ դժոխք պիտի առաջնորդէ:

Աստուծոյ սէրը մեզի հանդէպ մեր բարի կամ բարեգործ ըլլալուն հետ կապ չունի: Աստուծոյ սէրը ի՛ր բարի ըլլալուն հետ է որ կապ ունի: Ան մեզ սիրեց այն ատեն երբ տակաւին բարի չէինք: Ան մեզ սիրեց այն ատեն երբ տակաւին մեր մեղքերուն մէջ էինք եւ թշնամի իրեն (Հո 5.8-10): Մեզմով հետաքրքրուեցաւ այն ատեն երբ մենք բնա՛ւ չէինք հետաքրքրուեր իրմով: Աստուած պիտի փրկէ ու պատուէ բոլոր անոնք՝ որոնք Քրիստոսի կը յարին իբրեւ փրկութեան միակ միջոցի:

Փրկութիւնը Աստուծոյ շնորհքին եւ մարդկային գործերուն արդիւնքը չէ, այլ՝ արդիւնքն է միայն եւ միայն Աստուծոյ շնորհքին: Աստուծոյ շնորհքն ու մեր գործերը կողմ-կողմի դնելը, գանձնաբար ու համագործակցելով՝ աններելի մեղք է գործուած Աստուծոյ Որդիին սուրբ արիւնին դէմ: Այն ինչ որ Քրիստոս կատարեց իսաչին վրայ աւելի մեծ է քան անծայրածիր ովկիանոս մը, իսկ այն ինչ որ մենք կը կատարենք իբրեւ բարեգործութիւն՝ աւելի փոքր է քան կաթիլ մը ջուրը: Առանց այդ կաթիլ մը ջուրին ովկիանոսէն բան չի՝ պակսիր: Քրիստոսի շնորհքը ովկիանոս մըն է, իսկ մարդկային մեր գործերը՝ կաթիլ մը ջուր: Ճիշդ կ'ըլլա՞յ որ իրարու հետ իրարու հաւասար նկատենք ովկիանոսն ու կաթիլ մը ջուրը: Ճիշդ կ'ըլլա՞յ որ գանազանութիւն չդնենք Քրիստոսի արեան եւ մեր արիւնալի գործերուն միջեւ:

Մեր կատարած գործն ու Քրիստոսի կատարած գործը համահաւասար եւ փրկութեան համար նոյնքան պայմանական նկատելը՝ մեղանչել է Անմեղին դէմ: Կը կարծէ՞ք որ Աստուած մեր կատարած գործն ու իսաչին վրայ Քրիստոսի կատարած գործը իրարու հաւասար կը նկատէ: Ո՞ր երկրաւոր հայրը իր որդիին նահատակութիւնն ու իր ստրուկին անպէտք գործը նոյնքան արժեքաւոր կը սեպէ: Միթէ կարելի՞ է բան է որ թագաւոր մը հաւասար կարեւորութիւն եւ արժեք տայ իր հաւատարիմ գաւակին եւ իր անհաւատարիմ ծառային կատարած գործերուն:

Ճիշդ է որ հաւատք եւ գործ գիրար կ'ամբողջացնեն բայց անոնք իրարու հաւասար չեն: Արդեօ՞ք ամէն երկու բան որ գիրար կ'ամբողջացնեն իրարու հաւասար են: Օրինակ. գիրքի մը էջը գիրքին հետ մէկ ամբողջութիւն կը կազմէ, բայց կարելի՞ է ըսել որ գիրքին մէկ էջը ամբողջ գիրքին հետ նոյնքան արժեք ունի: Միթէ կարելի՞ է իրարու հաւասար նկատել արեւուն ճառագայթն ու արեւագունդը պարզապէս որովհետեւ անոնք գիրար կ'ամբողջացնեն:

Ոմանք մեկնելով Պօղոս առաքեալի խօսքէն թէ *Աբրահամ իր հաւատքով արդարացաւ* (Հո 4.3, Գղ 3.6) եւ Յակոբոս առաքեալի խօսքէն թէ *Աբրահամ իր գործերով արդարացաւ* (Յկ 2.21), այն եզրակացութեան կը յանգին թէ հաւատք եւ գործ իրարու հաւասար են: Արդէն բացատրեցինք թէ անոնք գիրար կ'ամբողջացնեն, եւ սակայն, իրարու հաւասար չեն: Հիմա գանք տեսնելու թէ արդեօք երկու առաքեալները գիրար կը հակասե՞ն եւ կամ երկու տարբեր հաստատումներ է որ կ'ընեն: Մէկ համարի վրայ կանգ առնելը չ'օգնէր մեզի ճշգրիտ մեկնութեան հասնելու: Յակոբոս առաքեալ յիշելէ ետք թէ *Աբրահամ իր գործերով արդարացաւ*, երբ իր գաւակը՝ Իսահակը գոհասեղան բարձրացուց գոհ մատուցանելու համար, կ'ըսէ. «*Կը տեսնե՞ս, թէ հաւատքը անոր գործերուն ընկերացաւ, եւ գործերուն ընդմէջէն ալ հաւատքը իր կատարելութեան հասաւ*» (Յկ 2.21-22): Առաջին հապնեպ ընթերցումով կրնանք այն տպաւորութիւնը ունենալ որ առաքեալը

առաջնահերթութիւնը գործին է որ կու տայ, եւ սակայն, ուշադիր ընթերցում մը, պարզ կը դարձնէ որ ան առաջնահերթութիւնը հաւատփին է որ կու տայ եւ ո՛չ թէ գործին: Ինչպէ՞ս: «*Հաւատքը անոր գործերուն ընկերացաւ*» բացատրութիւնը յստակօրէն ցոյց կու տայ որ Աբրահամի հաւատքը գոյութիւն ունէր երբ տակաւին անոր գործերը գոյութիւն չունէին: Հաւատքն էր որ անոր գործերուն ընկերացաւ եւ ո՛չ թէ գործերը անոր հաւատփին: Այստեղ հետեւաբար, որո՞ւ է որ առաջնահերթութիւնն ու նախապատուութիւնը կը տրուի, ընկերակցողի՞ն (որ հաւատքն է) թէ ընկերակցութեան կարիքը ունեցողին (որ գործն է): Շատ պարզ է ուրեմն որ գործին ընկերակցող հաւատքն էր որ գործին արժէք տուաւ: Գործը առանց հաւատքի ընկերակցութեան ոչինչ կ'արժէ: Ինչպէս եթէ անձրեւը չընկերանայ ամպին ամպը օգտակարութիւն չ'ունենար այնպէս ալ եթէ մեր հաւատքը չընկերանայ մեր գործերուն եւ մեր գործերը մեր հաւատփին՝ ոչինչով կ'օգտուինք:

Հետեւաբար, «*Աբրահամ հաւատնով արդարացաւ*» որովհետեւ գործով արտայայտեց իր հաւատքը եւ «*գործով արդարացաւ*» որովհետեւ իր գործերուն ընկերացաւ իր հաւատքը: Մեզ արդարացնողը հետեւաբար մեր գործերը չեն, այլ աստուածապարգեւ հաւատքը: **Հաւատքը մե՛զ կ'արդարացնէ, իսկ գործը մեր հաւատքը կ'արդարացնէ:** Այս իմաստով, գործը մեզ արդարացնողի՞ն արդարացնողն է եւ ո՛չ թէ մե՛զ արդարացնողը: Իսկ ի՞նչն է մեզ արդարացնողը եթէ ոչ Աստուծոյ կողմէ մեզի պարգեւուած հաւատքը:

Մեր գործերը կարելոր են բայց ոչ թէ փրկութեան համար, այլ՝ փաստած ըլլալու համար թէ մենք հաւատքի տէր մարդիկ ենք: **Հաւատքը կեանք կու տայ մեզի իսկ գործը կեանք կու տայ մեր հաւատփին: Մենք կը գործենք ո՛չ թէ որպէսզի փրկուինք, այլ որովհետեւ փրկուած ենք:** Մարդիկ մեր գործերը դիտելով է որ պիտի գիտնան թէ մենք հաւատքի եւ շնորհի տէր մարդիկ ենք, թէ ոչ: Մեր գործերը կարելոր են մեր սէրը արտայայտած ըլլալու համար՝ Քրիստոսի նկատմամբ՝ մեզի շնորհած իր փրկութեան համար:

Մեր բարեգործութիւնները մեր փրկուած ըլլալուն ապացոյցն ու արտայայտութիւնն են եւ ո՛չ թէ մեր փրկութեան պատճառը: Եթէ երբեք Աստուծոյ շնորհով փրկուած ենք «*այդ շնորհքը մեզ կը մղէ որ անհաւատ կենցաղէ եւ աշխարհիկ ցանկութիւններէ հեռանանք, զգաստութեամբ, արդարութեամբ եւ բարեպաշտութեամբ ապրինք այս աշխարհին մէջ, եւ յոյսով սպասենք այն երջանիկ օրունան երբ մեր մեծ Աստուածն ու Փրկիչը՝ Յիսուս Քրիստոս իր փառնով պիտի յայտնուի*» (Տիտ 2.11-13):

Աստուծոյ շնորհքը մղիչ ոյժ ունի: Ան մեզ կը մղէ բարին գործելու: Շնորհք չէ այն շնորհքը որ չի՛ փոխեր մեր կեանքերը: Անկարելի է որ ընդունինք Աստուծոյ շնորհքը, եւ սակայն, շարունակենք անշնորհք կեանք մը ապրիլ: Եթէ հաւատք ունինք մեր հաւատքը կեանքի պէտք է

վերածենք (Ա.Թ.ս 1.3): Աստուծոյ հաւատացողները բարի գործերու հետամուտ պէտք է ըլլան (Տիտ 3.8): Յիսուս Քրիստոսի միացածները կոչուած են կատարելու այն բարի գործերը, որոնց համար Աստուած սկիզբէն զանոնք պատրաստեց (Եփ 2.10): Հշմարիտ հաւատացեալ մարդը կոչումը ունի բարին գործելու: **Հաւատքի մարդը անպայման որ գործի մարդ կ'ըլլայ, բայց գործի մարդը անպայման հաւատքի մարդ չ'ըլլար:**

Մեր բարեգործութիւնները մեր հաւատքին արդիւնքն են եւ ո՛չ թէ մեր հաւատքը մեր բարեգործութիւններուն արդիւնքը: Ուրիշին որեւէ բարիք ընելէ առաջ նախ մե՛ր անձերուն բարիք ընենք եւ դառնանք Տիրոջ: Իր անձին փրկութեան համար ինքզինք Քրիստոսի ձեռքերուն մէջ չզնոյ մարդը ինքզինքին թշնամութիւն ըրած կ'ըլլայ: **Մենք կրնանք բարեգործ ըլլալ առանց փրկուած ըլլալու բայց չենք կրնար փրկուած ըլլալ առանց բարեգործ ըլլալու:** Ահա թէ ինչո՛ւ որեւէ բարեգործութեան ձեռնարկելէ առաջ նախ Քրիստոսի յանձնուելու մասին պէտք է մտածենք: Յիշեցէ՛ք որ ոճրագործ հայրեր անգամ իրենց զաւակներուն համար կրնան բարին խորհիլ եւ գործել, եւ սակայն, այդ չի՛ նշանակեր որ անոնք կրնան փրկուիլ:

Բարին խորհիլն ու գործելը արժէք կը ստանան երբ Քրիստոսի շնորհով փրկութեան ժառանգորդները դառնանք: Զփրկուած մարդը չի՛ կրնար բարին կամենալ բոլորին համար: Աստուծոյ Սուրբ եւ բարի Հոգին է որ մեզ կարող կը դարձնէ բարին գործելու, բարին սիրելու, եւ բոլորին համար բարին բաղձալու: ԶՔրիստոս պատուած չենք ըլլար եթէ գործենք իրեն համար առանց յանձնուած ըլլալու իրեն: Մեծագոյն պատիւը որ կրնանք Քրիստոսի ընել՝ մեր փրկութիւնը իրեն վստահիլն է: **Քրիստոսի ակնկալութիւնը այն չէ որ մենք իրեն ծառայութիւն մատուցանենք, այլ այն՝ որ իրեն իբրեւ ծառայ մատուցուինք:** Ծառայութիւն մատուցանելը ուրիշ բան է, եւ իբրեւ ծառայ մատուցուիլը՝ ուրիշ բան: Ծառայ չեղողին մատուցած ծառայութիւնը չ'ուրախացներ Աստուծոյ սիրտը եւ չի՛ մեծարեր անոր անունը:

Սիրելի՛ ընթերցող, Աստուծոյ խօսքը շատ պարզ եւ յստակ է. *«Քու յանցանքներդ՝ մէզի պէս ու քու մեղքերդ ամպի պէս ջնջեցի: Ինծի՛ դարձիր, քանզի քեզ փրկեցի»* (Ես 44.22): Աստուած չ'ըսեր. *«Ինծի՛ դարձիր որպէսզի քեզ փրկեմ»* այլ՝ *«Ինծի՛ դարձիր, քանզի քեզ փրկեցի»*: Աստուծոյ ըսել ուզածը այն է որ մենք Քրիստոսի արիւնով փրկուած ենք, հետեւաբար, մեզի կը մնայ դառնալ իրեն: **Այս իմաստով, մենք դարձի կու գանք ո՛չ թէ որպէսզի փրկուինք, այլ՝ որովհետեւ փրկուած ենք:** Հետեւաբար, ո՛չ թէ մեր փրկութիւնն է որ մեր դարձին արդիւնքն է, այլ մեր դարձն է որ մեր փրկուած ըլլալուն արդիւնքն է: Եթէ երբեք մենք կրնանք Աստուծոյ դառնալ, կրնանք որովհետեւ Աստուած ներած է մեր մեղքերը: Իր մեղքերուն համար Աստուծոյ կողմէ ներում չստացած մէկը երբեք չի՛ կրնար Աստուծոյ դառնալ:

Թոյլ մի՛ տար որ Չարը խաբէ քեզ՝ համոզելով որ կրնաս գործերովդ փրկուիլ: Քրիստոսի եկուր: Երբ Քրիստոսի գաս՝ անոր մի՛ պատմեր կատարած գործերուդ մասին, այլ՝ պատմէ իր գոհագործումին մասին, իր անսահման սիրոյն մասին: Մի՛շտ յիշէ որ կատարած բարի գործերէդ ոչ մէկով կրնաս զԱստուած պարտադրել կամ մղել որ քեզ փրկէ:

Ըսուած է. *«Շնորհքը կը ստացուի պարապ ձեռքերով միայն»*: Քեզ կը հրաւիրեմ պարապ ձեռքերով Քրիստոսի գալու: Քրիստոս իր փրկարար շնորհքը չի՛ պարգեւեր ունէ մէկուն որ իր գործերը իր ձեռքին մէջ ունենալով կը մօտենայ իրեն: Երբ ուզես Քրիստոսի գալ մի՛ մտածեր գործած բարիքներուդ մասին որպէսզի չպարծիս եւ ոչ ալ գործած զազրելի մեղքերուդ մասին որպէսզի չյուսահատիս: Ինչպէս Քրիստոսի շնորհքի ովկիանոսը անհունօրէն աւելի մեծ է քու գործերէդ, նոյնպէս ալ անհունօրէն աւելի մեծ է քու մեղքերէդ:

Գործած մեղքերդ Քրիստոսի խաչին վրայ թափած արիւնէն աւելի գօրաւոր չեն կրնար ըլլալ: Ամէն մեղաւոր Քրիստոսի շնորհքի ովկիանոսին մէջ կրնայ մաքրուիլ իր ամէն տեսակի մեղքերէն: Չե՞ս ուզեր մաքրուիլ: Ոտքի՛ ուրեմն, նետուէ՛ Քրիստոսի շնորհքի ովկիանոսին մէջ:

ԱՍՏՈՒԱԾ ԵՒ ԻՐ ՏՈՒՆԸ ԱՌԱՋՆԱՀԵՐԹ ՊԷՏՔ Է ՆԿԱՏՈՒԻՆ

Ժամանակն է որ մարդիկ գԱստուած Աստուծոյ տեղ դնեն: Մարդիկ գԱստուած իբրեւ Աստուած չեն յարգեր: Մարդիկ այնպէս կը վերաբերին Աստուծոյ հետ՝ ինչպէս պիտի վերաբերէին կոյր եւ խուլ մէկու մը հետ: Ձեն վարանիր Ուղղիչին ուղղութիւն տալ, Ուսուցիչին՝ սորվեցնել, Սրբագրողը՝ սրբագրել: Եւ այս բոլորը կ'ընեն Աստուծոյ՝ Աստուծոյ տան մէջ իսկ:

Աստուծոյ հանդէպ Աստուծոյ վայել վերաբերմունք պէտք է ունենալ: Ինչպէս թագաւորը իբրեւ թագաւոր կը պատուենք, այնպէս ալ գԱստուած իբրեւ Աստուած պէտք է մեծարենք: Ո՞ր թագաւորը անհանգիստ պիտի չըլլար եթէ երբեք իր ներկայութեան աւելի յարգանք ընծայէինք եւ ուշադրութիւն դարձնէինք իր ծառաներուն քան իրեն:

Թէեւ Աստուծոյ իսկական տունը մենք ենք (Եբր 3.6), եւ սակայն, Աստուծոյ կամքն էր որ իրեն համար նիւթական տուն մը նաեւ կառուցուէր (Ել 26.30): Այս նիւթական վայրն էր, եկեղեցին, ուր մարդիկ պիտի գային Աննիւթականին ներկայութեան կանգնելու՝ գէթ պահուան մը համար նիւթականին մնչիչ տիրապետութենէն ձերբազատելու եւ աննիւթականին նախաճաշակը ունենալու համար: Հակառակ որ մեր ժողովուրդի գաւակներուն յանախակիօրէն ըսուած է որ եկեղեցին Աստուծոյ տունն է, եւ սակայն, չեն դադրիր Աստուծոյ եւ անոր տան նկատմամբ ապշեցուցիչ անտարբերութիւն ցոյց տալէ:

Այսօր, դժբախտաբար, եկեղեցի յանախողները շատ աւելի քարացած կերպով կը ներկայանան, քան եկեղեցիները իրենք՝ իբրեւ քարեղէն շինութիւն: Աստուած իր տունին մէջ քարէ արձանի մը չափ անգամ չի՛ յարգուիր: Անհաւատներ շատ աւելի կը բարձրացնեն իրենց շինած կուտները իրենց ուսերուն վրայ, քան մենք՝ կենդանի Աստուածը մեր սիրտերուն մէջ:

Ովսէա մարգարէն այս ուղղութեամբ կ'ըսէ. «Թէեւ մարդիկ Բարձրեալին կը հրաւիրուին, սակայն ոեւէ մէկը գանձիկ չի՛ բարձրացնէր» (11.7): Եկեղեցի գալուն նպատակը Բարձրեալին հանդիպիլը չէ՞: Հակառակ ասոր, եկեղեցի գալով մարդիկ աւելի իրարու հանդիպելով հետաքրքրուած են, քան՝ Աստուծոյ: Մարդիկ Բարձրեալին միջոցաւ ու իր ներկայութեան իրենք գիրենք է որ կը բարձրացնեն: Քանի՞նք՞ այսօր Բարձրեալ Աստուծոյ տունը կը յանախեն գԱստուած եւ միայն գԱստուած բարձրացնելու նպատակով: Քանի՞նք՞ Աստուծոյ տունը կու գան Աստուծոյ փառքով լեցուն տունի մը վերածուելու յոյսով:

Ամէն եկեղեցի եկող Աստուծոյ եկող մը չէ: Շատ մարդիկ եկեղեցի եկող գուլիսներուն է որ կը նային փոխանակ եկեղեցւոյ Գուլիսին՝ Քրիստոսի (Եփ 5.23): Եկեղեցիէն ներս մարդիկ աւելի իրենց աչքերը կը յառեն իրենց նմաններուն՝ որոնք իրենց հաւատքի կործանման պատճառ

կրնան դառնալ, եւ կը մոռնան մեծ առաքեալին՝ Պօղոսի հրահանգը. *«Մեր աչքերը յառեմք Յիսուսի՝ մեր հաւատքի հիմնադիրին ու կատարելագործողին»* (Եբր 12.2):

Մարդիկ եկեղեցւոյ մէջ իրենց նմաններուն փսփսուէր լսելու համար իրենց ականջները շատ աւելի կը սրեն, քան՝ Սուրբ Հոգիին շշուկը: Աստուծոյ տունը կու գան, բայց ուրիշներով կը հետաքրքրուին: Աստուծոյ անունը փառաւորելու կոչ կ'ուղղեն, բայց խորքին մէջ իրենց անուններուն փառաբանութիւնն է որ կը փնտոեն: Քրիստոսի անունը կը կրեն, բայց ո՛չ Քրիստոսի հոգին: *«Երեւութապէս աստուածապաշտ են անոնք, բայց խորքին մէջ չեն հաւատար աստուածապաշտութեան գորութեան»* (Բ.Տմ 3.5):

Զարմանալի չէ՞ որ անգիղջ անձեր խղճի ամենայն անդորրութեամբ Աստուծոյ խորանին կը մօտենան եւ կը հաղորդուին Քրիստոսի մարմինով եւ արիւնով, առանց սակայն որեւէ հաղորդութիւն ունենալու Աստուծոյ հետ: Աստուծոյ Որդիին մարմինը իրենց բերաններուն մէջ կ'առնեն, բայց ո՛չ երբեք իրենց սիրտերուն մէջ, եւ կը մոռնան, որ Աստուած բերաններուն մէջ բնակող Աստուած մը չէ, այլ՝ սիրտերուն:

Մարդիկ եկեղեցի գալով զիրար է որ կը փորձեն ցանչնալ՝ փոխանակ զԱստուած: Աստուծոյ տունին մէջ իրարու հետ աւելի կը խօսին քան Աստուծոյ հետ: Ինչո՞ւ Առաջնահերթը իր առաջնահերթ տեղը չենք դնել: Ո՞ր է Աստուծոյ առաջնահերթութիւնը Աստուծոյ տունը յաճախողներուն կեանքին մէջ: Ինչպէ՞ս կը պատահի որ առաջնահերթ տեղը չի՛ տրուիր Աստուծոյ իր սեփական տան մէջ: Միթէ տանտէր մը իր տունին մէջ առաջին տեղը գրաւելու իրաւունք չունի՞: Ինչպէ՞ս կը յանդգնինք Իրաւատիրոջ եւ Իրաւ Տիրոջ իրաւագրկել:

Ըսէ՛ ինծի, նուաստացուած պիտի չզգայի՞ր եթէ երբեք ուրախ առիթով մը բարեկամներդ տունդ հրաւիրէիր, եւ անոնք տունդ գալով, փոխանակ ֆեզմով ուրախանալու քու ծառայովդ ուրախանային: Քանի՞նե՞ր Աստուծոյ տունը կը յաճախեն՝ Աստուծոյ ուրախանալու համար: Քանի՞նե՞ր Դաւիթ մարգարէին նման կրնան ըսել. *«Կ'ուրախանայի երբ ինծի կ'ըսէին Տիրոջը տունը երթանք »* (Սղ 122.1): Սիրելի՛ ընթերցող, դուն ալ կ'ուրախանա՞ս երբ ֆեզի կ'ըսեն. *«Քալէ եկեղեցի երթանք»*: Կիրակի օրով մեր տուններուն մէջ ուրախանալը սխալ չէ: Բայց Աստուծոյ ակնկալութիւնը այն է, որ ինք բացակայ չըլլայ այդ ուրախութենէն: Կիրակի օրը բոլոր օրերէն աւելի Աստուծոյ օրն է, Աստուծոյ ուրախանալու եւ Աստուծոյ ուրախութիւնը դառնալու օրն է:

Շատեր կը սիրեն Կիրակի օրերը, ո՛չ թէ որովհետեւ անոնք Տիրոջ տունը երթալու առիթ են, այլ՝ որովհետեւ իրենց համար արձակուրդի օրեր են եւ իրենց կիսատ ձգած գործերը ամբողջացնելու առիթներ են: Զեմ ըսեր թէ Կիրակի օրով այսպէս ընելը մեղք է, բայց կը դառնան մեղք, երբ կայսրին բաժինը կայսրին կու տանք, բայց Աստուծոյ բաժինը կը զլանանք Աստուծոյ տալ (Մտ 22.21):

Աստուծոյ օրը Աստուծոյ տան մէջ պէտք է անցընենք: Կիրակի օրով եկեղեցի երթալը սուգի երթալ չէ: Սուրբ Պատարագին ներկայ ըլլալը Աստուծոյ թաղման արարողութեան ներկայ ըլլալ չէ: Սուրբ Պատարագը հոգեկան ուրախութեան առիթ է: Սուրբ Պատարագի ընթացքին կ'ուրախանանք Քրիստոսի արիւնով իրագործուած փրկութեան համար: Կ'ուրախանանք յաղթանակի ու յաղթող որդիներ դառնալնու համար: Կ'ուրախանանք հրեշտակներուն փառաբանակից ըլլալնու համար: Կ'ուրախանանք սուրբերուն աղօթակից ըլլալնու համար:

Քանի՞նե՞ր Աստուծոյ տունը իրենց տուներէն առաջնահերթ կը նկատեն: Իր սեփական տունը Աստուծոյ տունէն աւելի կարելոր նկատողը՝ ինքզինք է որ Աստուծմէ աւելի կարելոր նկատած կ'ըլլայ: Յուդայի իշխանը՝ Սաղաթիելեան Զօրաբարէլն ու Յովսեփեկեան Յեսու մեծ քահանան, ժողովուրդին հետ միասին հրահանգ ստացան Աստուծմէ իր տունը վերակառուցելու: Անոնք առարկեցին ըսելով. *«Դեռ ժամանակը չէ հասած Տիրոջ տունը վերաշինելու»*: Աստուած պատասխանեց անոնց Անգէ մարգարէին միջոցաւ ըսելով. *«Արդեօք ժամանակն է, որ դուք ձեռնուկազարդ տուներու մէջ բնակիք, իսկ Աստուծոյ տունը աւերակ մնայ»* (Անգ 1.2-4):

Ամէն Իսրայէլացի իր սեփական տունով զբաղած էր, մինչ Աստուծոյ տունը աւերակ վիճակի մէջ կը մնար (Անգ 1.9): Այսօր քանի՞ քանի՞ հազարաւոր մեծահարուստ հայորդիներ իրենց համար շքեղ տուններ կը կառուցեն, մինչ անդին բազմաթիւ Հայկական եկեղեցիներ կան որոնք նորոգութեան կը կարօտին: Իսկ ի՞նչ ըսենք այն շրջաններուն մասին ուր բնաւ եկեղեցիներ չկան: Երբոր առատ դրամ ունեցողները չեն աշխատիր իրենց դրամին չնչին մէկ մասը Աստուծոյ փառքին համար գործածելու, ասիկա ապերախ մօտեցում չէ՞, իրենք զիրենք եւ իրենց ունեցածները Աստուծմէ եւ աստուածայինէն աւելի գերադաս համարել չէ՞:

Նման մարդիկ թող մտաբերեն, թէ արդեօք ունի՞նք բան մը որ Աստուծմէ չառին: Ունի՞նք բան որ ձեռք ձգեցին առանց Աստուծոյ կամփին: Այսպիսի մարդիկ պէտք չէ մոռնան որ Աստուած է *«աղբատացնողն ու հարստացնողը, ցածցնողն ու բարձրացնողը»* (Ա.Թգ 2.7): Ո՛չ ոք կրնայ բարձրանալ առանց Բարձրեալին կամփին: Ո՛չ ոք կրնայ բան մը սեփականացնել աշխարհէս առանց աշխարհիս Սեփականատիրոջ կամփին:

Սիրելիներ, եկէ՛ք գոնէ Կիրակի օրեր Աստուծոյ եւ անոր պաշտամունքին նուիրուիմք: Աստուծոյ օրը որեւէ բանով կը տարբերի՞ միւս օրերէն: Բոլոր օրերն ալ Աստուծոյ օրերն են: Աստուծոյ կամփն էր սակայն որ շաբթուան մէջ յատուկ օր մը նշուէր, որպէսզի հաւատացեալներ ինքն-ինքն գային եւ Աստուծոյ փառաբանութեան եւ երկրպագութեան նուիրուէին:

Աստուած էր տուիչը՝ Շաբաթ օրը սուրբ պահելու եւ այդ օրը չաշխատելու պատուիրանին (Ել 20.8-10): Այդ պատուիրանը խախտողը

կրնար մահուան դատապարտուիլ: Մահուան չդատապարտուեցա՞ւ այն Իսրայէլացին որ Շաբաթ օրով փայտ կը հաւաքէր (Թիւ 15.32-36): Աստուած ի՛նք եղաւ մահուան վնիւրը արձակողը: Աստուծոյ օրը սուրբ պահելու Աստուծոյ խստապահանջութիւնը ահով պէտք չէ՞ լեցնէ մեր սիրտերը:

Եթէ երբեք Շաբաթ օրով փայտ հաւաքող մը այսֆան խիստ կերպով պատժուեցաւ, որքան աւելի խիստ պիտի ըլլայ պատիժը անոնց որոնք Սուրբ Պատարագի մատուցման օրը՝ դրամ հաւաքելու օրի վերածած են, իրենց անաւարտ մնացած գործերը՝ իրենց աւարտին հասցնելու օրի: Անհամար է թիւը այն մարդոց որոնք իրենց գործատեղիներուն մէջ պաշտամունք կը մատուցանեն, իսկ պաշտամունքի վայրին մէջ իրենց գործերն է որ կ'ընեն:

Քրիստոս Կիրակի օրերը սուրբ խորանին վրայ կը պատարագուի, իսկ քրիստոնեաներ՝ իրենց անկողիներուն մէջ կը ննջեն: Ասիկա ձեզի չի՞ յիշեցներ առաքելներուն վնաւար, երբ անդին Քրիստոս կ'աղօթէր, կը տագնապէր եւ անոր *«քրտինքը արիւնի կաթիլներու պէս ոլոռ-ոլոռ գետին կը հոսէր»* (Ղկ 22.41-46): Ո՛հ, մենք կը վնանանք, իսկ մեր սիրելի Տէրը կը չարչարուի: Մենք կը վնանանք, իսկ ինք՝ վնացածներուս համար կ'աղօթէ: Արթննա՛նք սիրելիներ, արթննանք եւ աղօթակից ըլլանք մեզի համար Աղօթողին: Արթննա՛նք եւ արտասուալից աչքերով աղօթենք մեր հոգիներու փրկութեան համար:

Քրիստոս ամէն օր, բայց յատկապէս Կիրակի օրեր, իր թեւերուն տակ հոգիներ հաւաքելու աշխատանքին կը լծուի, մինչ անդին անթիւ քրիստոնեաներ դրամ դիզելու աշխատանքին է որ կը լծուին: Այսպիսի քրիստոնեաներ բուռ մը գարիի եւ պատառ մը հացի համար զԱստուած անարգողներ են (Եզ 13.19). *«Եւ գիտնալով հանդերձ Աստուծոյ դատաստանը, թէ այսպիսի բաներ ընողները մահուան արժանի են, ո՛չ միայն իրենք կ'ընեն, այլ նաեւ հաւանութիւն կու տան ընողներուն»* (Հո 1.13):

Սիրելի՛ ընթերցող, եկո՛ւր եւ այսօր որոշում առ որ այս պահէն սկսեալ զԱստուած եւ իր տունը ամէն օր, բայց մանաւանդ Կիրակի օրեր, առաջնահերթ պիտի նկատես եւ իբր այդպիսին սիրես ու պատուես: Բարձրացուր զՔրիստոս եւ ան քեզ պիտի բարձրացնէ: Փառաւորէ զայն եւ քեզ պիտի փառաւորէ (Ա.Թգ 2.30):

Կիրակի օրերը յստակ ակնկալութեամբ եւ նպատակով գնա՛ եկեղեցի: Նպատակդ թող ըլլայ Աստուծոյ երկրպագութիւնը: Իսկ ակնկալութիւնդ՝ Աստուծոյ Հոգին ստանալ եւ Քրիստոսի մարմինին անդամ դառնալ:

Նմանիք այն մոգերուն որոնք զՔրիստոս կը փնտռէին մէկ նպատակ ունենալով՝ երկրպագել անոր (Մտ 2.2, 11), որովհետեւ միայն ա՛ն արժանի է, միայն ա՛ն Բարձրեալ է, միայն ա՛ն փառաւոր է, եւ միայն ա՛ն Փրկիչ է, հիմա ու յաւիտեան: Ամէն:

«ԿԱՐԵԼՈՐ ՉԷ ԱՄԷՆ ԿԻՐԱԿԻ ԵԿԵՂԵՑԻ ԵՐԹԱԼ»

«Կարելոր չէ ամեն Կիրակի եկեղեցի երթալը» կ'ըլլայ պատասխանը բոլոր անոնց՝ որոնց կը խօսուի եկեղեցի երթալու անհրաժեշտութեան մասին: Զեր ուշադրութեան կ'ուզեմ յանձնել, որ ծրագիրիս մաս չի կազմեր խօսիլ եկեղեցւոյ յատկութիւններուն, յատկանիշներուն եւ իշխանութեան մասին: Իմ աշխատանքս պիտի ըլլայ հայթայթել պատասխանը «*Ինչո՞ւ կարելոր է եկեղեցի երթալը*» հարցումին:

Սովորաբար տարին երեք-չորս առիթներով եկեղեցի գացողներն են որոնք կ'ըսեն. «*Կարելոր չէ ամեն Կիրակի եկեղեցի երթալը*»: Ճշմարիտ հաւատացեալ մը որ մնայուն կերպով եկեղեցի կը յանախէ դժուար թէ մման հաստատում մը կատարէ:

Պատճառը տարբեր է, պատճառաբանութիւնը՝ բոլորովին տարբեր: Պատճառը ընդունելի է, պատճառաբանութիւնը՝ բնա՛ւ երբե՛ք: Եկեղեցի չյանախողներուն 99 տոկոսը պատճառաբանութիւններ կը ներկայացնեն եւ ո՛չ թէ պատճառներ: Ամէն անգամ երբ մման մարդոց կը թելադրենք եկեղեցի գալ, անոնք ընդհանրապէս կը պատասխանեն. «*Եթէ հիւր չունեցանք, եթէ կարելոր գործ մը չունեցանք, եթէ բան մը չպատահեցաւ, եթէ չմոռցանք՝ անպայման որ կու գանք...*»: Եւ այսպէս եթէ-ներու անհուն շարք մը՝ եկեղեցիէն անհունօրէն հեռու եղողներէն:

Եթէ պատահի որ շաբթուան մէջ մման մարդոց հանդիպիք եւ հարց տաք թէ ինչո՛ւ Կիրակի օրը եկեղեցի չեկան, ո՛վ գիտէ թէ ի՛նչ անհեթեթ պատասխաններ պիտի ստանաք. «*Կինս զիս չարթնցուց, ժամացոյցս մոռցեր էի լարելու, բարեկամ մը հեռաձայնեց ինձի եւ երկու ժամ խօսեցաւ, տղաս մարգադաշտ տարի, երէկ գիշեր շատ ուշ քնացայ, տաքատիս գօտին կորսնցուցի, կինս հագնելիք շապիկս լուացի մեքենային մէջ նետեր էր, աղջիկս ստիպեց զիս որ զինք վարսայարդարի տանիմ, ինքնաշարժին մէջ քարիւղ չկար... եւայլն*»:

Նման արտայայտութիւններ աստուածասէր մարդու խօսքեր չեն: ԶԱստուած սիրող մարդը Աստուծոյ տունը երթալ ալ պէտք է սիրէ: Աստուծոյ մարդուն համար եկեղեցի երթալը առաջնահերթութիւն պէտք է ըլլայ: Ինչպէս իր ծնողը սիրողը գոնէ շաբաթը անգամ մը անոր բով կ'երթայ, նոյնպէս ալ զԱստուած սիրող մարդը առնուազն շաբաթը անգամ մը անոր տունը՝ եկեղեցի պէտք է երթայ:

Եկէ՛ք թոյլ տանք որ Աստուածաշունչը ի՛նք պատասխանէ «*Կարելոր չէ ամեն Կիրակի եկեղեցի երթալը*» ըսողներուն:

1- Ինչպէ՞ս կրնայ Քրիստոսի զաւակը դարձած հաւատացեալ մը իր տունը կենալ Կիրակի օրով, երբ անդին Քրիստոս եկեղեցւոյ սուրբ խորանին վրայ կը գոհագործուի եւ կը բաշխուի: Ճիշդ պիտի ըլլա՞ր որ դուն տունդ հանգիստ քնանայիր երբ անդին բարեկամդ քեզի համար կը մեռնի: Պէտք չէ՞ բարեկամիդ կողքին ըլլաս երբ ան քեզի համար կը մեռնի: Ո՞ր ճշմարիտ հարսը տառապող ու պատարագուող Փեսային

կողմին չի կենար: Ո՞վ է տառապող փեսան՝ եթէ ոչ Քրիստոս, եւ նշմարիտ հարսը՝ եթէ ոչ հաւատացեալներու բազմութիւնը՝ եկեղեցին:

Պօղոս առաքեալ խօսելէ ետք այր եւ կնոջ յարաբերութեան մասին, կ'աւելցնէ ըսելով. «Աստուծոյ ծրագրին կապուած նշմարտութիւն մըն է ասիկա, որ ըստ իս' Քրիստոսի եւ եկեղեցիին կը վերաբերի» (Եփ 5.32): Քրիստոս ինք նաեւ չըսա՞ւ. «Ով որ հարսը ունի՝ ա՛ն է փեսան» (Յե 3.29): Այստեղ յիշուած հարսը եկեղեցին է: Յայտնութեան գիրքը նաեւ եկեղեցին կը կոչէ Քրիստոսի կինը կամ հարսը (Յյտ 21.9, 22.17): Այս բոլորէն պարզ չի՞ դառնար որ դուն, իբրեւ մէկ հաւատարիմ անդամը Քրիստոսի մարմինին՝ եկեղեցիին, որ հարսն է Քրիստոսի, պէտք է եկեղեցի ըլլաս, երբ Փեսան՝ Քրիստոս, իր կեանքը կու տայ քեզի՝ հարսիդ համար:

2- Եթէ երբեք եկեղեցի երթալը կարելոր չէ, հապա ինչո՞ւ Սուրբ Հոգին հիմնեց եւ հաստատեց եկեղեցին (Գրծ 2.1-7): «Կարելոր չէ եկեղեցի երթալ, մեր տուններուն մէջ ալ կրնանք աղօթել» ըսողները, իրենք գիրենք Սուրբ Հոգիէն աւելի իմաստուն կարծողներն են: Սուրբ Հոգին չէ՞ր գիտեր որ մեր տուններուն մէջ ալ կրնանք աղօթել: Ամենագէտին գիտութիւնն պիտի սորվեցնենք: Թող ո՛չ ոք առարկէ թէ Սուրբ Հոգին նիւթական վայր մը չշինեց: Թէպէտ Աստուած գիտէր թէ մեր տուններուն մէջ ալ կրնանք աղօթել, եւ սակայն, ան անհրաժեշտ նկատեց որ հաւատացեալներ նիւթական վայր մը ունենան՝ իր անունով այդտեղ մէկտեղուելու համար: Բան մը որ Աստուած կարելոր կը նկատէ, մենք ինչպէ՞ս կը համարձակինք անկարելոր հոչակել: Քրիստոս չխոստացա՞ւ ժայռին վրայ կառուցել իր տունը (Մտ 16.18): Թէեւ Քրիստոս հաւատացեալներու խումբին է որ կ'ակնարկէ, բայց կասկած չունինք որ իր միտքին մէջ նաեւ հետագային նիւթական շէնքի մը կառուցումին պատկերը կար: Չմոռնանք նաեւ որ Քրիստոս Երուսաղէմի տաճարը իր Հօրը տունը կոչեց (Ղկ 2.46-49): Անոնք որ երկնաւոր Հօր որդիներն են, երկնաւոր Հօր տունին մէջ պէտք է ըլլան Կիրակի օրը: Հայրն Աստուած եւ իր գաւակները տարբեր տեղեր չեն կրնար ըլլալ երբ Որդին Աստուած կը պատարագուի:

Հին Կտակարանին մէջ չե՞նք գտներ Աստուծոյ պահանջը իրեն համար նիւթական տուն մը շինելու (Գ.Թգ 5.2-5): Աւելի՛ն կը գտնենք: Աստուած ո՛չ միայն իրեն համար տուն մը շինելու հրահանգն է որ կու տայ, այլ նաեւ այդ տունը շինելու մանրամասնութիւնները (Ել 25-27): Աստուած Սողոմոն թագաւորին հրահանգած էր որ Երուսաղէմի մէջ տաճար մը կառուցէր (Ա.Մն 28.6): Սողոմոն տաճարը կառուցեց 966ին (Գ.Թգ 6): Երբ Նաբուգոդոնոսոր թագաւորը 587ին Երուսաղէմն ու տաճարը կործանեց, Աստուած 520ին Անգեայ մարգարէին միջոցաւ հրահանգեց իր ժողովուրդին որ իր տունը վերակառուցեն, իսկ առարկութիւն ընողները իսիստ կերպով յանդիմանեց (Անգ 1.1-9): Այս իրողութիւնը ցոյց չի՞ տար որ Աստուած կ'ուզէր որ իր հետեւորդները նիւթական տուն մը ունենային: Նիւթական տունի մը գոյութիւնը անհրաժեշտ էր մեզի՛ համար եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ համար: Եթէ երբեք

երկինք ու երկինքներու երկինքը զԱստուած պարունակել չեն կրնար, ո՞ր կը մնար մեր կառուցած ֆարեղէն տաճարները (Գ.ԹԳ 8.27):

3- Կարելոյ է եկեղեցի երթալ որպէսզի մարմինի վերածուիմք: Նոր Կտակարանը կ'ուսուցանէ թէ իւրաքանչիւր քրիստոնեայ Քրիստոսի մարմինին մէկ անդամն է: «*Ձե՞՞ք գիտե՞ք թէ ձեր մարմինները Քրիստոսի անդամներն են*» (Ա.Կր 6.15): «*Դու՞ք թէպէտ առանձին-առանձին անդամներ էք, բայց միասնաբար կը կազմէք Քրիստոսի մարմինը*» (Ա.Կր 12.27): Ասոնք եւ այլ բազմաթիւ աստուածաշնչական խօսքեր, ցոյց կու տան, որ մենք անդամներն ենք Քրիստոսի մարմինին եւ քով-քովի գալով կը կազմենք Քրիստոսի մարմինը (Հո 12.5, Ա.Կր 12.20, Եփ 4.25, 5.29-30): Հաւատացեալ մը Կիրակի օրը իր տունը կենալով չի՛ կրնար Քրիստոսի մարմինը կազմել, որովհետեւ ան Քրիստոսի մարմինին մէկ անդամն է եւ ո՛չ թէ Քրիստոսի մարմինը: Քրիստոսի մարմինը կազմելու համար եկեղեցի պէտք է երթայ: Քրիստոսի մարմինը եկեղեցին է, իսկ եկեղեցին՝ հաւատացեալներուն ամբողջութիւնն է եւ ո՛չ թէ անհատը: Անհատ մը բնաւ չի՛ կրնար Քրիստոսի մարմինը ըլլալ կամ կոչուիլ: Ինչպէս ճիւղ մը առանձին չի՛ կրնար կազմել ծառ մը, այլ ճիւղերուն ամբողջութիւնն է որ կը կազմէ ծառը, այնպէս ալ անհատ մը առանձին չի՛ կրնար կազմել Քրիստոսի մարմինը, այլ անհատներու ամբողջութիւնն է որ կը կազմէ գանձիկը: Եւ ինչպէս ճիւղ մը առանձին չի՛ կրնար առատ պտուղ բերել, այնպէս ալ անհատ մը առանձին չի՛ կրնար ակնկալուած եւ սպասուած արդիւնք բերել:

«*Բազմաթիւ են անդամները, բայց մարմինը մէկ է: Աչքը չի՛ կրնար ձեռքին ըսել՝ «Քեզի պէտք չունիմ»: Ո՛չ ալ գլուխը նոտքերուն՝ թէ «Ձեզի պէտք չունիմ»*» (Ա.Կր 12.20-21): Ինչպէս աչքը չի՛ կրնար ձեռքին ըսել «*Քեզի պէտք չունիմ*», նմանապէս ալ հաւատացեալ մը չի կրնար ըսել՝ «*Եկեղեցի երթալու պէտք չունիմ*», որովհետեւ հաւատացեալ մը իբրեւ «աչք»՝ ձեռքի, նոտքի եւ մարմինի միւս անդամներուն պէտք ունի կարենալ գործելու համար: Ահա թէ ինչո՞ւ եկեղեցի երթալը Կիրակի օրով կարելոյ է: Տրամաբանական չէ որ հաւատացեալ մը իբրեւ «աչք» տունը մնայ Կիրակի օրով, երբ անդին իր ականջը, ձեռքն ու նոտքը եւ մարմինի այլ անդամները եկեղեցի կը գտնուին: Ինչպէս մեր մարմինի անդամները քով-քովի գալով կը կազմեն մեր մարմինը, այնպէս ալ հաւատացեալները քով-քովի գալով է որ կը կազմեն Քրիստոսի մարմինը: «*Կարելոյ չէ եկեղեցի երթալ*» ըսողները, իրենց սեփական մարմինները Քրիստոսի մարմինէն վեր դասած կ'ըլլան:

4- Վերեւ յիշեցինք թէ ոմանք կ'ըսեն. «*Կարելոյ չէ եկեղեցի երթալ, մեր տուններուն մէջ ալ կրնանք աղօթել*»: Այս խօսքին առարկութիւն ընող չկայ: Եկեղեցին լոկ աղօթատեղի մը չէ: Եթէ միայն եկեղեցւոյ մէջ է որ կրնանք աղօթել, այդ պարագային ի՞նչ պիտի ըլլայ վիճակը անոնց որոնք շաբաթը միայն մէկ անգամ եկեղեցի կ'երթան: Արդեօք այդ կը նշանակէ որ շաբաթը միայն մէ՞կ անգամ կրնան աղօթել: Բայց չէ՞ որ Յիսուս

սորվեցուց առանց վհատելու աղօթել (Ղկ 18.1): Ինչպես ըսի սակայն, եկեղեցին լոկ աղօթատեղի մը չէ, այլեւ՝ Աստուծոյ տուն, պաշտամունքի վայր, փառաբանութեան տեղ, արքայութեան դուռ, հաւատքի ներշնչարան, յոյսի աղբիւր, արդարութեան ֆանապարհ, կենսատու ջուր բղխեցնող վէմ, փրկութեան ֆանապարհը լուսաւորող կրակէ սիւն, Աստուծոյ թագաւորութեան առաջնորդող ամպէ սիւն, մաքրող եւ սրբող աւազան, «*Հրեշտակներու բնակարան եւ մարդոց ֆաւարան*»:

Այս բոլորը գիտնալէ ետք, պէտք է դադրինք «*Կարելոր չէ եկեղեցի երթալ, մեր տուններուն մէջ ալ կրնանք աղօթել*» ըսելէ: Բաներ կան որ եկեղեցւոյ մէջ կրնանք ընել, բայց մեր տուններուն մէջ՝ ոչ: Եկեղեցւոյ մէջ է որ Սուրբ Պատարագի ընթացքին հրեշտակներու երգակից եւ հրեշտակապետներու փառաբանակից կը դառնանք: Եկեղեցւոյ մէջ է որ կը հաղորդուինք Տիրոջ մարմինով եւ արիւնով: Եկեղեցւոյ մէջ է որ կը խոստովանինք մեր մեղքերը եւ անոնց համար թողութիւն կը ստանանք: Եկեղեցւոյ մէջ է որ Աստուծոյ խօսքը կը լսենք Աստուծոյ խորանէն: Եկեղեցւոյ մէջ է որ միւս հաւատացեալներուն հետ կը կազմենք Քրիստոսի մարմինը: Այս բոլորը մեր տուններուն մէջ չեն կրնար ըլլալ. ահա թէ ինչո՞ւ կարելոր է մնայուն կերպով եկեղեցի երթալը: Մեր տուններուն մէջ ալ կրնանք գԱստուած պաշտել, բայց չեմ հաւատար որ մեր տուններուն մէջ կրնանք գԱստուած պաշտել այնպէս ինչպէս պիտի պաշտէինք զինք եկեղեցւոյ մէջ Սուրբ Պատարագի ընթացքին: Եթէ մեր տունները հաւասար նկատենք եկեղեցւոյ եւ կամ եթէ եկեղեցին մեր տուններէն բանով մը աւելի չնկատենք, այդ պարագային, մենք իբրեւ մէկ անդամը Քրիստոսի մարմինին, մենք զմեզ հաւասար նկատած կ'ըլլանք Քրիստոսի ամբողջ մարմինին հետ: Այլ խօսքով, մարմինին մէկ անդամը հաւասար նկատել մարմինին բոլոր միւս անդամներուն հետ՝ հպարտութիւն է: Քրիստոնեայ մարդուն հպարտ ըլլալ չի՛ վայելեր:

5- Ամէն անգամ որ Սուրբ Գիրքը կը խօսի հաց բեկանելու արարողութեան մասին (որ ակնարկութիւն է Սուրբ Պատարագի խորհուրդին), կը յիշէ որ հաւատացեալները մէկտեղուած էին (Գրծ 2.41-42, 20.7, Ա.Կր 11.20-25): Քանի որ առաջին դարու հաւատացեալները անհրաժեշտ կը նկատէին մէկտեղուիլը երբ Տիրոջ մարմինն ու արիւնը կը մատուցուէր, ինչո՞ւ 21րդ դարու հաւատացեալները անհրաժեշտ պիտի չնկատեն մէկտեղուիլը: Քրիստոս իր աշակերտներուն հետ չէ՞ր մէկտեղուած երբ հաստատեց Սուրբ Հաղորդութեան խորհուրդը (Մտ 26.20-28): Այս իրողութիւնը նաեւ ցոյց չ ի՞ տար որ ամէն Կիրակի երբ Սուրբ Պատարագ կը մատուցուի հաւատացեալներ եկեղեցի պէտք է գտնուին եւ հաղորդուին Տիրոջ մարմինով եւ արիւնով:

6- Իրական հաւատացեալը կ'ուրախանայ երբ իրեն ըսեն Տիրոջ տունը երթանք (Սղ 122.1): Երբ Կիրակի օրով եկեղեցի երթալը մեզ չ'ուրախացներ, կը նշանակէ որ սխալ բան մը կայ մեր հաւատքի կեանքին մէջ: Սուրբ Պատարագը երբեք տրտմելու, սգալու եւ ձանձրանալու առիթ

չէ: Ան ուրախութեան առիթ պէտք է ըլլայ: Հաւատացեալը պէտք է ուրախանայ Քրիստոսի պատարագումով՝ իր մեղքերէն սրբուած ըլլալուն եւ Աստուծոյ հետ իր հաշտուած ըլլալուն համար: Այն հաւատացեալը որ կ'ըսէ. *«Ես ընդունած եմ Տէր Յիսուս Քրիստոսը իմ կեանքիս մէջ»*, եւ սակայն, եկեղեցի երթալը կարեւոր չի՛ նկատեր, այդպիսին սուտ հաւատացեալ մըն է: Այդպիսիներուն համար է որ Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. *«Երեւութապէս աստուածապաշտ են անոնք, բայց խորքին մէջ չեն հաւատար աստուածապաշտութեան գօրութեան»* (Բ.Տմ 3.5):

7- Ի վերջոյ, ոմանք ալ եկեղեցի չեն երթար պատճառաբանելով, որ *«եկեղեցի գացողները բամբասողներ են, սուտ աստուածապաշտներ են, կեղծաւոր հաւատացեալներ են... եւ այլն»*: Նման խօսքեր արտասանողը ի՛ր կարգին իր բամբասող եւ իր սուտ աստուածապաշտ ըլլալը ցոյց տուած կ'ըլլայ: Եթէ եկեղեցի յանախողներէն ոմանք գիրար կը բամբասեն, անոնք մեր աղօթքին առարկաները պէտք է դառնան եւ ո՛չ թէ մեր բամբասանքին առարկաները: Անոնք որոնք կը բամբասեն եւ կը մեղադրեն եկեղեցի յանախողները, պէտք է յիշեն որ եկեղեցին կատարեալ եւ անմեղ մարդոց հաւաքածոյ մը չէ, այլ՝ մեղաւորներու ամբողջութիւն մը, եւ հետեւաբար՝ անայպանելի: Ինչպէս գայթակղեցուցիչ են եկեղեցի յանախողներուն կատարած բամբասանքները, նոյնքան ալ գայթակղեցուցիչ են եկեղեցի յանախել չուզողներուն ներկայացուցած պատճառաբանութիւնները:

Սիրելի՛ ընթերցող, Աստուծմէ՛ աւելի խիստ չըլլանք մեր նմաններուն եւ կամ մեր անձերուն նկատմամբ: Եկեղեցին (հաւատացեալները) բամբասողը՝ եկեղեցւոյ Գլուխն է որ բամբասած կ'ըլլայ: Իսկ ո՞վ է եկեղեցւոյ Գլուխը, եթէ ոչ Քրիստոս (Կղ 1.18): Ոեւէ մէկը չի՛ կրնար սիրել գլուխը՝ զՔրիստոս, եւ չսիրել մարմինը՝ եկեղեցին: Ծիծաղաշարժ պիտի չգտնէի՞ք եթէ ձեզմէ մէկուն ըսէի. *«Բարեկամ, կը սիրեմ գլուխդ, բայց մարմինդ չեմ սիրեր»*:

Եկէ՛ք, հետեւաբար, յայտնենք մեր սէրը Քրիստոսի նկատմամբ՝ Կիրակի օրերը եկեղեցի երթալով եւ անոր սրբարար պատարագումին ներկայ գտնուելով: Եթէ այսօր մէկը քեզի հարցնէր. *«Ո՞ւր է իր Կիրակի օրը»*, արդեօք պիտի կարենայի՞ր համարձակութեամբ պատասխանել. *«Զէի՞ր գիտեր թէ Հօրս տան մէջ պէտք է գտնուիմ»* (Ղկ 2.49):

Եկէ՛ք, ընդունինք զՔրիստոս մեր սիրտերուն մէջ՝ որպէսզի դառնանք իր մարմինին հարազատ մէկ անդամը, եւ իր մարմինին՝ եկեղեցիին հետ միասին փառաբանենք ու բարձրացնենք զինք իր եւ մեր Հօրը տան մէջ յաւիտեանս յաւիտենից: Ամէն:

ԱՌԱՋՆԱՀԵՐԹՈՒԹԻՒՆԸ ԱՌԱՋՆԱՀԵՐԹԻՆ ՊԷՏՔ Է ՏԱԼ

Տալը Աստուծոյ բնութեան մաս կը կազմէ: ԶԱստուած իր մէջ ունեցողը՝ Աստուծոյ նման տալ պէտք է գիտնայ: Այս բաժինով Աստուծոյ տալուն մասին է որ պիտի գրեմ եւ ո՛չ թէ Աստուծմէ առնելուն մասին:

Ընդհանրապէս մարդիկ իրենց աւելորդէն է որ կու տան ամենակալ Աստուծոյ՝ որուն աւելորդը կը գոհացնէ պէտքը երկինքի եւ երկրի բոլոր արարածներուն: Երկինքն ու երկիրը լեցնող Աստուծոյ պարսպ բան տալը՝ մեղանչել է երկինքի եւ երկրի դէմ:

Արդարեւ, ինչո՞ւ ամենառատն Աստուծոյ կծծիաբար տալ: Ինչո՞ւ բոլորիս բոլորովին Ուրախացնողին տրտմալից երեսով պարգեւել: Ինչո՞ւ Շնորհալիին եւ Շնորհաբաշխին անշնորհք բաներ շնորհել: Ինչո՞ւ լայնասիրտ Փրկիչին նեղսրտութեամբ մօտենալ: Եւ ինչո՞ւ-ներու անհամար շարք մը:

Թէեւ Աստուած մեր ո՛չ մէկ տուածին պէտք ունի, որովհետեւ իրն են երկինքն ու երկիրը եւ անոնց մէջ եղածը (Սղ 24.1, 50.8-15, Ա.Կր 10.26), եւ սակայն, կ'ուզէ որ մեր ունեցածէն իրեն ալ բաժին հանենք, նախ, որպէսզի մեր սէրը իրեն հանդէպ արտայայտած ըլլանք, եւ երկրորդ, որպէսզի մեր անձերէն գատ ուրիշին մասին ալ մտածենք եւ անոնց օգտակար դառնանք: Բայց եթէ Աստուծոյ տրուածը անբասիր եւ յօժարակամ չըլլայ՝ Աստուած ո՛չ միայն տրուածը կը մերժէ, այլեւ՝ տուողը: *«Տէրը Աբելին եւ անոր ընծային նայեցաւ, բայց Կայէնին ու անոր ընծային չնայեցաւ»* (Ծն 4.4-5): Ուշագրաւ է որ Աստուած ո՛չ Կայէնին եւ ոչ ալ անոր ընծային նայեցաւ: Անկարելի է որ Աստուած ընդունի տրուածը եւ մերժէ տուողը, եւ փոխադարձաբար:

Աստուած յանդիմանելով անոնք որոնք իրենց աւելորդէն կու տան իրեն՝ կ'ըսէ. *«Գէշ բան ըրած չէ՞ք ըլլար երբ կոյրը գոհի համար կը մատուցանէք. գէշ բան ըրած չէ՞ք ըլլար երբ կաղը կամ հիւանդը կը մատուցանէք. եթէ զանհկա քու իշխանիդ ընծայես, միթէ քեզի պիտի հանի՞, կամ քեզ սիրով պիտի ընդունի՞»* (Մղ 1.8):

Մարդիկ չեն վարանիր կոյրը տալ ամենատես Աստուծոյ, արատաւորը տալ բոլորին արատները Մաքրողին, անսուրբը տալ Ամենասուրբին: Ինչո՞ւ խոտելին տալ խոտելի բան չունեցողին: Աստուած անիծեալ եւ խաբեբայ կը նկատէ այսպէս ընողը (Մղ 1.14): Ինչո՞ւ անկատարը տալ Կատարեալին: Աստուած կատարեալ ըլլալով կատարեալը կը սպասէ մեզմէ: Կատարեալը սպասելը իր կատարեալ իրաւունքն է: Անկատարը Կատարեալին տալը կատարելապէս սխալ է: Ինչպէս ստրուկի մը տրուելիքը թագաւորի մը չի՛ կրնար տրուիլ, այնպէս ալ մարդու մը տրուելիքը Աստուծոյ պէտք չէ տալ: Վա՛յ մեզի եթէ Բարձրեալը մեր տուածով յանդգնինք «ցածցնել»: Միայն Աստուած բարձրեալ է (Սղ 83.18, 148.13):

Աստուած ո՛չ միայն մեր տուածին մէջ առաջնահերթ տեղը պէտք է գրաւէ, այլ՝ ամէն բանի մէջ եւ ամէն ատեն: Առաջինն Աստուած որմէ առաջ ո՛չ մէկ բան ու ո՛չ ոք գոյութիւն ունեցած է, առաջին տեղը պէտք է գրաւէ մեր գործերուն եւ գրադումներուն մէջ, մեր փափաքներուն եւ ցանկութիւններուն մէջ, մեր սիրելիներուն եւ մեզ սիրողներուն մէջ:

Այս բոլորով պարզապէս ըսել կ'ուզեմ, որ եթէ բազմաթիւ փափաքներ եւ ցանկութիւններ ունինք, մեր առաջնահերթ փափաքն ու ցանկութիւնը սակայն, պէտք է ըլլայ Աստուծոյ կամփին կատարումը: Աստուած կը ցանկայ մեր ցանկութիւնը դառնալ: Աստուած կը փափաքի մեր փափաքը ըլլալ: Եթէ յանկարծ մեր սիրտին մէջ երկու-երեք փափաքներ արթնցան, որոնցմէ մին աղօթելու փափաքն է, շատ պարզ է որ առաջնահերթութիւնը աղօթքին է որ պէտք է տանք:

Իւրաքանչիւր մարդ իր ամենասիրած մարդուն կամ իր ամենասիրած բանին իր կեանքին առաջնահերթ տեղը կու տայ: Եթէ մեզի համար Աստուած է ամենասիրելին՝ ուրեմն առաջնահերթ տեղը իրե՛ն պէտք է տանք: Աստուծոյ սիրոյն մասին խօսիլը զԱստուած սիրել չի՛ նշանակեր: ԶԱստուած սիրողը իր կեանքին մէջ սիրելիի մը յատուկ տեղ եւ դիրք կու տայ Աստուծոյ: Ինչպէս մեր սիրած անձերուն հետ կը սիրենք ժամանակ անցընել, այնպէս ալ զԱստուած սիրող մարդը Աստուծոյ հետ ժամանակ անցընել ալ պէտք է սիրէ:

Ատենն է որ Աստուած ամէն բանի մէջ առաջնահերթ տեղը գրաւէ: Սիրելու հա՞րց մը կայ. նախ եւ ամենաշատը զԱստուած պէտք է սիրենք: Փառաւորելու հա՞րց մը կայ. նախ զԱստուած պէտք է փառաւորենք: Մեծարե՞լ կ'ուզենք. նախ եւ առաջ մեծութեան Տէրը, մեծերուն Մեծը, մեծերուն վրայ մեծապէս Տիրողը, մեծ եւ մեծագոյն Տիրակալը՝ զԲրիստոս պէտք է մեծարենք եւ բարձրացնենք:

ԶԱստուած պէտք է պատուել ամէն մարդէ եւ ամէն բանէ աւելի: Երբեմն կը հանդիպինք մարդոց որոնք գիրար Աստուծմէ աւելի կը պատուեն: Մայրերու՝ որոնք իրենց զաւակները կը պաշտեն փոխանակ զԱստուած պաշտելու: Ամուսիններու՝ որոնք իրենց կիները Բարձրեալէն աւելի կը բարձրացնեն: Ամէն պատիւ Աստուծոյ կը վայելէ: Նախապատուութիւնը Նախապատիւին պէտք է տալ: Աստուած խօսելով ինքնիր փառքին ու պատիւին մասին, կ'ըսէ. *«Իմ փառքս ուրիշին չեմ տար, ո՛չ ալ իմ պատիւս՝ կուտփերուն»* (Ես 42.8): Աստուած կը մերժէ իր փառքն ու պատիւը ուրիշին տալ: Աստուծոյ ընծայուելիք պատիւը ուրիշին ընծայողը Աստուծոյ նախանձն է որ գրգռած կ'ըլլայ: Իրաւունք չունինք մեր հաւասարը անհաւասար Աստուծոյ հաւասարեցնել:

Աստուած փառաւոր Աստուած մըն է եւ փառաւորուիլը իր բացարձակ իրաւունքն է: Աստուծոյ տրուելիք իրաւունքը ուրիշին տալը՝ կոապաշտութիւն է: Ինչ որ կամ որու որ պատուենք Աստուծմէ աւելի՝ զայն իբրեւ կուտփ ընդունած կ'ըլլանք: Աստուած կ'արգիլէ որեւէ տեղ որեւէ տեսակի կուտփ ունենալ կամ շինել (Ել 20.3-5): Ըսէ՛ ինձի, սիրելի

ընթերցող, եթէ դուն թագաւոր ըլլայիր եւ տեսնէիր մէկը որ ֆու ներկայութեանդ իր ծառային աւելի պատիւ կ'ընէր քան քեզի, պիտի չընդվզէի՞ր ու չբարկանայի՞ր: Եթէ մէկը իր անասունը քեզմէ աւելի պատուէր, անհանգիստ պիտի չըլլայի՞ր: Եթէ մէկը ֆու ստրուկը քեզմէ աւելի փառաւորէր, նուաստացուած պիտի չզգայի՞ր: Հետեւաբար, ինչո՞ւ մենք կ'ընենք Աստուծոյ այն՝ ինչ որ պիտի չուզէինք որ ուրիշները ընէին մեզի:

«Տղան՝ իր հօրը, ծառան՝ իր տիրոջը պատիւ կ'ընէ: Եթէ ես հայր եմ, իմ պատիւս ո՞ւր է, եթէ տէր եմ, իմ վախս ո՞ւր է» (Մդ 1.6): Աստուած իբրեւ հայր պատիւ կը սպասէ մեզմէ, իսկ իբրեւ Տէր՝ երկիւղած վերաբերմունք: Պէտք է Աստուծոյ հետ վերաբերինք այնպէս ինչպէս խորթ որդի մը պիտի վերաբերէր իր հօրը հետ: Աստուած խորթ գաւակներ չունի: Կամ Աստուծոյ հարագատ գաւակներն ենք եւ կամ ալ չենք: ԶԱստուած իր կեանքին առաջնահերթը չնկատող մարդը՝ գայն խորթ հօր մը տեղ դրած կ'ըլլայ: Աստուած բոլոր հայրերուն հայրն է: Իբր այդպիսին պէտք է քանչցուի ու պատուուի մեր կողմէ:

Զմամանի՛նք Հերովդէս Ագրիպասին որ առաջնահերթ տեղը Աստուծոյ չտալուն համար սպանուեցաւ Աստուծոյ հրեշտակին կողմէ (Գրծ 12.20-23): Զմամանի՛նք Հեղիին որ իր որդիները Աստուծմէ աւելի փառաւորեց եւ այդ պատճառաւ իսկ իր որդիներուն հետ միասին նոյն օրուան մէջ մեռաւ (Ա.Թգ 2.34, 4.16-18): Եթէ մեծագոյն մարգարէին՝ Մովսէսի նման մէկը ապառժէն ջուր բղխեցուցած ատեն զԱստուած չփառաւորելուն համար արգիլուեցաւ իրեն խոստացեալ Քանանու երկիրը մտնել (Թւ 20.7-13), հապա մենք որքա՞ն աւելի զգոյշ պէտք է ըլլանք որպէսզի չարգիլուի մեզի մտնել խոստացեալ իրական Քանանու երկիրը՝ նոյնիման Աստուծոյ արքայութիւնը: ԶՔրիստոս իբրեւ Արքայ քանչցողն ու պատուողը միայն Քրիստոսի արքայութիւնը պիտի ժառանգէ:

Աստուած անմեղ պիտի չսեպէ իր առաջնահերթութեան դէմ մեղանչողը: Եկէ՛ք, հետեւաբար, ալ դադրի՛նք անտեսել Ամենատեսը եւ մեզ տեսնել Ուզողը, եւ այսօր իսկ որոշում առնենք որ ալ երկրորդական դիրքի վրայ պիտի չդնենք յաւիտեանապէս առաջին դիրքի վրայ Եղողը:

ՍՈՒՐԲ ՀՈԳԻԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԵՔ ԱՐԴԻԻՆՔՆԵՐԸ՝ ՍԷՐ, ՈՒՐԱԽՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆ

Ինչպես ամեն բան իր արդիւնքը ունի, այնպես ալ Սուրբ Հոգին իր արդիւնքները ունի: Սուրբ Հոգին ունեցողը Սուրբ Հոգիին պտուղներն ալ պէտք է ունենայ: Եթէ երբեք մեր կեանքները քաղցրացած են Սուրբ Հոգիին պտուղներով՝ անոնք անպայման որ ուրիշներուն դառնացած կեանքները քաղցրացնելու ատակ պիտի ըլլան: Աստուծմէ պարգեւ մը ստացողը ի՞ր կարգին պարգեւ մը պիտի դառնայ՝ Աստուծոյ պարգեւին կարօտ մարդոց կեանքին մէջ: Մէկ խօսքով, գործո՛վ փաստենք որ Աստուծոյ Հոգին է որ կը գործէ մեր ներսիդին:

«Սուրբ Հոգիին արդիւնքներն են՝ սէր, ուրախութիւն, խաղաղութիւն, համբերատարութիւն, ազնուութիւն, բարութիւն, հաւատարմութիւն, հեզութիւն, ժուժկայութիւն» (Գղ 5.22-23): Հոս պիտի խօսիմ Սուրբ Հոգիին առաջին երեք արդիւնքներուն մասին: Միւս արդիւնքներուն մասին կարդալ յաջորդ գլուխներուն մէջ:

1- *Սէր*: Սէրը Սուրբ Հոգիին պարգեւն է (Կղ 1.18): Սուրբ Հոգին է որ աստուածսիրութեան եւ մարդասիրութեան առաքինութիւնները միասնաբար կ'անեցնէ մեր կեանքներուն մէջ: Ո՛չ ոք կրնայ սրտանց սիրել իր նմանը եթէ իր սիրտը յանձնած չըլլայ Աստուծոյ: Ո՛չ ոք կրնայ գԱստուած սիրել եթէ չսիրէ Աստուծոյ սիրով եւ Աստուծոյ սիրոյն համար ստեղծուած մարդը: Մեր մարդկային սիրտերը բաւարար չեն սիրելու անբաւելին Աստուած: Աստուծոյ Հոգին կ'ընդարձակէ մեր սիրտի սահմանները եւ կը շնորհէ մեզի անսահման սիրտ մը՝ անսահմանօրէն կարենալ սիրելու համար անսահմանն Աստուած եւ անոր պատկերով ստեղծուած մարդը: Առանց սիրոյ Հոգիին, կարելի չէ սիրող եւ սիրուելիք ներկայութիւն դառնալ մեր շրջապատին մէջ:

«Ես կը սիրեմ՝ զիս սիրողները» (Առ 8.17): Այս համարը ցոյց կու տայ որ Աստուած բոլորս կը սիրէ, բայց մասնաւորաբար կը սիրէ անոնք՝ որոնք իրեն հանդէպ մասնաւոր սէր ունին: Սուրբ Հոգին մեր սիրտերը կը կապէ Աստուծոյ եւ ո՛չ թէ անոր տուածին: Ընդհանրապէս մարդիկ կը սիրեն գԱստուած այնքան ատեն որ Աստուած զիրենք հեռու կը պահէ ամէն տեսակի նեղութիւններէ: Նման մարդիկ անգամ մը որ բաղիսին դժուարութեանց՝ իսկոյն կը լինեն իրենց հաւատքը: Երբ Աստուծոյ հանդէպ մեր սէրը մեզ շրջապատող պայմաններէն ու կացութիւններէն կախեալ է՝ այդ կը նշանակէ որ մենք վաճառականութիւն ընողի վերաբերմունք ունինք Աստուծոյ հանդէպ: Սիրոյ ծովը կը ցամփի երբ հոն մուտք գործէ վաճառականութեան ոգին: Սուրբ Հոգիին կողմէ պարգեւուած սէրն է որ մեր վաճառականի յարաբերութիւնը Աստուծոյ հետ կը վերածէ հօր եւ որդիի սիրալիր յարաբերութեան:

2- *Ուրախութիւն*: Սուրբ Հոգին կ'ուրախացնէ մեզ երբ ուրախանալու որեւէ առիթ կամ պատճառ չկայ: Կը միտքարէ մեզ երբ միտքարիչ որեւէ

երեւոյթ չկայ: Սուրբ Հոգին պէտք է չունի առիթներու եւ պատճառներու որպէսզի մեզ ուրախացնէ: Մեզ ուրախացնելու պատճառը մեզի հանդէպ Աստուծոյ ունեցած սէրն է: Երբ մութ է ամէն կողմ, երբ փորձութիւններն ու դժուարութիւնները անձրեւի նման մեր գլխուն կը տեղան, երբ բարեկամներ կը դառնան չարակամներ, երբ ամէն բան անորոշ է եւ մթին, երբ մահը կը հնձէ կեանքը մեր շատ մը սիրելիներուն, երբ աղփատութիւնն ու մերկութիւնը կը կրծեն մեր մարմինները, երբ մեր պաշտպանները անպաշտպան կը թողուն մեզ, երբ նախապէս մեզ ուրախացնողները այժմ մեզ կսկծեցնելու կ'աշխատին՝ ցիշո հո՛ս է որ Սուրբ Հոգին առաւել եւս կը գգացնէ իր միտքարար եւ ուրախարար ներկայութիւնը:

Անկարելի է որ մեր կեանքի անձուկ եւ դժուարին պահերը ուրախութեամբ կարենանք տանիլ եթէ երբեք Սուրբ Հոգիով չենք բնակուած: Սուրբ Հոգիով բնակուած մարդը ուրախութեամբ կը տանի ծեծն ու նախատինքը (Գրծ 5.40-41): Երբ ուրախութեամբ դիմագրաւենք նեղութիւնը՝ նեղութիւնը կը դադրի նեղութիւն ըլլալէ եւ կը դառնայ օրհնութիւն: Իւրաքանչիւր պզտիկ նեղութեան համար տրտնջեցող քրիստոնեայ մարդը ապացուցած կ'ըլլայ որ ինք Սուրբ Հոգիով չէ որ կ'առաջնորդուի:

«Միշտ ուրախ եղէ՛ք Տիրոջմով, դարձեալ կ'ըսեմ՝ ուրախ եղէ՛ք» (Փլպ 4.4): «Միշտ» բառը ցոյց կու տայ որ քրիստոնեայ մարդը պէտք է ուրախ ըլլայ ո՛չ միայն երբ ուրախ բարեկամներով եւ ուրախացուցիչ երեւոյթներով շրջապատուած է, այլեւ՝ ուրախ պէտք է ըլլայ նոյնիսկ երբ շրջապատուած է անհանգստացնող մարդոցմով եւ երեւոյթներով: Հանգիստ ըլլալ երբ անհանգստացնողներուն միջեւ է որ կ'ապրինք, փաստ մըն է, որ մենք հանգչած ենք Քրիստոսի մէջ: Հետեւաբար, «միշտ» բառով, առաքեալը ամէն պարագայի մէջ ուրախ ըլլալու եւ մնայուն ուրախութեան որոնիչները դառնալու կոչ կ'ուղղէ մեզի: Մնայուն եւ նշմարիտ ուրախութիւնը այն ուրախութիւնն է որ ոչ ոք կրնայ խլել մեզմէ (Յե 16.22): Նման ուրախութիւն մը Ամենակարողէն եկող ուրախութիւնն է (Յոր 22.26), մարդուս սիրտը լիացնող ուրախութիւնն է (Սղ 4.7):

Փորձութեանց մէջ ուրախ ըլլալը՝ մեզ յաղթող կը դարձնէ Չարին եւ անոր սադրանքներուն դէմ: Երբ քրիստոնեայ մարդը կորսնցնէ իր ուրախութիւնը իր գորութիւնն ալ կը կորսնցնէ: Աստուածապարգեւ ուրախութիւնը մեր գորութիւնն է (Նե 8.10): Ահա թէ ինչո՛ւ Չարը կը ջանայ խլել մեր սիրտերէն ուրախութիւնը՝ որպէսզի կարենայ ջլատել մեր գորութիւնը: Սուրբ Հոգիին պարգեւած ուրախութեամբ լեցուն մարդը՝ գորութեամբ լեցուն մարդ կ'ըլլայ: Սատանան գիտէ որ երբ կորսնցնենք մեր գորութիւնը իրեն դէմ յաղթանակ տանելու յոյսն ալ կը կորսնցնենք. իսկ Սատանային չյաղթող մարդը՝ Աստուծոյ կողմէ յաղթողի պսակ պիտի չստանայ:

3- *Խաղաղութիւն*: Սուրբ Հոգիով մեր վայելած ներքին խաղաղութիւնը կատարեալ պատկերն է Քրիստոսի երկրորդ գալուստով երկրի վրայ հաստատուելիք երկնային խաղաղութեան: Երբ կը հնազանդինք Աստուծոյ ինքնաբերաբար Աստուծոյ խաղաղութիւնը կը լեցնէ մեզ: Անհնազանդութիւնը կը կորսնցնէ մեր խաղաղութիւնը: Ինչպէս աստղերը կը պահեն իրենց խաղաղութիւնը երբ ամպրոպը պատէ երկինքը եւ թուխ ամպերը սկսին սաստիկ որոտալ, այնպէս նաեւ մենք, Սուրբ Հոգիին օգնականութեամբ, կը պահենք մեր խաղաղութիւնը երբ փորձութիւններն ու նեղութիւնները սկսին շանթահարել մեր կեանքի նաւերը: Սուրբ Հոգին մեզ խաղաղ կը պահէ երբ խոովարարներ եւ խոովութիւններ կը լեցնեն մեր շրջապատը: Դիտեցէ՛ք հաւերը երբ փոթորիկը պայթի եւ պիտի տեսնէք, թէ ինչպէ՛ս անմիջապէս իրենց ձագուկները իրենց թեւերուն տակ կ'առնեն՝ զանոնք խաղաղ եւ ապահով պահելու համար: Յիշեցէ՛ք որ Քրիստոս ալ իր ձագերը իր թեւերուն տակ առնել ուզող հաւի մը պատկերով ինքզինք ներկայացուց (Ղկ 13.34):

Քրիստոս իր խաղաղութիւնը տուաւ մեզի (Յհ 14.27). խաղաղութիւն մը որ միտքով կարելի չէ ըմբռնել (Փլպ 4.7): Խաղաղութիւն մը որուն բացակայութեամբ մարդուս հոգին կը տոչորի եւ կը դառնայ կատարելապէս թշուառ: Ինչպէս ցերեկուան արեւէն խանձուած մարդը կարիք ունի երեկոյեան գովութեան եւ գիշերուան ցօղին, նմանապէս ալ մտահոգութեան եւ խոովութեան բոցէն խանձուած մարդը պէտք ունի Սուրբ Հոգիին շնորհած անբացատրելի խաղաղութեան:

Խաղաղասէր մարդիկ կը փնտռուին ու կը սիրուին ե՛ւ Աստուծոյ ե՛ւ մարդոց կողմէ: Քրիստոսի շնորհած խաղաղութիւնն է որ կարելի կը դարձնէ հաշտ ապրիլ Աստուծոյ հետ, մեր նմանին հետ եւ մեր անձերուն հետ: Աստուծոյ հետ չհաշտուած մարդը չի կրնար խաղաղ կեանք մը վարել եւ ոչ ալ խաղաղութեամբ վարուիլ իր նմանին հետ:

Քրիստոս խոստացաւ միշտ մեզի հետ եւ մեր կողքին ըլլալ (Մտ 28.20): Երբ Քրիստոս ներկայ է մեր կեանքներուն մէջ հոն խաղաղութիւնը կը տիրէ: Խաղաղութիւնը Քրիստոսէ տարբեր բան մը չէ: Խաղաղութիւն տուողն ու տրուած խաղաղութիւնը նոյնինքն Քրիստոս է: Քրիստոս ո՛չ միայն խաղաղութեան իշխանն է (Ես 9.6), այլեւ՝ իշխող խաղաղութիւնը: Քրիստոնեայ մարդուն կեանքը խաղաղ եւ հեզընթաց կեանք մը չէ, բայց ապահով եւ յաղթող կեանք մըն է: Իսկ ապահով ըլլալ չի նշանակեր անվտանգ կեանք մը ապրիլ: Սուրբ Հոգին խաղաղ եւ անվտանգ կեանք մը չէ որ կը պարգեւէ քրիստոնեաներուն, այլ՝ կեանքի վտանգներն ու պատուհասները խաղաղութեամբ ընդունելու աստուածային շնորհքը:

Քանի որ կ'ապրինք խոովութեամբ ալեկոծ աշխարհի մը մէջ, թոյլ տանք որ Սուրբ Հոգին սերմանէ մեր սիրտերուն մէջ սիրոյ, ուրախութեան եւ խաղաղութեան սերմերը: Ինչպէս իւրաքանչիւր հիւանդութիւն իրեն յատուկ դեղն ու դարմանը ունի, այնպէս ալ մեզ ատողներուն դեղը անոնց հանդէպ սէր ցոյց տալն է, մեզ տրտմեցնել

ուզողներունը՝ անոնց նկատմամբ ուրախարար վերաբերմունք ցուցաբերելն է եւ մեզ խոռվութեան մէջ ձգել կամեցողներունը՝ անոնց համար խաղաղութիւն կամենալն է:

Սուրբ Հոգիին երեք պտուղները՝ սէր, ուրախութիւն եւ խաղաղութիւն ունեցողները միայն կրնան սիրել զիրենք ատողները, ուրախութեամբ աղօթել զիրենք տրտմեցնողներուն համար եւ խաղաղութիւն ցանկալ իրենց խոռվութիւն ցանկացողներուն համար: Դիւրին չէ այսպէս ընելը եւ այսպիսին ըլլալը եթէ երբեք կեանքի դիւրին ցամաքներ է որ կը փնտոենք:

Իսկապէս կրնա՞նք գԱստուած օրհնել, օրհնելով անոր որ մեզ կ'անիծէ: Կրնա՞նք գԱստուած մեծարել, մեծարելով անոր որ մեզ կը նախատէ: Կրնա՞նք գԱստուած հանգստացնել, հանգստացնելով անոր որ մեզ կ'անհանգստացնէ: Կրնա՞նք գԱստուած ուրախացնել, ուրախացնելով անոր որ մեզ կը տրտմեցնէ: Կրնա՞նք գԱստուած պատուել, պատուելով անոր որ մեզ կ'անպատուէ: Այո՛ կրնանք ընել այս բոլորը եթէ երբեք Սուրբ Հոգիին սիրոյ հուրը կը լեցնէ մեր սիրտերը:

Թող որ Սուրբ Հոգին մուտք գործէ մեր կեանքի անդաստաններէն ներս, մշակէ խոյանացեալ արտերը մեր սիրտերուն, հոն սերմանէ սիրոյ, ուրախութեան եւ խաղաղութեան սերմնահատիկները, եւ ի՛նք ըլլայ անեցնողը այդ սերմնահատիկները, որպէսզի անոնք օր մը դառնան այնպիսի պտղաբեր ծառեր՝ որոնց պտուղը հաճոյք առթէ ե՛ւ Աստուծոյ ե՛ւ գԱստուած սիրող մարդոց փմբին: Ամէն:

ՍՈՒՐԲ ՀՈԳԻԻՆ ՅԱԶՈՐԴ ԵՐԿՈՒ ԱՐԴԻԻՆՔՆԵՐԸ՝ ՀԱՄԲԵՐԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԱԶՆՈՒՈՒԹԻՒՆ

1- *Համբերատարութիւն:* Աստուծոյ Հոգին է որ մարդկային մեր համբերատարութեան սահմանները կ'ընդարձակէ այնպէս եւ այնքան որ իր մէջ կարենայ ներառնել ամէն մարդ եւ ամէն բան: Աստուծոյ զաւակը եղողը Աստուծոյ նման համբերատար ըլլալ պէտք է սորվի: Աստուած իր համբերատարութիւնն է որ կ'ուզէ մեզի պարգեւել: Աստուած իր համբերատարութիւնը մեզի պարգեւելու համար՝ համբերատարութիւն կը ցուցաբերէ մեզի հանդէպ: Անհամբերատար եղողը աստուածային համբերատարութիւն ձեռք ձգել չի կրնար:

Բոլորս ալ գիտենք որ Աստուած անսահմանօրէն համբերատար Աստուած է: Հակառակ ասոր շատ յաճախ կը պատահի որ զարմանանք իր համբերատարութեան վրայ, եւ, վստահաբար, Աստուած ալ մեր զարմանալուն վրայ կը «զարմանայ»: Երբեմն Աստուծոյ համբերատարութիւնը անհամբերելի համբերատարութիւն կը թուի ըլլալ: Եւ նիշդ ատոր համար ալ, կարգ մը պարագաներուն, համբերելը անհամբերելի կը գտնենք եւ հանդուրժելը՝ անհանդուրժելի:

Անհամբերատարները չեն կրնար Աստուծոյ կամքը կատարելով անոր խոստումները ժառանգել (Եբր 10.36): Սուրբ Հոգին կ'օգնէ մեզի ո՛չ միայն համբերելու անիրաւութեան եւ անիրաւներուն, այլեւ՝ ուրախութեամբ տանելու անոնց պատճառած վիշտը: Հարկաւ քրիստոնէայ մարդը ամէն տեսակի անիրաւութեան դիմաց լուռ պէտք չէ կենայ եւ համբերատարութիւն ցուցաբերէ: Կարգ մը պարագաներու անիրաւութեան համբերելը անիրաւութիւն է, սխալին լոյսը սխալ է: Անարդարութիւնը պէտք է ընդվզումի գգացում յառաջացնէ Աստուծոյ մարդուն մօտ: Եթէ երբեք կը տեսնենք որ նշմարտութիւնը կը խեղաթիւրուի եւ մենք չենք տագնապիր այդ կը նշանակէ որ սխալ բան մը կայ հաւատքի մեր կեանքին մէջ: Միշտ չէ որ լոյսով Աստուծոյ պատիւ բերած կ'ըլլանք: Լոյս չի նշանակեր անտարբեր ըլլալ: Սուրբ Հոգին ի՛նքն է որ մեզի պիտի սորվեցնէ ե՞րբ լուռ կենալ եւ ե՞րբ խօսիլ ու միջամտել:

Անհամբերատարութիւնը կը խանգարէ Աստուծոյ փրկութեան ծրագիրը: Անհամբերատարութիւնը Աստուծոյ հանդէպ անվստահութիւն է: Երբ կը համբերենք, առիթ տուած կ'ըլլանք Աստուծոյ՝ միջամտելու մեր կեանքերուն: Համբերատարութիւնը մեր կողմէ Աստուծոյ տրուած արօժնագիր մըն է՝ մեր փրկութեան ի նպաստ գործելու: Անհամբերատարութիւնը շղթայ մըն է որով Աստուծոյ անկապելի ձեռքերը կը կապենք: Աստուած համբերատար չեղող մարդոց կեանքին մէջ չի՛ կրնար իր կամքն ու ծրագիրը իրագործել:

Սուրբ Հոգին մեզի կը սորվեցնէ որ երբ բան մը շուտով ուզենք ընել եւ չյաջողինք, կամ բան մը խնդրենք Աստուծմէ եւ շուտով չստանանք (կամ բնաւ չստանանք), մեր համբերութիւնը պէտք չէ հատնի:

որովհետեւ, շուտով պատասխան ստանալը՝ կրնայ ի նպաստ մեզի չըլլալ: Շատ հաւանաբար Աստուած մեզ կը կանչէ գործ մը կատարելու, սակայն, միաժամանակ, կ'ուզէ որ այդ գործի կատարումին ընթացքին համբերատարութեան առաջինութիւնը ձեռք ձգենք: Աստուծոյ համար աւելի կարեւոր է համբերատար ըլլալը քան իր կողմէ մեզի յանձնուած գործի մը կատարումը: Աստուած երբեք պիտի չուզէ որ իր կամքը կատարելինքն անհամբերատարութեամբ:

Ըսինք որ երբ բան մը խնդրենք եւ շուտով չստանանք՝ մեր համբերութիւնը պէտք չէ կորսնցնենք: Շուտով իր համբերութիւնը կորսնցնող մարդը նախ համբերութիւն է որ պէտք է խնդրէ Աստուծմէ: Աղօթքի մը պատասխանին ուշացումը մե՛նք է որ իբրեւ ուշացում կ'որակենք եւ կ'ըմբռնենք: Աստուածաշունչը, սակայն, երբեք ալ զանհետ իբրեւ «ուշացում» չի՛ ներկայացներ: Այն ինչ որ մե՛նք ուշացում կը նկատենք, Աստուած զանհետ յարմար առիթ եւ յարմար ժամանակ կը սեպէ: Աստուած կանուխ չի՛ պատասխաներ, բայց բնա՛ւ ուշի չի՛ մնար: Ճի՛շդ ժամանակին կը հասնի: Ան «արագահաս» կը կոչուի ո՛չ թէ որովհետեւ շուտով կը հասնի, այլ որովհետեւ ճի՛շդ ժամանակին կը հասնի: Զի՛ կրնար ըլլալ որ զԱստուած օգնութեան կանչենք եւ Աստուած պատասխանէ այնպիսի առիթ մը որ ստիպուած ըլլանք ըսելու. «*Արդէն իսկ ուշ է*»: Նման բացատրութիւն մը ո՛չ միայն խորթ է Աստուծոյ գործելակերպին, այլեւ՝ մեղք է անոր արագահասութեան դէմ:

Վստահաբար, պատահած է, որ ամբողջ սիրտով Աստուծմէ բան մը խնդրած ըլլանք եւ պատասխան ստացած չըլլալով դժգոհած եւ տրտնջած ըլլանք, եւ սակայն, որոշ ժամանակ ետք, Աստուծոյ շնորհակալութիւն յայտնած ըլլանք, որ չէ պատասխանած մեր աղօթքին՝ որ ի վնաս մեզի եղած պիտի ըլլար: Եթէ երբեք մեր փրկութիւնը կախեալ է մեր համբերատարութենէն (Ղկ 21.19), պատկերացուցէ՛ք խիստ համբերատարութեան խիստ անհրաժեշտութիւնը:

2- Ազնուութիւն: Աստուծոյ Սուրբ Հոգին Քրիստոսի ազնուութեան նման ազնուութիւն կը պարգեւէ բոլոր անոնց որոնք Քրիստոսի հարազատ հետեւորդներն են: Քրիստոսի հոգին ունեցողը Քրիստոսի մարմինին անդամն է: Քրիստոս կը մերժէ անազնիւ մարդը իր մարմինին անդամ նկատելու: Մեր Տէրը քաղցր Տէր մըն է եւ հետեւաբար, կոշտ ու կոպիտ մարդը չի կրնար իր հարազատ զաւակը նկատուիլ: Ազնուութիւնը մեզ սիրելի ու մօտիկ կը դարձնէ Աստուծոյ եւ մեր նմանին: Ազնիւ մարդը ազնուաբարոյ մարդն է, իսկ ազնուաբարոյ մարդը՝ ազնիւ բաներ խորհող եւ զանոնք հետապնդող մարդն է (Ես 32.8): Մարդ արարածին չի՛ վայելեր յոխորտալ: Աստուծոյ պատկերով ստեղծուած մարդուն համար բրտութիւնն ու կոպտութիւնը անընդունելի են:

Աստուած իր բացարձակ կատարելութեամբ եւ կատարեալ բացարձակութեամբ հանդերձ, կը տեսնէ խոնարհը, կը նշմարէ ազնիւը եւ չ'անտեսեր հեզը: Դաւիթ մարգարէն նաեւ զԱստուած այսպէս նանչցաւ եւ

ներկայացուց. «Թեպէտ Տէրը բարձր է, բայց խոնարհը կը տեսնէ» (Աղ 138.6): Այո՛, թեպէտ Տէրը բարձր է եւ բարձրերուն վրայ բարձրօրէն կը տիրէ, սակայն ան կը տեսնէ անտեսուածը ու չի՛ մոռնար մոռցուածը: Թեպէտ Տէրը զօրաւոր ու զօրացնող է, սակայն չ՛արհամարհեր ու չ՛անգօսներ տկարն ու մեղքի իբրեւ հետեւանք տկարացողը: Թեպէտ Տէրը միակ անփշրելի վեմն է (Ես 44.8) եւ միակ փշրողը իրենք՝ գիրենք անփշրելի վեմեր կարծող մարդոց, սակայն ան կողքին է կողմնակից չունեցող ազնիւին եւ ուշադրութիւն կ՛ընծայէ ուշադրութենէ վրիպածին: Թող մարդը Աստուծմէ օրինակ առնէ:

Դժբախտաբար, Աստուծոյ կողմէ եւ Աստուծոյ համար ստեղծուած մարդիկ կը մերժեն Աստուծոյ օրինակին հետեւիլ: Մարդ արարածը քիչ մը բարձրանալէ ետք, դիրքի մը հասնելէ ետք, յանկարծ ինքզինքն անհասանելի եւ անհասելի կը զգայ, եւ կը սկսի խոնարհ ու ազնիւ դասակարգի մարդիկը չտեսնել, կամ աւելի գէշ, տեսնել, եւ սակայն, տեսած չըլլալ ձեւացնել: Բացառութիւններուն հանդէպ բացարձակ յարգանք ունիմք:

Օրհնեալ ըլլայ Աստուած որ մարդուն նման չէ: Աստուած ո՛չ միայն հպարտ մը չէ, այլ նոյնիսկ հպարտին եւ անազնիւ մարդուն հետ գործ չի՛ կրնար ունենալ: Աստուծոյ գործակիցները ազնիւ, համեստ, խոնարհ եւ հեզ մարդիկն են: Ազնիւ մա՛րդը միայն կրնայ ճշտագայթել Աստուծոյ փառքը:

Սիրելի՛ ընթերցող, համբերատարութիւն եւ ազնուութիւն ցուցաբերէ քեզի հանդէպ անհամբերատար եւ անազնիւ վերաբերմունք յայտնաբերող մարդոց նկատմամբ: Վստահ գիտցի՛ր որ Աստուած կը տեսնէ եւ գիտէ *«գործերդ, սէրդ, հաւատքդ եւ համբերութեամբ կատարած ծառայութիւնդ»* (Յլտ 2.19): Համբերէ՛ որքան որ կրնաս, քանի որ Աստուած քեզի համար հոյակապ եւ անպատում ծրագիր մը ունի: Ո՛չ ոք կրնայ Աստուծոյ կամքին հակառակիլ եւ կամ անոր բարօրութեան ծրագիրը խափանել:

Աստուած Եսայի մարգարէութեան մէջ կ՛ըսէ. *«Իմ խորհուրդս պիտի հաստատուի եւ իմ ամէն կամքս պիտի կատարուի... ես խօսեցայ ու ես պիտի կատարեմ: Ես խորհեցայ ու ես պիտի գործադրեմ»* (Ես 46.10-11): Աստուած իր խորհածը կատարելու եւ իր ծրագիրը իրականացնելու կարողութիւն ունեցող Աստուած է: Աստուած չի՛ նմանիր մարդոց որոնք խոստումներ կը շոյլեն բայց զանոնք ի գործ դնելու անտակ են: Աստուած իր բերնէն ելած բառը կատարելու զօրութիւնը ունի (Ա.Թգ 8.24):

Աստուծոյ բարօրութեան ծրագիրին ժառանգորդները դառնալու համար պէտք է թոյլ տանք որ Սուրբ Հոգին զարդարէ մեզ համբերատարութեան եւ ազնուութեան առաքինութիւններով: Հետեւաբար, համբերատարութեամբ ջանայ համբերատարութիւն ձեռք ձգել եւ ազնուութիւնը ունեցի՛ր ազնուութիւն ցուցաբերելու:

ՍՈՒՐԲ ՀՈԳԻԻՆ ՅԱԶՈՐԴ ԵՐԿՈՒ ԱՐԴԻԻՆՔՆԵՐԸ՝ ԲԱՐՈՒԹԻԻՆ ԵՒ ՀԱԻԱՏԱՐՄՈՒԹԻԻՆ

3- *Բարութիւն:* Սուրբ Հոգին է որ ամէն տեսակի բարի տրամադրութիւն եւ ցանկութիւն կը դնէ մեր ներսիդին: Ի՛նքն է որ մեզի պիտի սորվեցնէ որ Աստուծոյ կամքը միշտ ու միայն կատարեալ բարին է: Ի՛նքն է որ մեր սիրտին մէջ սէր կը բորբոքէ Բարձրեալին, բարիին, բարեգործին եւ բարեգործութեան հանդէպ: Ի՛նքն է որ այդ սէրը գործի վերածելու պարգեւը կու տայ մեզի: Բարութիւնը՝ ամբողջովին Աստուծոյ կամքին յանձնուի է:

Ան որ չ'անդրադառնար իր անձին հանդէպ Աստուծոյ ցուցաբերած անսահման բարութեան, երբեք ալ մարդիկ իր կեանքին մէջ բարի բան տեսնել կամ անկէ բարի բան փառել չեն կրնար: Սուրբ Հոգին կ'առաջնորդէ մեզ տեսնելու եւ գնահատելու այն ինչ որ բարի է: Ան կ'առաջնորդէ մեզ ուրիշին համար ցանկալու եւ ընելու այն ինչ որ բարին է: Մեզ սիրողներուն եւ մեզ չսիրողներուն համար հաւասարապէս բարին ցանկալն ու գործելը՝ անհերքելի փաստ մըն է որ Սուրբ Հոգիին բարութեամբ ողորուած ենք, *«որովհետեւ բարին գործողը Աստուծմէ ծնած է, միևնչեք չար գործողը երբեք ալ զԱստուծ տեսած չէ»* (Գ.Յհ 14):

Անուրանալի իրականութիւն է որ կեանքը չարիքներով եւ չարագործներով լեցուն է, եւ մենք յաճախ երբ մեր շրջապատը կը դիտենք, միայն ատոնք է որ կը տեսնենք, առանց փորձել տեսնելու լաւը, բարին եւ օգտակարը անոնց մէջ: Անկարելի է որ մարդ արարածը իր շրջապատին մէջ չունենայ բարին եւ բարեգործը: Անկարելի է որ ամէն բան յոռի եւ յուսահատեցուցիչ ըլլայ: Սուրբ Հոգիին բարութեամբ լեցուած մարդը ամէն տեսակի եղելութեանց մէջ կը տեսնէ լաւ ու գնահատելի բաժինը: Սուրբ Հոգին մեզի կը սորվեցնէ ամենադժուարին պահերուն մէջ անգամ տեսնել Աստուծոյ բարի կամքն ու միջամտութիւնը:

Աստուած գիտէ բարին փառել ամէն բանէ որ մեզի համար չարիք կը թուի: *«Թէեւ դուք ինծի դէմ չարութիւն խորհեցաք, Աստուած սակայն զայն բարիի վերածեց»* (Ծն 50.20): Ինչպէս Աստուած Յովսէփը շրջապատող չարիքներէն բարին յառաջացուց, նոյնպէս ալ մենք Սուրբ Հոգիին առաջնորդութեամբ՝ մեզ շրջապատող չարիքներէն գիտնանք բարին յառաջացնել: Եթէ երբեք մարդիկ օձին սարսափելի թոյնէն տեսակ-տեսակ հիւանդութիւններ փարատող դեղ ու դարման կը ստեղծեն, հապա ինչո՞ւ մենք չկարենանք փորձութեանց ահարկու թոյնը օգտագործել որոշ հոգեւոր ախտերէ ձերբազատելու համար:

Քանի որ Սուրբ Հոգիին արդիւնքներէն բարութեան մասին է որ կը խօսինք, շատ կարեւոր նշմարտութիւն մը կայ որ կ'ուզեմ ձեր ուշադրութեան յանձնել: Շատ կարեւոր է որ մենք Աստուծոյ հայեացքով բարի ըլլանք եւ ո՛չ թէ մարդոց հայեացքով: Բարեգործ մարդիկը չեն որ

անպայման Աստուծոյ որդիները կը կոչուին, այլ՝ Աստուծոյ բարի Որդին իրենց կեանքերուն մէջ ընդունողները (Յե 1.12): Յանախ կը պատահի որ մարդիկ այսինչ կամ այնինչ մարդուն համար վկայութիւն տան ըսելով. «Այս մարդը շատ բարի մարդ է»: Ես հակառակ չեմ այս բացատրութեան: Բայց հակառակ կը դառնամ այն ատեն, երբ «բարի» մակդիրը կու տանք մէկու մը, որ բնա՛ւ երբեք Աստուծոյ Հոգիին հետ կապ չունի: Յանախ զգացումներէ մղուած, մեր սիրած անհատներուն համար (ըլլան անոնք հարազատներ թէ բարեկամներ), «բարի» մակդիրը կը գործածենք: Բայց մեր հայեացքով բարի եղողները անպայմանօրէն Աստուծոյ հայեացքով ալ բարի չեն: Ի վերջոյ պէտք է մոռնանք, որ հեթանոս աշխարհին մէջ անհամար թիւով «բարի» մարդիկ կան: Մարդասպան մարդիկ ալ կան որոնք իրենց զաւակներուն հանդէպ բարութիւն կը ցուցաբերեն: Այսպիսիներուն բարի ըլլալը երբեք չ'ապահովեր անոնց յաւիտենականութիւնը: Յաւիտենական կեանքի ձեռք բերման միակ միջոցը Քրիստոսի իսաչին վրայ թափած արիւնն է եւ ո՛չ թէ մեր բարի կամ բարեգործ ըլլալը: ԶՔրիստոս իր կեանքին մէջ ընդունած մարդու մը բարութիւնը եւ գՔրիստոս իր կեանքին մէջ չընդունած մարդու մը «բարութիւնը» երբեք իրարու հաւասար պէտք է նկատել: Անոնք իրարմէ այնքան տարբեր են, որքան զԱստուած դաւանող մը եւ զԱստուած ուրացող մը:

2- Հաւատարմութիւն: Քրիստոսի նշմարիտ հետեւորդները անոնք են որոնց հաւատարմութիւնը չի՛ խախտիր երբ անոնց հանգստաւէտ պայմանները խախտին: Եթէ երբեք մեր յարաբերութիւնը Աստուծոյ հետ եւ մեր կապուածութիւնը անոր կախեալ են մեզ շրջապատող պայմաններէն եւ կացութիւններէն, այդ պարագային, ամէն անգամ երբ դժուարին եւ անել կացութեանց մատնուինք, մեր հաւատարմութիւնն ու հաւատքը կորսնցնելու վտանգին դիմաց կը գտնենք մենք զմեզ:

Աստուծոյ «պայմանն» է որ զինք սիրենք առանց պայմանի: Եթէ պայմանական սիրով սիրենք զԱստուած որ անպայմանական սիրով կը սիրէ մեզ՝ այդ անպայման մեզ դատապարտութեան պիտի առաջնորդէ: Աստուծոյ ակնկալութիւնն է որ զինք սիրենք եւ հաւատարիմ մնանք իրեն առանց որեւէ ակնկալութեան: Կեղծ հաւատացեալին հաւատարմութիւնը դժուարութեանց չի՛ տոկար: Ան Աստուծոյ կը հնազանդի այնքան ատեն՝ երբ ամէն մարդ իրեն կը հնազանդի եւ ամէն բան իր կամքին համաձայն կ'ընթանայ. այսպիսին «Ժամանակուան մը համար կը հաւատայ, եւ երբ նեղութեան եւ Աստուծոյ խօսքին համար հալածանքի ենթարկուի՝ անմիջապէս իր հաւատքը կը կորսնցնէ» (Մտ 13.21):

Դիւրին է Աստուծոյ հետեւիլ երբ դիւրին ցամբաներէ կ'առաջնորդէ մեզ: Հանելի է Աստուծոյ հետեւիլ երբ մեր կեանքերը հանելի երեւոյթներով լեցուն են: Պէտք կա՞յ ըսելու որ նման մօտեցում մը Աստուծոյ հանդէպ առեւտրականի մօտեցում է: Եւ պէտք կա՞յ յիշեցնելու

որ Աստուած զինք սիրողներն է որ կը սիրէ (Առ 8.17) եւ ո՛չ թէ իր հետ առեւտուր ընողները:

Հաւատարիմը ան է որ կը զգուշանայ խոցոտել զՔրիստոս, որուն հաւատարիմ հետեւորդութիւն խոստացեր է: Սուրբ Հոգիին առաջնորդութեամբ է որ մենք կը պահենք մեր հաւատարմութիւնը Աստուծոյ խօսքին, Աստուծոյ ծրագիրին եւ Քրիստոսով մեզի շնորհուած փրկութեան նկատմամբ: Մինչեւ վերջ հաւատարիմ մնացողներն են որ պիտի ժառանգեն աներեւակայելի գանձը՝ զՔրիստոս (Եփ 3.8): Յարատեւութիւն եւ հաւատարմութիւն ցուցաբերող հաւատացեալը բազմապիսի օրհնութիւններ պիտի ժառանգէ (Առ 28.20):

Անհաւատարիմներով եւ անհաւատարմութիւններով լեցուն այս աշխարհին մէջ Աստուած հաւատարիմ մարդիկ կը փնտռէ: Մեզմէ ո՞վ երբ շրջապատուած է անհաւատարիմ մարդոցմով եւ անոնց խրտչեցուցիչ եւ լլկիչ անհաւատարմութիւններով, կարիքը չի զգար հաւատարիմ ընկերոջ մը, գործակիցի մը, դրացիի մը: Աստուածաշունչ Մատեանը կու գայ աւետելու եւ վկայելու թէ Քրիստոս մեր բարեկամն է (Յե 15.14-15), եւ թէ իբրեւ բարեկամ՝ ան հաւատարիմ է (Յյտ 3.14): Քրիստոսի հաւատարմութիւնը մեր հաւատարմութենէն կախեալ չէ: «Նոյնիսկ մենք հաւատարիմ չմնանք՝ ինք հաւատարիմ կը մնայ, որովհետեւ չի՛ կրնար ինքզինքին հակասել» (Բ.Տմ 2.13): Ինչպէս Քրիստոսի համար անհաւատարմութիւնը ինքնահակասութիւն է, այնպէս ալ մշմարիտ քրիստոնեայ մարդուն համար, անհաւատարմութիւնը ինքնահակասութիւն է:

Սիրելի՛ ընթերցող, մնայուն հաւատարմութիւն ցուցաբերելը դիւրին բան չէ: Քրիստոսի հաւատարմութիւնը զինք մինչեւ մահ հասցուց: Մեր ալ պարագային կրնայ նոյնը պատահիլ: Եկո՛ւր հաւատարմութիւն ուխտենք Տիրոջ՝ նոյնիսկ եթէ պէտք ըլլայ մեռնիլ: Քրիստոս սորվեցուց չվախնալ անոնցմէ որոնք մարմինը կը սպաննեն, եւ սակայն, հոգին չեն կրնար սպաննել (Մտ 10.28): Այս մշմարտութիւնը մնայուն կերպով յիշելը կ'օգնէ մեզի հաւատարիմ մնալու: Մեր մարմինները սպաննողները չեն կրնար մեզ սարսափի մատնել եթէ երբեք մեր հոգիները կենդանացած են Աստուծոյ Սուրբ Հոգիով: Մեր հոգիներուն մահը պիտի նշանակէր նաեւ մեր մարմիններուն մահը, մինչդեռ մեր մարմիններուն մահը երբեք պիտի չնշանակէր մեր հոգիներուն մահը: Ահա թէ ինչո՛ւ մահուան գնով իսկ հաւատարիմ մնալը երբեք ի վնաս մեզի պիտի չըլլայ:

Բարութիւնն ու հաւատարմութիւնը զիրար կ'ամբողջացնեն, որովհետեւ բարի ըլլալը՝ հաւատարիմ ըլլալ է, իսկ հաւատարիմ ըլլալը՝ բարի ըլլալով է որ տեղի կ'ունենայ: Քրիստոնեայ մարդը իր բարութեանը մէջ հաւատարիմ եւ իր հաւատարմութեանը մէջ բարի պէտք է ըլլայ:

Թոյլ տանք որ մարդիկ նաշակեն մեր բարութեան եւ հաւատարմութեան պտուղները, որպէսզի գիտնան որ այն Աստուածը զոր կը պաշտենք, բարի Տէր է եւ հաւատարիմ Աստուած:

ՍՈՒՐԲ ՀՈԳԻԻՆ ՎԵՐՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ԱՐԴԻԻՆՔՆԵՐԸ՝ ՀԵՋՈՒԹԻԻՆ ԵՒ ԺՈՒԺԿԱԼՈՒԹԻԻՆ

1- *Հեզուքիւն:* Քրիստոսի բոլոր աշակերտները հեզուքեան առափնութեամբ զարդարուած պէտք է ըլլան: Հեզուքիւնը անուշահոտ խունկի նման կը բուրէ բոլորին սիրտերը գրաւելով: Քրիստոսի նման, քրիստոնեայ մարդն ալ հեզ պէտք է ըլլայ: «*Ձեր վրայ առէ՛ք իմ լուծս եւ ինձմէ՛ ստրկեցէ՛ք, որովհետեւ հեզ եմ եւ սիրտով խոնարհ»* (Մտ 11.29): Հեզ չեղող մարդը որեւէ տեսակի լուծ իր վրայ չի՛ կրնար եւ չ՛ուզեր առնել: Ո՛չ ոք կրնայ Քրիստոսի հետեւիլ առանց Քրիստոսի լուծը կրելու, եւ ո՛չ ոք կրնայ Քրիստոսի լուծը կրել՝ առանց Քրիստոսի նման հեզ եւ սիրտով խոնարհ ըլլալու:

Սուրբ Հոգին կը յայտնէ մեզի մեր ոչինչ ըլլալը, որպէսզի մեզ հրաւիրէ հեզութեան կեանքի մը: Ոեւէ մարդ որ անդրադառնայ մեղքի իբրեւ հետեւանք իր տկարացած բնութեան, իր կատարեալ հակամիտութեան դէպի չարն ու տգեղը, իր անատակութեան եւ սահմանափակութեան անպայման որ պիտի ուզէ խոնարհիլ ամենակարող Աստուծոյ ձեռքին տակ: Ինքզինքին հանդէպ մեծ համարում ունեցող մարդը՝ երբեք ալ հեզ չի՛ կրնար ըլլալ: Յանախակիօրէն ինքնիր արժանիքներուն մասին մտածող մարդը, ո՛չ միայն չի կրնար իր նմաններուն արժանիքները տեսնել եւ գնահատել, այլեւ՝ զանոնք ոչնչութիւն կը սեպէ, կը բամբասէ, կ'արժեզրկէ, կը պարսաւէ եւ կ'ոտնակոխէ: Նման մարդ մը կ'ուզէ բոլորին ուշադրութեան առարկան դառնալ, բոլորին ծափահարութեան արժանանալ, բոլորէն փնտոտիլ, բոլորէն եւ բոլորովին մեծարուիլ ու գերադաս նկատուիլ:

Այսպիսին պատրաստ է իր նմանները՝ հեզերն ու հպարտները միասնաբար, ուսեալներն ու անուսները հաւասարապէս ոտնակոխ ընելու: Սուրբ Հոգին նման մարդու մերձեցնալ չ'ուզեր, անոր հեզութեան կոչ ուղղելու «*չի յանդգնիր*»: Սուրբ Հոգին հեզութեան հոգին է, եւ հետեւաբար, միայն հեզերուն մէջ կրնայ բնակիլ: Չի՛ յանձնուիր ինքզինքն Աստուծոյ չյանձնողին: Չ'օրհներ ինքզինքն օրհնութիւն կարծողին: Չի՛ մեծցներ ինքզինքն մեծ բան մը կարծողին: Չի՛ մերձեցնար ինքզինքն անմերձեանի նկատողին: Աստուած խոնարհեցաւ Իր բարձրութենէն, բնակելու համար իրենց բարձրութենէն խոնարհած մարդոց մէջ: Խոնարհաբար Աստուծոյ յանձնուողներուն կեանքին մէջ է որ Աստուած մեծ գործեր կը կատարէ:

2- *Ժուժկալութիւն:* Աշխարհն ու անոր բովանդակութիւնը անժուժկալ ըլլալու հագար ու մէկ առիթ ու պատճառ կը դնեն մեր դիմաց ամէն օր: Մարդիկ որքան հեռանան Աստուծմէ եւ որքան մոռնան յաւիտեանականութեան մը գոյութիւնը՝ անժուժկալութիւնը այնքան տիրող ներկայութիւն կը դառնայ անոնց կեանքին մէջ: Անժուժկալութիւնը անտանելի կը դարձնէ մարդուն կեանքը Աստուծոյ եւ

իր նմաններուն համար: Ամէն բանի մէջ ժուժկալ ըլլալը մեզ հեռու կը պահէ ամէն տեսակի փորձութիւններէ եւ դժբախտութիւններէ:

Սուրբ Հոգին կ'առաջնորդէ մեզ ժուժկալ ըլլալու մեր վերաբերմունքին մէջ, մեր փափաքներուն եւ ցանկութիւններուն մէջ, մեր կերուխումին մէջ, մեր պար ու խաղին մէջ, մեր խօսքին ու խօսելակերպին մէջ, մեր գործին ու գործելաձեւին մէջ: Սուրբ Հոգին մեզի կը սորվեցնէ կոփել մեր բոլոր շարժումները, մտածումները, արարքները, խնդուքը, ժպիտը, նստուածքը, քալուածքը: Այս չի' նշանակեր հարկաւ որ Սուրբ Հոգին մեզ կ'անմարդկայնացնէ եւ կը մեքենայացնէ. ընդհակառակը՝ կը մարդկայնացնէ, բառին ամբողջական իմաստով: Սուրբ Հոգին ի'նքն է որ մարդուս մէջ մեր մարդկային կարողութիւններուն եւ անկարողութիւններուն վրայ կ'իշխէ՝ մեզ ազդուօրէն իշխող ներկայութիւն դարձնելու համար մեզ շրջապատող մարդոց կեանքին մէջ:

Սուրբ Հոգիին պարգեւած ժուժկալութիւնը, ոչ միայն մե'ր վերաբերմունքը կը փոխէ ուրիշին նկատմամբ, այլեւ՝ ուրիշներուն ալ վերաբերմունքը մե'ր նկատմամբ: Աստուած իր սիրելիներուն յատուկ ապրելաճ մը կը պարգեւէ. ապրելաճ մը՝ որ ուրիշներուն վրայ իր դրական ազդեցութիւնը կը ձգէ եւ զանոնք ժուժկալութեան կը մղէ: Մեր ժուժկալ ըլլալը ո'չ միայն մեզ է որ Աստուծոյ մօտիկ կը պահէ, այլեւ՝ ուրիշներն ալ Աստուծոյ կը մօտեցնէ: Իսկ մեր անժուժկալութիւնը միայն մեզ չէ որ անօրէնութիւն գործելու կը մղէ, այլեւ՝ մեր նմանները: Աստուծոյ արդարութեան եւ արդար դատաստանի մը գոյութեան մասին խորհիլը կ'օգնէ մեզի ժուժկալ ըլլալու: Եթէ մնայունօրէն յիշենք թէ մենք ամենաբաւ Աստուծոյ որդիներն ենք՝ անկասկած որ ժուժկալ որդիներ ըլլալու պիտի աշխատինք. ժուժկալ՝ ամէն բանի մէջ, ամէն իմաստով:

Չորս գլուխներով ամփոփ կերպով խօսեցանք Սուրբ Հոգիին ինքն արդիւններուն մասին: Ի՞նչ կարելի է եզրակացնել այս բոլորէն: Եթէ երբեք Սուրբ Հոգիին ներկայութեամբ համակուած ենք՝ փաստե'նք մեր գործերով: Պարզ ու մեկին է մեր Տիրոջ խօսքը. «*Լաւ ծառը լաւ պտուղ կու տայ, իսկ գէշ ծառը՝ գէշ պտուղ*» (Մտ 7.17): Ուղղակի թէ անուղղակի կերպով Աստուծոյ մարտահրաւերն է բոլորիս ուղղուած: Եթէ լաւ ծառեր ենք՝ ո՞ւր են մեր փայտեղանքները, որոնք կրնան փայտացնել ուրիշներուն դառնացած կեանքերը: Եթէ բարեբեր հող ենք՝ ո՞ւր են մեր մէջ սերմանուած հատիկները, որոնք մէկի տեղ հարիւր, վաթսուն եւ երեսուն կու տան (Մտ 13.8): Եթէ ալ ենք՝ ո՞ւր է մեզմէ բղիտոյ առատահոս եւ գուլալ ջուրը, որ կրնայ յագեցնել Աստուծոյ ծարաւը ունեցողներուն անձկայրեաց ծարաւը: Եթէ երբեք աղ ենք՝ ո՞ւր է մեր համեմիչ ներկայութիւնը իր համն ու հոտը կորսնցուցած այս աշխարհին մէջ:

«*Ինչպէս որ ծառը ինք առանձին պտուղ չի տար՝ եթէ որթատունկին միացած չըլլայ, նոյնպէս ալ դուք չէք կրնար պտուղ տալ՝ եթէ ինձի միացած չըլլաք*» (Յհ 15.4): Քրիստոսի ուղիղաբար աշակերտները Քրիստոսի մասին փարոզներ, դասախօսութիւններ, փառք եւ

պատգամներ արտասանողները չեն, այլ՝ Քրիստոսի միացածներն են, անոր ներկայութեան մէջ անողներն են, անոր ներկայութիւնը «խենթօրէն» փնտոողներն են: Ինչո՞ւ Քրիստոս ինքզինք նմանցուց որթատունկի մը, իսկ իր հետեւորդները՝ իր վրայ հաստատուած միւղերու: Կարելի՞ է գտնել ասկէ աւելի գեղեցիկ օրինակ մը պատկերացնելու համար այն սերտ, խոր, կենդանի, մտերիմ եւ ջերմ յարաբերութիւնն ու կապակցութիւնը որ գոյութիւն ունի Քրիստոսի եւ իր հետեւորդներուն միջեւ:

Ինչպէս միւղը որթատունկէն եկած ամբողջ հարուստ աւիշը կ'ըմպէ, այնպէս ալ Քրիստոսի մէջ գոյութիւն ունեցող Սուրբ Հոգիին ինը պտուղները կը դառնան մեր սեփականութիւնը, եթէ երբեք ամբօրէն Քրիստոսի միացած ենք: Դարձեալ, ինչպէս որ որթատունկին եւ իր միւղին մէջ նոյն կեանքն է որ գոյութիւն ունի, նմանապէս ալ Քրիստոսի եւ իր հետեւորդներուն մէջ նոյն կեանքն է որ հանդէս կու գայ: Քրիստոնեայ մարդուն կեանքը Քրիստոսի կեանքէն տարբեր պէտք չէ ըլլայ: Տարբերութիւնը անհարազատութիւն կ'ենթադրէ: Հարազատ որդին իր հօրը հարազատ պատկերը եղող մարդն է:

Աստուծոյ ուզած պտուղները կրնանք բերել եւ Աստուծոյ ուզած մարդիկը կրնանք ըլլալ միայն այն ատեն երբ Աստուծոյ յանձնուինք: Հետեւաբար, եկէ՛ք Բարձրեալ Աստուծոյ բարձրացնենք մեր ձեռքերը, իրե՛ն ուղղենք մեր հայեացքները, իրե՛ն կապենք մեր սիրտերը, եւ ահա այն ատեն, ան Սուրբ Հոգիով պիտի վերակենդանացնէ մեր կեանքերուն չորցած ծառերը՝ որոնք յաւիտեանական կեանքի Առաջնորդին առաջնորդող ինը պտուղները եւ շատ աւելին պիտի տան: Պտուղներ՝ որոնց բուրմունքը Քրիստոսի սիրոյն բուրմունքը պիտի ըլլայ, եւ որ պիտի բուրէ յաւիտեանս յաւիտենից: Ամէն:

ՅԻՇԷՆՆԻ ՈՐ ԱՄԵՆԱԿԱՐՈՂ ԱՍՏՈՒԱԾ ՄԸ ՈՒՆԻՍ ՔՈՒ ԿՈՂՔԻԴ

Իւրաքանչիւր քրիստոնեայ պատերազմի մէջ է Սատանային եւ անոր չար ոգիներուն դէմ (Եփ 6.11-12): Կարելորը այն չէ սակայն, թէ որո՞ւ դէմ պատերազմի մէջ ենք, այլ՝ թէ ո՞վ ունինք մեր կողքին, ո՞վ է մեր պատերազմակիցը, ո՞վ է մեր ապաւենը: Պէտք կա՞յ ըսելու որ ամենակարողն Աստուած ի՛նքն է մեր կողքին կանգնողը, ի՛նքն է մեր պատերազմակիցը, ի՛նքն է մեր ապաւենը: Սատանան կարող է, այո՛, բայց Աստուած ամենակարող է: Ամենակարողն Աստուած ամէն ատեն մեզ պաշտպանելու կարող է:

Սարսափելին Սատանան չէ, սարսափելին՝ Սատանայէն սարսափիլն է: Սատանայէն վախնալը Աստուծոյ հանդէպ անվստահութիւն կ'ենթադրէ: Ինչո՞ւ վախնանք Չարէն երբ Աստուած գորաւոր ախոյեանի մը նման մեզի հետ է (Եր 20.11): Անպարտելի Ախոյեանին գաւակներուն վախկոտութիւն կը վայելէ՞: ԶԱստուած իբրեւ թիկնապահ ունեցողներուն համար պարտութեան հարց կրնա՞յ ըլլալ (Ես 52.12): Լսե՛նք Աստուծոյ խրատները իստուծոյ մեզի ուղղուած. *«Ինչպէս Երուսաղէմ լեռներով շրջապատուած է, նոյնպէս Տէրը իր ժողովուրդին չորս կողմն է հիմա ու յաւիտեան»* (Սղ 125.2): Ո՞վ կրնայ սասանեցնել զԱստուած իր կողքին անսասան լերան մը նման ունեցողը: Աստուած միայն մեր մէկ կողմը չէ, այլ՝ մեր չորս կողմն է, կ'ըսէ Սաղմոսագիրը: Մեր չորս կողմը ըլլալը՝ ակնարկութիւն է ամէն պարագայի մէջ ամէն իմաստով պաշտպանութիւն շնորհելուն: Ան չի՛ նմանիր մարդոց որոնք երբեմն մեզ կը պաշտպանեն եւ երբեմն անպաշտպան կը թողուն, երբեմն մեր կողքին են եւ երբեմն՝ մեզի հակառակ:

Քրիստոս խոստացաւ մեզի հետ ըլլալ մինչեւ աշխարհի վախճանը (Մտ 28.20): Ասիկա Աստուծոյ խոստումն է մեզի ուղղուած: Աստուած սուտ չի՛ խօսիր (Ա.Թգ 15.29): Քրիստոս մեզի հետ է մեզ յաղթող դարձնելու համար Չարին դէմ: Պայքարը գոր կը մղենք Սատանային դէմ նոյնինքն Քրիստոսի պայքարն է: Ահա թէ ինչու կարելի չէ որ Քրիստոս մեզ առանձին թողու իր անունով եւ իր անունին համար մղուած պայքարին մէջ: Ո՞վ է այն մարդ էակը որ իր փառքին համար պայքար մղող մարդուն հանդէպ անտարբեր պիտի ըլլար:

Ինչպէ՞ս Քրիստոս կրնայ մեզ առանձին թողուլ մեր պայքարին մէջ, երբ գիտէ որ պայքարը որուն մէջ կը գտնուինք Սատանային պայքարն է՝ իրե՛ն եւ ի՛ր թագաւորութեան դէմ ուղղուած: Սատանան քրիստոնեայ մարդուն ձեռքով եւ անոր ընդմէջէն, զՔրիստոս է որ կ'ուզէ անգամ մը եւս խաչ բարձրացնել: Քանի որ Չարին պայքարը Աստուծոյ դէմ մղուած պայքար մըն է, վստահ ըլլանք ուրեմն, որ Աստուած թոյլ պիտի չտայ որ ան յաղթէ մեզի:

Գողիաթին պայֆարը Աստուծոյ դէմ ուղղուած պայֆար մըն էր: Ահա թէ ինչու Աստուած թոյլ չտուաւ որ ան յաղթէ Դաւիթին: Երբ Դաւիթ եւ Գողիաթ իրարու կը մօտենային կոուելու համար, Դաւիթ բացազանչեց. «Դուն ինծի սուրով, նիզակով ու գեղարդով կու գաս, իսկ ես գօրութեան Տիրոջը, քու նախատած գօրֆերու Աստուծոյն անունով ֆեզի կու գամ» (Ա.Թգ 17.45-49): Ո՞վ կրնար պատկերացնել որ Աստուած առանձին պիտի թողուր Դաւիթը Գողիաթին նման հսկայ մարդու մը դիմաց: Դաւիթ Աստուծոյ անունը կանչեց, եւ այդ ձեւով գԱստուած իրեն պատերազմակից դարձուց:

Սիրելիներ, մեր կեանքերուն մէջ անհամար է թիւը տեսակ-տեսակ Գողիաթներու, որոնք ամէն օր եւ ամէն ձեւով մեզի դէմ կը մարտնչին եւ Աստուծոյ անունը կը նախատեն: Առանձին չիջնենք պատերազմի դաշտ անոնց դէմ, այլ՝ մեզի հետ տանինք գԱստուած, Դաւիթի նման: Եթէ երբեք մեր կեանքերը յանձնած ենք Աստուծոյ, Աստուած պատասխանատուութիւնը ունի մեզ յաղթող դարձնելու:

Քրիստոնեայ մարդը նոր յաղթանակ մը չէ որ պիտի արձանագրէ: Քրիստոս ի՛նք եղաւ առաջինը որ Սատանային դէմ արձանագրեց յաւիտենական յաղթանակ մը: Այս չի՛ նշանակեր սակայն որ մենք մղելիք պայֆար մը չունինք: «Ով որ յաղթանակէ՛ երկրորդ մահէն պիտի չվնասուի» (Յյտ 2.11): Քրիստոս պայֆարի կոչ կ'ուղղէ մեզի: Տկար մարդը չի՛ կրնար պայֆարիլ, իսկ չպայֆարող ու չյաղթանակող մարդը իրաւունք պիտի չունենայ գաշակելու կեանքի ծառէն, պահուած մանանայէն, եւ անոր պիտի չտրուի մաքուր գիրքը, ուր գրուած պիտի ըլլայ նոր անուն մը, որ բացի ստացողէն՝ ոչ ոք գիտէ (Յյտ 2.7,17):

Պօղոս առաքեալ Բ.Տմ 2-ին մէջ կը խօսի Քրիստոսի հաւատարիմ գինուորին մասին: Եթէ երբեք Քրիստոսի հաւատարիմ գինուորներն ենք՝ մերն է վերջնական յաղթանակը: Պարտութիւն չկա՛յ Քրիստոսի բանակին անդամ եղողին համար: Քրիստոսի նման Քրիստոսի գինուորներն ալ անպարտելիներ են: Մենք հերոս Փրկիչի մը հերոս գաւակները պէտք է ըլլանք: Քրիստոս իբրեւ հաւատարիմ գօրավար հաւատարմութիւն կը սպասէ իր գինուորներէն: Քրիստոսի հաւատարմութիւնը գինք մինչեւ մահ հասցուց: Կրնայ մեր ալ պարագան նոյնը ըլլալ: Բայց մի՛ մտահոգուիք, մենք Քրիստոսով յաղթա՛ծ ենք աշխարհին:

Պատերազմի դաշտին վրայ գտնուող հաւատարիմ գինուորին կեանքը վերք տալու եւ վերք ստանալու կեանքն է: Վիրաւորուելը, տկարանալը կամ իյնալը երբեք պարտութեան նշան չեն: «Արդարք թէեւ եօթը անգամ ալ իյնայ՝ պիտի կանգնի» (Առ 24.16): Կրնանք նոյնիսկ մեռնիլ պատերազմի ընթացքին բայց կարելորդ պարտուած չմեռնիլն է: Արէլ պարտուած չսպաննուեցաւ (Ծն 4.8-11): Ո՛չ ալ Ստեփանոս (Գրծ 7.59-60): Ո՛չ ալ Յովհաննէսի եղբայրը՝ Յակոբոս (Գրծ 12.2): Մինչ Ոփնի եւ Փենէէնս պարտուած սպաննուեցան (Ա.Թգ 4.11): Գողիաթ պարտուած սպաննուեցաւ (Ա.Թգ 17.49-50): Սաւուղ պարտուած սպաննուեցաւ (Ա.Թգ

31.1-5): Աբիստղոմ պարտուած սպաննուեցաւ (Բ.ԹԳ 18.15): Յուդա Իսկարիոտացի պարտուած անձնասպան եղաւ (Մտ 27.5): Անանիա եւ Սափիրա պարտուած մեռան (Գրծ 5.1-11):

Քրիստոս մահուան սեմին կանգնած էր երբ բացագանչեց. «Նս յաղթեցի աշխարհին» (Յհ 16.33): Քրիստոս գորավարներով կամ գինուորներով չէր շրջապատուած երբ յայտնեց ու յայտարարեց թէ յաղթած էր աշխարհին: Սփանչելի դիրքի մը մէջ չէր երբ այս սփանչելի յայտարարութիւնը ըրաւ: Մեզմէ ո՞վ պարտութեան սեմին կանգնած կրնայ յայտարարել որ ինք յաղթած է աշխարհին: Մեզմէ ո՞վ նախատուած ատեն ինքզինք փառաւորուած կը գգայ: Ո՞վ ցածցուած պահուն ինքզինք բարձրացուած կը գգայ: ԶՔրիստոս խաչողները եւ խաչել տուողները կարծեցին որ յաղթած էին Անոր: Բայց յաղթանակողը խաչեալն էր եղած եւ ո՛չ թէ խաչողները: Կարելի՞ քան էր որ ուրիշներուն յաղթանակել տուողը՝ չյաղթէր: Կարելի՞ քան էր որ ուրիշները անսասան պահողը՝ սասանէր:

Քրիստոս իր Հօրը հանդէպ իր ցուցաբերած բացարձակ հնազանդութեամբ եւ իր գիտակից խաչելութեամբ նզմեց Սատանային գլուխը: Քրիստոս կ'ուզէ որ մենք Սատանան պահենք ջախջախուած եւ պարտուած վիճակի մէջ: Որքա՛ն ցաւալի է պարտուած տեսնել անհաշիւ քրիստոնեաներ պարտուածին՝ Սատանային կողմէ: Նախատինք չէ՞ մեզի համար նզմուած Սատանայէն նզմուիլ: Ամօթ չէ՞ յաղթուածէն յաղթուիլ: Անարգանք չէ՞ Քրիստոսի խաչով կապուածին կողմէ կապուիլը: Միթէ Աստուած կրնա՞յ փառաւորուիլ այնպիսի զաւակներով որոնք գգետնուած են Չարին կողմէ: Յաղթող Տիրոջ մը որդիները յաղթող որդիներ պէտք չէ՞ ըլլան:

Քրիստոս մեզի իշխանութիւն տուած է կոխկոտելու օձերն ու կարիճները, ինչպէս նաեւ յաղթահարելու թշնամիին գորութիւնը (Ղկ 10.19): Օգտագործե՛նք մեզի տրուած իշխանութիւնը ինչպէս տրուած շատ մը իշխանութիւններ կ'օգտագործենք: Ինչո՞ւ եւ որմէ՞ կը վախնանք երբ իշխանութեան տէր մարդիկ ենք: Սատանայէ՞ն, որ զինք կրնանք կոխկոտել ինչպէս փողոցը նետուած ցեխը կը կոխկոտենք: Չար ոգիներէ՞ն, որ կրնանք զանոնք մեզմէ հեռու վանել ինչպէս հովը կը վանէ մշուշը:

Ճիշդ է որ Աստուած թոյլ տուաւ որ Սատանան իր պիղծ արբանեակներով իր գոյութիւնը պահէ իր մեղանչումէն ետք, մի՛շտ է որ երբեմն Աստուած թոյլ կու տայ որ անոնց կողմէ փորձուիմք, բայց անոր դիմաց, մեզի պարգեւեց Քրիստոսով նորոգուած բնութիւն մը, Սուրբ Հոգիին գորութիւնը, խաչին հովանաւորութիւնը, շնորհքին մնայուն ընկերակցութիւնը: Մի՛ մոռնաք հրեշտակներուն օգնականութիւնը (Եբր 1.14), սուրբերուն անդուլ բարեխօսութիւնները եւ երկնային բոլոր մարմիններուն գորակցութիւնը: Զմոռնանք նաեւ որ մեզի կ'ընկերանան

հաւատացեալ հայրիկներու, մայրիկներու, եղբայրներու եւ քոյրերու աղօթքները:

Հաւատացեալ մարդը այս բոլորով սպառագիւնուած կը կանգնի անգէն եւ անպաշտպան Սատանային դիմաց: Զինեալ մա՛րդն է որ պէտք է յաղթէ եւ ո՛չ թէ անգէն Սատանան: Յուսախաբ չընենք մեր Տէրը եւ Անոր տիրութեան ենթակայ բոլոր երկնայիւնները որոնք անդադար կը բարեխօսեն մեզի համար:

Սիրելի՛ բարեկամ, Դուն աշխարհի վրայ յաղթանակ տարած Փրկիչի մը զաւակն ես: Դուն ծովերը ոտքերուդ դիմաց ցամփեցնող Աստուծոյ մը զաւակն ես: Դուն փորձիչն ու փորձութիւնները ցեխի նման ոտքերուդ տակ դնող Տիրոջ մը զինուորն ես: Իսկ եթէ տակաւին չես, կը խնդրեմ որ այս տողերը վերջացնելէդ առաջ կեանքդ յանձնես՝ կեանքի Տիրոջ՝ Քրիստոսի: Ձե՞ս ուզեր կեանքդ դնել Քրիստոսի ձեռքերուն մէջ: Դնել այնպէս՝ ինչպէս Եբրայեցիները դրին Կարմիր Ծովէն ցամաքով անցած ատեն որպէսզի յաղթականօրէն հասնիս յաւիտենական կեանքին: Ամէն:

ՅԱՂԹՈՒԻԼ ՔՐԻՍՏՈՍԷ՝ ՅԱՂԹԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՍԱՏԱՆԱՅԻՆ

Նախորդ գլուխով տեսանք թե մղելիք պայքար մը ունինք Չարին դէմ: Իսկ հիմա կ'անցնինք խօսելու Չարը յաղթահարելու բազմաթիւ կերպերու մասին: Այս գլուխով պիտի խօսինք անոնցմէ միայն վեցին մասին:

1- Սատանային յաղթահարելու համար պէտք է յաղթուիլ Քրիստոսէ: Քրիստոսի սէրէն չյաղթուող մարդը չի՛ կրնար յաղթել Սատանային: Տէր Յիսուսի կապուողը միայն կրնայ կապանքի տակ առնել Չարն ու անոր չար ոգիները: Առանց Քրիստոսի չկա՛յ յաղթանակ: Քրիստոս է յաղթողն ու յաղթել տուողը: Քրիստոսէ հեռացողը յաղթանակէ հեռացած կ'ըլլայ: Ո՛չ ոք կրնայ ինքզինք պաշտպանել սատանայական յարձակումներուն դիմաց եթէ երբեք չէ ապաւինած իսաչին պաշտպանութեան: Ի՛ գուր չջանանք պայքարիլ Սատանային դէմ եթէ երբեք զՔրիստոս չենք ընդունած իբրեւ մեր անձնական Փրկիչը: ԶՔրիստոս ընդունիլը Սատանային դէմ պատերազմ մղելու առաջին եւ մեծագոյն քայլն է: Առաջին քայլը չառած, երկրորդ եւ երրորդ քայլերուն մասին մտածելը պարզապէս ժամանակի վատնում է:

2- Պէտք է ընդունինք որ *«մարդը իր ուժովը չի՛ կրնար յաղթել»* (Ա.Թգ 2.9): Մարդ արարածը իր բնական ուժով չի կրնար պարտութեան մատնել Սատանան, որ գերբնական ուժի հեղինակ է: Գերբնական զօրութիւն ունեցող Չարին գլուխը խորտակելու համար անպայման մեր ներսիդին ունենալու ենք Սուրբ Հոգիին գերբնական զօրութիւնը: Սատանան հազարաւոր տարիներէ ի վեր կը պատերազմի մադկային ցեղին դէմ: Ան պատերազմական գետնի վրայ շատ լայն փորձառութիւն ունի: Ճարպիկ եւ ֆարտար պատերազմող է: Անոր դէմ առանձին չելլենք: Մեզի հետ առնենք տէրերու եւ տիրութիւններու վրայ միակ տիրողը՝ զԱստուած, որուն կը պատկանի պատերազմը (Ա.Թգ 17.47): Թէեւ Սատանան զօրաւոր է, բայց Աստուած ամենագոր է: Զարդելու համար Սատանան փութանք Քրիստոսի թելերուն տակ մտնել եւ անոր, միա՛յն անոր ապաւինիլ (Ղկ 13.34): Քրիստոսի թելերուն տակ բոլորիս համար տեղ կայ: Քրիստոսի թելերուն տակ մենք ապահով ենք առ յաւէտ: Անոր թելերը չեն նմանիր Մովսէսի թելերուն որոնք կրնան թուլնալ եւ յոգնիլ պատերազմի ընթացքին եւ ուրիշին օգնութեան պէտք ունենալ՝ կարենալ վեր մնալու համար (Ել 17.12): Միթէ չէ՞ք լսած որ Աստուած *«չի՛ յոգնիր ու չի՛ թուլնար»* (Ես 40.28):

3- Հոգեւոր պատերազմի մէջ եղողը հոգեւորապէս միշտ պատրաստ եւ արթուն պէտք է ըլլայ: *«Արթուն եւ պատրաստ եղէ՛ք, որովհետեւ ձեր թշնամին՝ Սատանան առիւծի պէս մոնչելով կը շրջի եւ կլլելու համար մէկը կը փնտնէ»* (Ա.Պտ 5.8): Սատանային դէմ յաջող պայքար մը մղելու համար պէտք է արթուն եւ պատրաստ ըլլալ: Չարին դէմ պայքարիլը հոգեւորապէս անպատրաստ մարդու գործ չէ: Զենք կրնար շահիլ

պատերազմ մը եթէ երբեք բնացած վիճակի մէջ ենք: Սատանան մշտարթուն գագան մըն է: Հոգեւորապէս մշտարթուն եղողները միայն կրնան պրծիլ անոր ծուղակներէն: Յարատեւօրէն աղօթելը մեզ մնայուն կերպով հոգեւորապէս արթուն եւ զգաստ վիճակի մէջ կը պահէ:

4- Խնդրել Աստուծոյ պաշտպանութիւնն ու հովանաւորութիւնը: Թէպէտ Սատանան կը ներկայացուի իբրեւ մոնչոյ առիւծ մը (Ա.Պտ 5.8), բայց հաւատացեալ մարդը սարսափելու կամ նոյնիսկ մտահոգուելու պէտք չունի, որովհետեւ Աստուած որուն վստահած է, *«կը խափանէ առիւծին մոնչիւնը եւ մոնչոյ առիւծին ձայնը ու կորիւններուն ակոսները կը կոտրտուի»* (Յոբ 4.10): Գիտնա՛նք որ Սատանան մոնչոյ առիւծ մըն է, բայց բնա՛ւ երբեք չմոռնանք որ մեր կողմին եղող Աստուածը ի՛ր կարգին առիւծ մըն է: Աստուած մեր փրկութեան ի նպաստ մոնչոյ առիւծ մըն է: Զէ՞ք կարծեք որ Աստուած որ Դաւիթը ազատեց առիւծներու ձեռքէն (Ա.Թգ 17.37), մեզ ալ կրնայ ազատել ամէն տեսակի չար առիւծներէ: Յիշեցէ՛ք Դանիէլի պարագան երբ ան առիւծներու գուրին մէջ նետուեցաւ: Աստուած իր հրեշտակը չըրկե՞ց եւ առիւծներուն բերանը չգոցե՞ց (Դն 6.22): Սամփսոն նաեւ Աստուծոյ Հոգիով ուլ մը նեղֆելու պէս առիւծ մը չնեղֆե՞ց (Դտ 14.6): Երբ Աստուծոյ Սուրբ Հոգին հանգչի մեր վրայ, մե՛նք եւս պիտի կարենանք ուլ մը նեղֆելու պէս նեղֆել առիւծանման Սատանան:

5- Սատանային պատուհասը դառնալու համար պէտք է ընդդիմանալ անոր: Սատանան կ'ատէ ընդդիմադիրները: Եկէ՛ք իր ատած բանը ընենք իրեն: Զօրաւոր կերպով ընդդիմացող եւ մինչեւ վերջ կոռուող հաւատացեալին համար պարտութիւն չկայ: Զօրաւոր եւ մնայուն ընդդիմութիւն չցուցաբերող մարդը չի՛ մտահոգեք Սատանան: Երբ Սատանան բուռն ընդդիմութեան հանդիպի, յուսահատ կը թողու եւ կը հեռանայ: Նոյնը կ'ըսէ Յակոբոս առաքեալ. *«Դէմ դրէ՛ք չարախօսին՝ Սատանային, եւ հեռու պիտի փախչի ձեզմէ»* (Յկ 4.7): Սատանան ցնորած մը չէ: Ան շատ լաւ գիտէ որ զօրաւոր ընդդիմադիրներուն դէմ պատերազմիլը՝ պարզապէս ժամանակի կորուստ է իրեն համար: Ինչպէս մենք ամէն բանի համար ընդդիմացող մարդուն հետ չենք կրնար գործ ունենալ, նոյնպէս ալ Սատանան չի՛ համարձակիր մեզմէ գործակցութիւն պահանջել եթէ երբեք երես դարձնենք իրեն եւ խիստ մերժողական կեցուածք որդեգրենք:

Զընդդիմացողներու քանի մը օրինակներ: Ադամ եւ Եւա չընդդիմացան Սատանային խորհուրդներուն եւ մեղանչեցին Անմեղին դէմ: Կայէն Զարին չընդդիմանալուն համար էր որ սպաննեց իր Աբել եղբայրը: Դաւիթ չընդդիմացաւ Սատանային եւ անկէ դրդուելով Իսրայէլի մարդահամարը կատարեց եւ որուն իբրեւ հետեւանք, *«Տէրը Իսրայէլի վրայ ժանտախտ դրկեց եւ Իսրայէլէն եօթանասուն հազար մարդ սպաննեց»* (Ա.Մն 21.1-14): Անանիա եւ Սափիրա Սատանային խորհուրդները չմերժելուն համար չէ՞ր որ մինչեւ մահ հասան (Գրծ 5.1-

10): Յուդա Իսկարիոտացին իր միտքին մէջ տողանցող սատանայական խորհուրդներուն չընդդիմանալուն համար չէ՞ր որ Սատանային բնակարան դարձաւ (Յե 13.27): Աստուծոյ կամքն է որ իր գաւակները Չարին ընդդիմացող գաւակներ ըլլան: Աստուած շուտով տեղի տուող հաւատացեալներուն կեանքին մէջ չի՛ փառաւորուիր եւ անոնց շատ բան չի՛ վստահիր:

6- Սատանային դէմ պայքարիլ Աստուծոյ մօտենալով: Քրիստոս կը պատմէ որ չար ոգին անգամ մը որ հեռանայ մարդէն, կրնայ դարձեալ գալ եւ անոր մէջ մտնել (Մտ 12.43-45): Ե՞րբ կրնայ պատահիլ նման բան մը: Նման բան մը կրնայ պատահիլ այն պարագային, երբ Սատանայէն հեռանալով չփորձենք Աստուծոյ մօտենալ: Կարելի չէ մեր կապերը ամբողջովին խզել Սատանային հետ եթէ երբեք սերտ եւ հետզհետէ աճող սիրոյ յարաբերութեան մէջ չենք Աստուծոյ հետ: Աստիճանաբար Աստուծոյ մօտեցողը միայն կրնայ Սատանայէն աստիճանաբար հեռանալ: Ինչո՞ւ Յակոբոս առաքեալ խօսելէ ետք Սատանային դէմ դնելու մասին, անմիջապէս կ'աւելցնէ ըսելով. *«Մօտեցէ՛ք Աստուծոյ, եւ Աստուած ինք պիտի մօտենայ ձեզի»* (Յկ 4.8). որովհետեւ, առաքեալը գիտէ որ Աստուծմէ հեռու եղողը չի՛ կրնար դէմ դնել Սատանային:

Դաւիթ նոյն բանը չէ՞ որ կը սորվեցնէ երբ կ'ըսէ. *«Չարութենէ հեռացիր եւ բարութիւն ըրէ»* (Սղ 34.14): Բարութիւն ընելու համար նախապայման է չարութենէն հեռանալը: Անշո՛ւշտ: Ո՛չ ոք կրնայ իսկապէս բարի ըլլալ, բարին հետապնդել եւ գործել, երբ տակաւին չէ հեռացած չարութենէն: Ինչպէս դառն եւ ֆաղցր ջուր միաժամանակ միատեղ չենք կրնար պարփակել, այնպէս ալ չի՛ կրնար ըլլալ որ բարութեան եւ չարութեան սերը բնակին նոյն սիրտին մէջ: Միւս կողմէն, չարութենէն հեռանալ, եւ սակայն, բարին չգործելը՝ ինքնին չարութիւն է: Բարութիւն չընելը վերստին չարութեան մօտենալ է: Նման պարագայ մը նման չէ՞ չար ոգիէն պարպուելուն եւ դարձեալ չար ոգիով բնակուելուն: Չարիքը չարութիւն ընելը չէ միայն, այլեւ՝ բարութիւն չընելն է: Բարին չընող մարդը չարիք գործող մարդէն շատ ալ տարբեր չէ: Ինչպէս առատ ջուրով լեցուն ամպը որ չ'անձրեւեր բնաւ տարբեր չէ անջուր ամպէն, այնպէս ալ չարութենէ հեռացող, եւ սակայն, բարութիւն չգործող մարդը բնաւ տարբեր չէ չարութենէ չհեռացած մարդէ մը:

Սիրելի՛ բարեկամ, չարագործութիւններով եւ բարեգործութիւններով լեցուն աշխարհի մը մէջ է որ կ'ապրինք: Եկո՛ւր խնդրենք Սուրբ Հոգիէն որ օժտէ մեզ Չարն ու չարիքը բարիէն զանազանելու կարողութեամբ: Երբ Սուրբ Հոգին յայտնէ մեզի մեղքին եւ մեղքին ծնողին՝ Սատանային կործանիչ, խորտակիչ եւ աղիտալի պատկերը, միայն այն ատեն, անոր դէմ մղած մեր պայքարին մէջ պիտի դառնանք վնասկան եւ վնասկամ:

ԲԱՐՁՐԵԱԼԻՆ ՀԱՆԴԵՊ ԲԱՑԱՐՁԱԿ ՎՍՏԱՀՈՒԹԻՒՆ

Սատանային յաղթահարելու ուրիշ երկու կերպեր:

1- Կատարելապես Աստուծոյ վստահող մարդը կատարեալ յաղթանակ կը տանի Չարին դէմ: Անհամար է թիւը այն մարդոց որոնք կը տատամսին եւ կը վարանին բացարձակ վստահութիւն ցուցաբերելու Ամենակալին հանդէպ: Տարօրինակ չէ՞ որ շատ մը պարագաներու կը վստահին մեր նման մահկանացու մարդոց, եւ սակայն, կը տարակուսին վստահելու ամէն տեսակի տարակոյս վանող Անմահին: Զարմանալի չէ՞ որ մենք գմեզ ապահով կը գգանք երբ շրջապատուած ենք քանի մը զինեալ բարեկամներով, մինչդեռ կ'երկմտինք վստահելու Աստուծոյ որ կարող է ազատելու մեզ նոյնիսկ երբ մեր վրայ զօրքի բանակ ելլէ եւ մեզի դէմ պատերազմի պատրաստութիւն ըլլայ (Սղ 27.3):

Մովսէս բնաւ չվախցաւ եւ իր սիրտին մէջ տարակոյս չարթնցաւ երբ տեսաւ թէ Փարաւոնը զօրքի հսկայ բանակով մը իր վրայ կու գար: Ընդհակառակը, իր ժողովուրդի գաւակները քաջալերեց ըսելով. «Տէրը ձեզի համար պիտի պատերազմի: Դու՛ք յո՛ւն կեցէ՛ք» (Ել 14.14): Աստուծոյ հանդէպ բացարձակ վստահութիւն ունեցող մարդու խօսք չէ՞ ասիկա: Դիւրի՞նք կը կարծէք Աստուծոյ վստահիլը: Եթէ դիւրին ըլլար ամէն մարդ անոր պիտի վստահէր: Պահ մը երեւակայէ՛ որ ընկերոջ մը հետ անտառի մը մէջ կը քալէք եւ յանկարծ կը նշմարէք որ առիւծներու եւ այլ յօշոտիչ գազաններու բանակ մը ձեր կողմը կը սուրայ: Ի՞նչ պիտի ընէիք նման պարագայի մը: Պիտի կարենայի՞ք զիրար քաջալերել ըսելով. «Եկո՛ւր յու՛ն կենանք եւ իրար չանցնինք, Աստուած մեզ պիտի պաշտպանէ գազաններուն ձեռքէն»: Նման պարագայի մը Աստուծոյ վստահիլը միայն Աստուծոյ շնորհքով կրնայ ըլլալ:

Աստուած կ'ուզէ իրեն վստահելու եւ հաւատալու շնորհքով օժտել ոեւէ մարդ որ իր միջամտութիւնն ու օգնութիւնը կը հայցէ: Վերեւ յիշեցի անտառի մը մէջ ձեր վրայ վազող առիւծներու եւ այլ յօշոտիչ գազաններու օրինակը: Անտառանման այս աշխարհին մէջ, ամէն օր Սատանան կատրած գազանի մը նման մեր վրայ չի՞ յարձակիր գանազան մարդոց եւ գանազան երեւոյթներու միջոցաւ: Զերբակալելու համար Սատանան եւ ձերբազատուելու համար անկէ, պէտք չէ՞ վստահինք Քրիստոսի որ ջախջախիչն ու կործանիչը դարձաւ ինքնակործան եւ այլակործան Սատանային: Եթէ երբեք Քրիստոս չկարենար պարտութեան մատնել Սատանան, այն ատեն մենք իրաւունք պիտի ունենայինք չվստահելու իրեն: Իսկ հիմա Տէր Յիսուս Քրիստոսի չվստահելու պարագային՝ որեւէ ձեւով պիտի չարդարանանք:

Սիրելի՛ ընթերցող, ամենագէտն Աստուած չի՞ գիտեր որ դուն իրեն պէտք ունիս Սատանային գլուխը փշրելու համար: Կը կարծե՞ս որ ամենահասն Աստուած քիչդ ժամանակին պիտի չհասնի քու օգնութեանդ: Ճիշդ է որ Աստուած մեր ուզած ատենը չի՛ հասնիր, բայց

բնա՛ւ երբե՛ք ուշի չի՛ մնար: Ան ո՛չ կ'անապարէ եւ ոչ ալ կ'ուշանայ: Երբ ալեկոծութեան իբրեւ հետեւանք առաքեալներուն կեանքը վտանգի մէջ էր, Քրիստոս բնա՛ւ չանապարեց, բայց նաեւ ուշի չմնաց: Քրիստոս չեկաւ իր աշակերտներուն երբ անոնք խաղաղ ու ապահով վիճակի մէջ էին, ո՛չ ալ անոնց եկաւ՝ անոնց խեղդամահ ըլլալէն ետք: Մովսէսի խօսքը. «*Պու՛ր յո՛ւն կեցէ՛ք*» Աստուծոյ արագահասութեան վստահելու կոչ մըն է: Իսկ արագահասութիւնը բան մը շուտ մը ընելն ու վայրկեան մը առաջ վերջացնելը չէ: Աստուծոյ պարագային, արագահասութիւնը ճիշդ ժամանակին հասնիլն ու բան մը ճիշդ ատենին ու ճիշդ ձեւով ընելն է: Այս ճշմարտութիւնը մէկ կողմէն կը յիշեցնէ մեզի որ մենք Սատանային դէմ կրնանք երկարատեւ պայքարի մէջ ըլլալ, սակայն միւս կողմէն, վստահութեան զգացում մը կը ներշնչէ, որ այդ պայքարէն իբրեւ յաղթողներ դուրս եկողները մե՛նք պիտի ըլլանք աւարտին, որովհետեւ մեր կողմին է երկինքն ու երկիրը ստեղծող արագահաս Աստուածը՝ Յիսուս Քրիստոս:

2- Որպէսզի կարենանք յաղթել Չարին, միշտ ի մտի պէտք է ունենալ, որ ան միայն հնարքներով կը պատերազմի մեզի դէմ: Չեմ կարծեր որ ոեւէ մարդ պիտի իյնար Սատանային ծուղակներուն մէջ եթէ երբեք Սատանան իր ճշմարիտ ինքնութիւնը յայտնէր անոր: Ընդհանրապէս Սատանային կողմէ խաբուողները Սատանային ինչ ըլլալը չգիտցողներն են: Մեզմէ ո՞վ պիտի ուզէր հեղուկով լեցուն բաժակ մը խմել եթէ երբեք սկիզբէն իրեն յայտնուէր որ այդ բաժակը մահացու թոյնով լեցուն է: Սատանան չէ՞ որ մահացու թոյնով լեցուն բաժակ մը վարդի օշարակով լեցուն բաժակի մը նման կը դարձնէ մեր աչքերուն դիմաց: Սատանան չէ՞ որ մարմինի ցանկութիւնը գոհացնելը մարդկային կը կոչէ եւ «բնական» կ'որակէ եւ մոռցնել կու տայ մեզի առաքեալին խօսքը թէ մարմինը տանարն է Սուրբ Հոգիին (Ա.Կր 3.16, 6.19), թէ անոնք որոնք Քրիստոսի կը պատկանին՝ իրենց մարդկային կիրքերն ու ցանկութիւնները խաչին վրայ պէտք է մահացնեն (Գղ 5.24), թէ անոնք որոնք մարմնական պղծալից ցանկութիւններու կը հետեւին՝ դատաստանի օրը տանջանքներու պիտի ենթարկուին (Բ.Պտ 2.9-10):

Պօղոս առաքեալ կը յիշեցնէ մեզի որ Աստուծոյ սպառազինութիւնը մեր վրայ պէտք է առնենք, որպէսզի կարենանք Սատանային հնարքներուն դէմ դնել (Եփ 6.11): Սատանան անտեսանելի ըլլալով, մեզի դէմ իր գործածած զէնքերն ալ անտեսանելի են: Ինչպէ՞ս կրնանք մենք զմեզ պաշտպանել անոր անտեսանելի նետերուն դիմաց: Ինչպէ՞ս պայքարինք բանի մը դէմ գոր չենք տեսներ: Առանց Սուրբ Հոգիին աներեւոյթ վահանին չենք կրնար կանգուն մնալ Սատանային աներեւոյթ որոգայթներուն եւ ծրագրած դաւադրութիւններուն դէմ: Կրակէ հոգի մըն է Սատանան, որուն յաղթահարելու համար պէտք է բնակուած ըլլալ Աստուծոյ կրակէ Հոգիով: Պարտութեան մատնելու համար մեր մեծագոյն

մատնիչը՝ Սատանան, անպայմանօրէն մեր կողմին ունենալու ենք մեր փրկութեան մեծագոյն պաշտպանը՝ զՔրիստոս:

Սատանան ուղղակիօրէն չի՛ պայքարիր մեզի դէմ: Սատանան համարձակութիւն չունի ֆակատ-ֆակատի գալու մեզի դէմ: Սատանան Եւային չիօսեցաւ մեռնելուն մասին, արգիլեալ ծառին պտուղէն ուտելուն պարագային, այլ՝ աստուածներու պէս ըլլալուն մասին (Ծն 3.4-5): Սատանան հակասեց Աստուծոյ անհակասելի խօսքին: Ան իբրեւ ճշմարիտ ցոյց տուաւ սուտը: Իբրեւ անկեղծ պարզեց կեղծաւորը: Իսկոյն վրայ հասաւ Աստուծոյ դատաստանը:

«Ան (կինը՝ Քրիստոս եւ իր սերունդը) չու գլուխդ պիտի ջախջախէ եւ դուն անոր գարշապարը պիտի խայթես» (Ծն 3.15): Ինչո՞ւ գարշապարը եւ ո՛չ մարմինի այլ մէկ մասը: Յստակ է որ օձը որպէսզի կարենայ խայթել մեր գարշապարը պէտք է սողալով մեր ետեւէն գայ: Առջեւէն գալու պարագային անշուշտ որ պիտի չկարենայ խայթել մեր գարշապարը: Սատանան ետեւէն եկող մըն է: Այսինքն Սատանային ե՞րբ եւ ինչպէ՞ս մեզի մօտենալը չենք կրնար նշմարել: Ետեւէն գալը մեզ խաբել կը նշանակէ: Ետեւէն գալը դաւադրութիւն ծրագրել եւ ծուղակ լարել է: Ետեւէն գալը վախկոտի եւ կեղծաւորի արարք է: Սատանան վախկոտ ու կեղծաւոր մէկն է:

Սատանան յաջողած կ'ըլլայ մեզ մեր կոնակէն զարնելու եթէ երբեք կարենայ անցանկալին իբրեւ ցանկալի ներկայացնել: Առէ՛ք ձկնորսութեամբ զբաղող մարդու մը օրինակը: Ինչպէս ձկնորսը վտանգալից կարթը ուտելիքով մը կը ծածկէ եւ այդ ձեւով կը բորբոքէ ձուկին ուտելու ցանկութիւնը, նոյնը յաճախ կ'ընէ Սատանան: Ան կ'առնէ ամենապժգալի բանը եւ գայն կը ներկայացնէ ամենագեղեցիկ գոյներով՝ կարենալ մեզ հրապուրելու համար: Որսորդներ թռչուն մը բռնելու համար քանի մը դայալոյդ կեղծ թռչուններ կը դնեն տեղ մը եւ այդ ձեւով շատ դիւրաւ թռչուններ կը բռնեն:

Ուշադիր եւ արթուն ըլլանք, որովհետեւ Սատանային ալ գործելակերպը կեղծն ու արուեստականը իբրեւ ճշմարիտ եւ իրական ցոյց տալն է՝ անոնցմով մեզ խաբելու եւ գերեզմարելու: Զո՛ւր է ջանալ հոգեւորապէս արթուն մնալ եթէ երբեք մշտարթուն Տէր Աստուծոյ ձեռքերուն մէջ չենք դրած մեր կեանքերը: Եկո՛ւր, հետեւաբար, սիրելի՛ ընթերցող եւ այսօր որոշում առ չու կեանքդ դնելու չու մեծ Պահապանիդ ձեռքերուն մէջ: Մեծ Պահապանիդ՝ որ բնաւ չի՛ ֆնանար ու չի՛ մրափեր (Սղ 121.3-4), չի՛ յոգնիր ու չի՛ թուլնար (Ես 40.28): Հանգիստ մի՛ տար դուն չու անձիդ եթէ երբեք տակաւին Տիրոջ գրկին մէջ հանգչած չես: Երբ կեանքդ յանձնես Քրիստոսի՝ պիտի դառնաս իր սեփականութիւնը: Քեզ պաշտպանելը պիտի դառնայ իր ամբողջական պատասխանատուութիւնը: Տէրը գիտէ իր ունեցածին (ֆեզի) տէր կանգնիլ:

ՓԱԿԵՆՔ ՄԵՐ ԱԿԱՆՋՆԵՐԸ ԶԱՐԻՆ

Պիտի բաւարարուիմ Չարին յաղթահարելու երեք ուրիշ կերպեր յիշելով:

1- Նուիրուի՛ր աղօթական կեանքի մը եթէ կ'ուզես մեծ կաշկանդումի ենթարկել մեծ Չարագործը: Եղի՛ր աղօթքի մարդ: Աղօթող մարդը կ'անդամալուծէ Չարը: Աղօթքովդ խանգարէ Սատանային ծրագիրները: Չաղօթող մարդը չի՛ մտահոգեր Չարը, որքան ալ բարի ու բարեբար ըլլայ ան: Ճշմարիտ քրիստոնեայ մարդը բարի կամ բարիք ընող մարդը չէ, ազնիւ կամ համեստ եղող մարդը չէ, (այդ բոլորը հեթանոսն ալ կրնայ ընել եւ ըլլայ) այլ՝ Սուրբ Հոգիէն վերածնած մարդն է, գՔրիստոս իբրեւ իր անձնական Փրկիչը ընդունող մարդն է: Ջերմ եւ սիրտի խորերէն ժայթքող աղօթքն է որ մեզ կ'առաջնորդէ մեծ Առաջնորդին:

Պօղոս առաքեալ յիշել է սոք որ Աստուծոյ սպառազինութիւնը մեր վրայ պէտք է առնել, արդարութիւնը գրահի պէս հագնիլ, հաւատքի վահանը, փրկութեան սաղաւարտը եւ Սուրբ Հոգիին սուրը առնել, անմիջապէս կ'աւելցնէ՝ ըսելով. *«Այս բոլորին հետ՝ աղօթեցէ՛ք, քախանձագին աղօթեցէ՛ք տելարար, Սուրբ Հոգիին օգնութեամբ»* (Եփ 6.18): Առաքեալը Սատանային դէմ պայքարի կեանքը եւ աղօթքի կեանքը իրարմէ անբաժան կը ներկայացնէ: Աղօթքը ինքնին Սատանային դէմ պատերազմի յայտարարութիւն է: Աղօթքով է որ կը ջլատենք անոր գօրութիւնը: Աղօթքով է որ անոր կամակատար չար ոգիները դուրս կը շարտենք (Մտ 17.21): Աղօթքով է որ փորձութեանց դիմաց ամուր կը մնանք (Ղկ 22.40): Աղօթելը գԱստուած մեզի պատերազմակից դարձնել է: Աստուծոյ նման պատերազմակից մը ունենալը ապահովութեան զգացում մը չի՞ ներշնչեր մեզի:

2- Սատանային յաղթելու համար պէտք է փակենք մեր ականջները անոր ձայնին դէմ: Սատանային խօսքին ու խորհուրդներուն ուշադրութիւն ընծայողը Աստուծոյ եւ ինքնիր մասին անմիշդ գաղափար կը կազմէ: Սատանան յանախ կը ջանայ գԱստուած ներկայացնել մեզի իբրեւ անողորմ եւ անգութ իստապահանջ դատաւոր մը: Մեզմէ որո՞ւն չէ պատահած որ երբ մեղք մը գործենք, շատ քիչ ժամանակ անց, յանկարծ սկսինք փսփսուք մը լսել, որ կ'ըսէ. *«Ո՛հ, դուն մեղաւոր, դարձեալ նո՛յն մեղքը գործեցիր, դարձեալ խոստմնադրուժ եղար, դարձեալ գԱստուած խոցոտեցիր. դուն ապերախտ գաւակ մըն ես, դուն արժանի չես Աստուծոյ գաւակը կոչուելու, հիմա ի՞նչ պիտի ըսես Աստուծոյ, ի՞նչ երեսով պիտի աղօթես, ինչպէ՞ս պիտի կարենաս համոզել գԱստուած որ անգամ մըն ալ քեզի ներէ...»*:

Մեր միտքին մէջ տողանցող նման մտածումներ եւ խորհուրդներ հարիւր տոկոսով սատանայական հնարքներ են, Սատանային կողմէ Աստուծոյ հասցէին ուղղուած վարկաբեկութիւններ են, գԱստուած իբրեւ մեր ոխերիմ թշնամին ներկայացնող փորձեր են, գԱստուած իբրեւ

աններողամիտ եւ անհամբերատար նկատող սատանայական յաւակնութիւններ են, որոնց եթէ մէկը ուշադրութիւն դարձնէ՝ Աստուծոյ դէմ է որ մեղանշած կ'ըլլայ: Երբ նման խորհուրդներ ունենանք, իսկոյն աղօթքի կենանք եւ ըսենք. «Քրիստոսի անունով կը հրամայեմ՝ քեզի որ հեռանաս ինձմէ, ո՛վ չար Աստանայ: Դադրի՛ր չարախօսելէ մեր Բարեխօսին մասին, դադրի՛ր միակ Բարին իբր չար ներկայացնելէ: Աստուած իր շնորհքով մեզ ընդունելէ ետք՝ բնաւ չի՛ դատապարտեր մեզ երբ օրինազանց գտնուինք: Աստուած գիտէ մեր տկարութիւնները: Մենք ալ գիտենք մեր տկարութիւնները: Պէտք չունիս այդ բոլորը յիշեցնելու մեզի: Մենք Աստուծոյ Որդիին արեան գինն ենք: Ահա թէ ինչո՛ւ ան չի՛ դատապարտեր մեզ մեր տկարութիւններուն եւ յաճախակի գլորումներուն համար, ընդհակառակը՝ կը ջանայ ազատել մեզ մեր տկարութիւններէն: Մեր Աստուածը մեզ ոչ թէ եօթը անգամ, այլ եօթանասուն անգամ եօթը ներող Աստուած է» (Հմմտ Մտ 18.22):

Յիշե՛նք եւ յիշեցնե՛նք Աստանային որ Աստուած ամբարիշտին մեռնիլը չ'ուզեր, այլ՝ անոր փրկութիւնը (Եզ 33.11): Աստուած «սիրտով կոտրածները կը բժշկէ ու անոնց խոցերը կը փաթթէ» (Սղ 147.3): Աստուած բարի ու բարեբար է (Սղ 119.68): Աստուած մեզի համար բարիք ընելով՝ կ'ուրախանայ (Եր 32.41): Աստուած չի՛ լքեր մեզ նոյնիսկ եթէ մեր հայրն ու մայրը լքեն մեզ (Սղ 27.10): Աստուած ողորմած, գթած, երկայնամիտ եւ բազումողորմ է (Յվն 4.2): Աստուած մեզի հետ կը վերաբերի բժիշկի մը նման, որ կ'աշխատի մեզ ձերբազատել մեր հիւանդութենէն: Մեր մեղքերը պատճառ մը չեն որ Քրիստոս հեռանայ մեզմէ, ընդհակառակը, անոնք պատճառ մըն են որ Քրիստոս աւելի մօտենայ մեզի՝ մեզ աւելի հեռացնելու համար անոնցմէ: Միթէ Քրիստոս չյայտարարե՞ց որ հիւանդներն են որ բժիշկի պէտք ունին (Մտ 9.12): Քրիստոս իր վերջերով չէ՞ր որ բժշկութիւն պարգեւեց մեզի (Ես 53.5): Ո՞վ երբեւիցէ լսած է որ բժիշկ մը յանձն առնէ վերք ստանալ հիւանդի մը վերջերը բուժելու համար: Քրիստոս եղաւ այն միակ, անհաւասարօրէն մեծ եւ մեծապէս անհաւասար բժիշկը, որ բուժեց եւ մինչեւ այսօր կը բուժէ բոլոր մարդիկը: Ո՞վ կրնայ հաւատալ որ մեզ այսօր սիրող եւ մեզի համար այսօր տառապող Փրկիչ մը յանկարծ որոշէ հեռանալ մեզմէ՝ մեր հողեղէն բնութեան իբրեւ հետեւանք՝ մեր գործած կարգ մը մեղքերուն պատճառով:

3- Մեր Ուսուցիչը՝ Քրիստոս, սիսլ բան չի՛ սորվեցներ մեզի: Քրիստոս սորվեցուց մեզի թէ ինչպէս պէտք է յաղթել Աստանային: Աստանային կողմէ առաջադրուած իւրաքանչիւր փորձութեան Քրիստոս պատասխանեց Աստուծոյ խօսքով (Մտ 4.1-11): Քրիստոս Աստուծոյ թշնամին Աստուծոյ խօսքով յաղթահարելու փանապարհը բացաւ մեր առջեւ: Զարին գորութիւնը կը հերքուի միայն Աստուծոյ խօսքին անհերքելի գորութեամբ: Աստանան պիտի չկարենար Ադամին եւ Եւային

դիմաց կանգուն մնալ եթէ երբեք Ադամ եւ Եւա նախընտրէին Աստուծոյ խօսքին յարիլ:

Աստուծոյ խօսքը մեր վահանն է: Ինչպէս առանց վահանի պատերազմի դաշտ իջնող մարդը դիրաւ կը վիրաւորուի եւ շուտով կը սպաննուի, այնպէս ալ առանց Աստուծոյ խօսքին վահանը կրելու, Սատանային դէմ պատերազմի դաշտ իջնողներուն պարտութիւնը անխուսափելի է: Ոեւէ մարդ պատերազմի չ'երթար առանց զէնքի կամ սուրի: Իսկ քրիստոնեաներու սուրը նոյնիման Աստուծոյ խօսքն է (Եփ 6.17):

Բոլորս ալ գիտենք որ լուրջ եւ հետեւողական աշխատանքը պայման է վարպետ սուր խաղացող մը ըլլալու համար: Աստուծոյ խօսքն ալ իբրեւ սուր քարտարօրէն կարենալ գործածելու համար սատանայական ամէն տեսակի յարձակումներու դիմաց՝ պէտք ունինք անոր բառէն ու գիրէն անդին, անոր համարէն եւ գլուխէն աւելի, թափանցել անոր ոգիին եւ հասնիլ անոր այլակերպիչ եւ գօտեպնդիչ զօրութեան:

Հետաքրքրական է նկատի առնել որ երբ Պօղոս առաքեալ կը խօսի Աստուծոյ սպառազինութիւնը մեր վրայ առնելու, արդարութիւնը գրահի պէս հագնելու, հաւատքի վահանը, ինչպէս նաեւ փրկութեան սաղաւարտն ու Սուրբ Հոգիին սուրը, այսինքն՝ Աստուծոյ խօսքը, մեր վրայ առնելու մասին, պատերազմական իրերու անուններ է որ կը յիշէ, ինչպէս՝ գրահ, վահան, սաղաւարտ, սուր (Եփ 6.10-17): Շատ յստակ է, որ Պօղոս առաքեալ պայքարի կոչ կ'ուղղէ մեզի: Բայց ինչպէ՞ս ընդառաջենք մեզնի կոչի մը, երբ Սատանան մեզմէ աւելի քաջատեղեակ է մեր գինամթերքին, այսինքն՝ Աստուծոյ խօսքին գաղտնիքներուն: Սատանան Սուրբ Գիրքին իր լաւատեղեակ ըլլալը փաստեց երբ զՔրիստոս փորձի կ'ենթարկէր (Մտ 4.1-11): Հետեւաբար, պէտք է սերտել Աստուածաշունչ Մատեանը, պէտք է գինուիլ անոր խօսքերով, որպէսզի ցիւղի ատենին եւ ցիւղի ձեւով կարենանք դէմ դնել սատանայական որեւէ յարձակումի:

Լսեցէ՛ք Աստուծոյ սրտապնդիչ խօսքը. «Միթէ իմ խօսքս կրակի պէս չէ՞, կամ ապառաժը կոտորտող մուրճի պէս չէ՞» (Եր 23.29): Սիրելի՛ ընթերցող, ամո՛ւր բռնենք մեր ձեռքերուն մէջ Աստուծոյ խօսքին մուրճը, վա՛ն պահենք անոր խօսքին կրակը մեր սիրտերուն մէջ, եւ Սատանան մեր դիմաց պիտի դառնայ այն ինչ որ յարդն է լափող կրակին դիմաց, կամ մշուշը՝ մրրիկին ներկայութեան, կամ ցեխը՝ մարդուն ոտքին տակ:

Սատանային գլուխը ուրիշ բանով մը չի՛ ցամուխը եթէ ոչ Աստուծոյ խօսքին մուրճով: Զըլլայ որ ան մօտենայ մեզի եւ մեր սիրտերուն մէջ չգտնէ Աստուծոյ խօսքին կրակը եւ մեր ձեռքերուն մէջ՝ Աստուծոյ խօսքին մուրճը: Եթէ մերժենք գործածել Աստուծոյ խօսքին մուրճն ու կրակը Թշնամիին դէմ, ապա անոնք մեզի դէմ պիտի գործածուին դատաստանի օրը երբ փառքի թագաւորը՝ Քրիստոս յայտնուի: Հետեւաբար, այնպէս չընենք որ մեր բարիքին համար մեզի տրուած Աստուծոյ խօսքը, մեր չարիքին ծառայէ:

ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ ԲԱՅՑ Ո՛Չ ԱՇԽԱՐՀԵՆ

«*Ես ձեզ այս աշխարհէն գատեցի, եւ դուք այս աշխարհին չէք պատկանիր այլեւս*» (Յե 15.19): Երբ ուշադրութեամբ կը սերտենք Աստուծոյ իօսօքը, իսկոյն կը նկատենք որ Աստուած բաժնելու եւ գատելու գործողութիւնը միշտ ի գործ դրած է, նոյնիսկ տիեզերքի պատմութեան առաջին օրերէն: Քանի մը օրինակներ.

«*Աստուած լոյսը խաւարէն գատեց*» (Մն 1.4): Ադամ եւ Եւա երբ մեղանչեցին բաժնուեցան Աստուծմէ (Մն 3.24): Աստուած գատեց իրարմէ բարեսիրտ Աբելն ու չարասիրտ Կայէնը (Մն 4.4-5): Կայէն իր կատարած սպանութեան համար բաժնուեցաւ Աստուծոյ պաշտպանարար ներկայութենէն (Մն 4.12-16): Աստուած գատեց Նոյը իր ժամանակի չար մարդոցմէն (Մն 7.1): Զրհեղեղը գատելու այդ գործողութիւնն էր որ կը պատկերացնէր (Մն 7.23):

Տակաւին, Աբրահամ Աստուծոյ հրամանով բաժնուեցաւ իր երկրէն, ազգականներէն եւ հօրը տունէն (Մն 12.1): Ղովտ աստուածային միջամտութեամբ մը գատուեցաւ իր ժամանակի չար մարդոցմէն (Մն 19.15-16): Աստուած նոյնիսկ տակաւին իրենց մօրը արգանդին մէջ եղող Եսաւն ու Յակոբը գատեց իրարմէ (Մն 25.23): Աստուած ամպի եւ կրակի սիւներով գատեց իրարմէ Եգիպտացիներն ու Իսրայէլացիները (Ել 14.19-20): Յատկանշական է Մովսէսի իօսօքը Աստուծոյ ուղղուած. «*Ես եւ իմ ժողովուրդդ երկրի երեսին վրայ եղած բոլոր ժողովուրդներէն պիտի գատուիմք*» (Ել 33.16): Ամէն մարդ որ ինքզինք Աստուծոյ ժողովուրդին անդամ կը նկատէ պէտք է գատուի աշխարհի բոլոր ժողովուրդներէն: Եղիա մարգարէն կոչ ուղղեց Իսրայէլացիներուն կա՛մ Աստուծոյ հետեւիլ եւ կա՛մ Բահաղին (Ա.Թգ 18.21): Ասիկա աստուածապաշտ եւ անաստուածապաշտ մարդիկը իրարմէ գատել չէ՞ր նշանակեր:

Տակաւին ո՞ր մէկը յիշեմ: Քրիստոս գատեց իրարմէ տանարին մէջ աղօթքի կանգնած մաքսաւորն ու Փարիսեցի (Ղկ 18): Զատեց իրարմէ պոռնիկ կինն ու Փարիսեցի Սիմոնը (Ղկ 7), Բարի Սամարացին՝ անփոյթ ֆահանայէն եւ Ղեւտացիէն (Ղկ 10), հաւատարիմ եւ անհաւատարիմ ծառաները (Ղկ 12), այրի կինն ու մեծահարուստները (Ղկ 21), հինգ իմաստուն կոյսերն ու հինգ յիմար կոյսերը (Մտ 25): Անառակ որդին ինքնագլուխ ապրիլ ուզելով՝ բաժնուեցաւ իր հօրենական տունէն (Ղկ 15): Պօղոս առաքեալ կը յիշէ որ Դեմաս այս աշխարհը նախընտրելով՝ բաժնուեցաւ իրմէ եւ Թեսաղոնիկէ գնաց (Բ.Տմ 4.10):

Զատելու գործողութիւնը միայն մարդկային կեանքին մէջ չէ որ կը գտնենք: Աստուածաշունչը կը իօսի նաեւ մահուր եւ անմահուր անասունները իրարմէ գատելու մասին (Ղկ 20.25), լաւ սերմերն ու որումը իրարմէ գատելու մասին (Մտ 13.41-42), լաւ ձուկերը անպէտներէն, այսինքն՝ արդարները չարերէն գատելու մասին (Մտ 13.48-49):

Աշխարհին մէջ ըլլալը, եւ սակայն, աշխարհէն չըլլալը ուրիշ բան չի՛ նշանակեր եթէ ոչ ապրիլ աշխարհին մէջ, բայց կողմնակից եւ սիրահար չըլլալ աշխարհին: Երկրի վրայ ապրող, եւ սակայն, երկինքին նայող, երկինքին մասին մտածող, երկինքը ցանկացող մարդը (Կղ 3.1-2) աշխարհին մէջ ապրող, եւ սակայն, աշխարհէն չեղող մարդն է:

Յանախ կը պատահի որ մենք մարմինով որոշ տեղ մը կ'ըլլանք, իսկ միտքով՝ բոլորովին ուրիշ տեղ մը: Եւ երբեմն մեր միտքը այնքան տարուած կ'ըլլայ ուրիշ բանի մը մասին մտածելով, որ նոյնիսկ չենք անդրադառնար թէ մեր շուրջը ի՛նչ կ'անցնի կը դառնայ: Երանի՛ր թէ այսքան խոր կարենայինք մտածել երկինքի Արքային մասին, որպէսզի մեր ուշադրութիւնը չգրաւէր աշխարհէն եկող եւ մեզ աշխարհին տանող ժխորը:

Դիտեմք բնութիւնը: Թէպէտ ծառը երկրի վրայ տնկուած է, բայց իր աւիշը, իր սնունդը կը սպասէ երկինքէն՝ անձրեւէն, ցօղէն, արեւէն, օդէն: Ահա նոյնը պէտք է ըլլայ բարեպաշտին պարագան: Ան թէպէտ աշխարհին մէջ կ'ապրի, բայց իր հոգեւոր սնունդը պէտք է սպասէ վերէն՝ Աստուծմէ:

Երկրին կենդանիներէն, բոյսերէն եւ ծառերէն որո՞ւն կեանքը կախեալ չէ երկինքէն: Առանց երկինքին (Աստուծոյ) ո՛չ հաւատացեալը կրնայ ապրիլ եւ ո՛չ անհաւատը: Ամէն ոք Աստուծոյ բարեբարութեամբ կ'ապրի, որովհետեւ Աստուած, *«իր արեւը կը ծագեցնէ թէ՛ չարերուն եւ թէ՛ բարիներուն վրայ եւ անձրեւ կը տեղացնէ թէ՛ արդարներուն եւ թէ՛ մեղաւորներուն վրայ»* (Մտ 5.45): Երկուքին տարբերութիւնը այն է, որ հաւատացեալը կ'ապրի աշխարհին մէջ, բայց Աստուծմով եւ Աստուծոյ համար, մինչ անհաւատը՝ կ'ապրի աշխարհին մէջ՝ աշխարհով եւ աշխարհին համար:

Աշխարհին մէջ ապրող, եւ սակայն, աշխարհէն չեղող հաւատացեալը երկրի վրայ երկինքի կեանքը ապրող մարդն է: Յովսէփին համար կ'ըսուի որ բանտ դրուեցաւ բայց Տէրը իրեն հետ էր (Ծն 39.20-21): Բանտին մէջ անգամ Աստուծոյ հետ ըլլալը՝ աշխարհին մէջ ապրող, եւ սակայն, աշխարհէն չեղող մարդուն յատուկ է: Աստուած Մովսէսի հետ էր երբ ան պիտի երթար Եգիպտոսի Փարաւոնին հանդիպելու (Ել 3.11-12), Դաւիթի հետ էր երբ ան պիտի երթար Գողիաթի դէմ մենամարտելու (Ա.Թգ 17.41-51), Դանիէլի հետ էր երբ ան առիւծներու գուրբին մէջ նետուեցաւ (Դն 6.21-22), Եղիայի հետ էր երաշտի տարիներուն եւ զայն կը կերակրէր ագռաւներուն միջոցաւ (Գ.Թգ 17), Եղիայի հետ էր երբ ան Բահաղի չորս հարիւր յիսուն մարգարէներուն մարտահրաւէր կը կարդար (Գ.Թգ 18), Դանիէլի երեք բարեկամներուն հետ էր երբ անոնք կրակի մէջ նետուեցան (Դն 3.24-25), Երեմիա մարգարէի հետ էր երբ ան չոր ջրհորի մը մէջ նետուեցաւ (Եր 38), Պետրոսի հետ էր երբ ան բանտին մէջ կը գտնուէր (Գրծ 12.7), Պօղոս եւ Շիղա առաքեալներու հետ էր երբ անոնք բանտին մէջ կ'աղօթէին եւ գԱստուած կ'օրհներգէին (Գրծ 16.25-26):

Աստուծոյ մարդիկը ապահով էին առիւծներու դիմաց, ազատ էին՝ բանտերու մէջ, յաղթող՝ անյաղթահարելի կարծուածներուն դիմաց, կուշտ՝ երաշտի ժամանակ, խաղաղ՝ կրակին մէջ, ուրախ՝ ծեծի տակ (Գրծ 5.40-41), ներող՝ քարկոծուած ատեն (Գրծ 7.58-60): Ասոնք չե՞ն արդեօք Աստուծոյ բնակուած աշխարհի բնակիչները: Ասոնք չե՞ն աշխարհէն չեղողները:

Բնութենէն նաե՛լ կը սորվինք որ կրնանք ապրիլ աշխարհին մէջ, առանց սակայն նոյնանալու անոր հետ: Առնենք աղի ջուրին մէջ ապրող ձուկին օրինակը: Ինչպէս աղի ջուրին մէջ ապրող ձուկը աղի չ'ըլլար, այնպէս ալ աշխարհին մէջ ապրող հաւատացեալը աշխարհային պէտք չէ ըլլայ: Դարձեալ, ինչպէս ծառի մը արմատները հողի մէջ կ'ըլլան բայց հող չեն ըլլար, նմանապէս ալ հաւատքի մարդը թէպէտ երկրի վրայ է որ իր արմատները ունի, եւ սակայն, երկրաւոր չի՛ նկատուիր: Քրիստոնեայ մարդը Քրիստոսի թագաւորութեան անդամ է: Եւ քանի որ Քրիստոսի թագաւորութիւնը այս աշխարհէն չէ (Յհ 18.36), ուրեմն Քրիստոսի հետեւորդներն ալ այս աշխարհէն չեն (Յհ 17.15):

Աշխարհէն չըլլալը աշխարհին կապուած չըլլալն է: Աստուած իր փրկութեան հրաւերը կ'ուղղէ բոլորին: Աշխարհին կապուած մարդը փրկութեան այդ հրաւերը կրնայ լսել բայց չի՛ կրնար ընդառաջել: Փարիսեցի Սիմոնը լսեց բայց չկրցաւ ընդառաջել (Ղկ 7): Մեծահարուստն ալ լսեց բայց չկրցաւ ընդառաջել (Մտ 19.22): Մեծ խննոյփին հրաւիրողներէն ո՛չ մէկը կրցաւ ընդառաջել (Ղկ 14.16-20): Ասոնք բոլորը աշխարհին կապուած մարդիկ էին: Մինչ, երբ առնենք Զակէոսի պարագան, կը տեսնենք որ ան, Քրիստոսի հրաւերը լսելուն պէս իսկոյն հետեւեցաւ անոր (Ղկ 19.5):

Որեւէ ատեն Աստուած կրնայ իր գաւակներէն մէկէն պահանջել որ հրաժարի այս ինչ կամ այն ինչ բանէն: Աստուծոյ մարդը պատրաստ պէտք է ըլլայ ընդառաջելու Աստուծոյ կամփին: Դիւրին է հրաժարիլ բանէ մը որ շատ պէտք չունինք: Աւելի դիւրին է հրաժարիլ բանէ մը որ բնաւ չենք սիրեր: Բայց ի՞նչ պիտի ընենք եթէ երբեք Աստուած յանկարծ պահանջէ մեզմէ հրաժարիլ մեր ամենասիրած մարդոցմէն կամ ամենասիրած բաներէն: Ի՞նչ ըրաւ Աբրահամ երբ Աստուած պահանջեց իրմէ որ ողջակէզ ընէ իր սիրած մէկ հատիկ որդին՝ Իսահակը: Զինագանդեցա՞ւ: Աբրահամ Աստուծոյ հնագանդող մարդոց ախոյեանն է: Դուք գճեզ Աբրահամի տեղ դրէք: Աստուած խոստացած էր Աբրահամին որ իր սերունդը պիտի ընէր երկինքի աստղերուն չափ անհամար (Մն 15.5): Հաւանաբար Աբրահամ հարիւր տոկոսով համոզուած էր որ աստուածային այս խոստումը կրնար միայն իր որդիին՝ Իսահակին միջոցաւ իրականանալ: Եւ ահաւասիկ Աստուած Աբրահամէն կը պահանջէր գոհել այդ միակ «միջոցը»: Եթէ երբեք Աբրահամ բացարձակ եւ բացառիկ հաւատքի տէր մարդ չըլլար կրնար կասկածիլ Աստուծոյ խոստումներէն, բայց «*Աբրահամ նկատի առաւ, որ*

Աստուած մեռելներէն ալ կրնայ յարուցանել Իսահակը. ուստի իբրեւ մեռելներու յարութեան օրինակ՝ ետ ստացաւ իր զաւակը» (Եբր 11.19): Աբրահամին համար Աստուծոյ հետ ապրիլն ու Անոր կամքը կատարելը ամէն բանէ վեր էր:

Աստուծոյ հետ ըլլալը փաստ մըն է որ մենք աշխարհին հետ չենք: Մե՛նք է որ աշխարհին մէջ պէտք է ապրինք եւ ո՛չ թէ աշխարհ մեր մէջ: Աշխարհի ստեղծիչն է որ մեր մէջ պէտք է ապրի եւ ո՛չ թէ աշխարհը: Մենք Քրիստոսի սեփական տունն ենք (Եբր 3.6), եւ հետեւաբար, մեր ներսիդին ապրելու իրաւունքը մեր սեփականատիրոջ՝ Քրիստոսի կը պատկանի: Զընդունիլ զՔրիստոս մեր սիրտերուն մէջ կը նշանակէ զրկել Տանտէրը իր իրաւունքէն: Տանտէրը իր տունէն ներս չընդունիլը Անոր տիրութեան դէմ ըմբոստանալ է:

Քրիստոսի բնակարան չեղողը երբեք չի՛ կրնար զՔրիստոս իբրեւ բնակարան նանչնալ: Քրիստոսով բնակուո՞ղը միայն կրնայ Քրիստոսի մէջ բնակիլ: Քրիստոս իօսեցաւ փոխադարձ բնակութեան մասին (Յե 6.56): Աստուած երբեք միակողմանի բնակութիւն չ'ընդունիր:

Աստուած աշխարհը ստեղծեց մեզի համար, իսկ մեզ՝ իրեն համար: Հետեւաբար, ապրի՛նք աշխարհի մէջ՝ բայց Աստուծոյ համար: Գործե՛նք աշխարհի մէջ՝ բայց Աստուծոյ գործը: Քալե՛նք աշխարհի մէջ՝ բայց Աստուծոյ հետ: *«Ենովք Աստուծոյ հետ քայեց եւ չէր գտնուեր, որովհետեւ Աստուած առաւ զանիկա»* (Մն 5.24): Աստուած իր բով առաւ նաեւ Եղիա մարգարէն (Դ.Թգ 2.11): Ժամանակ պիտի գայ երբ Աստուածորդին պիտի գայ մեզ ալ իր մօտ առնելու (յափշտակելու), եթէ երբեք երկրի վրայ իր հետ է որ կը քալենք՝ կ'ապրինք: Երկրի վրայ Աստուծոյ հետ ապրողները երկինքի մէջ ալ Աստուծոյ հետ պիտի ապրին:

Ո՞ր աստուածասէր մարդուն սիրտը ուրախութեամբ չի՛ ցնծար երբ կը լսէ Քրիստոսի աղօթքը իրեն համար մատուցուած. *«Հայր անոնք որոնք ինձի տուիր՝ կ'ուզեմ որ ինձի հետ ըլլան՝ ո՛ւր որ ըլլամ, որպէսզի տեսնեն իմ փառքս, այն փառքը՝ որ ինձի տուիր, որովհետեւ զիս սիրեցիր աշխարհի ստեղծագործութենէն առաջ»* (Յե 17.27): Քրիստոս կը փափաքի որ իր սիրելիները եւ զինք սիրողները իր փառքին ականատեսները ըլլան, եւ ո՛չ միայն ականատեսները, այլեւ՝ ժառանգորդները:

Սիրելի՛ ընթերցող, դուն ալ նոյն փափաքը չունի՞ս: Դուն ալ չե՞ս ուզեր որ երբ Քրիստոս՝ բու կեանքդ՝ յայտնուի, այն ատեն դուն ալ փառքով յայտնուիս իր հետ (Կղ 3.4): Բերանդ հաւատքով բաց եւ ազազակէ Տիրոջ ըսելով. *«Այ՛ն, Տէր, ունիմ այդ փափաքը»*: Եթէ հաւատքով արտասանեցիր այս կարն աղօթքը, միացի՛ր ինձի փառքանելու Ամենասուրբ Երրորդութեան փառաւոր անունը, այն փառքին համար՝ որ պիտի տեսնենք, այն փառքին համար՝ որ պիտի ըլլայ բուկդ եւ իմս յաւիտեանս: Ամէն:

ՊԷՏՔ Է ՀԵՌՍՆԱԼ ԱՅՍ ԱՇԽԱՐՀԷՆ ԿԱՐԵՆԱԼ ԱՍՏՈՒԱԾԱՀԱՃՈՅ ԿԵԱՆՔ ՄԸ ԱՊՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Այս գրուիք սերտ կապ ունի նախորդող գրուիքին հետ: Ոմանք կը խորհին թէ աշխարհին մէջ անարատ մնալու համար պէտք է հեռանալ աշխարհէն, պէտք է առանձնանալ: Սակայն, արատաւորներէն հեռանալը մեզ անարատութեան չ'առաջնորդեր: Անարդարներէն հեռանալը՝ մեզ չ'արդարացներ:

Առանձնութիւնը չի՛ կրնար սրբացնել մարդը, եթէ երբեք մարդը սրբանալու փափաք չունի: Տեղափոխութիւնը հոգեփոխութեան չ'առաջնորդեր: Մարդը իր միջավայրը փոխելով չի՛ կրնար իր նկարագիրը փոխել: Աստուած մեզ է որ կ'ուզէ փոխել եւ ո՛չ թէ մեր միջավայրը: Աննկարագիր մարդոց ցամբով անգամ Աստուած կրնայ մեր նկարագիրը տաշել:

Իր դիմագրաւած դժուարութեանց համար տրտնջեցող մարդը չի՛ կրնար Աստուծոյ ուզած մարդը ըլլալ: Ինչպէս քանդակագործ մը անտաշ քարաշերտ մը առնելով երկար ժամանակ զանիկա կ'ենթարկէ թեթեւ մրնահարումներու՝ մինչեւ որ զանիկա վերածէ գեղեցիկ պատկերի մը, այնպէս ալ Աստուած, մեզ շրջապատող տեսակ-տեսակ փորձութեանց մրնահարումներով, մեզ կրնայ տաշել, կոփել, եւ իր ուզած մարդը դարձնել: Աստուածաշունչին մէջ յիշուած բոլոր Աստուծոյ մարդիկը Աստուծոյ մարդիկը եղան Աստուծոյ մարդիկը չեղող մարդոց մէջ ապրելով:

Նոյ անհաւատ մարդոց մէջ կ'ապրէր, բայց ի՞նչ կ'ըսէ Աստուածաշունչը իրեն համար. «Նոյ իր դարուն մարդոցը մէջ արդար եւ կատարեալ մարդ մըն էր» (Մն 6.9): Ենովք շրջապատուած էր Աստուծոյ հետ չփախող մարդոցմով բայց իրեն համար կը վկայուի. «Ենովք Աստուծոյ հետ ֆալեց» (Մն 5.24): Ղովտ որ բարի եւ սուրբ մարդ մըն էր, անբարոյ եւ շնացող մարդոց մէջ կ'ապրէր, բայց անոնց վարմունքը չընդօրինակեց:

Աբրահամ Աստուծմէ հեռացած մարդոց հետ կ'ապրէր, բայց ինք Աստուծոյ մօտիկ կը մնար: Յովսէփ եւ Մովսէս ապրեցան բազմաստուածապաշտ Եգիպտացիներու մէջ, բայց կառչած մնացին միակ նշմարիտ Աստուծոյ երկրպագութեան: Դանիէլ մարգարէն շրջապատող կոպաշտներուն պատնառով չէ՞ր որ Դանիէլին նշմարիտ աստուածապաշտ ըլլալը բացայայտուեցաւ: Եղիա շրջապատուած էր հարիւրաւոր սուտ մարգարէներով, բայց մնաց նշմարիտ եւ միակ Աստուծոյն նշմարիտ եւ միակ մարգարէն:

Վերոյիշեալ մարգարէներն ու նահապետները կ'ապրէին աշխարհապատկան մարդոց մէջ, առանց սակայն աշխարհին պատկանած ըլլալու: Որքան ալ թուի որ աստղերը ամպերու մէջ են, բայց բոլորս ալ գիտենք որ անոնք ամպերէն անհունօրէն բարձր են: Աստղերուն նման

հաւատացեալ մարդն ալ որքան ալ թուի որ աշխարհային ամպերով շրջապատուած է՝ սակայն անոնցմէ անչափօրէն հեռու է: Ինչպէս ջուրին մէջ պարպուած գուտ ձէթը բնաւ չի՝ միագանգուիր ջուրին հետ, նոյնպէս ալ աշխարհասէրներուն հետ ապրող իրական հաւատացեալը բնաւ անոնց հետ հաղորդակցութիւն չ'ունենար:

Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. *«Բնաւ անհաւատներուն լծակից մի՛ ըլլաք: Ի՞նչ կապ կրնայ ունենայ արդարը անօրէնին հետ, կամ ի՞նչ նոյնութեան եզր կրնայ ըլլալ լոյսին ու խաւարին միջեւ»* (Բ.Կր 6.14): Առաքեալը աշխարհէն փախչելու մասին չէ որ կը խօսի, այլ՝ աշխարհին հետ չյարաբերելու եւ չգործակցելու մասին: Ան չի՝ թելադրեր անհաւատին չմօտենալ, այլ՝ անոր լծակից չըլլալ: Եթէ կրնանք անհաւատին մօտենալ եւ անոր լծակից ըլլալու փոխարէն գինք Աստուծոյ լծակից եւ գործակից դարձնել, շատ լաւ. այլապէս՝ նախընտրելի է անկէ հեռու կենալ:

Բժիշկը իրաւունք չունի հիւանդէն հեռու կենալու: Բժիշկին պարտականութիւնն է հիւանդին մօտենալ եւ գայն բուժումի եւ խնամքի ենթարկել: Բժիշկը միայն երկու պարագաներու է որ իրաւունք ունի հիւանդին չմօտենալու, առաջին, երբ տեսնէ որ հիւանդութիւնը վարակիչ է, եւ երկրորդ, երբ հիւանդութեան դեղն ու դարմանը չկան: Ըսել ուզածս այն է, որ երբ հաւատացեալ մը տեսնէ որ խրատն ու յորդորը, խնդրանքն ու պաղատանքը, ոչինչ կը փոխեն անգիղջ մարդուն մէջ, եւ մանաւանդ, երբ մտավախութիւնը ունի, որ անոր մօտենալով ո՛չ միայն պիտի չկարենայ գայն մեղքի նիրաններէն դուրս բերել, այլեւ ի՛նք պիտի վարակուի անոր մեղքէն, նման պարագայի մը, նախընտրելի է հեռու մնալ մեղաւորէն: Զմմանինք այն լողալ չգիտցող մարդուն, որ տեսնելով թէ ուրիշ մը խեղդամահ կ'ըլլայ, ջուրին մէջ կը նետուի գայն ազատելու համար, բայց ի՛նք եւս խեղդամահ կ'ըլլայ:

Մեղաւորներէն հեռանալ չենք կրնար, որովհետեւ անոնք ամբողջ աշխարհը կը լեցնեն: Անոնցմէ հեռանալ ուզելու պարագային տիեզերքէն դուրս պետք է գանք, բան մը որ չենք կրնար ընել: Մեր կոչումը աշխարհի սէրէն հեռանալն է եւ ո՛չ թէ աշխարհէն: Այսպէս կը պատգամէ նաեւ Աստուծոյ խօսքը. *«Մի՛ սիրէ՛ք աշխարհը, ոչ ալ աշխարհին յատուկ որեւէ բան»* (Ա.Յե 2.15): Ինչպէս դրամը ինքնին մեղք չէ, այլ դրամասիրութիւնն է որ մեղք է, նոյնպէս ալ աշխարհը մեղք չէ, այլ՝ աշխարհասիրութիւնը:

Մերժելին հիւանդութիւնը պետք է ըլլայ եւ ո՛չ թէ հիւանդը: Մեղքէն պետք է զգուիլ եւ ո՛չ թէ մեղաւորէն: Յիսուս չզգուեցաւ մեղաւորներէն, այլ մօտեցաւ անոնց՝ զիրենք ձերբազատելու համար զիրենք զգուելի դարձնող մեղքէն: Մի՞թէ մայր մը կրնա՞յ բալասանով եւ ձէթով մաքրել իր սիրելի գաւակին վերքը եթէ երբեք անոր թարախէն գարշի: Ո՞վ կրնայ գետին ինկած մանուկ մը գետնէն բարձրացնել առանց դէպի մանուկը խոնարհելու: Ո՞վ կրնայ անհաւատը հաւատքի բերել առանց անոր մօտենալու:

Ի՞նչ կը պատգամէ Սուրբ Գիրքը. *«Ուրիշները դատապարտութեան կրակէն խլելով փրկեցէ՛ք: Ողորմութիւն ցուցաբերեցէ՛ք նաեւ անոնց, որոնք մեղքերու մէջ են: Բայց զգոյ՛շ, ատեցէ՛ք անոնց մեղսալից կեանքը»* (Յդ 23): Մեղքերու մէջ եղողները մեր ողորմութեան եւ գութին կարօտ են: Ողորմութիւն պէտք է ցուցաբերել մեղքի իբրեւ հետեւանք ողորմելի դարձողներուն նկատմամբ, իսկ անողորմութիւն՝ մեղքին նկատմամբ: Սարգիս Շնորհալի Վարդապետ կ'ըսէ. *«Աստուծոյ համար աւելի սիրելի եւ աւելի հանելի բան չկայ քան յանցաւորներուն ողորմիլը, եւ արցունքով անոնց կարեկցիլը, որովհետեւ ի՛նք (Աստուած) բնութեամբ ողորմած է, եւ կարեկցից յանցաւորներուն»:*

Այլուր, Սարգիս Շնորհալի դարձեալ կ'ըսէ. *«Ես Աստուծոյ համար վիշտ կրողները չեմ գովեր այնքան որքան անոնք որ ուրիշներու համար կը սգան, որովհետեւ այս մէկը կը բղիժի ու կը զարգանայ աստուածասէր եւ գթած հոգիէ, եղբայրական վշտակցութենէ եւ հայրական խնամքէ, զոր Քրիստոս եւս կը փնտռէ»:*

Աստուածորդին մարդ դարձաւ մարդոց համար: Մարդոց հետ եւ մարդոց համար ապրեցաւ եւ գործեց: Երբ մարդիկ կը մեղանչէին՝ ի՛ր հոգին կը տագնապէր: Մեղաւորներու հանդէպ իր ունեցած սէրն էր որ զինք ծունկի բերաւ իր Հօրը դիմաց: Մեղքով վիրաւորուածներու համար իր սիրտն էր վիրաւորուած: Արդեօք մենք ալ Քրիստոսի նման կը սգա՞նք, կը տրտմի՞նք, կ'աղօթե՞նք եւ սէր կը ցուցաբերե՞նք մեր նմաններուն նկատմամբ, երբ անոնք կորուստի նամբուն մէջ են:

Քանի որ Քրիստոսի գործակիցներն ենք (Մր 16.20, Ա.Կր 3.9), չենք կրնար Քրիստոսի մարդասիրական գործը յառաջ չտանիլ: Քրիստոս մեզ կոչեց աշխարհի լոյսը (Մտ 5.14): Իբրեւ լոյսը աշխարհի, մենք չէ որ փախուստ պէտք է տանք խաւարին դիմաց, ընդհակառակը՝ խաւարն է որ պէտք է կարենայ կանգնիլ մեր ներկայութեան: Պօղոս առաքեալ խօսելով բարոյապէս ինկած մարդու մը մասին կը յանձնարարէ Կորնթացիներուն զանկա հեռացնել Քրիստոսի եկեղեցիէն (Ա.Կր 5.5): Յստակ է ուրեմն, որ եկեղեցւոյ կոչումն է հեռացնել իրմէ չարագործը եւ ո՛չ թէ հեռանալ չարագործէն: Այն պարագային երբ գայթակղեցնողը չենք կրնար հեռացնել մեզմէ, վստահաբար մե՛նք է որ պէտք է հեռանանք անկէ:

Եթէ երբեք գայթակղեցնողին հետ չգայթիլը եւ չարագործին հետ չարագործութիւն չընելը, անոր վրայ դրական մեծ ազդեցութիւն կը ձգեն, որքա՞ն աւելի մեծ ազդեցութիւն պիտի ձգենք անոր վրայ երբ բարեգործութեամբ դիմակալենք անոր չարագործութիւնները: Զարեհէն չար օրինակ չառնելը լաւ է, բայց չարերուն լաւ օրինակ ըլլալը՝ աւելի լաւ: Իսկ օրինակ ըլլալու համար, մեր միտքէն ի սպառ դուրս դնելու ենք աշխարհէն հեռանալու գաղափարը:

Վստահաբար գիտէ՛ք իր գրասենեակէն հեռանալ չուզող քրիստոնեայ երիտասարդին պատմութիւնը: Գրասենեակ մը կար որուն մէջ երկու հոգիներ կ'ապրէին: Մէկը՝ աստուածասէր, իսկ միւսը՝ աշխարհասէր:

Աշխարհասէր մարդը կը սիրէր հոգեւոր բաները ծաղրել: Ան ամէն անգամ որ տեսնէր որ քրիստոնեայ երիտասարդը Սուրբ Գիրք կը կարդար, կը մօտենար եւ կը խանգարէր զինք: Օր մըն ալ քրիստոնեան հարցուց անոր եթէ երբեք Սուրբ Գիրք ունեցեր է: Ան հեզմական եղանակով մը պատասխանեց ըսելով. *«Ո՛հ, այո, ես երբեմն զայն աչքէ կ'անցրնեմ տեսնելու համար թէ Մովսէս տոմարակալութեան մասին ի՞նչ ըսելիք ունի»:* *«Իրապէ՞ս»*, պատասխանեց քրիստոնեան, *«Եւ երբեք խորհա՞ծ է՞ք անոր նայիլ, տեսնելու համար թէ Տէր Յիսուս ի՞նչ կ'ըսէ բան մը շահելու կամ բան մը վնասելու նիւթին մասին»:* *«Ո՛չ, ան ի՞նչ կ'ըսէ»:* Տէր Յիսուս կ'ըսէ. *«Ի՞նչ օգուտ երբ մէկը ամբողջ աշխարհը շահի, բայց իր կեանքը կորսնցնէ կամ ինքզինքին վնասէ»* (Ղկ 9.25), պատասխանեց Քրիստոսի վկան:

Երիտասարդ քրիստոնեան չփոխեց իր գրասենեակը իր աշխատակիցին պատնառով: Ընդհակառակը, ան սկսաւ աղօթել անոր համար, եւ որոշեց անոր լաւ օրինակ մը ըլլալ: Ի վերջոյ, Աստուծոյ խօսքը եւ Աստուծոյ մարդիկը ծաղրող իր աշխատակիցը հոգեւոր դարձ մը ունեցաւ: Եւ օր մըն ալ, ան հետեւեալ վկայութիւնը տուաւ. *«Եթէ երբեք ինծի հետ միասին նոյն գրասենեակին մէջ աշխատող երիտասարդ քրիստոնեան, հեռանար գրասենեակէն, ես գուցէ առ յաւէտ կորսուած ըլլայի: Ան գրասենեակը չփոխեց, քանի որ զիս էր որ կ'ուզէր փոխել»:* Քրիստոնեան իր նրազը վառելով զայն չէր պահած կաթսային տակ, ընդհակառակը, զայն աշտանակին վրայ դրած էր, որպէսզի իր աշխատակիցին լոյս տար:

«Ո՛չ ո՞ք նրազը կը վառէ եւ կը պահէ կաթսայի տակ. ընդհակառակը, զայն աշտանակի վրայ կը դնէ, որպէսզի տունին մէջ գտնուողներուն լոյս տայ» (Մտ 5.15): Որո՞նք են իրենց նրազները վառողներն ու զանոնք աշտանակին վրայ դնողները եթէ ոչ անոնք որոնք իրենց հաւատքով եւ իրենց հաւատքին արտայայտութիւնը եղող իրենց գործերով՝ մարդոց համար կը դառնան հաւատքի կենդանի օրինակներ: Այսօրուան աշխարհը կաթսաներուն տակ ապրող եւ գործող մարդոց պէտք չունի: Ներկայ դարուս մարդիկը պէտք ունին տիպար հաւատացեալներ տեսնելու: Քրիստոսի ժամանակակից մարդիկը տեսան Քրիստոսի ապրած կեանքը եւ շատեր դարձին եկան:

Քրիստոս երկրի վրայ շատ բնական եւ շատ պարզ կեանք մը ապրեցաւ: Ուրախացողին հետ ուրախացաւ: Լացողին հետ լացաւ: Սգացողին հետ սգաց: Կերաւ եւ խմեց մեղաւորներուն հետ: Բարկացաւ մարդոց հոգեւոր կուրուքեան համար: Պախարակեց Փարիսեցիներն ու Օրէնքի ուսուցիչները իրենց կեղծաւոր ընթացքին համար: Իր հետեւորդներուն երանի տուաւ, իսկ մեղաւորներուն՝ ուղիղ ճամբան ցոյց տուաւ: Մէկ խօսքով, Քրիստոս իր համակ կեանքով սորվեցուց մեզի որ աստուածսիրութիւնը ուրիշ բան չէ եթէ ոչ մարդոց հետ ապրիլն ու անոնց

նկատմամբ սէր եւ գուրգուրանք ցուցաբերելը, եւ ի պահանջել հարկին, գանձնի յանդիմանել՝ ուղղութեան բերելու համար:

Ի՞նչ օգուտ երբ Աստուծոյ հետ կ'առանձնանանք երբ անդին մեր դրացին մեղքի հետ է որ առանձնացած է: Ի՞նչ օգուտ երբ Աստուծոյ հետ կ'ըլլանք, բայց բնա՛ւ չենք օգներ մեր նմաններուն որ անոնք եւս հասնին այդ հոգեւոր հաղորդակցութեան:

Սիրելի՛ բարեկամ, բու կեանքդ Քրիստոսի սէրը պէտք է պատմէ եթէ երբեք ընդունած ես Քրիստոսի անպատմելի սէրը: Բնաւ մի՛ անտեսեր բու նմանդ, որուն համար անտեսանելին Աստուած տեսանելի մարմինով երեւցաւ:

Աստուած քեզ ստեղծած է որպէսզի բու միջոցաւ քան մը իրագործէ բու շրջապատիդ մէջ: Խնդրէ իրմէ որ յայտնէ քեզի թէ ի՛նչ է այդ բանը: Բա՛ց սիրտդ Աստուծոյ եւ հաւատքով պատրաստ եղի՛ր լսելու անոր ձայնը, եւ պիտի գարմանաս թէ որքա՛ն յստակ կը խօսի Աստուած իր գաւակներուն հետ:

ԽՕՍՔ ՏԷՐ ՅԻՍՈՒՍԻՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ

Տէր Յիսուս կ'օրհնաբանեմ անունդ որ անիծաբանուեցաւ ինծի համար: Անունդ՝ որ օրհնութիւնն էր երկինքի ու երկրի, դարձաւ անէծք, երկինքն ու երկիրը օրհնաբեր հաշտութեամբ մը հաշտեցնելու համար:

Ինչպէ՞ս չմեծարեմ քեզ՝ մեծ Տէրդ, մեծերու տիրոջ, փառքի թագաւորդ, փառաւոր թագաւորդ, որ հրաժարեցար ամէն տեսակի մեծափառութիւններէ, զիս առաջնորդելու համար ամէն տեսակի մեծութիւններու:

Դուն որ փառքի տէրն ես եւ տիրոջ փառքը, ինչպէ՞ս պատահեցաւ որ փառքը թողուս, փառքէդ հեռացածս փառքիդ մօտեցնելու, փառքովդ զարդարելու, մի՛շտ ու մի՛այն քո՛ւ փառքիդ համար: Ո՞վ կրնայ տաճութիւնը հեռացնել կրակէն. եւ սակայն, դուն, ո՛վ Տէր, հեռացար աստուածային հրեղէն էութենէդ, ինծի՝ ահաւորապէս հողեղինացածիս, մօտենալ ու միանալ կարենալու համար:

Ո՞հ, շարժէ՛ գրիչս անշարժիդ, մշտաշարժիդ, ամենաշարժիդ փառքին համար: Շարժէ՛ եւ զիս, մեղքի իբրեւ հետեւանք անշարժութեան դատապարտուածս, քեզի հանդէպ, քեզի համար:

Ինծի համար խաղաղարարդ՝ խոովեցար, երջանկատուդ՝ տրտմեցար, անմահդ՝ մահացար, բարձրեալդ՝ խոնարհեցար, Տէրդ՝ ծառայ եղար, դատաւորդ՝ դատապարտեալ, օրհնեալդ՝ անիծեալ, աղբիւրդ՝ ծարաւեցար, արձակիչդ՝ կապուեցար, անհպելիդ՝ ծեծուեցար, խոցերը բուժողդ՝ խոցուեցար: Զարմանալիիդ ու զարմացնողիդ չարչարանքներէն ո՞ր մէկը յիշեմ եւ ինչպէ՞ս պատկերեմ:

Ինչպէ՞ս պատահեցաւ որ ծունկի եկար աղօթելու (Ղկ 22.41), դո՛ւն՝ որուն դիմաց երկնաւորները, երկրաւորները եւ սանդարամետականները օր մը ծունկի պիտի գան (Փլպ 2.10):

Ինչպէ՞ս եղաւ որ ինդրես կամքը Հօր Աստուծոյն (Ղկ 22.42), երբ աշխարհն ամբողջ կ'աղաչէ կամքն Աստուծոյդ (Ա.Յհ 5.14):

Ինչպէ՞ս պատահեցաւ որ մեծապէս զօրաւորդ եւ ամէնքը ամենեւին զօրացնողդ (Ես 40.29-31), հրեշտակէ մը զօրացուելու կարօտ ըլլաս (Ղկ 22.43):

Ինչպէ՞ս եղաւ որ արծաթով ծախուիս (Մտ 26.15), դո՛ւն՝ որ թանկագին արծաթն ու աննիւթական ոսկին ես (Յոբ 22.25), դո՛ւն՝ որ աներեւակայելի գանձն ես (Եփ 3.8):

Ինչպէ՞ս պատահեցաւ որ կեանքդ աշխարհէն վերցուի (Ես 53.8), դո՛ւն՝ որ կեանքն ես աշխարհի (Ա.Յհ 5.11-12):

Ինչպէ՞ս եղաւ որ դարձար անպաշտպան ոչխար (Ես 53.7), դո՛ւն՝ որ պաշտպանող առիւծ էիր եւ ես (Ես 31):

Ինչպէ՞ս պատահեցաւ որ լուռ ու մունջ կանգնիս Պիղատոսի առջեւ (Մտ 27.14), դո՛ւն՝ որ քեզմէ եմ խօսելու ու բարբառելու կարողութիւնները (Ել 4.11):

Ինչպէ՞ս եղաւ որ օրհնեալդ ու փառաւորեալդ՝ փոխանակ օրհնաբանական ու փառաբանական բացագանչութիւններով դիմաւորելու, սուրբերով ու բիրտերով դիմաւորեն (Ղկ 22.52):

Ինչպէ՞ս պատահեցաւ որ խաչիդ հետեւող բազմահազար մարդոց մէջէն միայն մէկ հոգի, այն ալ աւագակ մը, քեզի համար վկայութիւն տար ըսելով. «*Ասիկա գէշ բան մը չէ ըրած*» (Ղկ 23.41):

Ինչպէ՞ս եղաւ որ կանգնիս երկրաւոր քահանայապետի մը առջեւ հարցաքննուելու համար անկէ (Յհ 18.19), դո՛ւն՝ որ երկնաւոր քահանայապետն ես (Եբր 4.14):

Ինչպէ՞ս պատահեցաւ որ մեղցնեն քեզ (Գրծ 3.15), դո՛ւն՝ որ մեղցնելու իշխանութիւն ունիս (Ա.Թգ 2.6):

Ինչպէ՞ս եղաւ որ աննինջ Աստուծոյդ (Սղ 121.4) ժայռափոր գերեզմանի մը մէջ դնեն (Մտ 27.59), դո՛ւն՝ որուն հրամանով մեռելները իրենց գերեզմաններէն դուրս պիտի գան (Յհ 5.28-29):

Ինչպէ՞ս պատահեցաւ որ մերկացնեն քեզ պատմութեանդ (Մտ 27.28), դո՛ւն՝ որ պարգեւողն ես լաւագոյն պատմութեանդ (Ղկ 15.22):

Ինչպէ՞ս եղաւ որ բռունցքի հարուածներով այլափոխեն կերպարանքդ (Ես 53.2), դո՛ւն՝ որ աստուածային կերպարանքիդ համաձայն ստեղծեցիր մեզ (Ծն 1.26-27):

Ինչպէ՞ս պատահեցաւ որ սպասաւորէ մը ապտակուիս (Յհ 18.22), դուն որ հրեշտակներէ կը սպասաւորուիս (Մտ 4.11):

Ահաւոր բան է մեղքը: Մեղքը՝ որ մարդս կը յանդգնեցնէ անօրէնութեամբ թարախոտած եւ անարդարութեամբ ցեխոտած ձեռք մը երկարել սրբափայլ եւ մաքրամաքուր երեսիդ:

Մարդիկ պատերազմական մեքենաներով ազատութիւն ձեռք կը ձգեն, մինչ դուն, Տէր, այդ բոլորը ձեռք ձգեցիր գամով ու փուշով:

Մարդիկ իրենց կեանքը ապահովելու համար ուրիշներուն կեանքը կը խլեն, մինչ դո՛ւն, ո՛չ թէ կեանք փրկելու համար ուրիշին կեանքը խլեցիր, այլ՝ ուրիշին կեանքը փրկելու համար՝ քու կեանքը զոհեցիր:

Մարդիկ քեզ փնտոցին որպէսզի սպաննեն քեզ (Մտ 2.13), մինչ դուն մեզ կը փնտոես՝ փրկելու համար մեզ (Ղկ 19.10):

Մարդիկ երեսիդ թփնեցին (Մր 14.65), մինչ դուն թուփով անոնց աչքերը բացիր (Յհ 9.6):

Ու տակաւին.

Բժիշկիդ՝ դուն քեզ բժշկէ ըսին (Ղկ 4.23):

Սրբազնասուրբիդ՝ դեւերով բնակուած կոչեցին (Յհ 8.48):

Սուրբ հոգիով հրաշագործողիդ՝ Բէեղգեբուղով կը հրաշագործէ հաստատեցին (Մտ 12.24):

Աստուծմէ եւ Աստուած եղողիդ (Տիտ 2.13), այս մարդը չի՛ կրնար Աստուծմէ ըլլալ յայտարարեցին (Յհ 9.16):

Միակ անմեղդ (Յհ 8.46, Եբր 4.15, Ա.Յհ 3.5) եւ մեր մեղքերը քաղող (Եփ 1.7, Կղ 1.14, Ա.Յհ 1.7, 2.2), մեղաւոր կոչեցին (Յհ 9.24):

Հրեշտակապետներն ու հրեշտակները, սուրբերն ու արդարները իբրեւ բարեկամ ցանցողիդ՝ (Յհ 15.14-15) մաքսաւորներու եւ մեղաւորներու բարեկամ անուանեցին (Ղկ 7.34):

Միակ առաջնորդդ (Մտ 23.10), մոլորեցնող նկատեցին (Ղկ 23.2):

Խաղաղութեան եւ արդարութեան հրաւիրողդ՝ ըմբոստութեան կը մղէ ըսին (Ղկ 23.5):

Ամէն տագնապող սիրտի պատասխանը եղողիդ (Մտ 11.28) եւ ամէն կանչողի պատասխան տուողիդ (Սղ 91.15, Եր 33.3) «*Այդպէ՞ս կը պատասխանես քահանայապետին*» հարց տուին (Յհ 18.22):

Ամենագէտիդ՝ «*Գիտցի՛ր, ո՞վ է քեզի գարնողը*» հարցուցին (Ղկ 22.64):

Միակ բարիդ ու բարերարդ (Սղ 119.68), չարագործ կոչեցին (Յհ 18.30):

Ամենիշխանիդ՝ «*Ձե՞ս գիտեր թէ իշխանութիւն ունի՞մ քեզ խաչը հանելու*» հարցուցին (Յհ 19.10):

Ազատարարիդ՝ «*Դուն քեզ ազատէ*» պոռացին (Մտ 27.40):

Ճշմարիտն ու նշմարութիւնը եղողիդ համար՝ (Յհ 14.6) սուտ վկայութիւն տուին (Ղկ 23.5):

«*Դու՛ էք անոր աշակերտները*» (Յհ 9.28) ըսին, որպէս թէ մեծ ուսուցիչիդ աշակերտիլը մեծ նախատինքն ըլլար:

Տէ՛ր, նախընտրելի է հետեւիլ մեր նախատինքնը մեր վրայէն վերցուցած նախատուած Փրկիչիդ, քան մեզ նախատող եւ քու ու մեր նախատինքնը եղող Սատանային:

Տէ՛ր, զիս տեսնելու համար չէ՞ր որ անտես կերպով անտեսուեցար: Զիս արդարացնելու համար չէ՞ր որ արդարդ եւ արդարացնողդ անարդարօրէն չարչարուեցար: Սիրտս սիրովդ լեցնելու համար չէ՞ր որ թոյլ տուիր որ սուր մը անցնի սիրտէդ: Զիս կեանքովդ լեցնելու եւ կեանքիդ հարագատ նմանութիւնը դարձնելու համար չէ՞ր որ կենդանիդ ու կենդանացնողդ մահացար:

Ինչո՞ւ քեզ չընդունիմ կեանքիս մէջ եւ իբրեւ իմ կեանքս, երբ դուն զիս ընդունելու համար համբերեցիր անհամբերելի տառապանքներու, եւ ինձի ներելու համար հանդուրժեցիր անհանդուրժելի տանջանքներու: Քու կրած չարչարանքներէդ, որ իմս էին ու սեփականացուցիր, ո՞ր մէկին մասին գրեմ: Ո՞վ կրնայ պատմել կրած անկրելի վիշտերուդ մասին: Ո՞վ կրնայ պատկերել կսկիծիդ անպատկերելիութիւնը:

Անօրէնս խոտորեցաւ՝ օրէնսդիրդ ծեծուեցար: Խաւարաբնակս խարխափեց՝ արեգակդ մարեցար: Անձս չարացաւ՝ անձդ չարչարուեցար: Ծառաս մեղանչեց՝ Տէրդ խաչուեցար: Աշխարհի մէջ լսուած քան է որ տէր մը յանձն առնէ իր ծառային փոխարէն ու անոր մեղքին պատճառով մեռնիլ: «*Հագիւ թէ գտնուի մէկը որ յանձն առնէ արդարի մը համար մեռնիլ*» (Հո 5.7): Տէր Յիսուս, մենք արդար չէինք երբ մեզի համար մեռար, այլ՝ անարդար, եւ ո՛չ միայն անարդար, այլեւ՝ քեզի թշնամի (Հո

5.10): Ո՞ր բժիշկը իր հիւանդը առողջացնելու համար յանձն կ'առնէ անոր փոխարէն մեռնիլ: Ո՞ր գորավարը իր դաւանան գինուորին փոխարէն յանձն կ'առնէ կախաղան բարձրանալ: Դո՛ւն եղար այդ բժիշկն ու գորավարը որ սիրայօժար կերպով յանձն առաւ հիւանդներուս եւ դաւանաններուս փոխարէն մեռնիլ:

Կ'ապշահարի մարդկային միտքը երբ ուզէ ճանաչել անճանաչելիի դասին: Անհունդ հունի մէջ մտար՝ հունաւորս անհունութեան որդի դարձնելու համար: Տէրդ ծառայ եղար՝ ծառայ եղածս տիրող ընելու համար: Ամենախնամդ խնամքի պէտք ունեցար՝ խնամքի կարօտ հոգիս խնամելու համար: Անկարօտդ օգնութեան կարօտ եղար՝ քեզի կարօտցածիս օգնելու համար:

Այս բոլորը՝ իմ մեղքիս համար: Մեղքս եղաւ անցանկալի թուք՝ բոլորին ցանկութիւնը եղող դէմքիդ վրայ: Եղաւ ապտակ երեսիդ վրայ՝ որուն դիմաց երկինք ու երկիր կը սարսուտան: Եղաւ բռունցք՝ անայլայլ դիմագիծդ այլայլող: Եղաւ հարուած՝ ամենատես եւ ամենաթափանց աչքերդ ունեցնող: Եղաւ գաւազան՝ իշխանիդ ձեռքին իջնող: Եղաւ ցեխ՝ երկինքի մաքուր ցօղդ պղտորող: Եղաւ մոխիր՝ սիրոյ կրակով լեցուն սիրտիդ բաղխող:

Մեղքս եղաւ ֆրտինք՝ բոլորին ֆրտինքը սրբող անձիդ համար: Եղաւ արեան շիթ՝ մեծ Աստուծոյդ համար, որ մեծ հաշուակալն ես հեղուած ու հեղուելիք բոլոր արիւններուն: Եղաւ մեխ՝ ամենաշարժող եւ մշտաշարժող անշարժացնող: Եղաւ լեղիով խառն գինի՝ ամէն բան փայտացնողիդ եւ ամէն բանի փայտութիւնը եղողիդ համար: Եղաւ փշեպսակ եւ փոխան թագի գետեղուեցաւ թագաւորիդ գլխուն վրայ:

Տէ՛ր, պատմութեան ընթացքին ո՞ր երկրաւոր թագաւորը փոխան թագի փշեպսակ կրած է: Իսկ դո՛ւն, որ թագաւորն ես երկինքի ու երկրի, թագաւորն ես բոլոր թագաւորներուն ու թագաւորութիւններուն, ինչպէ՞ս պատահեցաւ որ փուշս իբրեւ վարդեպսակ ընդունիս:

Սիրելի Տէր Յիսուս, մեզի յայտնեցիր որ հոգիդ մեռնելու աստիճան տրտում էր (Մտ 26.37-38): Հոգեպէս խոռվեցար երբ բացայայտեցիր որ աշակերտներէդ մէկը քեզ պիտի մատնէ (Յհ 13.21): Ո՞վ կրնայ ըմբռնել անըմբռնելիիդ խոռվիլը: Ո՞վ կրնայ բացատրել երջանիկիդ տրտմիլը եւ երջանկացնողիդ տրտմութիւնը: Ո՞վ կրնայ հասկնալ խաղաղութեան իշխանիդ (Ես 9.6) եւ խաղաղութիւն տուողիդ (Յհ 14.27) տագնապիլը:

Միթէ դուն չե՞ս երջանկութիւն պարգեւողն ու պարգեւուած երջանկութիւնը: Դուն չե՞ս փուկիներուդ սիրտին մէջ իշխող խաղաղութիւնը: Երբ աշխարհ եկար խաղաղութիւն բերիր քեզի հետ (Ղկ 2.14), եւ երբ աշխարհէն պիտի մեկնէիր, խաղաղութիւնդ մեզի շնորհեցիր (Յհ 14.27): Ահա դուն որ երկինքի ու երկնաւորներու ուրախութիւնն էիր, երկիր իջար ուրախութիւնդ փոխանակելու եւ ուրախդ փոխանակուելու մեղքիս պատճառած տրտմութեամբ:

Երկինքը երկնաւորիդ մահը տեսնելով սեւով ծածկուեցաւ ու սուգ պահեց (Մր 15.33): Քու ստեղծած բնութիւնդ քեզի խաչակից եղաւ: Կարելի՞ քան է ուրախութեան ակը եղողիդ համար սուգ պահել ու լոյսիդ համար խաւարիլ:

Երկնայիններ գարիւրեցան երբ տեսան գլուխիդ խոնարհիլը խաչին վրայ: Ինչպէ՞ս մահուամբ գլուխդ խոնարհեցուցիր, դո՛ւն՝ որուն դիմաց օր մը աշխարհ համակ գլուխ պիտի խոնարհեցնէ (Փլպ 2.10-11):

Ննջած մարգարէներն ու նահապետները, սուրբերն ու արդարները, տեսնելով մեծիդ մեծապէս չարչարուիլը, աշխարհը շալկողիդ խաչին կողմէ շալկուիլը, արդարիդ անարդարօրէն ցաւցուիլը եւ իրաւատէրիդ ու իրաւունք ընողիդ անիրաւօրէն անիրաւուիլը՝ դառնօրէն ողբացին եւ մեծապէս թողացին: Ո՛հ Տէր, երկնայիններ ու երկինք չարչարակից եղան քեզի, մինչ ես՝ անտարբերս, նախընտրեցի անտարբեր մնալ ամէն իմաստով եւ ամէն բանէ տարբեր եղողիդ հանդէպ:

Սիրելի Տէր Յիսուս Քրիստոս, քու խաչելութիւնդ սիրող սիրտի մը խաչելութիւնն էր: Սիրագեղ սիրտդ էր որ արիւնեցաւ եւ կը շարունակէ արիւնիլ խաչին վրայ: Ձեմ հասկնար եւ պէտք ալ չունիմ հասկնալու խաչելութեանդ խորին խորհուրդը, բայց, Տէր, կը հաւատամ որ ան ինծի եւ բոլոր մարդոց համար եղած խաչելութիւն մըն էր, մեզ փրկելու համար յաւերժ կորուստի մը տանջահար խաչելութենէն:

Ծարաւ եմ բացազանչեցիր (Յհ 19.28): Ինծի համար ու իմ անձիս ծարաւեցար: Ինչպէս արեւին կրակը հողը կը ծարաւեցնէ, այնպէս ալ մեղքերուս կրակը քեզ ծարաւեցուցին: Տէր, ծարաւս յագեցնելու ծարաւն ունէիր, ինձմով կշտանալու եւ զիս քեզմով կշտացնելու ծարաւն ունէիր: Զիս վերստին քու թեւերուդ տակ առնելու ծարաւն ունէիր (Ղկ 13.34): Զիս անմահիդ նման անմահ որդի դարձնելու ծարաւն ունէիր:

Կ'աղաչեմ, Տէր Յիսուս, սիրտէս ապաշխարութեան արցունք բղխեցո՛ւր եւ անով ծարաւդ յագեցուր: Կ'աղաչեմ, կաթկթէ՛ սիրոյ արեանդ շիթերը եւ ոռոգէ՛ ու արբեցո՛ւր սիրտերը բոլոր անոնց՝ որոնք սիրտիդ հուրին կը ցանկան:

Քու անունովդ կը խնդրեմ, որ սորվեցնես ու յայտնես մեզի, որ դո՛ւն, միայն դո՛ւն, ունիս յաւիտենական կեանք տուող խօսքեր (Յհ 6.68), միայն դո՛ւն կրնաս նշմարիտ ազատութիւն պարգեւել (Յհ 8.36):

Խաչեալ Փրկիչ, քեզմէ հեռու եւ առանց քեզի չկայ երջանկութիւն եւ փրկութիւն:

Յայտնէ՛ այս նշմարտութիւնը համակ մարդկութեան, քո՛ւ, քո՛ւ, քո՛ւ, միայն քո՛ւ փառքիդ համար: Ամէն:

«Ի՞ՆՉ ԸՐԱԾ ԵՆՔ ՈՐ ԱՊԱՇԽԱՐԵՆՔ»

Յանախ երբ կը խօսուի ապաշխարութեան մասին, առարկողներ կ'ըլլան ըսելով. *«Մենք ի՞նչ ըրած ենք որ ապաշխարենք. ո՛չ մարդ սպաննած ենք, ո՛չ գողութիւն ըրած ենք, ո՛չ ալ մէկուն իրաւունքը խլած ենք»:*

Սակայն ցիշո մեր բան մը ըրած չըլլալուն համար է որ պէտք է ապաշխարենք: Քրիստոնէութիւնը այս չըրի, այդ չըրի, այն չըրի-ներու շարք մը պէտք չէ ըլլայ, այլ՝ այս ըրի, այդ ըրի, այն ըրի-ներու պատմութիւն մը: Աստուած իր գալստեան օրը պիտի հետաքրքրուի մեր ըրածներով եւ ո՛չ թէ չըրածներով: Իսկ եթէ բաներ կան գորս պէտք էր որ ընէինք եւ չըրինք՝ անոնց համար հաշիւ պիտի տանք:

Մենք չստեղծուեցանք որպէսզի բան մը չընենք, այլ՝ որպէսզի բան մը ընենք Աստուծոյ եւ մեր շրջապատին համար: Աստուած Ադամը դրաւ Եդեմի պարտէզին մէջ որպէսզի գայն մշակէ ու պահէ (Ծն 2.15): Յստակ է ուրեմն, թէ Աստուած ինչո՛ւ եւ իբրեւ ինչպիսի՛ն ստեղծեց մարդը: Աստուած մարդը ստեղծեց իբրեւ գործող եւ գործակից էակ: Մարդը Աստուծոյ գործակիցն է (Ա.Կր 3.9): Յիսուս կը վկայէ որ իր Հայրը եւ ինք միշտ կը գործեն (Յհ 5.17): Մշտագործն Աստուած կը մերժէ իբրեւ գործակից ֆանջնալ անգործ մարդը:

Անոնք որոնք կ'ըսեն թէ բան մը չեն ըրած որ ապաշխարեն՝ այդպիսիները Աստուծոյ կողմէ որեւէ վարձատրութիւն չեն կրնար ստանալ: Իսկ չվարձատրուիլը՝ ինքնին դատապարտուիլ է: Բան մը չընողը բան մը չ'ստանար, *«որովհետեւ Աստուած իւրաքանչիւրին պիտի հատուցանէ՝ անոր գործերուն համաձայն»* (Հո 2.6): Ի՞նչ վարձատրութիւն պիտի ստանայ այն մարդը որ բարի գործ ըրած չունի: *«Մարդ ինչ որ ցանէ՝ այն կը հնձէ»* (Գղ 6.8): Իսկ ի՞նչ պիտի հնձէ այն մարդը որ բան մը չէ ցանած:

«Մենք ի՞նչ ըրած ենք որ ապաշխարենք» ըսողները պէտք է յիշեն որ դատապարտուողները պիտի ըլլան ո՛չ միայն անոնք՝ որոնք չարիք գործած են, այլ նաեւ անոնք՝ որոնք բարիք չեն գործած: Որովհետեւ *«բարիք չգործելը չարիք գործել է»:* Եթէ մէկու մը պաշտօնը մոլորածին շիտակ ֆամբան ցոյց տալն է եւ ինք ցոյց չի տար՝ սխալ չէ՞ որ կ'ընէ: Ենթադրէ պահ մը որ ֆամբէն մոլորածը դո՛ւն ես, անոր դէմ պիտի չբարկանայի՞ր եւ պիտի չընդվզէի՞ր եթէ երբեք անոր անտարբերութեան եւ անպատասխանատուութեան հետեւանքով վտանգի հանդիպէիր: Միթէ լուսամփոփը որուն պաշտօնը լոյս տալն է, եթէ լոյս չտայ՝ չի՞ թափուիր: Միթէ աղը որ կոչուած է համեմելու ֆաշը, եթէ չհամեմէ՝ դուրս թափուելով մարդոց ոտքի կոխան չ'ը՞լլար (Մտ 5.13):

Աստուածաշունչը նաեւ կը սորվեցնէ որ չարիք չընելու կողմին եթէ բարիք ալ չընենք՝ անընդունելի կը դառնանք: Չարագործներ չնկատուեցա՞ն ֆահանան եւ Ղեւտացին որոնք չօգնեցին կիսամահ

վիճակի մէջ եղող մարդուն (Ղկ 10.31-32): Անոնք ո՛չ չարիք ըրած էին խոցոտուած մարդուն եւ ոչ ալ բարիք. բայց արդեօք անոնց բարիք մը չընելը չարիք չնկատուեցա՞ւ: Ո՛վ գիտէ, հաւանաբար Ղեւտացին եւ քահանան մեռած կարծեցին գետին ինկած մարդը եւ գուցէ յիշեցին Հին Կտակարանի այն օրէնքը, որ կ'արգիլէր իրենց դպչիլ մեռած մարդու մը մարմինին որպէսզի չպղծուէին (Թ՛ւ 19.11): Անոնք կը մոռնային, որ Աստուած այդ վայրկեանին իրենցմէ օրէնքի պահպանութիւն չէր որ կը պահանջէր, այլ՝ մարդասիրական մօտեցում: Աստուած բնաւ չի՛ սահմաներ օրէնք մը որ կը հրահանգէ անողորմ եւ անտարբեր կեցուածք որդեգրել գետին տապալած թշուառ մարդու մը նկատմամբ: Ինչո՞ւ կը մոռնային որ կարեկցական զգացումն էր որ մարդս Աստուծոյ հարազատ պատկերը կը դարձնէր: Արդեօք Ղեւտացին եւ քահանան կրնայի՞նք ըսել. *«Մենք ի՞նչ ըրած ենք որ ապաշխարենք»*: Անոնք նիշդ իրենց բան մը ըրած չըլլալուն համար չէ՞ր որ պէտք էր որ ապաշխարէին:

Եթէ լողորդ ըլլայինք եւ տեսնէինք մէկը, որ խեղդամահ կ'ըլլար եւ չուզէինք միջամուխ ըլլալ եւ ազատել գայն, մեր ըրածը չարիք պիտի չնկատուէ՞ր: Ենթադրէ պահ մը որ խեղդուողը դո՛ւն ես եւ ուրիշ մը որ կը տեսնէ խեղդուիլդ՝ երեսը կը դարձնէ եւ կը հեռանայ, նման երեսոյթ մը մեծապէս քու դժուարիդ պիտի չերթա՞ր. այս ձեռով անտեսուիլդ՝ քեզի համար *«երկրորդ մահ»* մը պիտի չնշանակէ՞ր:

Առնենք Փարիսեցի Սիմոնին առակը: Անիկա ոչինչ ըրած էր Յիսուսի համար: Ո՛չ ոտքերը լուալու համար ջուր բերած էր, ո՛չ բարի գալուստի համբոյր մը տուած էր եւ ոչ ալ իւղով օծած էր անոր գլուխը (Ղկ 7.44-46): Սիմոն գէշութիւն մը չէր ըրած Յիսուսի, բայց անոր հանդէպ իր պարտականութիւնը ըրած չըլլալուն համար չյանդիմանուեցա՞ւ ու չմեղադրուեցա՞ւ: Տակաւին կարելի՞ է ըսել. *«Ի՞նչ ըրած ենք որ ապաշխարենք»*: Սիմոն նիշդ իր բան մը ըրած չըլլալուն համար էր որ պէտք էր գոջար եւ ապաշխարէր:

Սիրելի՛ ընթերցող, եկուր քննենք մենք զմեզ: Մենք ալ Փարիսեցի Սիմոնին նման չե՞նք վերաբերիր Տէր Յիսուսի հետ: Գուցէ մենք ալ Յիսուսը կը հրաւիրենք մեր տունը, այսինքն՝ մեր կեանքներուն մէջ, եւ սակայն, կը զլանանք անոր ոտքերը լուալ մեր արցունքով, վերքերը համբուրել՝ մեր սիրտով, եւ գլուխը օծել՝ մեր հնազանդութեան եւ հաւատարմութեան իւղով:

Սիմոն գ՞րիստոս հրաւիրած էր իր տունը, բայց անոր առաջնահերթ տեղը չէր տուած իր տան մէջ: Քննենք մենք զմեզ: Հաւանաբար մենք ալ հրաւիրած ենք գ՞րիստոս մեր կեանքներուն մէջ, եւ սակայն, առաջնահերթ տեղը չենք տուած անոր: Քրիստոս կը մերժէ թագաւորել մեր կեանքներուն մէջ եթէ երբեք ան առաջնահերթ տեղը պիտի չգրաւէ: Քրիստոս մեծ Տէր եւ մեծ Աստուած է, թագաւորներու թագաւորն է եւ իշխաններու իշխանը. նման Փրկիչի մը, կը վայելէ միշտ առաջնահերթ տեղը տալ:

Լսե՛ք Աստուծոյ խօսքը. *«Ահա ես քեզի հետ դատ պիտի վարեմ, եւ մեղք չգործեցի ըսելուդ համար»* (Եր 2.25): Մեղք չեմ գործած կամ մեղք չեմ գործեր ըսելը՝ ինքնին մեղք է: Անմեղութիւնը կը սկսի մեր մեղաւոր եւ մեղապարտ ըլլալը խոստովանելով: Ինչպէս հիւանդը իր հիւանդ ըլլալը խոստովանելով միայն բուժում կրնայ գտնել, նոյնպէս ալ մեղաւորը իր մեղաւոր ըլլալը խոստովանելով միայն կրնայ հոգեւոր բուժում ստանալ հոգեւոր բժիշկէն՝ Քրիստոսէ: Գուցէ Յոբին միակ մեղքը այն էր, որ ինքզինք անմեղ եւ արդար կը նկատէր, եւ ճիշդ անոր համար ալ, երբ ահաւոր փորձութիւններու ենթարկուեցաւ (Յոբ 1.13-22, 2.7-8), Աստուծոյ ըսաւ. *«Յայտնէ ինծի թէ ի՞նչ բանի համար ինծի հետ կը վիճիս»* (Յոբ 10.2), եւ երբ Աստուած պատասխանեց Յոբին (Յոբ 38-41 գլուխներ), այն ատեն Յոբ խոստովանեցաւ, որ կը խօսէր իր չհասկցած բաներուն մասին (Յոբ 42.8), եւ ըսաւ Աստուծոյ. *«Քեզի հարցնեմ ու ինծի սորվեցուր»* (Յոբ 42.4):

Ինչպէս Յոբ խնդրեց որ Աստուած իրեն սորվեցնէ գշտարտութիւնը, նոյնը ընենք եւ մենք: Խնդրենք Աստուծմէ, որ յայտնէ մեզի մեր ծածուկ մեղքերը, որպէսզի տեսնենք անոնց առատութիւնը եւ տեղեկանանք անոնց զագրելիութեան եւ ալ դադրինք ըսելէ. *«Ի՞նչ ըրած եմք որ ապաշխարենք. ո՛չ մարդ սպաննած եմք, ո՛չ գողութիւն ըրած եմք, եւ ոչ ալ մէկուն իրաւունքը խլած եմք»:*

Միթէ մեր կեանքերուն տէրը դառնալը Քրիստոսի իրաւունքը չէ՞: Միթէ ապաշխարութիւնը մարդասպաններուն, գողերուն եւ իրաւագրկողներո՞ւն համար է միայն: Մեծահարուստ երիտասարդը ո՛չ գողութիւն ըրած էր, ո՛չ մարդ սպաննած էր եւ ոչ ալ մէկուն իրաւունքը խլած: Ինք որ բոլոր պատուիրանները իր պատանութենէն ի վեր պահած էր (Մտ 19.18-20), ինչո՞ւ գնահատանքի չարժանացաւ. որովհետեւ չէր կրցած իր կալուածներն ու ինչքերը ծախել եւ եկամուտը բաշխել բոլորին՝ նայած թէ ով ինչ բանի պէտք ունէր (Գրծ 2.45): Աշխարհն ու անոր սէրը իրեն համար չէին մեռած, եւ ոչ ալ ինք՝ աշխարհին եւ անոր սիրոյն համար: Իր երջանկութեան միակ աղբիւրը Աստուած չէր: Ունէր երջանկութեան այլ աղբիւրներ, ինչպէս օրինակ՝ հարստութիւն, ընտանիք, դիրք, պատիւ, հոշակ, ես, եւայլն...: ԶԱստուած չէր դարձուցած իր միակ բաժինը այս կեանքէն: Դաւիթ մարգարէին նման չէր կրցած ըսել. *«Տէրն է իմ ժառանգութեանս եւ բաժակիս բաժինը»* (Սղ 16.5): Մեծահարուստին բաժակը աշխարհայինով լեցուն բաժակ մըն էր: Զէր կրցած ըսել. *«Տէրը իմ հովիւս է, ես բանի մը կարօտութիւն պիտի չունենամ»* (Սղ 23.1):

Մեծահարուստ երիտասարդը ճիշդ է որ գողութիւն չէր ըրած, բայց միւս կողմէն կողոպտուածի մը չէր օգնած: Անիրաւութիւն չէր ըրած, բայց միաժամանակ անիրաւուածներուն չէր օժանդակած, անոնց պաշտպան չէր կանգնած: Միթէ աղքատին չօգնելը, անոր չողորմիլը, իրմէ բան մը գողնալ չի՞ նշանակեր: Միթէ ծարաւին ջուր չտալը

Աստուծոյ դէմ մեղանշել չէ՞: Քրիստոս երբեք չի՛ յիշեր որ փարթամ հագուստներ հագած եւ համեղ ու առատ ուտելիքներ ուտող հարուստը անիրաւած ըլլայ աղքատ Ղազարոսը (Ղկ 16.19-21): Հարուստին չողորմիլը աղքատ Ղազարոսին՝ անողորմութիւն չնկատուեցա՞ւ: Հարուստը իր անողորմ եւ ուրիշներուն անօգտակար ըլլալուն համար չէ՞ր որ դժոխք գնաց: Զարիք մը չէր ըրած Ղազարոսին, բայց անոր բարիք մը չընելը՝ չարիք չնկատուեցա՞ւ: Հարստութիւնը զինք կուրցուցած էր: Իր դրան սեմին նստած Ղազարոսը չէր տեսներ: Անոր հանդէպ կարեկցութեան եւ գութի նշոյլ մը անգամ չէր ցուցաբերած: Այս բոլորին համար պէտք չէ՞ր դառնօրէն արտասուէր ու սրտագինս ապաշխարէր: Դո՛ւք ըսէք, այս հարուստը կրնա՞ր ըսել. «*Ես ի՞նչ ըրած եմ որ ապաշխարեմ*»:

Մենք չիրաւագրկելու համար չենք ստեղծուած, այլ՝ իրաւագրկուածներուն իրաւունք ընելու համար: Անիրաւութիւնը անիրաւութիւն ընելը չէ միայն, այլ՝ իրաւունք չընելն է միաժամանակ: Ինչպէս չսիրողը ինքնաբերաբար ատելութիւն է որ սերմանած կ'ըլլայ, նմանապէս ալ իրաւունք եւ արդարութիւն չընողը՝ անիրաւութիւն եւ անարդարութիւն է որ ըրած կ'ըլլայ: Անիրաւ դատաւորը այրի կնոջ իրաւունք չընելուն համար չէ՞ր որ անիրաւ կոչուեցաւ (Ղկ 18.1-8):

Մեր կոչումը բարիք գործելն է եւ ո՛չ թէ չարիք չգործելը: Նոյն բանը չէ՞ որ կը սորվինք անպտուղ թօգնիին առակէն (Ղկ 13.6-9): Թօգնիին պտուղ չբերելը չարիք մը չնկատուեցա՞ւ: Մեզ Աստուծոյ նման դարձնողը մեր բարի գործերն են եւ ո՛չ թէ չարիք չընելը: Ինչպէս բարի պտուղ չտուող ծառը արմատախիլ կ'ըլլայ եւ կրակի մէջ կը նետուի նոյնիսկ եթէ գէշ պտուղ չտայ, նոյնպէս ալ բարիք չընող մարդը՝ պիտի դատապարտուի նոյնիսկ եթէ չարիք գործած չըլլայ:

Ըսէ՛ ինձի, եթէ բեռան տակ մնշուած ըլլայիր եւ օգնութիւն խնդրէիր մարդէ մը որ միշտ կողքիդ կանգնած ըլլար, եւ անիկա մերժէր օգնել (եւ թերեւս ալ հանոյք առնէր քեզ բեռան տակ մնշուած տեսնելէն), անոր չօգնելը չարիք պիտի չհամարէի՞ր: Վստահաբար: Աստուծոյ խօսքն ալ նոյնը կ'ըսէ. «*Ով որ շիտակը գիտէ եւ չ'ընէր՝ մեղք է որ կը գործէ*» (Յկ 4.17): Եթէ երբեք Աստուած բեռան տակ ինկած էշին անգամ օգնել կը հրամայէ (Ել 23.5), հապա որքա՞ն աւելի պէտք է օգնենք մեր նմաններուն՝ երբ անոնք նեղութեան մէջ իյնան:

Մտաբերեցէ՛ք իր տիրոջմէն մէկ քանքար առնողին պարագան: Ան չէ՞ր գիտեր որ իր տիրոջը քանքարը հողին տակ պահելը եւ զայն չշահարկելը սխալ ու մեղք էր (Մտ 25.25): Ան իր ստացած քանքարը ո՛չ շահարկութեան դրած էր եւ ոչ ալ կորսնցուցած. այլ խօսքով, ան ո՛չ չարիք ըրած էր եւ ոչ ալ բարիք: Հակառակ ասոր, բարին չընելուն, այսինքն՝ դրամը չշահարկելուն համար չէ՞ր որ խիստ կերպով պատժուեցաւ (Մտ 25.30): Ան զոչաց չէգոք դիրք մը բռնած ըլլալուն համար: Մենք ալ պիտի զոչանք եթէ երբեք շարունակենք ըսել. «*Ի՞նչ*

ըրած ենք որ ապաշխարենք»: Նման խօսք մը չէզոք դիրք բռնող մարդու խօսք է: Նման արտայայտութիւն ապաշխարել չուզող մարդու արտայայտութիւն է:

Բարին գործելը՝ չարին առաջին առնել է: Երբ կը դադրինք չարիք գործելէ, եւ սակայն, չենք սկսիր բարիք գործելու, ուշ կամ կանուխ, ետ կը սկսինք չարագործութեան: Զար ոգիներէ պարպուած մարդը երբ չաշխատեցաւ Աստուծոյ Հոգիով լեցուիլ, չար ոգիները վերստին անոր մէջ մտան (Մտ 12.43-45): Ուրեմն, չի՛ բաւեր հեռանալ Սատանայէն եւ անոր գործերէն, այլեւ՝ պէտք է մօտենալ Աստուծոյ եւ անոր հետ գործակցիլ, որպէսզի չըլլայ թէ օր մը ետ չարին եւ չարագործութեան դառնանք: *«Մօտեցէ՛ք Աստուծոյ եւ Աստուած ի՛նքն ձեզի պիտի մօտենայ»* (Յկ 4.8): Յստակ է առաքելի խօսքը: Առաքելը Աստուծոյ մօտենալու կոչ կ'ուղղէ: Աստուծոյ մօտենալու առաջին քայլը չարիք գործելէ դադրիլն է: Բայց եթէ բարին գործելը չյաջորդէ՝ Աստուծոյ մօտենալ կարելի չէ:

Բոլորիս ծանօթ է աղօթող Փարիսեցիին եւ մաքսաւորին առակը (Ղկ 18.9-14): *«Ի՞նչ ըրած ենք որ ապաշխարենք»* ըսողները, կասկած չկայ որ Փարիսեցիին շարքին կը պատկանին, որովհետեւ Փարիսեցին ալ *«բան մը չէր ըրած»* որպէսզի ապաշխարէր. բայց պէտք կա՞յ ըսելու որ մաքսաւորն էր որ արդարացած տուն գնաց եւ ո՛չ թէ Փարիսեցիին: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ խոստովանած էր իր մեղաւոր ըլլալը, իր բան մը ըրած չըլլալը, եւ ներում ու ողորմութիւն հայցած էր: Ժամանակն է որ մե՛նք ալ խոստովանինք մեր *«բան մը ըրած չըլլալուն»* մեղքը, որպէսզի մե՛նք ալ մաքսաւորին նման արդարացած տուն երթանք:

Ապաշխարութիւնը միայն մարդասպաններուն համար չէ: Ոեւէ մարդ որ դարձի չի՛ գար ու չ'ապաշխարէր, ո՛չ միայն մարդասպան մըն է, այլեւ՝ աստուածասպան մը: Անապաշխար եւ անգիղջ մարդոց պատճառով չէ՞ր որ Քրիստոս իսաչին վրայ մեռաւ: Ապաշխարութիւնը ամէն մարդու համար է, որովհետեւ ամէն մարդ մեղանչեց եւ կը մեղանչէ Աստուծոյ դէմ: Եթէ ամբողջ տիեզերքին մէջ միայն մէկ հոգի ըլլար եւ եթէ երբեք այդ մէկ հոգին միայն մէկ մեղք գործէր, դարձեալ անհրաժեշտ պիտի ըլլար Քրիստոսի համար մեռնիլ: Ուրեմն, խորապէս պէտք է ցաւինք մեր մեղքերով զԱստուած խորապէս վշտացուցած ըլլալնու համար: Մենք որ կոչուած էինք Աստուծոյ ուրախութեան առարկան դառնալու, ինչպէ՞ս պատահեցաւ որ անոր տրտմութեան պատճառ դարձանք: Կրնա՞յ պատահիլ որ գաւակները այսօր խոր կերպով ցաւի ենթարկեն իրենց հայրը:

Ապաշխարութիւնը բոլոր անոնց համար է՝ որոնք Աստուծոյ չեն տուած իրենց ամբողջ սիրտը, ամբողջ սէրը, ամբողջ ժամանակը, ամբողջ զգացումները: Անոնց համար է՝ որոնք իրենց կեանքներուն առաջնահերթը, գեղեցկագոյնը, լաւագոյնը, ամենաթանկագինը, ամենավսեմը, ամենահաճելիին չեն տուած Աստուծոյ: Անոնց համար է՝ որոնց փափաքը Աստուծոյ հետ ըլլալն ու անոր ներկայութեան մէջ

ապրիլը չէ: Աստուած կը փափափի մեր մէկ ու միակ փափափը դառնալ. ո՛չ ոք կրնայ Աստուծոյ այս փափափը կատարել եթէ երբեք «ի՞նչ ըրած ենք որ ապաշխարենք» ըսողներէն է:

Ապաշխարութիւնը անոնց համար է՝ որոնք Յիսուսի հետ չեն հաւաքեր: «Ով որ ինձի հետ չի հաւաքեր՝ կը զրուէ» (Մտ 12.30): Սիրելի՛ ընթերցող, կրնայ ըլլալ որ զրուող մը չենք, բայց եթէ երբեք չենք հաւաքեր՝ ինքնաբերաբար զրուած կ'ըլլանք: Եթէ մեր պարտականութիւնը ըլլար աշակերտները դասարան հաւաքել կամ գիրքերը՝ մատենադարան, եւ մենք չհաւաքէինք, զրուողներ պիտի չնկատուէինք: Անկասկած: Իսկ հիմա որ Աստուծոյ հետ հաշտուած ենք եւ կոչումը ունինք ուրիշներն ալ հաշտութեան բերելու (Բ.Կր 5.18), եթէ չբերենք՝ զրուողներ պիտի չկոչուինք: Իւրաքանչիւր քրիստոնէայ որ ապաստան գտած է Քրիստոսի թելերուն տակ, կոչումն ունի ուրիշներն ալ հաւաքելու այդտեղ. չհաւաքելու պարագային՝ զրուած կ'ըլլայ:

Կ'եզրակացնեմ խօսքս յիշեցնելով ձեզի Աստուծոյ խնդրանքը. «Որդեա՛կ իմ, բու սիրտդ ինձի տուր» (Առ 23.26): Աստուած կրնայ մեր սիրտերը գրաւել առանց մեր կամքին, բայց չ'ըներ: Ան սիրոյ Աստուած է, սիրող Աստուած է, սիրտի Աստուած է, սիրելի Աստուած է: Ան դաժան միջոցներով չ'ստիպեր մեզ որ իրեն դառնանք: Ան կը «խնդրէ» որ իրեն դառնանք: Կը «խնդրէ» որ անիրաւութիւն չընենք իրեն: Աստուծոյ չդառնալը Աստուծոյ անիրաւութիւն ընել է:

Սիրելի՛ ընթերցող, եթէ երբեք դուն արիւնով բան մը ձեռք ձգած ըլլայիր, պիտի ուզէի՞ր որ ուրիշը զանհկա բու ձեռքէդ յափշտակէր եւ գէշ կերպով անոր հետ վերաբերէր. վստահաբար ո՛չ: Ինչպէս որ մենք չենք ուզեր որ ուրիշը մեր ձեռքէն յափշտակէ այն ինչ որ մեր հարազատ զաւակին արիւնով ձեռք ձգած ենք, այնպէս ալ Աստուած չ'ուզեր որ իր ձեռքէն յափշտակենք այն ինչ որ իր Որդիին արիւնով, արցունքով ու քրտինքով ձեռք ձգեց: Իսկ իր Որդիին արիւնով Աստուծոյ ձեռք ձգածը մեր անձերուն յաւիտեանական փրկութիւնն է:

Եկէ՛ք, Աստուծոյ Որդիին ձեռքերուն մէջ դնենք այն ինչ որ Աստուած իր Որդիին արիւնով ձեռք ձգեց, որպէսզի սորվինք օրհնել զԱստուած՝ մեր փրկութեան տէրը, գովել Որդին՝ մեր փրկութեան աղբիւրը, եւ փառաբանել Սուրբ Հոգին՝ մեր փրկութեան պաշտպանը, ասկէ յետոյ եւ մինչեւ յաւիտեան: Ամէն:

ԺԱՄԱՆԱԿՆ Է ՈՐ ԱՊԱՇԽԱՐԵՆՔ

«Ամէն բանի ատենը կայ» (Ժդ 3.1): Իսկ հիմա «Տէրը փնտնելու ատենն է...» (Ովս 10.12): Չէ՞ք կարծեր որ ժամանակն է որ դառնանք Աստուծոյ, որ կը պատրաստուի աշխարհ վերադառնալու: Ահաւոր բան է Աստուծոյ ահաւոր ատեանին դիմաց կանգնիլ անապաշխար վիճակով: «Իրաւ որ սարսափելի բան է կենդանի Աստուծոյ ձեռքը իյնալ» (Եբր 10.31): Ապաշխարութեամբ յանձնուինք Աստուծոյ ձեռքը, որպէսզի Աստուծոյ «կործանարար» ձեռքը փոխուի պաշտպանարար ձեռքի: Քրիստոսով չազատողը Քրիստոսէ պիտի չազատի:

Սիրելիս, նախքան մանրամասնութեանց մէջ մխրճուիլս, քանի մը տողով եւ շատ պարզ բառերով կ'ուզեմ ըսել թէ ի՞նչ է ապաշխարութիւնը: Ապաշխարութիւնը այն է, որ անդրադառնաս մեղաւոր վիճակիդ, ընդունիս որ Քրիստոս իր արիւնը թափեց մեղքերդ սրբելու համար, զգաս թէ պէտք ունիս Քրիստոսի, եւ ծունկի գալով զինք ընդունիս քու սիրտիդ մէջ իբրեւ անձիդ Տէրն ու Փրկիչը, եւ Սուրբ Հոգիին առաջնորդութեամբ սկսիս նոր կեանք մը ապրիլ:

Չե՞ս ուզեր կեանքդ յանձնել կեանքիդ արարիչին՝ Քրիստոսի: Շատ ափսոս պիտի ըլլայ անգին հոգիիդ համար եթէ այսօր Քրիստոս գայ եւ քեզ գտնէ անպատրաստ վիճակի մէջ: Անպատրաստ եղողը ինքզինք միշտ անակնկալներու դիմաց պիտի գտնէ: Իսկ անակնկալները միշտ ալ հանելի չեն ըլլար: Ահա թէ ինչո՞ւ Քրիստոս բազմիցս շեշտեց որ պատրաստ պէտք է ըլլայ, որովհետեւ իր երկրորդ գալուստը մեր չսպասած եւ չակնկալած ժամուն պիտի ըլլայ (Ղկ 12.40):

Յիշեցէք որ պատրաստ եղողներն էին որոնք փեսային հետ հարսանիքի մտան, եւ դուռը գոցուեցաւ (Մտ 25.10): Փեսան Քրիստոս ինքն է, իսկ հարսնարանը՝ պատկերացումն է երկինքի արքայութեան: Երկինքի արքայութիւնը անպատրաստ մարդոց տեղը չէ: Երկինքի արքայութիւնը պատրաստուած է պատրաստուած մարդոց համար: Պատրաստուիլ կամենալը մեր ձեռքն է, իսկ պատրաստուիլը՝ Սուրբ Հոգիին գործն է: Թոյլ տանք որ Սուրբ Հոգին պատրաստէ մեզ երկինքի Արքային դիմաւորութեան համար:

Պատկերացուր պահ մը որ թագաւորի մը որդին սպաննեցիր եւ յանկարծ բռնուեցար եւ թագաւորին տարուեցար, ըսէ՛ ինծի, ո՞վ պիտի կարենար քեզ ազատել անոր ձեռքէն: Ո՛չ ոք. իսկ հիմա որ մեղքերովդ սպաննած ես երկինքի ու երկրի թագաւորը եղող Աստուծոյ Որդին, կը կարծե՞ս որ պիտի կարենաս անոր ներկայութեան կանգնիլ: Խնդրեմ ըսէ՛, եթէ Աստուած իր ձեռքը բարձրացնէ մէկու մը վրայ, ո՞վ պիտի կարենայ զանկա ազատել անոր ձեռքէն: Նոյնիման Աստուածաշունչը կը պատասխանէ ըսելով. «Մարդ պիտի չգտնուի, որ զանկա իմ ձեռքէս ազատէ» (Ովս 2.10): Աստուծոյ ձեռքէն ազատելու միակ կերպը՝ Աստուծոյ ձեռքը յանձնուիլն է: Ինչպէս ոստիկանութենէն փախչող

աւագակը ոստիկանութեան յանձնուելով եւ իր ոնիրը խոստովանելով միայն կրնայ ազատիլ անոր հետապնդումներէն, նոյնպէս ալ Աստուծոյ դէմ մեղք գործած եւ Աստուծմէ փախչող մարդը՝ Աստուծոյ յանձնուելով միայն Աստուծմէ կրնայ ազատիլ:

Այս բոլորը ըսելով նպատակս բնա՛ւ ձեր սիրտերը ահ ու դողով լեցնել չէ, այլ՝ հարցին լրջութիւնը պատկերելու համար է: Եթէ կարենայի ձեզմէ մէկ քանին վախցնելով ազատագրել ձեզ յաւիտեանական կորուստէն՝ վստահ եղէ՛ք որ այդ պիտի ընէի: Բայց միակ բանը որ կրնամ ընել, այն է, որ աղաչեմ ձեզի Տէր Յիսուսի անունով եւ սիրով որ անհոգ չգտնուիք ձեր փրկութեան նկատմամբ:

Մեզմէ ո՞վ անհոգ պիտի գտնուէր իր տանը մէջ գտնուող կատուին կամ շունին նկատմամբ երբ ան հիւանդանար: Հիւանդ կատուին համար բժիշկ չե՞նք կանչեր: Եթէ խնամք եւ հոգատարութիւն կը ցուցաբերենք հիւանդ անասունի մը նկատմամբ, ո՞րքան աւելի հոգածու պէտք է ըլլանք մեղքերով խոցոտուած մեր հոգիներուն նկատմամբ՝ որոնց համար Քրիստոսի սիրտը արիւնեցաւ խաչին վրայ: Ինչո՞ւ մեր հոգիներուն հետ կը վերաբերինք այնպէս՝ ինչպէս պիտի վերաբերէինք հիւանդ թշնամիի մը հետ (Բարսեղ Մաշկեւորցի, Յորդորակներ էջ 148-149):

Ինչպէ՞ս կրնանք յաղթել մեր հոգիներու թշնամիին՝ Սատանային, երբ մենք թշնամութիւն կ'ընենք մեր հոգիներուն: Քրիստոս մեռաւ մեր անձերու փրկութեան համար, իսկ մենք մեր անձերու փրկութեան համար ապաշխարել անգամ կը զլանանք: Քրիստոս փուշերու հանդուրժեց, իսկ մենք նուազագոյն գրպարտութեան դիմաց կը պոռթկանք: Քրիստոս իր արիւնը թափեց, իսկ մենք արցունք իսկ թափել չենք ուզեր:

Մեզմէ ո՞վ խորապէս պիտի չցաւէր եթէ սիրելի մօր կամ զաւակին մահուան պատճառ դառնար: Ինչպէս իր ամենասիրելիին մահուան պատճառ եղողը խորապէս կը տանջահարուի, այնպէս ալ մենք որ Աստուծոյ սիրելի Որդիին խաչին վրայ մահուան պատճառ դարձանք մեր գործած գազրելի եւ զգուելի մեղքերով, պէտք չէ՞ դառնօրէն զղջանք եւ ապաշխարութեամբ Աստուծոյ դառնանք:

Ենթադրէ՛ պահ մը որ քու տրամադրութեանդ տակ ունիս բան մը որ քու որդիիդ արիւնով ձեռք ձգեցիր, պիտի ուզէի՞ր որ ուրիշ մը գայն իւր քու ձեռքէդ եւ կործանէր գայն: Անշուշտ ո՛չ: Նոյնպէս ալ Աստուած, որ իր միածին Որդիին արիւնով մեր հոգիներն ու մարմինները ձեռք ձգեց՝ չ'ուզեր որ իր ափերէն դուրս գանք եւ մենք մեր կործանումին պատճառ դառնանք: Եթէ դատապարտութեան արժանի է այն անձը որ ինքնիր կորստեան պատճառ կ'ըլլայ, որքա՛ն աւելի դատապարտութեան արժանի պիտի ըլլան անոնք՝ որոնք ուրիշներու կորստեան պատճառ կը հանդիսանան:

Եթէ մահուան դատապարտուած ըլլայինք եւ ուրիշ մը յանձն առնէր մեր փոխարէն մեռնիլ, անոր հանդէպ անչափ սէր եւ յարգանք պիտի չունենայի՞նք: Վստահաբար: Եթէ մեր փոխարէն մեռնող պարզ մարդու

մը նկատմամբ անչափ սէր պիտի ունենայինք, հապա ո՞րչափ աւելի սէր պէտք է ունենանք Քրիստոսի հանդէպ, որ ո՛չ միայն մեր փոխարէն մեռաւ, այլ նաեւ անոր մահը մեզի համար եղաւ կեանք՝ յաւիտենական կեանք:

Յաւիտենական կեանքը ձեռք գտնելու միակ կերպը Քրիստոսի ֆաւորաբար արեան ապաւինիլն է: Իսկ Քրիստոսի արեամբ մաքրուելու եւ սրբուելու համար՝ պէտք է խնդրենք մեր երկնաւոր Հօրմէն որ մեզի ապաշխարութեան արցունք պարգեւէ: Ինչպէս մանուկը երբեմն իր ուզածը արցունքով ձեռք կը գտէ, նոյնպէս ալ մենք ապաշխարութեան արցունքով կրնանք փրկութիւն ձեռք գտնել: Քրիստոսի արիւնէն եւ մեր արցունքէն զատ, ո՛չ մէկ բան կրնայ շիջեցնել մեր մէջ մեղքի բոցը եւ բանալ մեր առջեւ արքայութեան դուռը:

Ծովափին ֆալոդ մարդ մը որ յանկարծ կրակով այրելու սկսէր, ինչպէ՞ս պիտի վազէր ծովուն մէջ պիտի նետուէր շիջեցնելու համար զինք այրող կրակը, ահա նիշդ ա՛յս ձեռքով պէտք է նետուիմք Քրիստոսի շնորհի ծովուն մէջ, որովհետեւ այդ ծովուն «ջո՛ւրը» միայն կրնայ շիջեցնել մեր մեղքերուն կրակը:

Ոմանք մտավախութիւնը ունին, որ եթէ երբեք Աստուծոյ դառնան՝ Աստուած կրնայ զիրենք մերժել: Այսպէս մտածելը՝ Աստուծոյ դէմ մեղանչել է: Սատանան ի՛նքն է որ նման մտածումներ կը դնէ մեր միտքերուն մէջ: Սատանայի՞ն պէտք է հաւատանք՝ որ սկիզբէն ստախօս մըն է (Յե 8.44), թէ Քրիստոսի պէտք է հաւատանք՝ որ ըսաւ. *«Ինձի եկողը պիտի չմերժեմ»* (Յե 6.37): Ինչպէ՞ս Քրիստոս կրնայ մերժել մեզ, ի՛նք որ մեզի համար մեռաւ: Միթէ մեզ ընդունելու համար չէ՞ր որ մեզի համար գոհուեցաւ: Աստուծոյ համար ինքնահակասութիւն պիտի ըլլար մերժել մէկը որուն համար իր Որդին սպաննուեցաւ:

«Ինձի դարձէ՛ք եւ ես ձեզի պիտի դառնամ» (Մդ 3.7): Շատ պարզ է որ Աստուած կ'ուզէ եւ կը սպասէ որ իրեն դառնանք: Քրիստոս երբ կը խօսի անառակ որդիին մասին, կ'ըսէ. *«Տակաւին տունէն բաւական հեռու էր, երբ հայրը տեսաւ զինք (իր որդին) ու գթաց. վազելով դիմաւորեց զայն, վիզին փաթթուեցաւ եւ համբուրեց»* (Ղկ 15.20): Անառակ որդիին հայրը եթէ տունը նստած ըլլար կամ ուրիշ գործով մը զբաղած ըլլար, եւ կամ տեղ մը գացած ըլլար, պիտի չտեսներ իր որդիին վերադարձը: Առակը յստակ կերպով ցոյց կու տայ որ հայրը տունը չէր նստած, այլ դուրսն էր, աչքը նամբան էր, կ'աղօթէր եւ ակնդէտ իր որդիին վերադարձին կը սպասէր:

Անառակ Որդիին առակին մէջ պատկերացուած հայրը ուրիշ մէկը չէ եթէ ոչ մեր երկնաւոր Հայրը: Աստուած մեզի հանդէպ անտարբեր չէ: Մեզմէ հեռու չէ: Պարզապէս երկինքի մէջ բնակող Աստուած մը չէ: Ան արտասուաթոր աչքերով մեզի կը նայի եւ կը սպասէ որ իրեն դառնանք: Ան դուրսը կը սպասէ մեզի: Ան չ'ուզեր ներս մտնել եւ դուռը գոցել երբ տակաւին տուն չենք վերադարձած: Ալ կը բաւէ զինք սպասցնենք: Քանի՞

անգամ ներողութիւն պիտի խնդրէինք սիրելիէ երբ օրերով զինք սպասուցուցած էինք: Եթէ կը սիրենք զԱստուած պէտք է որ դառնանք իրեն: Կարելի չէ՛ սիրել զԱստուած, եւ սակայն, սպասցնել զինք «դուրսը»:

Մարդիկ կրնան խնդրել որ իրենց դառնանք ու գործակցինք իրենց հետ, բայց իրենց նպատակը մեր շահը չէ, այլ՝ իրենցը: Աստուծոյ պարագան տարբեր է: Աստուած ոչինչ կը շահի եթէ իրեն դառնանք եւ իրեն հետ ու իրեն համար գործենք: *«Միթէ՛ մարդը կրնա՞յ Աստուծոյ օգտակար ըլլալ. խելացի մարդը միայն ինքնիրեն օգտակար կ'ըլլայ: Ամենակարողին հանոյ՛ք կը պատնառէ՞ եթէ արդար ըլլաս. կամ շահ մը ունի՞ր եթէ քու նամբաներդ շտկես»* (Յոբ 22.2-3):

Աստուծոյ բացարձակ բարի ըլլալը յայտնի է անկէ, որ մեր փրկութիւնը կ'ուզէ, հակառակ որ մեր փրկութեամբ ինք ոչինչ կ'օգտուի: Ընդհանրապէս մարդոց կողմէ մեզի ուղղուած հրաւերները մարդկային շահերու վրայ հիմնուած կ'ըլլան, մինչ Աստուծոյ կողմէ մեզի ուղղուած հրաւերը կատարելապէս մեր բարիքին եւ օգուտին համար է: Սովորաբար մարդիկ կ'ուրախանան երբ ուրիշներ իրենց բարիք կ'ընեն, բայց Աստուած կ'ուրախանայ երբ ի՛նք ուրիշներուն բարիք կ'ընէ (Եր 32.41): Սիրելիս, սիրող միտքարութեամբ չի՞ լեցուիր երբ գիտնաս որ Աստուած կ'ուրախանայ երբ քեզի բարիք կ'ընէ:

«Ինձի դարձէ՛ք ձեր բոլոր սիրտով՝ ծովապահութեամբ, լալով ու սգալով: Սիրտերնիդ պատնեցէ՛ք եւ ո՛չ թէ հանդերձնիդ» (Յվ 2.12-13): Այստեղ գործածուած «սիրտ» բառը կը պատկերացնէ ներքին մարդը, իսկ «հանդերձ» բառը՝ արտաքին մարդը: Ինչո՞ւ Աստուած կը թելադրէ մեր սիրտերը պատնել եւ ո՛չ թէ մեր հանդերձները: Ի՞նչ է որ Աստուած կը պահանջէ մեզմէ: Աստուծոյ մեզմէ պահանջածը այն է, որ իրեն դարձող մարդը ներքնապէս փոխուի եւ ո՛չ թէ արտաքինապէս: Աստուած մեզ կը հրաւիրէ ո՛չ միայն մեր ծունկերը խոնարհեցնելու իր առջեւ, այլեւ՝ մեր սիրտերը: Մեզմէ ո՞վ կը մերժէ իր սիրելիին հրաւերը: Ինչո՞ւ մերժել հրաւեր մը որուն արդիւնքը պիտի ըլլայ մեր փրկութիւնը: Ո՞վ է խեղդուելու մօտ եղող այն մարդը, որ կը մերժէ օգնութեան համար դէպի իրեն կարկառուած ձեռքը: Աստուած մեզ կը հրաւիրէ սիրտով իրեն դառնալու: Սիրտով Աստուծոյ դառնալ՝ կը նշանակէ մեր սիրտերուն համակ սէրը Աստուծոյ ընծայաբերել:

Աստուած գիտէ որ եթէ սիրտով իրեն չդառնանք, ոչինչ պիտի փոխուի մեր կեանքերուն մէջ, ահա թէ ինչո՞ւ ամէն բանէ առաջ մեր սիրտերը կը պահանջէ (Առ 23.26): Ճշմարիտ ապաշխարութիւնն է որ մեր սիրտերը նշմարտապէս կը փոխէ: Սո՛ւտ է այն ապաշխարութիւնը որ չի՛ փոխեր մեր վերաբերմունքը Աստուծոյ եւ մեր նմաններուն նկատմամբ: Կե՛ղծ է այն ապաշխարութիւնը որ չի՛ վերանորոգեր մեր հոգին ու չի՛ փոխեր մեր մտածելակերպը (Եփ 4.23):

Ճշմարիտ ապաշխարութիւնը կ'առաջնորդէ միտքի նշմարիտ նորոգութեան: Միտքի նորոգութիւնը իւրաքանչիւր անձի կամ երեւոյթի

մասին դրական եւ աստուածահաճոյ մտածումներ ունենալն է: Վստահաբար ձեզի ծանօթ է հետեւեալ օրինակը. երեք անհատներ կը տաշեն ժայռի միեւնոյն կտորը: Առաջինին կը հարցուի թէ ի՞նչ է որ կ'ընէ: Անիկա կը պատասխանէ. «*Ձե՞ս տեսներ ինչ կ'ընեմ, ժայռ կը տաշեմ*»: Երկրորդին կը հարցուի թէ ի՞նչ է որ կ'ընէ: «*Ձաւակներու ապրուստը կը մարեմ*» կ'ըլլայ անոր պատասխանը: Իսկ երբ երրորդին հարց կը տրուի թէ ի՞նչ է որ կ'ընէ: Անիկա կը պատասխանէ. «*Ես Բարձրեայ Աստուծոյ համար տանար կը կտուցեմ*»: Ահաւասիկ երեք անհատներ որոնք միեւնոյն գործը միեւնոյն ժամանակ կը կատարեն, եւ սակայն, իրարմէ բոլորովին տարբեր պատասխաններ կու տան իրենց ուղղուած միեւնոյն հարցումին: Առաջինին համար գործը անէծք էր, երկրորդին համար՝ մտահոգութիւն, իսկ երրորդին համար՝ օրհնութիւն: Ապաշխարութենէ բոլորովին հեռու եղող մարդիկ, կը պատկանին առաջին դասակարգի մարդոց: Ապաշխարել ջանացող եւ ապաշխարութեան իրենց կեանքի ընթացքին հաւատքի գետնին վրայ յաճախ տկարացող եւ գայթող մարդիկ, կը պատկանին երկրորդ դասակարգի մարդոց: Իսկ ապաշխարութիւնը ունենալու եւ իրողապէս ապրող մարդիկ, կը պատկանին երրորդ դասակարգի մարդոց: «*Ես Բարձրեայ Աստուծոյ համար տանար կը կտուցեմ*» խօսքը, ապաշխարութեամբ նորոգուած միտքի մը արտայայտութիւնն է:

Վասկածէ վեր է, որ ապաշխարութեան կեանք ապրող մարդը աստիճանական փոփոխութենէ պիտի անցնի: Ապաշխարութեամբ Աստուծոյ դարձողներուն «*ոյժը պիտի նորոգուի, անոնք արծիւներու պէս՝ իրենց թելերով երկինք պիտի բարձրանան. պիտի վազեն ու պիտի չթուլնան. պիտի քայլեն ու պիտի չյոգնին*» (Ես 40.31): Ահաւասիկ ա՛յս է ինչ որ ապաշխարութիւնը կ'ընէ մեր կեանքներուն մէջ: Քրիստոսի հետ քայլող մարդը թէպէտ յոգնի՝ բայց կանգ չ'առնէր, թէպէտ տկարանայ՝ բայց չ'ընկնուիր, թէպէտ իյնայ՝ բայց դարձեալ ոտքի պիտի կանգնի (Առ 24.16): Քրիստոս պարզապէս իր հետեւորդներուն գորութիւն ներշնչող մը չէ, այլեւ՝ անոնց գորութիւնն իսկ:

Սիրելի՛ ընթերցող, գուցէ կը մտածես ապաշխարելու մասին: Եթէ ապաշխարես եւ կեանքդ Քրիստոսի ձեռքներուն մէջ դնես, շատ կարելոր է որ յիշես թէ անմիջապէս եւ մեքենականօրէն Սուրբ Հոգին պիտի չստանաս: Այն վայրկեանին որ ընդունիս գՔրիստոս իբրեւ անձնական Փրկիչդ, բու կեանքդ կրնայ վայրկեանապէս չփոխուիլ, բայց բու յաւիտեանական «ճակատագիրդ» վայրկեանապէս պիտի փոխուի:

«*Սպասեցէ՛ք՝ մինչեւ ստանաք Հօրը խոստումը...*» (Գրծ 1.4): Իսկ ի՞նչ էր Հօրը խոստումը եթէ ոչ Սուրբ Հոգին: «*Երբ Սուրբ Հոգին իջնէ ձեր վրայ, գորութեամբ պիտի լեցուիք եւ իմ վկաներս ըլլաք...*» (Գրծ 1.8): «*Սպասեցէ՛ք...*»: Այ՛ո, սպասել պէտք է գիտնաս: Եթէ Քրիստոս տեսնէ որ ապաշխարութիւնդ անկեղծ ու իրական է, եթէ տեսնէ որ ապաշխարութեանդ ընթացքին մէջ կը յարատեւես հաւատարմօրէն եւ

խնդութեամբ, վստա՛հ գիտցիր, որ յարմար ժամանակին իր Սուրբ Հոգին պիտի շնորհէ քեզի եւ իր ջերմ ներկայութիւնը շատ զգալի պիտի դարձնէ:

Սուրբ Հոգին ստանալով գարմանալի փոփոխութիւն մը եւ հրաշալի նորոգութիւն մը պիտի ապրիս: Փոփոխութիւն մը եւ նորոգութիւն մը, որ ո՛չ ոք կրնայ հասկնալ եւ ըմբռնել առանց Սուրբ Հոգին ստանալու: Նման նորոգութիւն մը միայն մէկ անգամ չէ որ տեղի կ'ունենայ, այլ՝ ամէն օր: *«Անոնք ամէն ատու կը նորոգուին...»* (Ողբ 3.23): Ամէն նոր օրուան մը հետ Աստուած ինքզինք նոր կերպով մը կը փանչցնէ իր զաւակներուն:

Ինչպէս երկինքի ցօղը ամէն գիշեր կը թրջէ ու կը թարմացնէ գետինը, այնպէս ալ Աստուած իր Սուրբ Հոգիին ցօղով ամէն օր կը նորոգէ մեր կեանքերը իր փառքին համար: Եթէ երբեք զգանք որ Սուրբ Հոգիի ցօղին պէտք է ընկերանայ մեր աչքերէն իջնող արցունքներուն ցօղը՝ թոյլ տանք որ ընկերանայ: Նորոգութիւնը աստուածապարգեւ ապաշխարութեան արցունքով կը սկսի, Սուրբ Հոգիով կ'ամբողջանայ եւ կը կատարելագործուի: Սուրբ Հոգիին ստացումով՝ ապաշխարողին վերածննդեան պատմութիւնը կը սկսի:

Ապաշխարութեան կեանքը կը սկսի որոշ պահու մը, որոշ ժամու մը, Սուրբ Հոգիին հպումովը մեր սիրտերուն եւ կ'երկարաձգուի մեր երկրաւոր կեանքի ամբողջ տեւողութեան: Այլ խօսքով, ապաշխարութիւնը ընթացք մըն է: Ապաշխարութիւնը կ'աւարտի երբ մեր երկրաւոր կեանքը իր աւարտին հասնի: Ինչպէս ծառի մը ցիւղերը մէկ անգամ յօտելով չենք գոհանար, այլ ամէն տարի կը յօտենք, որպէսզի իր զօրութիւնն ու պտղաբերութիւնը պահէ, այնպէս ալ մէկ անգամ ապաշխարութեան արցունք թափելով չգոհանանք, այլ ամէն անգամ երբ պէտքը կը զգանք արտասուելու մեր հոգեւոր թարմութիւնը վերագտնելու համար՝ արտասուենք: Այս ըսելով, ըսել չենք ուզեր որ ապաշխարող մը պարտի ամէն օր արցունք թափել: Ի հարկին, սակայն, արցունք պէտք է թափել մեր մեղքերով Տէր Յիսուսը վշտացուցած ըլլալուս համար:

Սիրելիներ՛ր, չմտածենք մեր թափած արցունքներուն մասին միայն, այլ՝ մտածենք այդ արցունքներուն արգասիքը եղող յաւիտենական ցնծութեան եւ անհուն բերկրանքին մասին: Ի՞նչ կ'ըսէ Աստուծոյ խօսքը այս ուղղութեամբ: *«Թող արցունքով ցանողները, ցնծութեամբ հնձեն: Արդարեւ, լալով մեկնողները, որոնք սերմերը տարին իրենց հետ, ցնծութեամբ պիտի վերադառնան՝ ցորենի խուրձերով ծանրաբեռնուած»* (Սղ 126.5-6): Մտածէ՛ այն ցորենի առատ խուրձերուն մասին որոնք քեզի պիտի տրուին: Այսինքն՝ այն փրկութեան եւ վարձքին մասին, որ քու քաժինդ պիտի դառնան: Ինչպէս երկրագործը միայն իր թափած քրտինքին եւ սպառած ոյժին մասին չէ որ կը մտածէ, այլ՝ այդ քրտինքին արդիւնքը ըլլալիք բերքին մասին, նմանապէս ալ դուն մի՛ մտածեր միայն թափած յորդառատ արցունքներուդ մասին, այլ նաեւ ու մանաւանդ մտածէ՛ այն յաւիտենական հանգիստին մասին որ քու արցունքներուդ արդիւնքը պիտի ըլլայ:

Վերել հաստատեցինք թէ ապաշխարութիւնը կեանքի ընթացք մըն է: Կարելոր է այս նշմարտութիւնը մեր միտքին մէջ ունենալ, որովհետեւ երբեմն տարօրինակ մտածողներու կը հանդիպինք որոնք կ'ըսեն. «Քանի որ ամէն օր մեղք կը գործենք եւ քանի որ ապաշխարութիւնը կ'ազատագրէ մեզ մեր մեղքերէն, աւելի լաւ չ'ըլլար մեր կեանքի աւարտին ապաշխարել»: Լաւ պիտի ըլլար, որ մեր կեանքի աւարտին ապաշխարելինք եթէ երբեք միայն մեր կեանքի աւարտին մեղք պիտի գործէինք:

Քանի որ մեղք գործելը ամենօրեայ իրականութիւն է, ուրեմն, ապաշխարելն ալ ամենօրեայ իրականութիւն պէտք է ըլլայ: Ինչպէս արեւին կրակը կը ցամփեցնէ դաշտերն ու արտերը, այնպէս ալ մեղքի կրակը կը ցամփեցնէ մեր սիրտին ու հոգիին մէջ Սուրբ Հոգիին գովութիւնը: Դարձեալ, ինչպէս ցերեկը կիզուած արտերը գիշերային ցօղով կը գովանան, այնպէս ալ ցերեկ ատեն մեղքերով կիզուած մեր հոգիները պէտք է որ գիշերային աղօթքով վերստին գովացնենք: Ահա թէ ինչո՞ւ կարելի չէ ապաշխարութիւնը յետաձգել մեր կեանքի աւարտին:

Մեզմէ ո՞վ է այն մարդը, որ տրամաբանէ եւ ըսէ. «Քանի որ երեսու ու ձեռքերս ամէն օր կ'աղտոտին, ուրեմն, զանոնք լուալու աշխատանքը պիտի յետաձգեմ կեանքիս աւարտին»: Ինչպէս մեզմէ ո՞չ ոք կը մտածէ իր երեսն ու ձեռքերը լուալու աշխատանքը թողուլ իր կեանքի աւարտին, թէպէտ գիտենք որ անոնք ամէն օր պիտի աղտոտին, այնպէս ալ մեզմէ ո՞չ ոք պէտք է մտածէ յետաձգել ապաշխարութիւնը կեանքի աւարտին, թէկուզ գիտնանք որ ամէն օր մեղք պիտի գործենք: Ինչպէս ամէն օր Ֆիզիքական լուացումի կարիքը կը զգանք, այնպէս ալ ամէն օր հոգեւոր լուացումի կը կարօտինք: Մեր հոգիները շատ աւելի լուացումի կը կարօտին քան մեր ձեռքերը, ո՞չ միայն որովհետեւ մենք հոգեւորապէս աւելի շուտ կը գայթակղինք, այլ որովհետեւ մեր հոգիները աւելի արժէք կը ներկայացնեն քան մեր մարմինները:

Սիրելի՛ եղբայրս եւ քույրս, մի՛ մտածեր ապաշխարութիւնը յետաձգելու կեանքիդ աւարտին քանի որ չե՛ս գիտեր, որ ե՞րբ է որ կեանքդ իր աւարտին պիտի հասնի: Այսօ՛ր եւ հիմա՛ Քրիստոս պատրաստ է քեզ ընդունելու եւ քու կեանքդ այլակերպելու: Հիմա՛ է յարմար ժամանակը. հիմա՛ է փրկութեան օրը (Բ.Կր 6.2): Վաղը կրնայ ուշ ըլլալ: Մի՛ ըսեր վաղը: «Վաղը, գալ շարաթ, գալ ամիս» խօսքերը Սատանային կողմէ մեր բերաններուն մէջ դրուած խօսքեր են: Սատանային խօսքերը Սատանային դարձնենք, իսկ մենք որ Աստուծոյ բաժինն էինք՝ վերադառնանք Աստուծոյ բաժինը ըլլալու:

Վաղուան Տէրը եղողը միայն վաղուան մասին կրնայ մտածել: Մեզմէ ո՞վ կրնայ ըսել թէ ինք վաղուան տէրն է: Այս գիշեր կրնայ վերջին գիշերդ ըլլալ: Վաղը կրնաս աչքերդ բանալ եւ դուն քեզ գտնել յաւիտեանականութեան գիրկը: Կրնաս այս գիրքին ընթերցանութիւնը նոյնիսկ իր աւարտին չհասցնել:

Սիրելի՛ս, դուն որ այս տողերը կը կարդաս, եթէ երբեք ապաշխարած չես, հիմա ծունկի եկուր եւ փառք ու գոհութիւն յայտնէ Աստուծոյ որ անցնող գիշեր կամ ցերեկ հոգիդ չաւանդեցիր եւ հիմա դժոխքի մէջ չես: Մի՛ յետաձգեր այն ինչ որ անյետաձգելի է: Եթէ մէկ բան կայ որ անյետաձգելի պէտք է նկատենք՝ ան ալ ապաշխարութիւնն է: Իսկ Աստանային համար եթէ մէկ բան կայ որ պէտք է յետաձգուի՝ ան ալ ապաշխարութիւնն է: Աստանան իր ամէն կարելին կ'ընէ որ մեզ հեռու պահէ ապաշխարութենէն:

Յովհաննէս Մանդակունին խօսելով այս իրողութեան մասին կ'ըսէ. *«Ապաշխարութիւնը կրնայ մեղքերով սեւցածները սպիտակացնել, տղմաթաթաւները մաքրել, խաւարեալները լուսաւորել, եւ անօրէնութեան կեդտերը սրբել: Այս բոլորը գիտնալով է որ Աստանան կը մօտենայ ապաշխարել փափաքողին եւ սկիզբէն կը մթազնէ անոր միտքը, որպէսզի չյօժարի ապաշխարել: Որովհետեւ Աստանան գիտէ թէ՛ անգամ մը որ սիկզբը ուղիղ ընթանայ, անկէ ետք ապաշխարութեան վաստակը կը քաղցրանայ. եւ ասոր համար, իր բոլոր հնարքները ի գործ կը դնէ, որպէսզի գոջացողը ապաշխարութեան սկիզբը ծուլանայ, եւ գայն օր ըստ օրէ յետաձգէ»* (Ճառեր էջ 26):

Աստուած կը վստահեցնէ մեզ որ եթէ իրեն դառնանք՝ պիտի մոռնայ անցեալին մէջ մեր գործած մեղքերն ու յանցանքները (Եզ 18.21-22): Ան խաղաղութեամբ պիտի խօսի սիրտով իրեն դարձողներուն հետ (Սղ 85.8): Քրիստոս սիրոյ Աստուածն է եւ Աստուծոյ սէրը: Ինչո՞ւ մտահոգուիլ եւ խորհիլ թէ կրնայ մեզ մերժել եւ խայտառակել եթէ իրեն դառնանք: Մեր նմանները կրնան այդպիսի վերաբերմունք ունենալ մեզի հանդէպ, բայց Աստուած՝ երբե՛ք: Կրնայ պատահիլ որ երես չունենանք հանդիպելու մէկու մը որ վշտացուցեր ենք, բայց Աստուած, որ կը վշտացնենք եւ որուն միածին Որդիին մահուան պատճառ դարձանք, ի՛նքն է որ կ'ուզէ մեզի հանդիպիլ. հետեւաբար, ինչպէ՞ս կրնանք մերժուելու վախը ունենալ:

Սիրելի՛ ընթերցող, այն վայրկեանին որ հոգիիդ մէջ ծունկի գաս Տէր Յիսուսի խաչին ներքեւ եւ խոստովանիս մեղքերդ, խոստովանիս որ մեղքերովդ զինք վշտացուցիր, խոստովանիս որ քեզ քու մեղքերէդ փրկելու համար խաչին վրայ մեռաւ, խոստանաս իրեն հետ քալել ինչպէս ենովք ու Նոյ քալեցին (ԾՆ 5.24, 6.9), եւ ընդունիս զինք քու կեանքիդ մէջ եւ իբրեւ քու կեանքդ, ցանչնաս զինք իբրեւ անձիդ Տէրն ու Փրկիչը, քա՛ջ գիտցիր որ արդէն իսկ դարձար փրկութեան եւ կեանքի որդի, կենդանի Աստուծոյ կենդանի որդի, միշտ Ամենասուրբ Երրորդութեան փառքին համար: Ամէն:

ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ ՄԸ ԿՐՆԱՅ ՄԵՂՔ ԳՈՐԾԵԼ

«Ով որ Աստուծոյ զաւակ դարձած է՝ մեղք չի՛ գործեր, որովհետեւ Աստուծոյ կեանքին հաղորդակից կը մնայ: Այլեւս կը դադրի մեղանշելէ, քանի Աստուծոյ զաւակ կը դառնայ» (Ա.Յհ 3.9): Դժբախտաբար, անհամար է թիւը Աստուծոյ հետ կապ չունեցող այն մարդոց՝ որոնք կը մատնանշեն այս համարը, հաստատելու համար, որ նշմարիտ ֆրիստոնեայ մարդը պէտք չէ մեղք գործէ:

Կարելի չէ Յովհաննէս առաքեալին այս խօսքը բառացիօրէն հասկնալ, այլապէս՝ ան ինքզինք հակասած պիտի ըլլար, քանի որ նոյն իր այս նամակին մէջ ան կ'ըսէ. *«Եթէ «Մեղք չգործեցիմք» ըսենք, ստախօս կը հանենք զԱստուած, եւ մեր մէջ իր խօսքը չկայ»* (Ա.Յհ 1.10):

«Ով որ Աստուծոյ զաւակ դարձած է՝ մեղք չի՛ գործեր»: Ապաշխարութիւնը մեզ անխոցելի չի դարձներ: Մարդիկ Աստուծմէ աւելի խիստ թող չըլլան Աստուծոյ զաւակներուն նկատմամբ, անոնցմէ բացարձակ անմեղութիւն պահանջելով: Աստուծոյ զաւակ դարձնելու չդարձածը հաւասարապէս մեղք կը գործեն: Տարբեր բան է սակայն մեղք գործել տկարութեան իբրեւ հետեւանք, եւ տարբեր բան է մեղք գործել ապերախտութեան իբրեւ հետեւանք: Օրինակ, Պետրոս առաքեալ եւ Յուդա Իսկարիոտացի ուրացան գՔրիստոս: Բոլորս ալ գիտենք սակայն, որ Պետրոսի ուրացումը տկարութեան հետեւանք էր, մինչ Յուդա Իսկարիոտացիի ուրացումը՝ դրամասիրութեան: Պետրոս առաքեալ վերականգնեցաւ որովհետեւ կը սիրէր Յիսուսը (Յհ 21.15), մինչ Յուդա չվերականգնեցաւ որովհետեւ ինքզինք էր որ կը սիրէր:

Տակաւին, *«Ով որ Աստուծոյ զաւակ դարձած է՝ մեղք չի՛ գործեր»* խօսքը, Աստուծոյ դառնալէ ետք կամովին եւ սիրայօժար կերպով մեղք չգործելուն կ'ակնարկէ նաեւ: Ո՞վ է այն հաւատարիմ ծառան որ սիրայօժար կերպով իր տիրոջ դէմ կ'ըմբոստանայ: Ո՞վ է այն հարազատ եւ հնազանդ զաւակը որ կամովին իր սիրելի հօրը դէմ գլուխ կը ցցէ: Ո՞վ է այն աշխատասէր աշակերտը որ իր ուսուցիչին դէմ կ'ընդվզի: Ո՞վ է այն լաւ ամուսինը որ յօժարութեամբ անհաւատարմութիւն կը ցուցաբերէ իր կնոջ նկատմամբ: Ով որ Աստուծոյ Հոգիէն չէ ծնած, եւ հետեւաբար, անկեղծ ապաշխարութիւն մը չէ ապրած, ո՛չ միայն այս բոլորը, այլեւ՝ շատ-շատ աւելին կրնայ ընել՝ կամովին եւ յօժարութեամբ: Բայց նշմարիտ ֆրիստոնեային համար, այս բոլորը կամաւորաբար ընելը՝ անընդունելի կը նկատուին: Հետեւաբար, առաքեալին ըսածը այն է, որ ան որ Աստուծոյ կը դառնայ՝ այլեւս կը դադրի կամաւորաբար եւ սիրտի յօժարութեամբ մեղքի կեանք մը ապրելէ:

Ճշմարիտ ֆրիստոնեայ մարդը տարբեր է աշխարհի մարդոցմէն ո՛չ թէ անով որ մեղք չի գործեր, այլ անով՝ որ ան կ'ատէ մեղքը: Լսէ՛ թէ ի՛նչ կ'ըսէ առաքեալը. *«Ուզածս չէ որ կ'ընենք, այլ հակառակը՝ ատած բանս է որ կ'ընենք»* (Հո 7.15): Առաքեալը այստեղ կը խօսի մեղքը ատելուն մասին:

Մեղքը չատողը՝ զԱստուած սիրել չի՝ կրնար: Պօղոս առաքեալ նաեւ մեղք կը գործէր, բայց չէր սիրեր մեղքը: Առաքեալը իր ատած բանն էր որ կ'ընէր: Աստուած գիտէ որ չենք կրնար ազատիլ մեղքէն: Աստուծոյ պահանջածը սակայն այն է՝ որ ձերբազատինք մեղքի սէրէն: Մեղք գործողին համար ներում կայ, բայց մեղքը սիրողին համար՝ ոչ:

Ուրիշ բան է սիրել մեղքը եւ գործել գայն եւ ուրիշ բան է ատել մեղքը եւ գործել գայն: Ամէն մարդ մեղք կը գործէ, բայց ամէն մարդ մեղք գործել չի՝ սիրեր: Մեղաւոր մարդը մեղք գործելուն համար չէ որ կը կործանի, այլ՝ մեղքը սիրելուն համար: Աստուած մեզմէ բացարձակ անմեղութիւն չ'ակնկալեր: Մեր նման մարդը կրնայ մեզմէ նման բան ակնկալել, բայց Աստուած՝ երբեք: Աստուծոյ պահանջածը այն է որ ատենք մեղքը: Ի՞նչ կը նշանակէ ատել մեղքը: Մեղքը ատելը՝ մեղք չգործելը չէ: Երկու հոգիներ կրնան միեւնոյն մեղքը գործել, մին սակայն, կրնայ հաճոյք ստանալ մեղք գործած ատեն, իսկ միւսը՝ զգուիլ եւ ատել զանիկա: Եթէ մեր գործած մեղքը կ'ատենք, այդ արդէն կը նշանակէ որ նշմարիտ ապաշխարութեան ընթացքի մէջ ենք: Իսկ եթէ մեր գործած մեղքը կը սիրենք եւ հաճոյք կը ստանանք անկէ, այդ կը նշանակէ որ ապաշխարութենէն անհունօրէն հեռու ենք: Ուրեմն, իսկական ապաշխարութիւնը արմատախիլ կ'ընէ մեր սիրտերէն մեղքի սէրը եւ ո՛չ թէ մեղքը: Ապաշխարութիւնը մեզ կը հեռացնէ մեղքի սէրէն, եւ մօտիկ կը բերէ Տէր Յիսուսի սիրոյն: Քրիստոսի արիւնով արդարացած մարդու մը մեղանշումները նոյնը չեն կրնար ըլլալ Քրիստոսի արիւնով տակաւին չարարացած մարդու մը մեղանշումներուն յարաբերաբար:

«Քարին՝ որ կը կամենամ, չեմ ընէր, այլ կ'ընեմ չարը՝ որ չեմ ուզեր» (Հո 7.19) իսո՞ք, կը պարզէ այն ներքին հակամարտութիւնը որ նշմարիտ քրիստոնեայ մարդը կ'ապրի: Ո՞ր իրական քրիստոնեան կ'ուզէ մեղանշել եւ Քրիստոսի սիրտը խոցոտել: Ո՛չ ոք: Հակառակ ասոր, ո՞ր քրիստոնեան չի՝ մեղանշեր: Երբ չեմ ուզեր մեղանշել բայց կը մեղանշեմ՝ ասիկա ներքին պայքար մը չ'ենթադրեր: Ո՞վ է այն նշմարիտ հաւատացեալը որ չի՝ փափաքիր կատարեալ սրբութեան կեանք մը ապրիլ: Թէպէտ ունիմք նման փափաք մը, եւ սակայն, մեզմէ ո՞վ կ'ապրի կատարեալ սրբութեան կեանք մը: Ասոր չէ՞ որ կ'ակնարկէ առաքեալը երբ կ'ըսէ. *«Ուզածս չէ որ կ'ընեմ»*:

Ինչո՞ւ հաւատացեալ մարդը կ'ապրի ներքին պայքար մը: Ան կ'ապրի ներքին պայքար մը, որովհետեւ ե՛ւ Աստուած ե՛ւ Սատանան կը պայքարին անոր հոգիին համար: Աստուած կը պատերազմի անոր հոգիին փրկութեան համար, իսկ Սատանան՝ անոր հոգիին կորստեան համար: Ահա թէ ինչո՞ւ հաւատացեալ մարդը յանախ իր ատած բանն է որ կ'ընէ եւ ո՛չ թէ իր սիրած բանը:

Մեղքի կեանքը սիրող մարդը չի՝ կրնար այսպիսի ներքին հակամարտութիւն մը ապրիլ: Մեղքի կեանքը սիրող մարդուն մէջ կա՞յ ոյժ մը որ մերժէ կամ պայքարի մեղքի սիրոյն դէմ: Ո՛չ մէկ ոյժ: Ի՞նչ բան

անգիղջ մեղաւորին մէջ կրնայ պայքարիլ մեղքին դէմ եւ մերժել գանհկա, երբ անգիղջ մարդը ի՛նք հանոյք կը զգայ մեղք գործելէն:

Մեղքը ատողը միայն կրնայ պատերազմիլ մեղքին դէմ: Իսկ մեղքը չատողը պատնառ մը չունի պատերազմելու ատոր դէմ: Երբ կ'ատենք որոշ մեղք մը, վստահաբար մեր ամէն կարելին ի գործ պիտի դնենք այդ մեղքին տեղի չտալու համար, մինչ երբ կը սիրենք մեղքը, մեր կարելին ի գործ պիտի դնենք գանհկա գործելու համար: Առնենք մարմնասիրութեան օրինակը: Մարմնասէր մարդը միջոցներ կը փնտռէ իր մարմինի ցանկութիւնը գոհացնելու, մինչ մարմնասէր չեղողը միջոցներ կը փնտռէ պայքարելու իր մարմինի ցանկութեան դէմ եւ սանձելու գանհկա:

Մեղքին հանդէպ մեր ատելութիւնը կը զօրացնէ մեզ մեղքին դէմ մեր մղած պայքարին մէջ: Որպէսզի կարենանք ատել մեղքը, պէտք է խնդրենք Աստուծէ, որ սէր բորբոքէ մեր սիրտերուն մէջ իրեն հանդէպ: Առանց Քրիստոսի սէրը ընդունելու մեր սիրտերուն մէջ, չենք կրնար ատել մեղքը: Մեծագոյն մեղքը զԱստուած չսիրելն է: Ապաշխարութեամբ ձերբազատի՛նք այս մեղքէն, որպէսզի կարենանք նաեւ ձերբազատիլ մեղքի սէրէն:

Արդեօք այս բոլոր բացատրութիւնները լոյս կը սփռեն Յովհաննէս առաքեալին, *«Ով որ Աստուծոյ զաւակ դարձած է՝ մեղք չի գործեր»* խօսքին վրայ: Վստահաբար: Աստուծոյ կեանքին հաղորդակից եղող մարդուն կեանքը հիմնովին կը փոխուի: Ան այլեւս իր նախապէս ապրած մեղքի կեանքը չի՛ շարունակեր: Մեղք գործելու ամէն տեսակի փափաք կը մեռնի իր ներսիցին: Նոր ծնունդ մը կ'ունենայ որ նոր կեանքի մը դուռը կը բանայ իր առջեւ:

Առաքեալին ըսել ուզածը այն է, որ Քրիստոսով շնորհուած այդ նոր կեանքին ազդեցութիւնը այնքան զօրաւոր կ'ըլլայ, որ նախկին կեանքը ամբողջապէս իր ազդեցութիւնը կը կորսնցնէ: Երբ նոր կեանքին նշմարիտ գեղեցկութիւնը յայտնուի՝ ան ինքնաբերաբար մեղքին բացարձակ տգեղութիւնը հանդէս կը բերէ, որուն արդիւնքը կ'ըլլայ այն՝ որ փախչիմք մեղքի կեանքէն:

Արդարեւ, ո՞վ արեւին լոյսը ըմբռնիմք ետք, պիտի ուզէր շարունակել մոմին լոյսը գովաբանել: Ո՞վ Քրիստոսի արիւնով սրբուելէ եւ մաքրուելէ ետք, պիտի փափաքէր վերստին մեղքի տիղմին մէջ թաւալիլ: Ո՞վ կանաչագարդ լերան մը գագաթը բարձրանալէ եւ այդտեղի մաքրամաքուր օդը շնչելէ ետք, պիտի ցանկար վերադառնալ մեղքի ժահահոտութեամբ լի խորունկ վիհերուն: Ո՞վ աղանիի նման անմեղ եւ պարզ սիրտ մը ստանալէ ետք, պիտի կամենար շարունակել ագռաւանման կեանք մը ապրիլ՝ չարչրկել, տանջել եւ գիշատել իր նմանը: Ահաւասիկ այ՛ս է պատմաոր թէ ինչո՛ւ առաքեալը կը հաստատէ թէ *«ով որ Աստուծոյ զաւակ դարձած է՝ մեղք չի գործեր»* (Ա.Յհ 3.9):

Յովհաննէս առաքեալ յիշելէ ետք թէ Աստուծոյ զաւակ դարձած մարդը այլեւս կը դադրի մեղանշելէ, կ'աւելցնէ. *«Ահա այսպէ՛ս կը զանազանուին Աստուծոյ որդիներն ու Սատանային որդիները.– ով որ արդարութիւն չի՛ գործեր՝ Աստուծոյ որդի չէ. ով որ իր եղբայրը չի՛ սիրեր՝ նոյնպէս Աստուծոյ որդի չէ»* (Ա.Յհ 3.10):

Առաքեալը յստակ կը դարձնէ, թէ Աստուծոյ զաւակ դարձած մարդուն կեանքին մէջ փոփոխութիւններ կը յառաջանան: Փոփոխութիւններուն շարքին են արդարութիւն գործելն ու մեր նմանները սիրելը: Անարդարութիւն գործելը կամ մեր նմանը չսիրելը՝ մեղք գործել է: Ո՛չ ոք կրնայ Քրիստոսով արդարանալէ ետք՝ շարունակել անարդարութեան կեանք մը ապրիլ: Ո՛չ ոք կրնայ Աստուծոյ սէրը իր սիրտին մէջ ընդունելէ ետք՝ չսիրել իր նմանը: Մեր եղբայրսիրութիւնը փաստ մըն է որ մենք մահէն կեանքի անցած ենք (Ա.Յհ 3.13):

Ուշագրաւ երեւոյթ է որ Յովհաննէս առաքեալ մարդկային ցեղը կը բաժնէ երկուքի. *«Ահա այսպէ՛ս կը զանազանուին Աստուծոյ որդիներն ու Սատանային որդիները...»* (Ա.Յհ 3.10): Կամ Աստուծոյ որդիներն ենք եւ կամ Սատանային: Կամ Աստուած է տէրն ու իշխանը մեր կեանքերուն եւ կամ Սատանան: Իւրաքանչիւրս ինքնիրեն հարց թող տայ ըսելով. *«Ես որո՞ւ զաւակն եմ, ես որո՞ւ թագաւորութեան անդամ եմ: Աստուծո՞յ, թէ՛ Աստուծոյ եւ իմ թշնամիին՝ Սատանային»:*

Ոնեւէ մարդ պէտք չէ յաւակնութիւնը ունենայ յայտարարելու թէ ինք ո՛չ Աստուծոյ եւ ո՛չ Սատանային զաւակն է: Մենք ուզեմք կամ չուզեմք, ընդունիմք կամ մերժեմք, ասոնցմէ մէկուն զաւակն ենք: Ո՛չ ոք կրնայ սատանայական գործեր կատարել եւ յայտարարել թէ ինք Սատանային գործակիցն ու կամակատարը չէ: Սատանայութիւն ընողը Սատանային հպատակութիւն յայտնած կ'ըլլայ: Ինչպէս բարին Աստուած հայրն է բարեգործ մարդոց, այնպէս ալ չար Սատանան հայրն է չարագործ մարդոց:

Իր եղբայրը չսիրողը՝ չարագործութիւն կ'ընէ: Քրիստոնեայ մարդը չի՛ կրնար նման չարագործութիւն մը կատարել: *«Ով որ Աստուծոյ զաւակ դարձած է՝ մեղք չի գործեր»*, այսինքն՝ ով որ իսկապէս Աստուծոյ զաւակն է, անկարելի է որ չսիրէ իր նմանները: *«Իր նմանները»* որ կ'ըսեմ, կը հասկնամ բոլոր մարդիկը անխտիր, ե՛ւ գՔրիստոս ընդունողները ե՛ւ գՔրիստոս մերժողները: Բայց, վստահաբար, Քրիստոսի միացածներուն սէրը իրարու հանդէպ շատ աւելի խորունկ եւ ջերմ կ'ըլլայ քան անոնց հանդէպ՝ որոնք Քրիստոսի զաւակները չեն: Քրիստոսով փրկուած մարդիկ՝ Քրիստոսով իրարու եղբայր եւ քույր կը դառնան: Անոնք երբ զիրար սիրեն, կը սիրեն այնպէս՝ ինչպէս նոյն ընտանիքին հարազատ անդամները զիրար պիտի սիրէին:

Զփրկուած մը չի՛ կրնար վայելել նոյն այն հարազատ եւ ջերմ սէրը, որ փրկուածներ իրարու նկատմամբ կը տածեն: Նոյնիսկ Աստուած ինք, իր զաւակները եղողներուն եւ իր զաւակները չեղողներուն հետ նոյն

ձեռով չի՛ վերաբերիր եւ գանոնք հաւասար կերպով չի՛ սիրեր: Ճիշդ է որ Աստուած բոլորը կը սիրէ, բայց բոլորը հաւասար կերպով չի՛ սիրեր: Աստուած յստակ կը դարձնէ այս իրողութիւնը երբ կը յայտարարէ. «*Ես կը սիրեմ՝ զիս սիրողները*» (Առ 8.17): Աստուած հօր մը նման կը սիրէ անոնք որոնք իբրեւ հայր ընդունած են եւ կ'ընդունին զինք: Աստուած հայրական սէր չի՛ կրնար ցուցաբերել անոնց նկատմամբ որոնք Քրիստոսի նամբով չեն հաշտուած իր հետ: Աստուծոյ համար հաշտուած մը եւ անհաշտ մը նոյն արժէքը չեն ներկայացնել: Մեզմէ որո՞ւն համար իրական ոսկին եւ կեղծ ոսկին նոյն արժէքը ունին: Ո՞վ նոյնքան արժէք կու տայ պտղատու եւ անպտուղ ծառերուն: Ո՞վ լոյսի գործեր կատարողն ու խաւարի գործեր կատարողը իրարու հաւասար կը սեպէ:

Սիրելի՛ ընթերցող, եթէ երբեք Աստուծոյ գաւակը դարձած ես, չես կրնար մեղանչել. այսինքն, չես կրնար ձեւացնել որ իրական ոսկի մըն ես՝ երբ խորքին մէջ չես, ո՛չ ալ կրնաս իբրեւ պտղատու ծառ երեւիլ՝ երբ անպտուղ ես: Զես կրնար ձեւացնել որ ողջ ես՝ երբ իրականութեան մէջ մեռած ես (Յլտ 3.1): Եթէ զԱստուած գտած ես՝ կեանք է որ գտած կ'ըլլաս (Առ 8.35):

Քրիստոսի անունով կը խնդրեմ՝ քեզմէ որ փորձես դուն քեզ. Քրիստոս Յիսուսի ներկայութիւնը կը զգա՞ս ներսիդիդ, թէ պարզապէս իր անունը կը կրես (Բ.Կր 13.5): Երբ կը խօսիս անձիդ փրկութեան մասին եւ կամ սիրելիներէդ մէկուն փրկութեան մասին, բնա՛ւ զգացականօրէն մի՛ խօսիր: Թոյլ մի՛ տար որ Սատանան քեզ խաբէ որ դուն փրկուած ես: Փրկութիւնը զգացականութեան հարց պէտք չէ ըլլայ: Անհամար է թիւը անոնց՝ որոնք իրենց զգացումներուն զոհ կ'երթան: Անոնք «*Տէ՛ր, Տէ՛ր...*» կանչողներէն եւ «*բնա՛ւ ձեզ չեմ նանչնար*» լսողներէն պիտի ըլլան (Մտ 7.22-23): Զըլլայ որ դո՛ւն ալ անոնցմէ մէկուն պէս ըլլաս:

Եթէ կ'անդրադառնաս որ խաբուած հաւատացեալ մըն ես, եթէ կը կասկածիս որ փրկուած մըն ես, հիմա ատենն է որ սիրտդ բանաս Քրիստոսի առջեւ եւ խնդրես իրմէ որ քեզ ընդունի իբրեւ հարազատ գաւակ: Երբ ընդունիս զՔրիստոս կեանքիդ մէջ, այն ատեն պիտի ստանաս Սուրբ Հոգին: «*Եւ Սուրբ Հոգին գրաւական է՝ թէ պիտի ժառանգենք Աստուծոյ խոստումը, երբ Աստուած պիտի փրկէ իր սեփական ժողովուրդը, որպէսզի իր փառքը գովերգենք*» (Եփ 1.14): Ունի՞ս Աստուծոյ խոստումը ժառանգելու գրաւականը, այսինքն՝ Սուրբ Հոգին:

ՄԵՂԱՆՉԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԵԱՊԻՍՏՈՒԱԾ ԵՆՔ

Նախորդ գլուխին մէջ խօսեցանք այն սխալ մեկնութեան մասին, ըստ որուն ճշմարիտ քրիստոնեան չի՛ կրնար մեղք գործել. այս գլուխով պիտի խօսինք ուրիշ թիւր հասկացողութեան մը մասին, ըստ որուն մարդիկ մեղանչական բնութեամբ ստեղծուած են, եւ հետեւաբար չե՛ն կրնար մեղք չգործել:

«Ի՛նչ ընենք, մարդ ենք: Չե՛նք կրնար մեղք չգործել: Մեղք գործելը մարդկային է: Աստուած մեզ մեղանչական բնութեամբ ստեղծած է: Մեղք գործելը բնական երեւոյթ է»: Այս եւ նման բացատրութիւններ Սատանան է որ կը դնէ մեր բերնին մէջ: Մեղք գործելը երբեք բնական երեւոյթ մը չէ: Եթէ մեղք գործելը բնական երեւոյթ է, ուրեմն, մեղք չգործելը՝ անբնական է: Բայց խորքին մէջ մեղք գործելն է որ անբնական երեւոյթ կը սեպուի, որովհետեւ անբնական կը դարձնէ Աստուծոյ եւ մեր յարաբերութիւնը: Ե՞րբ Աստուծոյ եւ մարդուն յարաբերութիւնը բնական կը նկատուէր: Ադամին եւ Եւային մեղք գործելէն առա՞ջ, թէ՛ ետք: Միթէ մեղքը չէ՞ր որ խանգարեց Աստուծոյ եւ մարդուն բնական յարաբերութիւնը:

Ադամ եւ Եւա մեղք գործելէն ետք երբ լսեցին Աստուծոյ ձայնը, չփորձեցի՞ն պահուրտիլ պարտեզին ծառերուն մէջ (Ծն 3.8): Աստուծմէ պահուրտիլը բնակա՞ն երեւոյթ կը նկատէք: Արարածին փախչիլը Արարիչէն խորթ չի՞ թուիր ձեզի: Ադամ եւ Եւա պիտի չփորձէին պահուրտիլ Աստուծմէ եթէ երբեք մեղանչական բնութեամբ ստեղծուած ըլլային եւ կամ եթէ երբեք մեղք գործելը բնական երեւոյթ նկատուէր: Ո՛չ ոք կը փորձէ պահուրտիլ իր մեծաւորէն իր գործած բնական արարքին համար: Անբնական արարքներ գործողներն են որ միշտ կը փորձեն պահուրտիլ մարդոց աչքերէն:

Եթէ ընդունինք որ մարդ արարածը մեղանչական բնութեամբ ստեղծուած է, եւ եթէ ընդունինք որ մեղք գործելը բնական երեւոյթ է, այդ պարագային պէտք է ընդունինք նաեւ որ Աստուած երբեք իրաւունք չունի դատելու կամ պատժելու մարդը: Աստուած ինչո՞ւ պիտի դատէ մարդը բնական երեւոյթի մը համար: Դատաւորները միշտ անբնական արարքներ գործողները չէ՞ որ կը դատեն: Ըսել թէ Աստուած մարդը ստեղծեք է մեղանչական բնութեամբ՝ Աստուծոյ դէմ մեղք գործել է: Եւ ինչո՞ւ: Որովհետեւ Աստուած անարդար պիտի ըլլար եթէ երբեք դատէր մեզ երեւոյթի մը համար որ մեր բնութեան մաս կը կազմէ:

Յո՛ւյց տուէք ինծի տող մը Աստուածաշունչին մէջ, որ կը փաստէ թէ մարդ արարածը մեղանչական բնութեամբ ստեղծուած է: «Մեղանչական» բառը միայն մէ՛կ անգամ գործածուած է Աստուածաշունչին մէջ, ան ալ Հո 8.3-ին մէջ, որ կ'ըսէ թէ Աստուծոյ Որդին *«մեղքը յաղթահարելու համար մեր մեղանչական բնութիւնը իր վրայ առաւ եւ իր մարմինին մէջ դատապարտեց մեղքը»:* Շատ յստակ է որ *«մեղանչական բնութիւն»* բացատրութիւնը տրուեցաւ մարդոց իրենց մեղանչումէն ե՛տք միայն:

Այնքան աստեղ երբ մեղք ըստա՞ծը գոյութիւն չունէր, «մեղանշական բնութիւն» հասկացողութիւնն ալ գոյութիւն չունէր: Ադամ եւ Եւա չեն կրնար մեղանշական բնութեամբ ստեղծուած ըլլալ, որովհետեւ անոնց բնութիւնը իրենց ստեղծումէն ե՛տք էր որ մեղանշական բնութեան վերածուեցաւ՝ երբ անոնք մեղք գործեցին: Մարդկային ցեղը այսպէս մեղանշական բնութիւնը ժառանգեց անոնցմէ: Եւ սակայն, Ադամական մեղքով ծնիլ չի՛ նշանակեր մեղանշական բնութեամբ ծնիլ:

Շատ կարեւոր է սակայն որ հետեւեալ ուղղութիւնը մեր միտքին մէջ յստակ ըլլայ: Ուրիշ բան է ըսել թէ մարդկային ցեղը Ադամէն եւ Եւայէն ժառանգեց անոնց մեղանշական բնութիւնը եւ բոլորովին ուրիշ բան՝ թէ Աստուած մեզ մեղանշական բնութեամբ ստեղծեց: Անոնք որոնք կը հաստատեն թէ Աստուած մեզ մեղանշական բնութեամբ ստեղծեց՝ անոնք գԱստուած հեղինակ եւ պատճառ կը նկատեն մեր գործած մեղքերուն: Մեղանշական բնութիւնը մեր նախահայրէն եւ նախամայրէն ժառանգեցինք է եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ կողմէ մեր մէջ հաստատուեցաւ: Պէտք չէ մեղադրել գԱստուած ժխտական երեւոյթի մը համար, որ մեր նախահայրէն ու նախամայրէն ժառանգած ենք: Ինչպէս իրաւունք չունինք մեղադրելու գԱստուած հիւանդութեան մը համար որ մեր հարազատներէն ժառանգեցինք, այնպէս ալ իրաւունք չունինք մեղադրելու զինք բանի մը համար որ Ադամէն ու Եւայէն մեզի փոխանցուեցաւ:

Սիրելի՛ ընթերցող, մեր գործած որեւէ մէկ մեղքին համար չենք կրնար մեղադրել գԱստուած կամ Ադամն ու Եւան եւ կամ ոեւէ մարդ: Քանի որ մենք ազատ կամքով ստեղծուած ենք Աստուծոյ կողմէ, մեր առջեւ երկու տարբեր ֆամբաներ դրուած են (Բ.Օր 30.15-16) եւ մեզի ամբողջական ազատութիւն տրուած է ընտրելու անոնցմէ մին, ուրեմն մեր գործած մեղքերուն համար մեր անձերէն զատ ուրիշ ո՛չ ոք կրնանք մեղադրել կամ այպանել: Մեղք գործելը ցոյց չի՛ տար որ մարդը մեղանշական բնութեամբ ստեղծուած է, այլ ցոյց կու տայ որ մարդը ազատ կամքով ստեղծուած է: Եթէ երբեք մեղք գործելը մեր ազատ կամքին հետեւանքն է, աններելի յանդգնութիւն պիտի ըլլար ըսել թէ մեղանշական բնութեամբ ստեղծուած ըլլալու հետեւանքն է:

Տակաւին, անոնք որոնք կը հաստատեն թէ «*մեղանշական բնութեամբ ստեղծուած ենք եւ հետեւաբար մեղք գործելը մարդկային է*», անոնք մեղք գործած կ'ըլլան Քրիստոսի մարդեղութեան խորհուրդին դէմ: Եթէ մեղք գործելը «բնական» կամ «մարդկային» որակենք, ապա ուրեմն ընդունած կ'ըլլանք որ Քրիստոս բնական կամ մարդկային կեանք մը չապրեցաւ, որովհետեւ ան մեղք չգործեց (Ա.Յի 3.5, Յի 8.46, Բ.Կր 5.21): Եթէ մեղք գործելը մարդկային է, ապա ուրեմն Քրիստոս իբրեւ մարդ՝ եթէ մեղք գործէր, այդ մեզ բնաւ պէտք չէր զարմացնէր:

Հակառակ որ Աստուածաշունչը շատ յստակ կերպով ցոյց կու տայ որ անկեալ հրեշտակապետը՝ Արուսեակ, նոյնիման Սատանան, ի՛նք եղաւ

մարդը դեպի մեղք մղողը, բայց տակաւին մարդիկ կը սիրեն կանգ առնել կարգ մը հարցումներու վրայ. *«Եթէ երբեք մարդը մեղանչական բնութեամբ չէ ստեղծուած, հապա ինչպէ՞ս կրցաւ մեղք գործել: Ուրկէ՞ եկաւ մեղքը եւ ինչպէ՞ս մուտք գործեց անոր կեանքէն ներս»*: Հետեւելով այս տրամաբանութեան, մե՛նք ալ հարց կու տանք. *«Արդեօք այն անհամար հրեշտակները որոնք մեղանչեցին Աստուծոյ դէմ, անո՞նք ալ ուրեմն մեղանչական բնութեամբ ստեղծուած էին»*: Եթէ հրեշտակները մեղանչական բնութեամբ ստեղծուած ըլլային, վստահ եղէք որ այսօր երկինքի մէջ ո՛չ մէկ հրեշտակ պիտի մնար: Անոնք բոլորն ալ մինչեւ այսօր մեղանչած պիտի ըլլային Աստուծոյ դէմ: Հետեւաբար, ինչպէս անմեղանչական բնութեամբ ստեղծուած հրեշտակներ մեղք գործեցին, այնպէս ալ անմեղանչական բնութեամբ ստեղծուած մարդիկ կրնան մեղք գործել: Հրեշտակներուն մէկ մասին մեղանչումը ապացոյց մը չէ՞ որ մարդ արարածը մեղանչական բնութեամբ չէ ստեղծուած:

Լսենք թէ ի՛նչ կ'ըսէ Աստուծոյ իօսօքը. *«Աստուած մարդը ուղիղ ստեղծեց, բայց անոնք շատ հնարքներ փնտոեցին»* (Ժդ 7.29): Նախ իօսինք այս համարին առաջին բաժնին մասին: Ժողովողը յստակ կերպով կը մատնանշէ որ մեղքին պատճառը Աստուած չէ, այլ՝ մարդը: *«Աստուած մարդը ուղիղ ստեղծեց»* բացատրութիւնը բացայայտ կերպով ցոյց կու տայ որ մարդ արարածը իր սկզբնական ծագման մէջ, այլ իօսօքով՝ իր ստեղծման օրը, կատարեալ, ուղիղ, անմեղ եւ անեղծ էր: Սատանան չհանդուրժեց մարդ արարածը իր կատարեալ, ուղիղ, անմեղ եւ անեղծ վիճակին մէջ տեսնել: Ան ուզեց հեռացնել մարդը իր այս երանելի վիճակէն: Երկրորդականոն գիրքերէն մէկուն մէջ կը կարդանք. *«Աստուած մարդը ստեղծեց որպէսզի անեղծ ըլլայ. գանձեալ ստեղծեց իր բարեբարութեան պատկերով: Մահը մուտք գործեց աշխարհ Սատանային նախանձին իբրեւ հետեւանք»* (Իմաստ 2.23-24): Ո՞վ կրնայ հակառակորդ որ մարդը չստեղծուեցաւ որպէսզի անեղծ ըլլայ: *«Որպէսզի անեղծ ըլլայ»* բացատրութիւնը կը նշանակէ որ մարդը ո՛չ միայն ստեղծուեցաւ անեղծ եւ անմեղ, այլեւ՝ ստեղծուեցաւ որպէսզի ապրի անեղծ եւ անմեղ կեանք մը: Զի՛ կրնար ըլլալ որ Աստուած մարդը եղծանելի ստեղծէ եւ անկէ անեղծութիւն պահանջէ: Աստուած անարդար պիտի ըլլար եթէ երբեք մեզ մեղաւոր ստեղծէր եւ մեզմէ անմեղութիւն եւ սրբութիւն ակնկալէր:

Անդրադառնանք Ժդ 7.29ի երկրորդ բաժնին. *«Բայց անոնք (մարդիկ) շատ հնարքներ փնտոեցին»*: «Հնարք» բացատրութիւնը ցոյց կու տայ որ մարդիկ ժխտական միջոցներու դիմեցին իրենց փափաքներուն գոհացում տալու համար: Աստուած մարդուն առջեւ դրաւ կեանքն ու մահը, օրհնութիւնն ու անեծքը, եւ յանձնարարեց որ ընտրէ կեանքը՝ որպէսզի յաւիտեան ապրի (Բ.Օր 30.19): Ազատութիւնը Աստուծոյ կողմէ մարդուն տրուած գերազոյն պարգեւն է: Աստուած չուզեց մարդուն ձեռքէն իյել այդ պարգեւը: Մեղանչելու եւ չմեղանչելու գոյգ կարելիութիւնները դրուած էին Ադամի եւ Նւայի առջեւ: Եթէ երբեք

միակ կարելիութիւն մը դրուած ըլլար անոնց առջեւ, այդ պարագային, պէտք է հերքել «ազատ կամք» հասկացողութիւնը: Երբ մարդիկ իրենց տրուած ազատ կամքը կ'օգտագործեն մեղքի կեանք մը ապրելու համար, այդ չի' նշանակեր որ անոնք մեղանշական բնութեամբ ստեղծուած են:

«Աստուած մարդը ուղիղ ստեղծեց»: Ուղիղն Աստուած ուղիղ ստեղծեց մարդը: Անուղիղ պիտի ըլլար ըսել թէ ուղիղն Աստուած անուղիղ ստեղծեց մարդը: Աստուած որ բարի ու բարեբար է (Սղ 119.68), գէշ բան չ'ստեղծեր: Կատարեալն Աստուծոյ պատկերով ստեղծուած մարդը չի' կրնար անկատար ըլլալ: Քանի որ Ադամ եւ Եւա Աստուծոյ պատկերով եւ նմանութեամբ ստեղծուեցան (ՄՆ 1.27), ուրեմն չի' կրնար ըլլալ որ անոնք մեղանշական բնութեամբ եւ կամ անկատար ստեղծուած ըլլան: Աստուծոյ պատկերին եւ նմանութեան մէջ խոտելի եւ անկատար ոչինչ կայ: Ինչպէս ծառը իր տեսակին պէս պտուղ կը բերէ, այնպէս ալ Աստուած երբ ստեղծեց մեր նախահայրն ու նախամայրը՝ իր անմեղ եւ կատարեալ բնութիւնը դրաւ անոնց մէջ:

Դարձեալ Աստուած է որ կը հաստատէ. *«Ես քեզ իբր ընտիր որթատունկ եւ բոյորովին մաքուր սերմ տնկեր էի, եւ դուն ինչպէ՞ս վայրենի որթատունկի անպիտան երեւոյն պէս եղար»* (Եր 2.21): Ճիշդ է որ խօսքին շրջագիծը ցոյց կու տայ, որ ան ուղղուած է Իսրայէլի ժողովուրդին, բայց անառարկելի իրողութիւն է, որ նոյն այս խօսքը կը վերաբերի իւրաքանչիւր մարդ արարածի: Այս համարը ցոյց չի՞ տար որ Ադամ եւ Եւա *«իբր ընտիր որթատունկ եւ բոյորովին մաքուր սերմ»* տնկուած էին Աստուծոյ կողմէ: Եթէ երբեք մարդը ստեղծուած ըլլար մեղանշական բնութեամբ, այստեղ պէտք չէր գտնուէինք *«ընտիր»* եւ *«բոյորովին մաքուր»* բացատրութիւնները: *«Ես... դուն...»* բառերը դարձեալ կ'ապացուցանեն, որ Աստուած չէ պատճառն ու հեղինակը մեղքին, այլ՝ մարդը:

Թէպէտ մարդը ի'նքն է հեղինակը մեղքին, որովհետեւ ան ազատ կամքով ստեղծուած է, սակայն պէտք է յիշենք թէ Սատանան որ *«սկիզբէն ի վեր մեղք կը գործէ»* (Ա.Յհ 3.8), ի'նքն եղաւ Ադամն ու Եւան մեղքի առաջնորդողը: Որովհետեւ առակին մէջ ծառաներուն հարցումը նոյն նշմարտութիւնը չ'ա՞րտայայտեր. *«Տէ՛ր, դուն միայն լաւ սերմեր չցանեցի՞ր արտիդ մէջ. ուրկէ՞ հապա եկաւ որումը»* (Մտ 13.27): Այո՛, Տէրը միայն լաւ սերմեր ցանեց իր արտին մէջ: *«Աստուած իր բոյոր ըրածը տեսաւ: Ահա շատ բարի էր»* (ՄՆ 1.31): Աստուած ոչինչ ստեղծեց որ բարի չէր: Պէտք կ'ա՞յ սակայն յիշեցնելու որ որով ցանողը Սատանան եղաւ (Մտ 13.39): Քրիստոս կ'ըսէ թէ Սատանան որումը ցանեց *գիշերով*, այնպիսի ատեն մը *«երբ ամէն մարդ քնացած էր»* (Մտ 13.25): Ո՛չ ոք կ'ուզէ օր-ցերեկով եւ ամէն մարդու աչքին առջեւ բարոյական մեղք գործել: Ո՛չ մէկ գող լոյսի մէջ եղած ատեն ինքզինքն աւելի ապահով կը զգայ: *«Ով որ չար գործ կը կատարէ՝ կ'ատէ լոյսը եւ լոյսին չի' գար, որպէսզի իր գործերը չյայտնուին»* (Յհ 3.20):

Ինչպէս Ադամին եւ Եւային կեանքին մէջ, մեր ալ կեանքերուն մէջ որոմնացանը Սատանան է: Մարդիկ իբրեւ «լաւ սերմեր» ցանուեցան Աստուծոյ կողմէ, բայց երբ անոնք հոգեւորապէս ֆնանան, Չարը առիթէն օգտուելով մեղքի որոմը կը ցանէ անոնց սիրտերուն մէջ: Աստուած լաւ սերմեր ցանած է մեր ներսիդին եւ լաւ պտուղներ կը սպասէ մեզմէ: Ինչպէս վարդ ցանողը վարդ կը սպասէ եւ ո՛չ թէ փուշ, այնպէս ալ Աստուած սրբութիւն ցանած է մեր ներսիդին եւ սրբութիւն կը սպասէ մեզմէ:

Աստուած մեզ սուրբ եւ սրբութեան համար ստեղծած է, արդար եւ արդարութեան համար ստեղծած է: Եթէ այդ բոլորին համար չենք ստեղծուած, ինչո՞ւ կը սիրենք այդ բոլորը, ինչո՞ւ կը հետապնդենք այդ բոլորը: Եթէ մեղանչական բնութեամբ ստեղծուած ենք, ինչո՞ւ կը զգուհնք մեղքէն, ինչո՞ւ կը պայքարինք անոր դէմ: Իրաւունք պիտի ունենայի՞նք պայքարելու մեղքին դէմ եթէ ան մեր բնութեան մաս կազմէր: Եթէ իսկապէս մարդիկ մեղանչական բնութեամբ ստեղծուած ըլլային, անոնք ո՛չ միայն պիտի չկրնային Աստուծոյ դառնալ ձերբազատելու համար իրենց մեղքերուն նիրաններէն, այլեւ՝ պիտի չուզէին դառնալ: Ո՛չ ոք կրնայ սիրել բարին, գործել բարին, ցանկալ բարին եթէ երբեք մեղանչական բնութեամբ ստեղծուած է: Բայց չէ՞ որ մենք ստեղծուած ենք *«կատարելու համար այն բարի գործերը, որոնց համար Աստուած սկիզբէն մեզ պատրաստեց, որպէսզի անոնցմով լեցնենք մեր կեանքը»* (Եփ 2.10): Աստուծոյ սկզբնական ծրագիրը էր եւ կը մնայ, որ մենք բարի գործերով նոխացնենք մեր կեանքը: Աստուած նման բան պիտի չակնկալէր մեզմէ եթէ երբեք մեղանչական բնութեամբ ստեղծած ըլլար մեզ:

Դարձեալ, եթէ կատարեալ եւ կատարելութեան համար չենք ստեղծուած, ինչո՞ւ մեզմէ կը պահանջուի կատարեալ ըլլալ (Մտ 5.48, Բ.Օր 18.13): Եթէ լոյսի կեանք մը ապրելու համար չենք ստեղծուած, ինչո՞ւ մեզի կը թելադրուի լոյսի որդիներուն վայել ձեւով ապրիլ (Եփ 5.8): Եթէ անմահութեան համար չենք ստեղծուած, ինչո՞ւ անմահութեան ձգտելու կոչ կ'ուղղուի մեզի (Հո 2.7): Եթէ սիրելու եւ սիրուելու համար չենք ստեղծուած, ինչո՞ւ կը պատուիրուի մեզի որ սիրենք զիրար (Յե 13.34, Ա.Յե 4.21):

Ո՞վ սորվեցուց մեզի սիրել լաւն ու գեղեցիկը, բարին ու նշմարիտը: Ո՞վ սորվեցուց մեզի հետամուտ ըլլալ խաղաղութեան եւ երջանկութեան, սրբութեան եւ արդարութեան: Ո՞վ մեր ներսիդին գթութեան եւ ողորմութեան գգացումներ դրաւ՝ հանդէպ տկարին, անկարին, աղֆատին, կոյրին, կաղին, համրին եւ խուլին: Ո՞վ սորվեցուց մեզի ընդվզիլ անարդարութեան եւ հարստահարութեան դէմ: Այս բոլորը մեր ծննդեան վայրկեանին իսկ մեր ներսիդին չորուեցա՞նք Աստուծոյ կողմէ: Այս բոլորը մեզի սորվեցնողը բարին Աստուած չէ՞ր որ իր բարի բնութեամբ ստեղծեց մեզ: Աստուած չէ՞ր որ *«մարդուն միտքին մէջ»*

յաւիտեանականութիւնը նանչնալու փափաքը դրաւ» (Ժդ 3.11): Մեղանչական բնութեամբ ստեղծուած ըլլալուն հարցը՝ *յաւիտեանականութիւնը նանչնալու փափաքին չի՞ հակասեր:*

Անմեղն Աստուած, անմեղ եւ անմեղութեան համար ստեղծած է մեզ: Մե՛ղք կը գործենք Աստուծոյ անմեղութեան դէմ՝ երբ կը յայտարարենք թէ Աստուած մեզ մեղանչական բնութեամբ ստեղծած է: Ինչպէ՞ս կարելի է ընդունիլ որ Աստուած մեզ մեղանչական եւ տկար բնութեամբ ստեղծած է՝ երբ Սուրբ Գիրքը կը հաստատէ որ ան մեզ իր ձեռքերով ստեղծած է (Յոր 10.8): Միթէ Աստուած իր ձեռքերով գէշ կամ տկար բան կը ստեղծէ՞: Ոեւէ մարդ որ ինքզինք կ'ընդունի որպէս Աստուծոյ ձեռքին պտուղը՝ չի՛ կրնար միաժամանակ յայտարարել թէ ինք տկար եւ մեղանչական բնութեամբ ստեղծուած է: Եթէ մեղանչական բնութեամբ ստեղծուած ենք, այդ կը նշանակէ որ եթէ մեղք չգործենք՝ մեր բնութեան է որ հակասած կ'ըլլանք: Այս իմաստով, մեղք չգործելը՝ մեղք պիտի սեպուէր:

Մեղանչական բնութեամբ ստեղծուած ըլլալ, կը նշանակէ մեղք գործելու համար ստեղծուած ըլլալ: Ո՞վ սակայն կ'ընդունի որ ինք մեղք գործելու եւ մեղքի գործարան դառնալու համար ստեղծուած է: Ո՞վ կ'ընդունի որ ինք Բարիին կողմէ ու Բարիին համար ստեղծուած է, եւ սակայն, չի՛ մերժեր չարիք ընելու եւ Չարին ձեռքին մէջ չար գործիք դառնալու համար ստեղծուած ըլլալու հարցը: Ո՞վ կ'ընդունի որ ինք ստեղծուած է Սատանային նման սատանայութիւն ընելու եւ կամ Սատանային «կիսատ» թողած գործը ամբողջացնելու: Ո՞վ կ'ընդունի որ ինք Չարին որդի ու չար որդիներու չար հայր է:

Ինչպէս բաւականաչափ կանգ առինք *«մեղանչական բնութեամբ ստեղծուած ենք»* հաստատումին վրայ, նաեւ կարելի է կանգ առնել *«ի՛նչ ընենք, մարդ ենք: Մեղք գործելը մարդկային է»* հաստատումներուն վրայ, բայց տեղի սղութեան պատճառով, պարզապէս մէկ-երկու խօսք պիտի ըսենք:

Եթէ երբեք մեղք գործելը մարդկային է, հապա ինչո՞ւ այնքան կ'ընդվզինք եւ կը լարուինք մեր նման մարդոց դէմ, երբ անոնք *«մեզի դէմ»* մեղք գործեն: Մարդ ենք, այո՛, բայց մարդ ըլլալ չի՛ նշանակեր տկար ըլլալ: Աստուծոյ մարդուն տկարութիւն չի՛ վայելեր: Ամենակարող Աստուածը իր կողմին ունեցող մարդը անկարող եւ ապիկար պէտք չէ ըլլայ: Պէ՞տք է տկար զգալ երբ Աստուած լերան մը նման մեր կողմին է (Սդ 125.2): Պէ՞տք է անապահով զգալ երբ Աստուծոյ նման թիկնապահ մը ունինք (Ես 52.12): Պէ՞տք է վախնանք Թշնամիէն երբ Տէրը մեզի հետ է գորաւոր ախոյեանի պէս (Եր 20.11):

Ես համաձայն չեմ անոնց որոնք կ'ըսեն թէ *«մեղք գործելը մարդկային է»*, եւ հետեւաբար բնական երեւոյթ: Նման խօսք մը մեզ կը փաշալերէ մեղք գործելու: Քրիստոսի աշխարհ գալուն նպատակը մեզ մեղքի ստրկութենէն ազատագրելը չէ՞ր (Ա.Պտ 2.24, Ա.Յհ 1.7): Կարելի՞ է ըսել թէ Քրիստոս մեզ ազատագրեց բանէ մը որ մարդկային ու բնական

էր: Նոյնիսկ եթէ գէթ պահուան մը համար ընդունիմ թէ մեղք գործելը մարդկային է, բայց այդ չի՛ նշանակեր որ անձնատուր պէտք է ըլլալ մեղքին եւ չպայքարիլ անոր դէմ: Միթէ հիւանդանալն ալ մարդկային չէ՞, բայց արդե՞օք այդ կը նշանակէ որ պէտք է յանձնուիլ հիւանդութեան պարզապէս որովհետեւ մարդկային է: Պէ՞տք է պարտուողական կեցուածք բռնել ամէն բանի դիմաց որ մարդկային է: Հապա ո՞ր մնացին մեր գորաւոր նկարագիրն ու անհատականութիւնը իբրեւ ֆրիստոնեաներ: Ինչպէ՞ս կրնանք ազդել մեզ շրջապատող մարդոց վրայ երբ անոնք մեզմէ աւելի գորաւոր են: Մեծ դժբախտութիւն է որ այսօր ֆրիստոնեաներուն մեծամասնութիւնը տկար մարդիկ են: Տկար ֆրիստոնեաներու նամբով Քրիստոսի անունը ո՛չ կը փառաւորուի եւ ոչ ալ կը տարածուի: Ճշմարտապէս ֆրիստոնեայ մարդը ճշմարտապէս գորաւոր մարդ է: Իսկ գորաւոր մարդը երբեք չ'ըսեր. *«Ի՛նչ ընենք մարդ ենք: Մեղք գործելը մարդկային է»*: Նման խօսքեր, մեղքին ընդդիմանալ չուզող մարդոց խօսքեր են: Մէկդի ձգենք ուրեմն նման խօսքեր որոնք կը ջլատեն մեր գորութիւնը: Չայպանե՛նք գԱստուած մեզ անայպանելի բնութեամբ ստեղծած ըլլալուն համար: Ինչպէս առարկան առարկութիւն չ'ըներ զինք շինողին դէմ, այնպէս ալ ստեղծուածը պէտք չէ զինք Ստեղծողին դէմ դժգոհի եւ տրտնջէ (Ես 29.16):

Ինչպէս *«մեղք գործելը մարդկային է»*, այնպէս ալ մեղքին համար զոյգալն ու ներում խնդրելն ալ մարդկային պէտք է սեպուին: *«Մեղք գործելը մարդկային է»* ըսելը երբեք մեզ չի՛ փրկեր: Մեղքով Աստուծմէ հեռացողը, ապաշխարութեամբ դարձեալ Աստուծոյ պէտք է մօտենայ: Բարձրեալն Աստուած մեզմէ բացարձակ անմեղութիւն չի՛ պահանջեր, բայց կը պահանջէ որ բացարձակապէս լուրջ եւ անդրդուելի ըլլանք մեղքին դէմ մղած մեր պայքարին մէջ: Միակ բացարձակ անմեղը Քրիստոս է (Յհ 8.46, Եբր 4.15): Մարդիկ, կամ նոյնիսկ մենք, կրնանք Քրիստոսանման անմեղութիւն ակնկալել մեր անձերէն, բայց Աստուած չ'ակնկալեր: Քրիստոսի ակնկալածը այն է որ մենք ատենք ամէն բան որ սիրելի կը դարձնէ մեղքը եւ սիրենք ամէն բան որ ատելի կը դարձնէ մեղքը:

Սիրելիներ, թէպէտ մեղքին հետեւանքով մեր անմեղ բնութիւնը մեղանշական բնութեան վերածուեցաւ, բայց Քրիստոսի զոհաբերածական մահուամբ, մեզի առիթը տրուեցաւ վերանորոգուելու հոգիով՝ մեր մտածելակերպը փոխելով, ըլլալու նոր մարդ մը՝ Աստուծոյ պատկերին համաձայն ստեղծուած, եւ ապրելու ճշմարիտ կեանքը՝ արդարութեամբ եւ սրբութեամբ (Եփ 4.23-24): *«Մեղանշական մեր բնութեան»* վրայ յաղթանակ տանելու առիթը մեր ձեռքն է: Օգտագործե՛նք զանիկա:

ՄՕՏԵՆԱՆՔ ՏԷՐ ՅԻՍՈՒՍԻ ԱՌԱՆՑ ՊԱՅՄԱՆԻ

Բոլորս ալ գիտենք որ մարդիկ կամ կառավարութիւններ հաշտուելու համար իրենց թշնամիներուն հետ՝ պայմաններ կը ներկայացնեն: Նոյնը չըրաւ Աստուած երբ ուզեց մեզի հետ հաշտուիլ: Ան հաշտուեցաւ մեզի հետ առանց պայմանի: Հաշտուեցաւ դեռ այն ատեն՝ երբ տակաւին թշնամի էինք իրեն (Հո 5.10): Ո՞վ է այն երկրաւոր տէրը որ հաշտութեան ձեռք կ'երկարէ իրեն դէմ ապստամբած իր ծառային: Ո՞վ է այն իշխանը որ անօրէնութենէ իշխուած մարդոց համար յանձն կ'առնէ իր կեանքը տալ: Աստուած՝ Հայրը երկինքի եւ երկրի, եղաւ միակ Տէրը, միակ իշխանը, որ հանեցաւ իր Որդիին մահուամբ մեզ իրեն հետ հաշտեցնել (Բ.Կր 5.18-19):

Աստուած կը սպասէ որ մեր սէրը իրեն հանդէպ ըլլայ անպայմանական: Պայմանական սիրով գԱստուած սիրող մարդը անպայման որ յուսախաբ պիտի ըլլայ: Ճշմարիտ Աստուածը սիրողը՝ ճշմարիտ սիրով մը պէտք է սիրէ, իսկ ճշմարիտ սէրը՝ անպայմանական սէրն է: Աստուծոյ սիրոյն բացուիլը եւ գԱստուած սիրելը, չափ ու սահման չի՛ կրնար ունենալ: Աստուած անչափ սէր է: ԶԱստուած սիրողը՝ անչափօրէն պէտք է սիրէ, իսկ անչափ սէրը՝ անպայմանական սէրն է:

Եթէ երբեք Աստուծոյ նկատմամբ մեր սէրը պայմանաւորուած է ուրիշներուն մեզի հանդէպ ցուցաբերած սիրալիք վերաբերմունքով, այն ատեն, երբ մեզ սիրողները դադրին մեզ սիրելէ՝ մենք ալ կը դադրինք գԱստուած սիրելէ: Մեր աստուածսիրութիւնը մեզ շրջապատող հանգստաւէտ պայմաններէն կախեալ պէտք չէ ըլլայ, այլապէս, եթէ մեր հանգստաւէտ պայմանները անցնին՝ մեր աստուածսիրութիւնն ալ հետը պիտի անցնի: Պայմանով գԱստուած սիրելը Աստուծոյ հետ վաճառականութիւն ընել է: Նման վաճառականութիւն մը որեւէ ձեռով շահաւէտ չի՛ կրնար ըլլալ:

Տէր Յիսուս կը սիրէ մեզ նոյնիսկ եթէ պայմանով մօտենանք իրեն, բայց իր սպասածն ու ակնկալածը մեզմէ անպայմանական սէրն է: Յիշեցէք որ Յիսուս սիրեց իրեն մօտեցող մեծահարուստը, թէպէտ ան պայմանով մը կը մօտենար իրեն: Մեծահարուստը կ'ուզէր յաւիտենական կեանքին ժառանգորդը դառնալ, այն պայմանով սակայն որ իր ունեցածէն չբաժնուէր (Մր 10.17-22): Մեր ալ պարագան նոյնը չէ՞: Թերեւս մենք ալ կ'ուզենք Աստուծոյ արքայութեան ժառանգորդները դառնալ, եւ սակայն, կը դժուարանանք հրաժարիլ այն բաներէն՝ որոնք արգելք կ'ըլլան որ արքայութիւն մտնենք: Կատարելութիւնը ձեռք կը ձգուի կատարեալ ինքնաշնորհումով միայն:

Երբեմն կը տարուինք մտածելու որ եթէ Աստուծոյ յանձնուինք, արդեօք Աստուած պիտի չպահանջէ՞ որ հրաժարինք կարգ մը բաներէ գոր կը սիրենք ընել: Երբ այսպէս մտածենք վախն ու մտահոգութիւնը կը լեցնեն մեր սիրտերը եւ թոյլ չեն տար որ ամէն ինչ յստակ եւ մեկին տեսնենք: Մեր կեանքերուն մէջ շատ մը առաջնահերթութիւններ կան,

բայց առաջնահերթութիւններուն առաջնահերթը Աստուած ի՛նքն պէտք է ըլլայ: Երբ Աստուած չէ առաջնահերթը մեր կեանքներուն մէջ, չենք կրնար անոր յանձնուիլ առանց վախի եւ մտահոգութեան:

Սիրելի՛ ընթերցող, Աստուծոյ դառնալ երբե՛ք դժբախտանալ չի՛ նշանակեր: Աստուծոյ դառնալ կեանքին վայելէն եւ հանոյժէն գրկուիլ չի՛ նշանակեր: Աստուծոյ գիրկը նետուիլ ցաւի եւ տրտմութեան գիրկը նետուիլ չի՛ նշանակեր: Աստուծոյ դառնալը մահէն կեանքի անցնիլ է (Ա.Յհ 3.14): Աստուծոյ դառնալը ո՛րքան բարի եւ յաւերժ երջանկութիւնը գտնել է: Ո՛չ ոք երջանկատու Աստուծոյ բով դառնալով կրնայ դժբախտանալ: Անտակ որդին կը կարծէր որ իր հօրմէն հեռանալով իսկական երջանկութիւնը գտած պիտի ըլլար, բայց թշուառութենէն գատ ուրիշ բան չգտաւ (Ղկ 15.15-16):

«Ինծի՛ եկէ՛ք դուք բոլորդ, յոգնածներ եւ բռնաւորուածներ, եւ ես հանգիստ պիտի տամ ձեզի» (Մտ 11.28): Քրիստոս իրեն դարձողները կը խոստանայ հանգստացնել եւ ո՛չ թէ անհանգստացնել: Քրիստոս գիտէ մեր պէտքերը: Գիտէ թէ հանգիստի կը կարօտինք: Գիտէ թէ մեղքը յոգնեցուցած է մեզ: Գիտէ որ մեր փնտոածը դադարն է, խաղաղութիւնն է, երջանկութիւնն է: Այդ բոլորը Քրիստոսէ հեռանալով ուրիշ տեղ փնտոելը՝ պատրանք է, սխալ է: Ինչպէս բժիշկը հիւանդին ցաւը կը մանչնայ եւ զայն կը բուժէ, նոյնպէս ալ Քրիստոս մեր ցաւերը կը մանչնայ եւ պատրաստ է մեզ բուժելու: Բուժում գտնելու համար՝ պէտք է Քրիստոսի դառնանք, խոստովանինք մեր մեղքերը, ներում խնդրենք, եւ զինք հոչակենք մեր անձնական Փրկիչն ու առաջնորդը: Մեր մեղքերուն մնչիչ ազդեցութենէն ձերբազատելու ուրիշ միջոց չկայ: Ուրիշ միջոց փնտոելը զԱստուած անարգել է: Քրիստոս խոստացաւ ընդունիլ յետէ մէկը որ իրեն կը դառնայ (Յհ 6.37): Աստուած սուտ չի՛ խօսիր (Ա.Թգ 15.29): Աստուծոյ դառնանք եւ Աստուած մեզի պիտի դառնայ (Զբ 1.3):

Երբ Յիսուս մարդու մը ըսաւ. *«Հետեւէ՛ ինծի»*, մարդը պայման մը դրաւ ըսելով. *«Տէ՛ր, թոյլ տուր որ նախ երթամ եւ թաղեմ հայրս»*, Յիսուս մերժեց պայմանը ըսելով. *«Զգէ որ մեռելները թաղեն իրենց մեռելները, իսկ դուն գնա՛ եւ Աստուծոյ թագաւորութիւնը փարոզէ»* (Ղկ 9.59-60): Խօսքը բառացիօրէն կարելի չէ հասկնալ: Յիսուս անտարբեր չէր կրնար ըլլալ սգաւորի մը ցաւին նկատմամբ: Երբ Ղազարոս մեռաւ՝ Յիսուս լացողներուն հետ լացաւ (Յհ 11.35): Վերոյիշեալ խօսքով, Յիսուս կոչ կ'ուղղէ իրեն հետեւիլ ուզողներուն, մոռնալ անցեալի կեանքը՝ մեղքի կեանքը, հրաժարիլ ամէն տեսակի գործերէ որոնք յատուկ են աշխարհապատկան եւ աշխարհասէր մարդուն, եւ Աստուծոյ ծառայել՝ անոր թագաւորութեան աւետիսը տարածելով ամէնուրեք: Աստուծոյ թագաւորութեան անդամ ըլլալ ուզողը՝ իր կապը պէտք է խզէ աշխարհի թագաւորութեան հետ եւ սորվի Քրիստոսի նման ըսել. *«Իմ թագաւորութիւնս այս աշխարհէն չէ»* (Յհ 19.36):

Նոյնն է պարագան այն մարդուն որ ուզեց հետելիլ Քրիստոսի, պայմանաւ սակայն որ նախ երթար եւ իր ընտանիքէն հրաժեշտ առնէր: Ասոր պայմանը եւս Քրիստոս մերժեց ըսելով. *«Ան որ ձեռքը մանին կը դնէ եւ ետ կը նայի, յարմար չէ Աստուծոյ թագաւորութեան»* (Ղկ 9.61-62): Աստուծոյ թագաւորութեան անդամագրուողը՝ այլեւս գործ չունի Աստանայի թագաւորութեան հետ: Միթէ կարելի՞ քան է արելի լոյսին նայիլ եւ ապա յանկարծ փափաքիլ տարտարոսներու խաւարին մէջ իջնել:

Ձեռքը մանին դնելը եւ ետ նայիլը՝ Աստուծոյ դառնալէ ետք վերստին աշխարհին եւ աշխարհայինին սէրը փնտոնելն է: Աստուած գիտէր որ Եբրայեցիները սիրտով իրեն չէին դարձած, ահա թէ ինչո՞ւ երբ նուագագոյն նեղութեան մը հանդիպէին, իրենց ստրկական նախկին կեանքը կը սկսէին փնտոնել (Ել 13.17): Երբ ինքնայանձնուժը կատարեալ չէ եւ Աստուծոյ դառնալը իրական չէ, անառարկելիօրէն, ուշ կամ կանուխ պիտի փնտոնենք անցեալի կեանքը:

Ետին նայող մարդը Աստուծոյ չի՛ կրնար նայիլ: *«Ետիդ մի՛ նայիր...»* (Ծն 19.17), խօսքը ուղղուած է բոլոր անոնց՝ որոնք կոչուած են Աստուծոյ նայելու: Ինչպէս աղբիւր մը միեւնոյն ակէն քաղցր եւ դառն ջուր չի՛ կրնար բոխել (Յկ 3.11), այնպէս ալ միեւնոյն աչքերը չեն կրնար նայիլ Աստուծոյ եւ աշխարհին: *«Մեր աչքերը յառենք Յիսուսի, մեր հաւատքի հիմնադիրին ու կատարելագործողին...»* (Եբր 12.2): Երբ սորվեցնենք մեր հոգիի աչքերուն միայն Տէր Յիսուսի նայիլ, մեր միտքերուն՝ միայն Տէր Յիսուսի մասին մտածել, մեր սիրտերուն՝ միայն Տէր Յիսուսի սէրը փնտոնել, մեր հոգիներուն՝ միայն Տէր Յիսուսի ներկայութեան բաղձալ, ա՛յն ատեն, միայն ա՛յն ատեն, պիտի դառնանք Աստուծոյ փառքը ցատկաբար էակներ, պիտի ըլլանք աստղերու պէս՝ որոնք կը փայլին երկնակամարին վրայ (Փլպ 2.15):

Ֆելիքս կառավարիչ կը սիրէր լսել Պօղոս առաքեալի խօսքերը, բայց. *«նոյն ատեն յոյս ունէր, որ Պօղոս դրամ կու տայ իրեն: Ատոր համար ալ շատ յանախ կանչել կու տար գայն եւ կը խօսէր անոր հետ»* (Գրծ 24.26): Սիրելի՛ ընթերցող, տարօրինակ չէ՞ փափաք ունենալ Տէր Յիսուսի մասին լսել եւ միաժամանակ դրամ ձեռք ձգելու մասին մտածել: Արդեօք մենք ալ երբեմն Ֆելիքսի նման հաշիւներով չե՞նք մօտենար Աստուծոյ եւ անոր խօսքին: Անհամար է թիւը անոնց՝ որոնք աստուածսիրութիւն եւ աստուածպաշտութիւն անունին տակ՝ դրամահաւաքի աշխատանք է որ կը տանին:

Նման հաշիւներով չմօտենանք աշխարհի հաշուեպահանջին՝ Աստուծոյ: Ո՛չ ոք հաշիւներով կը մօտենայ իր սիրած մարդուն: Եթէ Աստուած մեզի համար սիրելի է, անվայել է որ հաշիւներով մօտենանք անոր: Լսեցէ՛ք մեր Տիրոջ սքանչելի խօսքը. *«Դու՛ք իմ բարեկամներս է՛ք...»* (Յհ 15.14-15): Իրաւ բարեկամը հաշիւներով չի՛ մօտենար իր նմաններուն: Ծառայի եւ ստրուկի հոգեբանութիւն է ամէն բանի համար հաշիւ ընելը:

Քանի որ Քրիստոս մեզ բարեկամ կոչեց, եկե՛ք ուրեմն բարեկամի յատուկ վերաբերմունք ցուցաբերեմք իրեն եւ իրարու հանդէպ:

Ինչո՞ւ պէտք է սիրել գՔրիստոս եւ դիմել անոր: Արդեօ՞ք որովհետեւ մեր յաւիտենական «նակատագիրը» վնոելու իրաւասութիւնը ունի (Մտ 25.41): Արդեօ՞ք որովհետեւ չենք կրնար իրմէ փախչիլ (Սղ 139.7-8): Արդեօ՞ք որովհետեւ չենք կրնար իր ձեռքէն ազատիլ (Ես 31.4): Արդեօ՞ք որովհետեւ իր օգնութեան եւ պաշտպանութեան պէտք ունինք (Սղ 127.1): Արդեօ՞ք որովհետեւ իշխանութիւն ունի մեզ մեռցնելու ու կենդանացնելու, գերեզման իջեցնելու ու անկէ դուրս բերելու, աղփատացնելու ու հարստացնելու, ցածցնելու ու բարձրացնելու (Ա.Թգ 2.6-7): Արդեօ՞ք որովհետեւ ամենակարող է եւ կրնայ մեզ ցրուելով ոչնչացնել (Սղ 68.14):

Սիրելի՛ եղբայրս եւ քոյրս, Աստուծոյ ամենակարող եւ ամէնիշխան ըլլալը ո՛չ թէ մեզ պէտք է սարսափեցնեն, այլ ընդհակառակը՝ մեզի պէտք է ապահովութեան ու ինքնավստահութեան զգացումներ ներշնչեն: Ի՞նչ աւելի լաւ եւ ուրախացուցիչ բան կայ, քան գիտնալ որ Քրիստոսի նման հզօր եւ աննինջ պահապան մը ունինք: Աստուած մեր թիկնապահն է (Ես 52.12): Ո՛չ ոք ինքնիր թիկնապահէն կը վախնայ: Թիկնապահը մեզ վախցնելու համար չէ, այլ՝ մեր վախը փարատելու համար:

Հետեւաբար, յաւիտենական պատիժին ահը չէ որ մեզ համբուրել պէտք է տայ Քրիստոսի վերքերը: Անձնական հաշիւները կամ դժոխքին սարսափը չեն որ մեզ Աստուծոյ պէտք է առաջնորդեն: Չնմանինք Իսրայէլի Զամբրի թագաւորին որ ինքզինք այրեց պալատով միասին երբ ալ միջոց չունէր ազատելու իր թշնամիներուն ձեռքէն (Գ.Թգ 16.18): Չնմանինք այն աւազակներուն որոնք տեսնելով որ այլեւս չեն կրնար փախչիլ կամ պահուրտիլ ոստիկանութենէն՝ յուսահատ կը յանձնուին: Մեր եւ Աստուծոյ յարաբերութիւնը ոստիկանի եւ աւազակի յարաբերութիւն պէտք չէ ըլլայ, դատաւորի եւ դատապարտեալի յարաբերութիւն պէտք չէ ըլլայ, այլ՝ հայր եւ որդիի յարաբերութիւն, երկու իրար հետ ըլլալ փափաքող սիրելիներու յարաբերութիւն:

Մեզ Քրիստոսի առաջնորդողը նոյնինքն Քրիստոսի սէրը պէտք է ըլլայ եւ ո՛չ թէ յաւիտենական կործանումին սարսափը: Մեր կոչումն է սիրել գՔրիստոս՝ Քրիստոսի համար: Իրեն երթալ՝ իրեն համար: Տէր Յիսուս կ'ուզէ քու եւ իմ սիրոյ առարկան դառնալ, քու եւ իմ անձնական փափաքը դառնալ: Հետեւաբար, աստուածսիրութեան ետին ապագայ հաշիւներ չսնուցանենք: Աստուած առեւտրականի լեզուէն «չի՛ հասկնար»: Աստուած չի՛ կրնար իրեն հետ վաճառականութիւն ընողին հետ լեզու գտնել: Աստուած զինք սիրողները կը սիրէ (Սո 8.17) եւ ո՛չ թէ իրեն հետ վաճառականութիւն ընողները:

Հետեւաբար, մենք գԱստուած պէտք է սիրենք եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ տուածը: Աստուծոյ պէտք է նայինք եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ ձեռքին մէջ եղածին: Անհանգիստ պիտի չըլլայի՞ր եթէ երբեք բարեկամներէդ մէկուն

ձեռք ձգած մէկ յաջողութեան համար, ձեռքդ նուէրով մը անոր դուռը
զարնէիր, եւ ան դուռը բանալով, փոխանակ քեզի նայելու, ձեռքիդ մէջ
եղած նուէրին նայէր, եւ հայեացքը գոնէ վայրկեանի մը համար
չբարձրացներ դէպի քեզ: Ուշադրութիւն ընենք, չըլլայ որ մենք ալ
նոյնպէս կը վերաբերինք Աստուծոյ հետ ամէն անգամ երբ իրեն
մօտենանք եւ կամ ինք՝ մեզի:

Ովսեա մարգարէն կ'ըսէ. «*Անոնք Բարձրեային կը հրաւիրուին,
սակայն ոեւէ մէկը գանձիկա չի բարձրացներ*» (Ովս 11.7): Սիրելի՛
ընթերցող, պահ մը ենթադրէ որ տարեդարձիդ առիթով բարեկամներ
տունդ հրաւիրած ես որպէսզի քեզի հետ ուրախանան, պիտի
չվիրաւորուէ՞ր եթէ անոնք տունդ գալով ո՛չ մէկ կարեւորութիւն տային
քեզի: Անկասկած: Եւ շատ աւելի պիտի չվիրաւորուէ՞ր եթէ երբեք անոնք
տունդ գային եւ փոխանակ քեզմով ուրախանալու՝ ուրախանային
անհնազանդ ծառայիդ հետ: Մեզմէ ո՞վ կը համարձակի թագաւորի մը
ներկայութեան թագաւորին ծառան պատուել՝ փոխանակ թագաւորը:

Քննենք մենք զմեզ: Արդեօք մենք ալ Աստուծոյ ներկայութեան
կանգնած ուրիշը չէ՞ որ կը պատուենք: Բարձրեային դիմաց կանգնած՝
ուրիշը չէ՞ որ կը բարձրացնենք: Մեծ Բարեբարին առջեւ կեցած՝ մեր
կատարած բարեգործութիւններով չէ՞ որ կը հպարտանանք: Յանախ
կ'աղօթենք եւ Աստուծմէ օգնութիւն կը խնդրենք, բայց երբեք չենք
փորձեր զինք իբրեւ օգնական ցանչնալ: Աստուած պարգայէս մեզի
օգնող մըն է, թէ մեր օգնականն իսկ: Աստուծոյ կը դիմենք, այո՛, բայց
ինչո՞ւ կը դիմենք. կը դիմենք ի՞ր փառքին համար, թէ՛ իր ցամբով մեր
փառքը տարածելու համար:

Քրիստոնեայ մարդը Քրիստոսը սիրող մարդն է եւ ո՛չ թէ Քրիստոսի
ցամբով իր գաղափարներն ու ծրագիրները իրագործել սիրող մարդը:
Ուրիշ բան է զՔրիստոս ունենալ իբրեւ նպատակ եւ բոլորովին ուրիշ բան՝
զՔրիստոս ունենալ իբրեւ միջոց մեր նպատակներուն հասնելու համար:
Քրիստոնեայ մարդուն համար Քրիստոս պէտք է նպատակ ըլլայ եւ ո՛չ թէ
միջոց: Անշուշտ ծրագիր մը կամ գործ մը յաջողցնելու համար
Քրիստոսի դիմելը սխալ չէ, բայց սխալ կը դառնայ երբ չենք մտածեր
Քրիստոսի դիմել՝ ի՛ր ծրագիրն ու գործը յաջողցնելու համար: Քրիստոս
կը սպասէ որ իր պաշտպանութեան ապաւինինք, բայց միաժամանակ, կը
պահանջէ որ մե՛նք ալ մեր կարգին, ըլլանք պաշտպանները ի՛ր խօսքին,
ի՛ր ներկայութեան եւ աշխարհ բերած ի՛ր փրկութեան:

Եթէ աշխատանք տանինք սիրելու Տէր Յիսուսը առանց պայմանի եւ
առանց ակնկալութեան, վստահ եղէք որ քիչ ատենէն, իր իսկ
օգնութեամբ, պիտի փոխուի մեր վերաբերմունքը իրեն հանդէպ: Պիտի
սկսինք հաճոյք գգալ իրեն հետ աղօթքով ժամանակ անցընելէ, իր խօսքը
սերտելէ, իր մասին մտածելէ: Եւ շուտով պիտի անդրադառնանք թէ
որքան դառն է աշխարհի քաղցրութիւնը, սուտ՝ անոր ցշմարտութիւնը,

զգուելի՛ անոր հանելին, անբաղձալի՛ անոր բաղձուածը, եւ մահ՛ անոր կեանքը:

Երբ ընդունինք Աստուծոյ սէրը եւ զԱստուած իբրեւ սէր մեր կեանքերուն մէջ, այն ատեն պիտի գիտնանք, թէ որքա՛ն երկար ժամանակ է ի վեր պատասխան չենք տուած Տէր Յիսուսի թակումներուն, թէ որքա՛ն անտեսած ենք զինք երբ ինք եկած էր մեզ տեսնելու, թէ բնաւ չենք փորձած հասկնալ մեզ հասկնալ փորձող Փրկիչը, թէ ի՛նչ ձեւերու դիմած ենք փախչելու համար ամէն ձեւերով մեզի մօտենալ ուզող Տէր Յիսուսէն, թէ անարգած ենք մեր անարգանքը մեր վրայէն վերցնել աշխատող Քրիստոսը, թէ մերժած ենք հաշտութեան ձեռք երկարել իր հաշտարար ձեռքերը դէպի մեզ երկարող խաչեալ Փրկիչը:

Իսկ հիմա ժամանակն է որ Աստուածորդիին յանձնուինք: Աստուծոյ որդիները ըլլալու համար՝ Աստուծոյ Որդիին պէտք է յանձնուինք: «Տէրը փնտտելու ատենն է» (Ովս 10.12): Ժամանակն է որ ժամանակ գտնենք եւ Աստուծոյ դառնանք: Ժամանակն է որ ամէն օր Աստուծոյ հետ ժամանակ անցրնենք: Եթէ Աստուծոյ մօտենանք՝ Աստուած ալ մեզի պիտի մօտենայ (Յկ 4.8): Եթէ Աստուծոյ դառնանք՝ Աստուած հովիւի մը նման մեզ պիտի հովուէ, գառնուկներս իր գիրկին մէջ պիտի հաւաքէ (Ես 40.11): Եթէ Աստուծոյ դառնանք՝ անիկա մեզի համար ուրախութեամբ պիտի գուարանայ եւ իր սիրովը մեզի թողութիւն պիտի շնորհէ եւ մեզի համար ցնծութեամբ պիտի ուրախանայ (Սփ 3.17):

Ահաւասիկ նման սիրալիր եւ գորովալի Աստուած մը ունինք որ կը սպասէ մեզմէ իւրաքանչիւրին: Հաւանաբար մտածենք որ դիւրին է նման գուրգուրոտ եւ գթառատ Փրկիչի մը հետեւիլն ու զանիկա սիրելը:

Այո՛, դիւրին է զԱստուած սիրել երբ դիւրին ցամաքներէ է որ կ'առաջնորդէ մեզ: Դիւրին է զԱստուած սիրել երբ ամէն ոք խաղաղութեամբ կը վարուի մեզի հետ, երբ ամէն բան նպաստաւոր է մեզի համար, երբ ամէն ինչ մեր կամքին ու ծրագիրին համաձայն կ'ընթանայ, երբ բոլորը կը սիրեն մեզ, երբ բոլորը կը հետաքրքրուին մեզմով, երբ մեր գրպանները լեցուն են եւ մեր բնակարանները ջերմացած, երբ բոլորէն յարգուած ենք, պատուուած, ծափահարուած, փնտոտուած եւ փառաբանուած: Մեզմէ ո՞վ չի սիրեր զԱստուած երբ նման պայմաններով շրջապատուած է:

Բայց կրնա՞նք նոյն սիրով սիրել զԱստուած երբ մեր ապագան մութ է, ըլլալիքը՝ անծանօթ, գալիքը՝ մշուշոտ, երբ փորձութիւնները կը խնդեն մեր կեանքը, երբ մարդիկ մեզ լքած են, երբ մեզ ցանչցողները չնանչնալ կը ձեւացնեն, երբ մեր հարազատները դժուարութեանց դիմաց առանձին կը թողուն մեզ, երբ ձախորդութիւններն ու հիւանդութիւնները գիրար կը յաջորդեն, երբ ամէն ինչ հակառակ կ'ընթանայ մեր կամքին, մեր ծրագիրներուն, մեր նպատակներուն, մեր յոյսերուն եւ երազներուն, երբ ամէն մարդէ սիսալ հասկցուած ենք, մերժուած, անտեսուած, մոռցուած, բամբասուած, զրպարտուած եւ թշնամանուած, երբ մահը կը

խլէ մեր սիրելիներուն կեանքը, երբ աղփատութիւնն ու մերկութիւնը կը կրծեն մեր մարմինները:

Այսպիսի վիճակի մը ենթարկուելէ ետք դիւրի՞նք է շարունակել զԱստուած սիրել նախկին սիրով: Այո՛, դիւրին է եթէ երբեք մեր սէրն ու սիրտը Աստուծոյ է որ կապած ենք եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ տուածին: Դիւրին է եթէ երբեք կը զգանք որ առանձին չենք մեր մարտնչումներուն ու մաքառումներուն մէջ, մեր վիշտերուն ու տառապանքներուն մէջ: Դիւրին է երբ անդրադառնանք որ Աստուած անսասան լերան մը նման մեր կողքին է (Սղ 125.2): Դիւրին է եթէ երբեք զՔրիստոս կը նկատենք մեր հարստութիւնը, մեր գանձը, մեր եղբայրը, մեր երջանկութիւնը, մեր վարձատրութիւնը, մէկ խօսքով՝ մեր կեանքին լիութիւնը:

Ինչո՞ւ Երբայեցի ժողովուրդը անապատական իր թափառումներուն ընթացքին ամէն անգամ երբ խոչընդոտի մը դէմ յանդիման գտնուէր, կը տրտնջէր եւ կը դժգոհէր. անոր համար չէ՞ր որ անոնք պայմաններով եւ ակնկալութիւններով կը մօտենային Աստուծոյ: Անոր համար չէ՞ր որ անոնց սիրտը Եգիպտոսին եւ անոր ուտելիքին կապուած էր եւ ո՛չ թէ Աստուծոյ եւ անոր խօսքին:

Յիշեցէ՛ք Յոբին պարագան: Ինչո՞ւ երբ Յոբ կորսնցուց իր ամբողջ ունեցածը եւ նոյնիսկ իր գաւակները (Յոբ 1.13-22) իր հաւատքը Աստուծոյ հանդէպ բնաւ չխախտեցաւ: Որովհետեւ Յոբ զԱստուած ընդունած էր իբրեւ իր ոսկին ու թանկագին արծաթը (Յոբ 22.25): Որովհետեւ կը սիրէր զԱստուած առանց պայմանի եւ ակնկալութեան: Դաւիթի նման Յոբ նաեւ զԱստուած կը նկատէր իր բաժինը (Սղ 119.57): ԶԱստուած իր կարեւորագոյն բաժինը չնկատող մարդը՝ երբ կորսնցնէ այս աշխարհին մէջ իր նիւթական բաժինը՝ զԱստուած ալ կրնայ կորսնցնել: Սիրելի՛ ընթերցող, ի՞նչ աւելի անոյշ բան կայ քան Տէր Յիսուս Քրիստոսը ճանչնալ իբրեւ մեր բաժինը. բաժին մը՝ որ յաւիտեանական է, բաժին մը՝ որ բնաւ ետ պիտի չառնուի մեզմէ (Ղկ 10.42):

Եթէ երբեք Յոբի նման մե՛նք ալ զԱստուած նկատենք մեր բաժինը եւ սորվինք Աստուծմով գոհանալ եւ բաւարարուիլ, այն ատեն ի՛նչ պայմաններու մէջ ալ ապրինք, ի՛նչ տեսակ նեղութիւններու ալ հանդիպինք, մեր սիրտն ու հոգին ուրախութեամբ պիտի ցնծան, այն ուրախութեամբ՝ որ Ամենակարողէն կու գայ (Յոբ 22.26) եւ որուն ժառանգորդներն ենք այժմէն իսկ եւ յաւիտեանս յաւիտենից: Ամէն:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

- 1- Ինձի՛ եկե՛ք դու՛ք բոլորդ
- 2-Քրիստո՛ս է նշմարիտ ազատարարը մարդկութեան
- 3- Ճշմարիտ վերածնունդը
- 4- Փորձութիւնը առիթ վկայութեան եւ ո՛չ թէ տրտնջելու
- 5- Աստուած կը խոստանայ փորձութիւններուն յաղթող կեանք մը
- 6- «Գնա նախ հաշտուէ՛ եղբօրդ հետ»
- 7- Հոգեւոր խորհրդածութիւն
Պօղոս առաքեալի դարձին մասին
- 8- Միայն շնորհքով կայ փրկութիւն
- 9- Աստուած եւ իր տունը առաջնահերթ պէտք է նկատուին
- 10- «Կարելոր չէ ամէն Կիրակի եկեղեցի երթալը»
- 11- Առաջնահերթութիւնը առաջնահերթին պէտք է տալ
- 12- Սուրբ Հոգիին առաջին երեք արդիւնքները՝
սէր, ուրախութիւն եւ խաղաղութիւն
- 13- Սուրբ Հոգիին յաջորդ երկու արդիւնքները՝
համբերատարութիւն եւ ազնուութիւն
- 14- Սուրբ Հոգիին յաջորդ երկու արդիւնքները՝
բարութիւն եւ հաւատարմութիւն
- 15- Սուրբ Հոգիին վերջին երկու արդիւնքները՝
հեզութիւն եւ ժուժկալութիւն
- 16- Յիշէ՛ որ ամենակարող Աստուած մը ունիս կողմիդ
- 17- Յաղթուիլ Քրիստոսէ՛ յաղթելու համար Սատանային
- 18- Բարձրեալին հանդէպ բացարձակ վստահութիւն
- 19- Փակե՛նք մեր ականջները Չարին
- 20- Աշխարհին մէջ բայց ո՛չ աշխարհէն
- 21- Պէ՞տք է հեռանալ այս աշխարհէն
կարենալ աստուածահանոյ կեանք մը ապրելու համար
- 22- Խօսք Տէր Յիսուսին ուղղուած
- 23- «Ի՞նչ ըրած ենք որ ապաշխարենք»
- 24- Ժամանակն է որ ապաշխարենք
- 25- Քրիստոնեայ մը կրնա՞յ մեղք գործել
- 26- Մեղանշական բնութեա՞մբ ստեղծուած ենք
- 27- Մօտենանք Տէր Յիսուսի առանց պայմանի